# Odkryj Polskę na nowo

# Discover Poland Anew

Unijne projekty w kulturze

EU projects in culture

Fundusze Europejskie Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Publikacja współfinansowana ze środków Funduszu Spójności oraz budżetu państwa w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

**Wydawca**:
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Funduszy i Spraw Europejskich

**Opracowanie graficzne, skład:**
EURO PILOT sp. z o.o.

**Korekta tekstu:**
Małgorzata Uba, Jolanta Sieradzka-Kasprzak (język polski)
Paula Budzyńska (język angielski)

**Fotografie**:
Paweł Ulatowski, Michał Zięba oraz archiwa beneficjentów

**Druk:**
Sindruk Zakład Poligraficzny
ul. Firmowa 12, 45-594 Opole

ISBN: 978-83-62622-71-9

Egzemplarz bezpłatny

**Copyright© by** Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa, 2022
Kopiowanie, przedrukowywanie oraz rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej publikacji bez zgody wydawcy jest zabronione.

Materiał współfinansowany ze środków Funduszu Spójności oraz budżetu państwa w ramach Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

## Inwestujemy w kulturę

**146**
**dofinansowanych projektów**

**3 137,6 MLN ZŁ**
**kwota całkowita**

**2 029,9 MLN ZŁ**
**kwota dofinansowania ze środków UE**

## Ile i jakie projekty dofinansowaliśmy

**ochrona dziedzictwa kulturowego**
89 projektów
1 461,1 MLN ZŁ dofinansowania

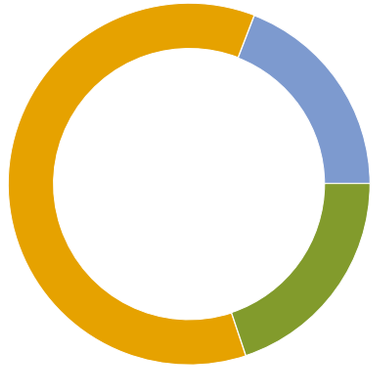

**zakup sprzętu i wyposażenia**
29 projektów
231,5 MLN ZŁ dofinansowania

**rozwój infrastruktury kultury**
28 projektów
337,3 MLN ZŁ dofinansowania

## Efekty zrealizowanych projektów

| | |
|---|---|
| 459 | obiektów kultury i dziedzictwa kulturowego objętych wsparciem w tym: 378 obiektów zabytkowych; 81 obiektów niezabytkowych |
| 27,7 mln | osób korzystających z dofinansowanych projektów |
| o 4,6 mln | osób więcej odwiedzających dofinansowane obiekty |
| ok. 500 | nowych miejsc pracy |
| ok. 100 | nowych i zmodernizowanych wystaw |
| 7,4 tys. | dzieł sztuki poddanych renowacji |
| 183 | zamontowane systemy zabezpieczeń przed kradzieżą i zniszczeniem |
| 46,2 tys. | sztuk nowego wyposażenia |

## Wstęp

Zbliżamy się do końca kolejnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Udało nam się w tym czasie pozyskać z funduszy europejskich znaczące środki na realizację projektów inwestycyjnych z obszaru kultury. Dofinansowanie inwestycji kulturalnych funduszami o wartości przekraczającej 467 mln euro, pozostającymi w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, przekazanymi Polsce w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, pomogło w kontynuacji niezwykle korzystnego trendu. Polska coraz częściej zaczyna być kojarzona na świecie zarówno z doskonałą jakością infrastruktury kulturalnej, nowoczesnymi muzeami, spełniającymi światowe standardy salami koncertowymi i teatrami, jak i doskonale utrzymanymi zabytkami przyciągającymi odwiedzających z wielu, nie tylko ościennych, krajów. Dzięki znaczącemu wzrostowi środków na kulturę z budżetu państwa oraz funduszom europejskim mamy wreszcie możliwość budowania trwałej i cenionej na świecie pozycji polskiej kultury. Aby łatwiej było zrozumieć skalę i znaczenie dla polskiej kultury projektów realizowanych z funduszy europejskich, przygotowaliśmy i przekazujemy w Państwa ręce album ukazujący niezwykłe bogactwo i różnorodność dofinansowanych inwestycji.

W mijającej perspektywie budżetowej na lata 2014–2020 w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego były środki na inicjatywy realizowane w ramach VIII Osi Priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. W ramach programu możliwe było uzyskanie dofinansowania zarówno na projekty dotyczące prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy obiektach i na obszarach zabytkowych, jak i na inwestycje związane z rozbudową, przebudową i remontem niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej oraz archiwów. Finansowane były również prace dotyczące tworzenia i modernizacji wystaw stałych, ochrony i zachowania zabytkowych parków i ogrodów, konserwacji zabytków ruchomych oraz muzealiów a także zabezpieczenie ich przed kradzieżą i zniszczeniem. Oferta kulturalno-edukacyjna wielu instytucji została wzbogacona dzięki zakupowi nowoczesnego wyposażenia, spełniającego wszystkie współczesne standardy. Ogółem dofinansowanie uzyskało 146 projektów realizowanych przez instytucje kultury, archiwa, uczelnie i szkoły artystyczne, jednostki samorządu terytorialnego, kościoły i związki wyznaniowe oraz organizacje pozarządowe. Wsparcie było również kierowane do podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę światowego dziedzictwa UNESCO – niezależnie od ich statusu prawnego. Ponad 100 projektów zostało już zrealizowanych, a kolejne zostaną ukończone najpóźniej do grudnia 2023 r. Całkowita wartość inwestycji przekroczyła 3,1 mld zł, z czego ok. 2,1 mld zł pochodziło z funduszy europejskich, ok. 1 mld stanowił tzw. wkład własny do projektów. Realizacja projektów nie byłaby więc możliwa dzięki znaczącemu finansowaniu przez beneficjentów, co także chciałbym szczególnie podkreślić. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na bardzo istotne znaczenie wkładu własnego z budżetu państwa oraz budżetów samorządowych, co świadczy o zwiększającej się świadomości roli, jaką odgrywa kultura w życiu mieszkańców naszego kraju. Ogromnie cieszę się także z obserwowanej frekwencji w zrealizowanych już projektach, która mimo utrzymujących się przez długi czas trudności związanych z pandemią, szybko powraca, a w niektórych przypadkach nawet przewyższa stan sprzed kryzysu.

W albumie przekazywanym do Państwa rąk, opisano projekty, które otrzymały dofinansowanie w ramach obecnej perspektywy finansowej. Znajdują się tu projekty o zasięgach ogólnopolskim i światowym, ale również mniejsze, mające istotne znaczenie dla społeczności lokalnej.

Nie wyróżnialiśmy żadnych projektów. Państwa ocenie pozostawiamy, które powinny zostać uznane za najcenniejsze. Wszystkie one są efektem wielu miesięcy wytężonej pracy setek osób, zarówno tych zaangażowanych w prace koncepcyjne, jak i rzeczową realizację inwestycji oraz ich skuteczne rozliczanie. Istotne znaczenie miał też odpowiedni wybór wykonawców realizujących często kompleksowe i wielowymiarowe prace budowlane oraz skomplikowane prace konserwatorskie. Dzięki pracy, zaangażowaniu i profesjonalizmowi tych wszystkich osób udało się ukończyć prawie wszystkie zakontraktowane pierwotnie inwestycje, tylko niektóre znajdują się obecnie na końcowym etapie realizacji. Praca ta w szczególności wymaga uznania, biorąc pod uwagę wyjątkowo trudne warunki, w jakich realizowane były wszystkie opisane tutaj projekty. Podmioty realizujące inwestycje musiały mierzyć się z wyzwaniami częściowego ograniczenia działalności gospodarczej w związku z pandemią, znaczącego wzrostu kosztów inwestycji, trudnościami w dostępie do materiałów i wykwalifikowanej siły roboczej. Wreszcie bestialski atak Rosji na niepodległą Ukrainę zmusił wielu pracujących w przemyśle budowlanym obywateli Ukrainy do powrotu do ojczyzny i jej obrony przed agresorem.

Życzę Państwu przyjemnej lektury i mam nadzieję, że stanie się ona inspiracją do odwiedzenia obiektów opisanych w niniejszym albumie. Zachęcam do śledzenia bogatej oferty kulturalnej, która będzie realizowana w prezentowanych tu instytucjach kultury i obiektach zabytkowych. Mam nadzieję, że staną się one ważnymi miejscami na trasie Państwa podróży i będziecie Państwo do nich chętnie i często powracać.

Piotr Gliński

Wicepremier Rządu RP
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

## Introduction

We are approaching the end of another financial perspective of the European Union, during which we have obtained significant resources from European funds for cultural investment projects. The co-financing of cultural investments with funds of more than €467 million at the disposal of the Minister of Culture and National Heritage, provided to Poland under the European Regional Development Fund, has helped to continue an incredibly positive trend. Poland is increasingly becoming associated worldwide with both an excellent cultural infrastructure, modern museums, concert halls and theatres that meet world standards and excellently maintained monuments attracting visitors from many countries, not just neighbouring ones. Thanks to a significant increase in funds for culture from the state budget and European funds, we finally have the opportunity to build a lasting and internationally respected position for Polish culture. In order to make it easier to understand the scale and significance of Polish culture projects implemented thanks to European funds, we have prepared and are presenting to you an album showing the extraordinary wealth and diversity of the co-financed investments.

In the 2014-2020 budget perspective, funds were at the disposal of the Minister of Culture and National Heritage for initiatives implemented under Priority Axis VIII Protection of Cultural Heritage and Development of Cultural Resources of the Operational Programme Infrastructure and Environment 2014-2020. Under the Programme, it was possible to obtain funding for projects concerning conservation, restoration and construction work on historic buildings and areas, as well as for investments related to the expansion, reconstruction, and renovation of non-heritage infrastructure for cultural activities, artistic education and archives. Funding was also provided for the creation and modernisation of permanent exhibitions, the protection and preservation of historic parks and gardens, the conservation of movable monuments and museum collections, and the protection of these from theft and damage. The cultural and educational offer of many institutions has been enriched through the purchase of modern equipment that meets all modern standards. A total of 146 projects implemented by cultural institutions, archives, universities and art schools, local government units, churches and religious associations and non-governmental organisations received funding. Support was also provided to the entities managing sites individually inscribed on the UNESCO World Heritage List, regardless of their legal status. More than 100 projects have already been implemented, and more will be completed by December 2023 at the latest. The total value of the investments exceeded PLN 3.1 billion, around PLN 2.1 billion of which came from European funds, and around 1 billion constituted the so-called own contribution to the projects. The implementation of the projects would, therefore, not have been possible without significant funding from the beneficiaries, which I would also like to particularly emphasise. First and foremost, it is essential to note the very significant contribution from the state and local government budgets, which testifies to a growing awareness of the role played by culture in the lives of our country's inhabitants. I am also delighted to see the attendance of projects already completed, which, despite the pandemic's persistent difficulties, are rapidly returning to and, in some cases even surpassing, their pre-crisis status.

The album we are handing over to you describes the projects that have received funding under the current financial perspective. This includes the projects of the national and global scope and smaller projects of significant importance to the local community. We have not singled out any projects. We leave it to your judgement which should be considered the most valuable. They are all the result of many months of hard work performed by hundreds of people, both those involved in the conceptual work and the material implementation of the investments and their successful settlement. It was also important to appropriately select contractors to carry out the often complex and multifaceted construction and complex conservation work. Thanks to these people's work, commitment, and professionalism, almost all the investments originally contracted have been completed or are currently in the final stages of completion. This work, in particular, needs to be acknowledged, given the extremely difficult conditions in which all the projects described here were carried out. Those implementing the investments had to face the challenges of a partial curtailment of business due to the pandemic, a significant increase in investment costs, and difficulties in accessing materials and skilled labour. Finally, Russia's brutal attack on independent Ukraine forced many Ukrainian citizens working in the construction industry to return to their homeland and defend it against the aggressor.

I wish you an enjoyable read and hope it will inspire you to visit the sites described in this album. I encourage you to keep track of the rich cultural offer that will be realised in the cultural institutions and historic sites presented here. I hope they will become important places on your itinerary, and you will return to them willingly and often.

Vice-Prime Minister
Minister of Culture and National Heritage

# Spis treści / Contents


Mapa / map ..... 7

województwo małopolskie / małopolskie voivodeship ..... 8

województwo śląskie / śląskie voivodeship ..... 50

województwo opolskie / opolskie voivodeship ..... 68

województwo dolnośląskie / dolnośląskie voivodeship ..... 76

województwo lubuskie / lubuskie voivodeship ..... 100

województwo wielkopolskie/ wielkopolskie voivodeship ..... 110

województwo zachodnio-pomorskie/ zachodnio-pomorskie voivodeship ..... 132

województwo pomorskie / pomorskie voivodeship ..... 144

województwo warmińsko-mazurskie / warmińsko-mazurskie voivodeship ..... 160

województwo podlaskie / podlaskie voivodeship ..... 172

województwo lubelskie / lubelskie voivodeship ..... 184

województwo podkarpackie / podkarpackie voivodeship ..... 204

województwo świętokrzyskie / świętokrzyskie voivodeship ..... 220

województwo łódzkie / łódzkie voivodeship ..... 232

województwo kujawsko-pomorskie / kujawsko-pomorskie voivodeship ..... 252

województwo mazowieckie / mazowieckie voivodeship ..... 274

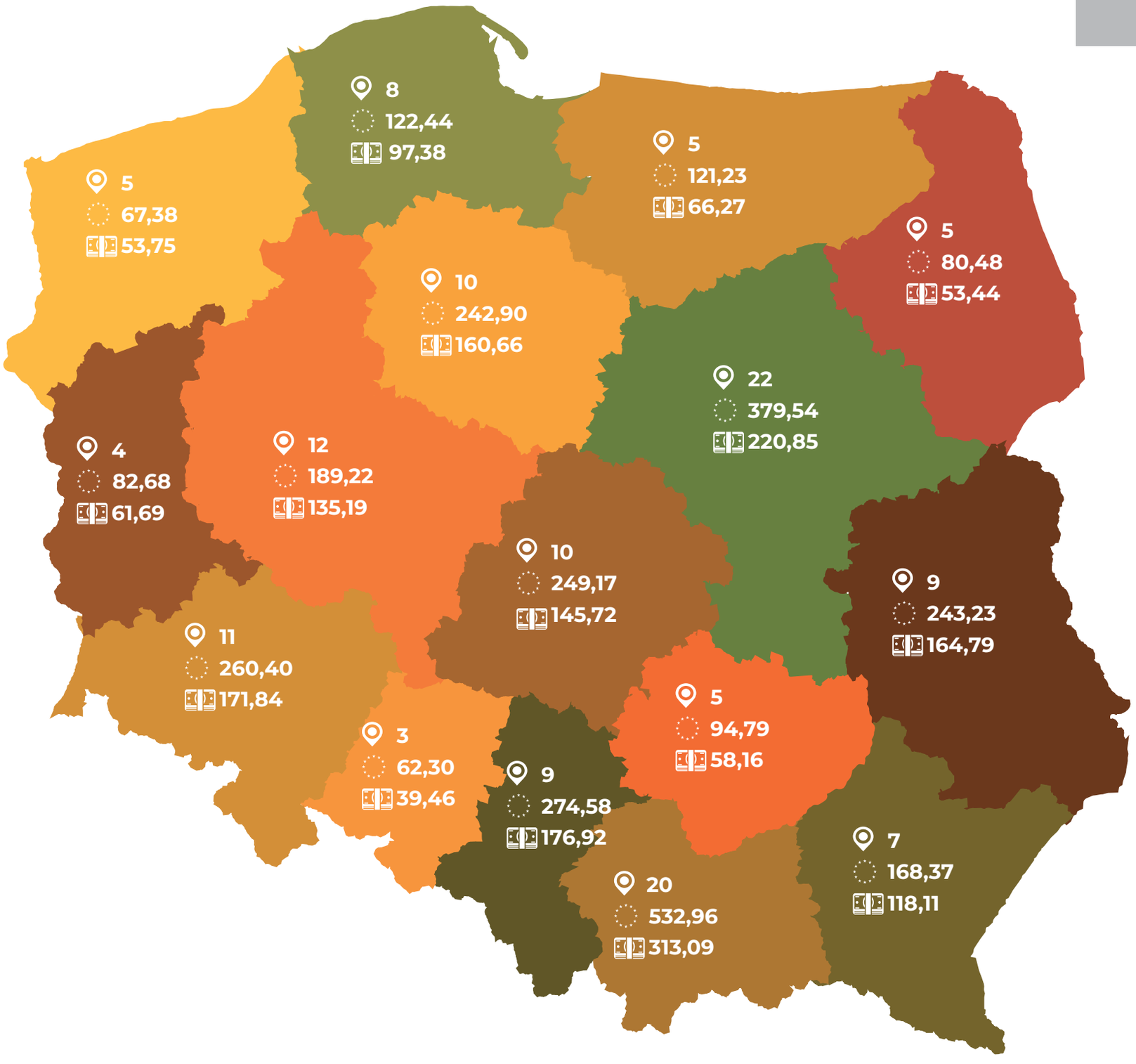


**liczba projektów** / number of projects

**kwota dofinansowania z UE w milionach złotych** / ERDF co-financing in PLN

**kwota całkowita w milionach złotych** /Total cost in PLN

# **województwo małopolskie** / małopolskie voivodeship


1 Przeszłość Przyszłości – remont i wyposażenie Muzeum Książąt Czartoryskich-Muzeum Narodowe w Krakowie w celu udostępnienia unikatowej kolekcji / The Past of the Future – the renovation and equipment of the Princes Czartoryski Museum – National Museum in Krakow in order to present a unique collection ..... 10

2 Wawel – dziedzictwo dla przyszłości / Wawel – Heritage for the Future ..... 12

3 SKANSENOVA – systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu/ SKANSENOVA – the systemic care for heritage in open-air museums in Małopolska ..... 14

4 Kompleksowa konserwacja Bazyliki Trójcy Świętej w Krakowie jako jeden z elementów rewitalizacji założenia klasztornego Ojców Dominikanów w Krakowie, związanej z osiemsetną rocznicą powstania klasztoru/ Comprehensive conservation of the Basilica of the Holy Trinity in Cracow as one of the elements of the revitalisation of the Monastic Foundation of the Dominican Fathers in Cracow, in relation to the 800th anniversary of the monastery ..... 16

5 Ekspozycja pt. Krzysztof Penderecki – dziedzictwo polskiej muzyki XX i XXI wieku w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego / The exhibition "Krzysztof Penderecki – the heritage of Polish music of the 20th and 21st centuries" at the Krzysztof Penderecki European Centre for Music ..18

6 Rewaloryzacja zespołu zabytkowych budowli inżynieryjnych dawnego lotniska Rakowice-Czyżyny wraz z adaptacją na potrzeby Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie / Revalorisation of the historic engineering structures complex of the former Rakowice-Czyżyny airport along with adaptation for the needs of the Polish Aviation Museum in Cracow ..... 20

7 Krzysztofory od nowa – Muzeum Kompletne: modernizacja i remont konserwatorski Pałacu Krzysztofory wraz z przystosowaniem jego funkcji do realizacji zadań nowoczesnego, wielofunkcyjnego obiektu muzealnego / Krzysztofory anew – the Complete Museum: modernisation and restoration of the Krzysztofory Palace along with the adaptation of its functions to the implementation of the tasks of a modern, multifunctional museum facility ..... 22

8 Rewaloryzacja i modernizacja zabytkowych, drewnianych budynków Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem dla zachowania i prezentacji unikatowego dziedzictwa kulturowego Podhala / The restoration and modernization of historic, wooden buildings of the Tatra Museum in Zakopane for the preservation and presentation of the unique cultural heritage of Podhale ..... 24

9 Zwiększenie dostępu do zasobów kultury poprzez rozbudowę trasy zwiedzania Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau o przestrzeń poobozową budynków Schlachthaus i Molkerei oraz przebudowę sali kinowej; Adaptacja budynku „Starego Teatru" na działalność Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu / Increasing access to cultural resources by extending the visiting route of the Auschwitz-Birkenau State Museum to include the post-camp space of the Schlachthaus and Molkerei buildings, and the reconstruction; The adaptation of the "Old Theater" building to the activities of the International Centre for Education about Auschwitz and the Holocaust of the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim ..... 26

10 Poprawa warunków dla prowadzenia działalności edukacyjnej i kulturalnej oraz ochrona dziedzictwa kultury poprzez zakup instrumentów muzycznych przez Państwową Szkołę Muzyczną I i II st. im. Fryderyka Chopina w Nowym Targu / Improving the conditions for conducting educational and cultural activities and protecting cultural heritage through the purchase of musical instruments by the Fryderyk Chopin State Music School of the 1st and 2nd degree in Nowy Targ ..... 28

11 Perła polskiego baroku – rewaloryzacja nowo odkrytych, unikatowych polichromii w krypcie kościoła Pijarów w Krakowie oraz odtworzenie historycznych galerii w Kolegium Pijarskim w celu udostępnienia zabytkowych wnętrz i poszerzenia działalności kulturalnej / A pearl of the Polish Baroque – restoration of newly discovered, unique polychromes in the crypt of the Piarist Church in Cracow and the reconstruction of historical galleries in the Piarist College in order to make historic interiors more accessible and expand cultural activities ..... 30

12 Modernizacja i adaptacja zabytkowej siedziby Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie na potrzeby utworzenia nowoczesnego centrum magazynowo-konserwatorskiego i digitalizacyjnego oraz badawczego / The modernization and adaptation of the historic seat of the Walery Rzewuski Museum of History of Photography in Cracow for the purposes of creating a modern warehouse, conservation, digitization, and research center ..... 32

13 Modernizacja infrastruktury technicznej Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie wraz z zakupem wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej / The modernization of the technical infrastructure of the Juliusz Słowacki Theatre in Cracow along with the purchase of equipment for cultural activities ..... 34

14 Rozbudowa Zespołu Szkół Muzycznych w Tarnowie o salę koncertową / The extension of the Music School Complex in Tarnów with a concert hall ..... 36

15 Przebudowa i modernizacja budynku os. Szkolne 26, tzw. Nowe Skrzydło dla Centrum Artystyczno-Edukacyjnego Dom Utopii / The reconstruction and modernisation of the building of Osiedle Szkolne 26, the so-called New Wing for the Art and Educational Centre Utopia House ..... 38

16 Rewaloryzacja zabytkowej siedziby Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie na potrzeby nowoczesnego muzeum nauki i techniki / The revalorization of the historic seat of the Museum of Municipal Engineering in Cracow for the needs of the modern museum of science and technology ..... 40

17 Wprowadzenie unikatowej oferty kulturalno-edukacyjnej na udostępnionej trasie turystycznej w Kopalni Soli „Bochnia" – Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO / The introduction of a unique cultural and educational offer on a tourist route in the "Bochnia" Salt Mine – a UNESCO World Heritage Site ..... 42

18 Modernizacja Teatru Groteska w Krakowie – etap IV – końcowy / The modernisation of the Groteska Theatre in Cracow – IV-final stage ..... 44

19 Rozszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej poprzez doposażenie Szkoły Muzycznej I i II st. w Krakowie / Expanding the cultural and educational offer thanks to additional equipment for the 1st and 2nd degree Music School in Cracow ..... 46

20 Remont konserwatorski i modernizacja zabytkowego obiektu stanowiącego siedzibę Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie / The restoration, renovation and modernisation of the historic building that is the seat of the Karol Szymanowski Philharmonic in Cracow ..... 48

1 2 4 6 7
11 12 13 15 16
18 19 20
Kraków
9
Oświęcim
17
Bochnia
14
Tarnów
5
Lusławice
3
Nowy Sącz
10
Nowy Targ
8
Zakopane

1

# Przeszłość Przyszłości – remont i wyposażenie Muzeum Książąt Czartoryskich – Muzeum Narodowe w Krakowie w celu udostępnienia unikatowej kolekcji

## The Past of the Future – the renovation and equipment of the Princes Czartoryski Museum – National Museum in Krakow in order to present a unique collection

Kolekcja książąt Czartoryskich swymi korzeniami sięga 1801 r. – wtedy księżna Izabela Czartoryska otworzyła w Puławach Świątynię Sybilli oraz Dom Gotycki (1809), w których przechowywano pamiątki i zabytki sztuki związane z historią Polski i Europy. Dzieło matki kontynuował Władysław Czartoryski, który udostępnił powiększoną kolekcję w nowym obiekcie w Krakowie w roku 1876. W grudniu 2016 r. Skarb Państwa, ze środków pochodzących w większości z budżetu MKiDN, wykupił kolekcję książąt Czartoryskich wraz z budynkami, w których mieściło się muzeum. Zakup kolekcji, a następnie przekazanie jej na własność Muzeum Narodowemu w Krakowie dały początek inwestycji będącej przedmiotem projektu.

Kolekcja obejmuje *Damę z gronostajem*, arcydzieło mistrza Leonarda da Vinci, *Krajobraz z przypowieścią o miłosiernym Samarytaninie* Rembrandta, a także pamiątki związane z wybitnymi osobistościami polskiej (Janem III Sobieskim, Tadeuszem Kościuszką i księciem Józefem Poniatowskim) i europejskiej historii (Petrarką, Szekspirem, Janem Jakubem Rousseau i Napoleonem Bonaparte).

Projekt dotyczył remontu konserwatorskiego i wyposażenia zabytkowego pałacu książąt Czartoryskich, a także przeprowadzenia niezbędnych prac konserwatorskich (765 obiektów) i digitalizacyjnych (1200 obiektów) zabytków ruchomych z kolekcji książąt Czartoryskich. W odnowionym Pałacu Muzeum Książąt Czartoryskich 19 grudnia 2019 r. została otwarta nowa wystawa stała, wprowadzono nowy, bogaty program kulturalny i edukacyjny dostosowany do potrzeb i zainteresowań szerokich grup odbiorów, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami.

W wyniku przeprowadzenia inwestycji po wieloletnim remoncie zwiedzającym z Polski i świata zostało udostępnione nowe Muzeum Książąt Czartoryskich – Oddział Muzeum Narodowego w Krakowie, jedno z najbardziej rozpoznawalnych muzeów polskich, szczycące się unikatową kolekcją bezcennych dzieł. Istotnym niematerialnym efektem realizacji projektu jest upowszechnianie w społeczeństwie wartości, które przyświecały rodowi książąt Czartoryskich, takich jak patriotyzm, umiłowanie sztuki, szacunek dla tradycji i dziedzictwa historycznego.

Wraz z nawiązaniem do historycznych ekspozycji zadbano o dostosowanie obiektu do standardów współczesnego muzealnictwa – odnowione zabytkowe gabloty sąsiadują z nowoczesnymi ekspozytorami. Dla wielu obiektów opracowano indywidualny sposób prezentacji, pozwalający zarówno wydobyć wizualne walory eksponatów, jak i zapewnić bezpieczeństwo zgodnie ze współczesnymi zasadami ochrony zabytków. Dostosowano wszystkie przestrzenie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, utworzono atrakcyjną przestrzeń publiczną dzięki przeszkleniu dziedzińca wewnętrznego.

Oferta edukacyjno-kulturalna muzeum skierowana jest do grup zorganizowanych, osób indywidualnych, odbiorców krajowych i zagranicznych, niepełnosprawnych, osób z dysfunkcjami i zagrożonych wykluczeniem, rodzin z dziećmi, uczniów, nauczycieli, dorosłych i seniorów. Opracowane i konsekwentnie realizowane programy kulturalne, jak organizacja koncertów muzycznych, warsztatów, spektakli teatralnych i lekcji muzealnych, uwzględniają potrzeby, możliwości percepcyjne i specyfikę pracy z poszczególnymi grupami odbiorców.

The Princes Czartoryski collection dates back to 1801- when Princess Izabela Czartoryska opened the Temple of the Sybil and the Gothic House in Puławy, where memorabilia and art relics related to the history of Poland and Europe were kept. Purchasing the Princes Czartoryski collection, along with its most valuable painting “Lady with an Ermine” by Leonardo da Vinci, by the State Treasury in December 2016, for most of the funds coming from the budget of the Ministry of Culture and National Heritage, and then handing it over together with the buildings by the Minister of Culture and National Heritage to the National Museum in Krakow, gave rise to the investment being the subject of the project. The collection, in addition to the aforementioned master Leonardo's masterpiece, includes memorabilia related to outstanding Polish personalities and European history). In addition, the museum's resources include a painting by Rembrandt- "Landscape with the Good Samaritan".

The project concerned the conservation, renovation and furnishing of the historic Palace of the Princes Czartoryski, as well as carrying out necessary conservation works (765 items) and digitization (1200 items) of movable monuments from the collection of the Princes Czartoryski family. On 19 December 2019, a new permanent exhibition was launched, and a new, rich cultural and educational program was introduced.

As a result of the investment, after many years of renovation, the new Princes Czartoryski Museum, has been made available to visitors from Poland and around the world.

**Muzeum Narodowe w Krakowie** / The National Museum in Krakow

**56,37 mln zł** / PLN 56.37 million

**37,12 mln zł** / PLN 37.12 million

2

# Wawel – dziedzictwo dla przyszłości
## Wawel – Heritage for the Future

Zamek Królewski na Wawelu to jeden z polskich symboli narodowych i kulturowych. Jest obowiązkowym punktem odwiedzin wszystkich turystów przybywających do Krakowa zarówno z Polski, jak i z zagranicy. Zamek oraz Wzgórze Wawelskie znajdują się na obszarze wpisanym na listę UNESCO i zostały uznane za Pomnik Historii. Najwcześniejsze ślady murowanych obiektów na tym terenie są datowane na XI w. Na przestrzeni wieków zamek był siedzibą władców z dynastii Piastów i Jagiellonów, a następnie królów elekcyjnych. Dla historii zamku szczególnie ważną postacią jest król Zygmunt Stary, który podjął decyzję o przeniesieniu stolicy Polski z Krakowa do Warszawy. Pomimo tego faktu zamek, przebudowany w tamtym czasie przez włoskich architektów, stanowił wzór budowli renesansowych na ziemiach polskich. Usytuowane w tak szczególnym miejscu muzeum jest jedną z największych i najbardziej prężnych instytucji kultury w Polsce. Jej działalność skupia się na ochronie dziedzictwa Wawelu, gromadzeniu dzieł sztuki i pamiątek historycznych czy prowadzeniu szerokiej działalności edukacyjnej i naukowej.

W ramach projektu stworzono nową wystawę stałą „Wawel Odzyskany". Jest to najbardziej nowoczesna wystawa muzeum na Wawelu. Opowiada dzieje wzgórza, począwszy od 1795 r., do czasów nam współczesnych. Ukazuje wysiłek kolejnych pokoleń Polaków włożony w proces przywracania świetności dawnej rezydencji królewskiej.

Ponadto zakupiono sprzęt i wyposażenie, m.in. do sali Kazimierzowskiej w Skarbcu Koronnym, a także utworzono Centrum Multimedialne. Wykorzystuje ono najnowocześniejsze technologie do przybliżania zwiedzającym dziejów Wzgórza Wawelskiego i związanych z nim postaci. Dodatkowo w efekcie realizacji projektu przeprowadzono konserwację dziedzińca arkadowego – krużganków oraz części nawierzchni dziedzińca.

W ramach działań kulturalno-edukacyjnych przygotowano specjalną ofertę. Muzeum oferuje cykl otwartych wykładów dotyczących roli konserwacji w staraniach o zachowanie światowego dziedzictwa kulturowego. Grupą docelową tych działań są młodzież, dorośli i seniorzy. Dla rodzin z dziećmi proponowane są zajęcia interaktywne „Tajemnice konserwacji" uzupełnione warsztatami plastycznymi dla małych uczestników.

Dla poprawienia komfortu zwiedzania osobom z niepełnosprawnościami podjęto działania takie jak budowa windy zapewniającej dostęp na wszystkie kondygnacje zamku czy urządzenie strefy dla osób z niepełnosprawnościami w Centrum Multimedialnym.

The Wawel Royal Castle is one of the Polish national and cultural symbols. The castle and the Wawel Hill are located in the area inscribed on the UNESCO List and have been declared a Monument to History. Over the centuries, the castle was the seat of the rulers of the Piast and Jagiellonian dynasties, and then of the elected kings. A particularly important figure in the history of the castle is King Zygmunt the Old, who made the decision to move the Polish capital from Cracow to Warsaw. Despite this fact, the castle, rebuilt at that time by Italian architects, was a model of Renaissance buildings in the Polish lands. Situated in such a special place, the museum is one of the largest and most dynamic cultural institutions in Poland. Its activity focuses on the protection of the Wawel heritage, collecting works of art and historical memorabilia, and conducting extensive educational and scientific activities.

As part of the project, a new permanent exhibition entitled "the Wawel Restored" was created, It tells the history of the Hill from 1795 to the present day. It shows the efforts of successive generations of Poles in the process of restoring the splendour of the former royal residence.

In addition, equipment and furnishing were purchased, including those for the Kazimierz Room in the Treasury, and a Multimedia Centre was created. Furthermore, as a result of the project implementation, the architecture of the arcaded courtyard was restored in terms of the cloisters and part of the courtyard's surface.

A special offer has been prepared as part of the cultural and educational activities. The museum offers a series of open lectures on the role of conservation in efforts to preserve the world's cultural heritage. The target groups for these activities are youth, adults and seniors. For families with children, there are interactive activities entitled "Secrets of conservation".

In order to improve the comfort of sightseeing for people with disabilities, measures, such as constructing an elevator providing access to all floors, or setting up a zone for people with disabilities in the Multimedia Center were taken.

**Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki** / Wawel Royal Castle – State Art Collection

**30,00 mln zł** / PLN 30.00 million

**21,40 mln zł** / PLN 21.40 million

3

# SKANSENOVA – systemowa opieka nad dziedzictwem w małopolskich muzeach na wolnym powietrzu

## SKANSENOVA – the systemic care for heritage in open-air museums in Małopolska

Jak kiedyś żyli ludzie na wsi małopolskiej, kim byli i czym się zajmowali maziarze albo jak wyglądała i do czego służyła wieża loretańska? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań znaleźć można w małopolskich muzeach na świeżym powietrzu, potocznie zwanych skansenami. To miejsca, gdzie – jeśli tylko się postaramy – możemy nie tylko zobaczyć, jak wyglądały dawne domostwa, lecz także wsłuchać się w opowieści o dawnych czasach, które czasem nas zachwycą, a czasem zadziwią.

Osiem instytucji: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu (partner wiodący projektu), Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach, Muzeum – Nadwiślański Park Etnograficzny w Wygiełzowie i Zamek Lipowiec, Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej, Skansen w Sidzinie – Muzeum Kultury Ludowej, Muzeum Regionalne PTTK w Dobczycach (Gmina Dobczyce) oraz Małopolski Instytut Kultury w Krakowie podjęło się realizacji partnerskiego projektu, który miał na celu nie tylko konserwację i zachowanie znajdujących się pod ich opieką zabytków. Inwestycja w równej mierze polegała także na stworzeniu atrakcyjnej i nowoczesnej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej do szerokiego grona odbiorców.

W ramach projektu przeprowadzono kompleksowe prace rewitalizacyjne, konserwatorskie i zabezpieczające 87 zabytków nieruchomych. Wśród nich znalazły się m.in. dwory, kapliczki, budynki gospodarcze i gminne. Stworzono 11 wystaw stałych, 81 obiektów zostało zabezpieczonych przed kradzieżą i zniszczeniem. W ramach prac przeprowadzono konserwację 290 obiektów ruchomych: dawnych narzędzi, naczyń, mebli, przedmiotów sztuki sakralnej. Jednocześnie ekspozycja skansenów została dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Skanseny posiadają wyposażenie pomocne osobom niewidomym i słabowidzącym. Z myślą o osobach o ograniczonej motoryce przygotowano ścieżkę obejmującą wybrane obiekty skansenowskie zaopatrzone w specjalistyczne przenośne podesty. Umożliwiają one dotarcie do wnętrz budynków i poruszanie się w ich obrębie.

Dla każdego z obiektów przygotowana została tematyczna ścieżka zwiedzania oraz specjalna aplikacja mobilna, dzięki której można wcielić się w tropiciela historii i dawnych zwyczajów, biorąc udział w grze „Etnograficzne zagadki".

Efekty zrealizowanej inwestycji doceniają nie tylko zwiedzający. Projekt doceniło także jury 40. edycji konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2019 – przyznało mu wyróżnienie w kategorii „Konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury".

How did the people of the Małopolska countryside live in the past, who were paint makers and what did they do, what did the Loreto tower look like and what was its purpose? Answers to these and many other questions can be found in Małopolska's open-air museums, commonly known as "skansen."

Eight institutions – the District Museum in Nowy Sącz, the District Museum in Tarnów, the Museum of the Karwacjan and Gładysz Estates in Gorlice, the Vistula River Ethnographic Park in Wygiełzów and the Lipowiec Castle, the Orawa Ethnographic Park in Zubrzyca Górna, the Open-air museum in Sidzina – the Museum of Folk Culture, the PTTK Regional Museum in Dobczyce (Dobczyce Commune) and the Małopolska Institute of Culture in Cracow undertook the implementation of a partnership project, which was aimed not only at the conservation and preservation of the monuments under their care. The investment also consisted in creating an attractive and modern cultural and educational offer addressed to a wide audience.

As part of the project, comprehensive revitalization, conservation and protection works were carried out on 87 immovable monuments. Among them there are manors, chapels, farm buildings and communal buildings. 11 permanent exhibitions were created. 81 monuments were secured against theft and damage. As part of the work, 290 movable objects were restored, including antique tools, pottery, furniture, and the objects of religious art. The exhibition was adapted to the needs of people with disabilities.

For each of the facilities, a thematic sightseeing path and a special mobile application were prepared, thanks to which you can play the role of a tracker of history and old customs, while taking part in the game entitled "ethnographic puzzles."

The effects of the implemented investment are appreciated not only by visitors, but also they were distinguished by the jury of the 40th edition of the Sybilla Museum Event of the Year 2019 competition in the "Conservation and protection of cultural heritage" category.

**Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu** / District Museum in Nowy Sącz

**13,56 mln zł** / PLN 13.56 million

**8,85 mln zł** / PLN 8.85 million

4

# Kompleksowa konserwacja Bazyliki Trójcy Świętej w Krakowie jako jeden z elementów rewitalizacji założenia klasztornego Ojców Dominikanów w Krakowie, związanej z osiemsetną rocznicą powstania klasztoru

## Comprehensive conservation of the Basilica of the Holy Trinity in Cracow as one of the elements of the revitalisation of the Monastic Foundation of the Dominican Fathers in Cracow, in relation to the 800th anniversary of the monastery

Bazylika Trójcy Świętej w Krakowie jest usytuowana na obszarze ścisłego centrum Starego Miasta, które znajduje się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO. Należy do historycznego zespołu miasta uznanego za Pomnik Historii.

W ramach projektu przeprowadzono kompleksową konserwację Bazyliki Trójcy Świętej w Krakowie. Prace konserwatorskie dotyczyły m.in. ołtarza głównego, elementów prezbiterium, tzw. małej zakrystii z przedsionkami, nawy bocznej południowej, kaplicy św. Józefa (Szafrańców, Probantów), kaplicy Chrystusa Zbawiciela (Przeździeckich), kaplicy św. Tomasza z Akwinu, nawy bocznej północnej, kaplicy św. Marii Magdaleny (Małachowskich), kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego (Ligęzów), nawy głównej, wejścia do kaplicy św. Jacka, chóru muzycznego wraz z konserwacją organów. Uruchomiono tzw. ścieżkę multimedialną, w której ramach powstały nowe formy prezentowania wiedzy o zabytku i jego detalach architektonicznych oraz bogatym dziedzictwie kulturowym. Priorytetem przy budowaniu ścieżki było dostosowanie jej do wymagań szerokiego grona odbiorców, szczególnie osób z niepełnosprawnościami wzrokowymi i słuchowymi. W ramach projektu zakupiono trwałe wyposażenie do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej. Z kolei dla osób niedowidzących i niewidomych przygotowano makietę zespołu obiektów klasztoru Dominikanów z opisem w alfabecie Braille'a.

Otwarcie niedostępnych dotąd przestrzeni, wzbogacona oferta kulturalno-edukacyjna oraz multimedialny przekaz, uniwersalny dla wszystkich grup społecznych, zachęcają mieszkańców i turystów do częstszego korzystania z oferowanych programów kulturalnych, edukacyjnych i społecznych. Wprowadzono cykliczne działania kulturalne: koncerty, wykłady na temat zabytków, historii oraz dziedzictwa Dominikanów, spotkania dla dzieci i młodzieży.

Zrealizowany projekt to przedostatni z czterech powiązanych ze sobą funkcjonalnie etapów, tj. bazylika–krużganki–atrium–muzeum zaplanowanych w związku z rocznicą 800-lecia powstania krakowskiego klasztoru Dominikanów, których obecność w mieście Kraka datuje się od 1222 r.

The Basilica of the Holy Trinity in Cracow is situated in the very center of the Old Town, which is on the UNESCO World Heritage List. At the same time, the building is part of the historic *'Cracow - the Historic City Complex*' recognised as a Monument of History.

As part of the project, a comprehensive conservation of the Basilica of the Holy Trinity in Cracow was carried out. Conservation work concerned, among others, the main altar, elements of the chancel, the so-called small sacristy with vestibules, and the southern aisle, the chapel of St Joseph (the Szafraniec Family, the Probants Family), the chapel of Christ the Savior (the Przeździecki Family), the chapel of St Thomas Aquinas, the northern side aisle, the chapel of St Mary Magdalene (the Małachowski Family), the chapel of Jesus Crucified (the Ligęza Family), the central nave, the entrance to the chapel of St Jack, musical choir with the restoration of the organ. The so-called multimedia pathway was launched, within which new forms of presenting knowledge about the monument, its architectural details and rich cultural heritage were created. The priority in building the pathway was to adapt it for a wide audience, especially people with visual and hearing disabilities. As part of the project, durable equipment was purchased for conducting cultural activities, including artistic education. In turn, for the visually impaired and the blind, a model of the Dominican Monastery complex with a description in Braille was prepared.

The opening up of the previously inaccessible spaces, the enriched cultural and educational offer and the multimedia message, which is universal for all social groups, encourage residents and tourists to use more frequently the available cultural, educational and social programmes. Regular cultural activities were introduced, for instance concerts, lectures on the monuments, the history and heritage of the Dominicans, meetings for children and young people.

The implemented project is the penultimate of four functionally related stages, i.e. Basilica-Cloisters-Atrium-Museum, planned in relation to the 800th anniversary of the foundation of the Dominican monastery in Cracow, whose presence in the city of Krak dates back to 1222

**Klasztor Ojców Dominikanów w Krakowie** / Dominican Monastery in Cracow

**25,4 mln zł** / PLN 25.4 million

**20,96 mln zł** / PLN 20.96 million

5

# Ekspozycja pt. Krzysztof Penderecki – dziedzictwo polskiej muzyki XX i XXI wieku w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego

## The exhibition "Krzysztof Penderecki – the heritage of Polish music of the 20th and 21st centuries" at the Krzysztof Penderecki European Centre for Music

Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego powstało w myśl idei swego patrona jako miejsce muzycznego rozwoju – zarówno w formie wspierania talentów, jak i prokulturowych postaw społecznych. Zlokalizowane w sąsiedztwie dworu i parku lusławickiego zostało wpisane w kontekst historii i tradycji humanistycznych. Spotkanie świata natury i kultury urzeczywistniało się przez dziesięciolecia w Lusławicach, gdzie artysta tworzył kompozycje i założył arboretum. Miejsce to stało się więc naturalną lokalizacją do zaprezentowania i kultywowania jego dziedzictwa.

Zakres projektu obejmował zaprojektowanie i uruchomienie ekspozycji prezentującej dorobek polskiej muzyki z użyciem nowoczesnych technologii audiowizualnych oraz systemów multimedialnych. Przekaz wystawy, dynamiczny i złożony, pozostaje jednocześnie czytelny i atrakcyjny zarówno dla początkującego, jak i wyrobionego odbiorcy. Warto podkreślić, że ekspozycja ma wieloaspektowy wymiar edukacyjny, przybliżający zwiedzającym fakty z życia kompozytora oraz informacje dotyczące muzyki współczesnej. Zwiedzający nie tylko usłyszą tu słynne kompozycje Krzysztofa Pendereckiego, lecz także poznają pamiątki, wspomnienia oraz inspiracje i pasje kształtujące artystę i ścieżkę jego kariery. Kompozytor został ukazany jako obywatel świata, ambasador kultury polskiej oraz postać wyróżniona setkami nagród państwowych, akademickich czy przyznawanych przez środowiska twórcze. Ekspozycja prezentuje również twórczość kompozytorów polskich XX i XXI w., których muzyka stanowiła kontekst rozwoju muzyki w Polsce. Oferta kulturalno-edukacyjna centrum została także wzbogacona o działania skierowane do najmłodszych odbiorców. Z myślą o dzieciach i młodzieży realizowany jest w ramach zwiedzania program warsztatów edukacyjnych: „Penderecki przez dziurkę od klucza" dla dzieci w wieku 5–9 lat oraz „Alfabet Pendereckiego" dla dzieci w wieku 10–14 lat.

Zwiedzanie stałej ekspozycji multimedialnej jest wzbogaceniem oferty kulturalnej i turystycznej na mapie Małopolski. Projekt ten wpłynął na poszerzenie świadomości historycznej miejsca wśród lokalnej społeczności. Spacery po arboretum kompozytora pozwalają na odkrywanie regionu i dotychczas niedostępnych miejsc. Taka forma zwiedzania stwarza możliwość odkrywania dziedzictwa muzycznego przez pryzmat obcowania z naturą.

Rok po inauguracji ekspozycji Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego zostało laureatem nagrody „Lider Dostępności". Brak barier architektonicznych oraz rozwiązania sprzyjające dostępności siedziby centrum w znacznym stopniu umożliwiają szeroki dostęp do efektów projektu. Podjęte dodatkowo działania doprowadziły do powstania ścieżek zwiedzania, na których można skorzystać z audiodeskrypcji i tłumaczenia na polski język migowy.

The Krzysztof Penderecki European Centre for Music was founded, on its patron idea, as a place of musical development - both in the form of supporting talents and pro-cultural social attitudes. Located in the neighborhood of the Lusławice manor and park, it has been included in the context of history and humanistic traditions.

The scope of the project included the design and launch of an exhibition presenting the achievements of Polish music with the use of modern audiovisual technologies and multimedia systems. It is worth emphasizing that the exhibition has a multifaceted educational dimension – on the one hand, it introduces visitors to the facts about the composer's life and on the other hand, to information about contemporary music. Visitors will not only hear the famous compositions of Krzysztof Penderecki, but also learn about souvenirs, memories, inspirations and passions that shaped the artist and his career. The exhibition also presents the works of Polish composers of the 20th and 21st centuries, whose music constituted the context of the development of music in Poland. Taking into consideration the needs of children and young people, a programme of educational workshops was designed as part of the tour, that is "*Penderecki przez dziurkę od klucza*" (Penderecki through the keyhole) for children 5-9 years old ,and "*Alfabet Pendereckiego*" (Penderecki's Alphabet) for children aged 10-14.

A year after the inauguration of the exhibition, the Krzysztof Penderecki European Centre for Music received the "Accessibility Leader" award. The lack of architectural barriers and solutions favouring the accessibility of the Centre largely enable wide audiences to access the effects of the project. Additional activities have led to the creation of sightseeing paths based on audio description and translations into Polish sign language.

**Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego** / The Krzysztof Penderecki European Centre for Music

**3,57 mln zł** / PLN 3.57 million

**2,32 mln zł** / PLN 2.32 million

6

# Rewaloryzacja zespołu zabytkowych budowli inżynieryjnych dawnego lotniska Rakowice-Czyżyny wraz z adaptacją na potrzeby Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie

## Revalorisation of the historic engineering structures complex of the former Rakowice-Czyżyny airport along with adaptation for the needs of the Polish Aviation Museum in Cracow

Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie od lat konsekwentnie realizuje koncepcję zagospodarowania południowo-zachodniej części dawnego lotniska Rakowice-Czyżyny. Ekspozycja muzealna zajmuje centralne miejsce parku. Jest urządzona w zabytkowej zabudowie lotniczej oraz między historycznymi obiektami inżynierii lotniczej.

Założeniami projektu były remont i modernizacja najważniejszych pięciu budynków zaplecza dawnego lotniska: Hangaru Głównego, Garażu nr 1, Garażu nr 2, Kancelarii i Spadochroniarni. Hangar Główny z 1929 r., zniszczony we wrześniu 1939 r., a następnie odbudowany, do dziś jest najważniejszym budynkiem ekspozycyjnym muzeum. Zespół zabytkowych garaży nr 1 i nr 2 z lat 1920–1930 stanowi zaplecze parku maszynowego dawnego lotniska. W ramach muzeum Garaż nr 1 pełni funkcje ekspozycyjne. Garaż nr 2 stanowi zaplecze konserwatorsko-magazynowe. Budynek tzw. Kancelarii, wzniesiony w 1941 r. jako tymczasowy – niewielki budynek zaplecza administracyjnego – pełnił w przeszłości również funkcje domku lotnika. W ramach projektu zaadaptowany został do funkcji magazynowych, ekspozycyjnych i konferencyjnych. Spadochroniarnia, niewielki budynek wzniesiony w 1941 r., pierwotnie wykorzystywany był do przechowywania spadochronów lotniczych. W ramach inwestycji dostosowany został do eksponowania reliktów statków powietrznych zniszczonych w wyniku katastrof lotniczych (zabytków tzw. archeologii lotniczej).

Realizacja projektu przełożyła się bezpośrednio na rewaloryzację i konserwację obiektów na zabytkowym terenie byłego lotniska. Oddano do użytku ok. 7053 m$^2$ powierzchni użytkowej, dostępnej także dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Z myślą o turystach, młodzieży szkolnej oraz pasjonatach lotnictwa opracowano i wykonano nowoczesne ekspozycje w Hangarze Głównym, Spadochroniarni i w Garażu nr 1. Wykorzystano w nich nowoczesne technologie multimedialne, które stanowią nową ofertę kulturową muzeum. W Garażu nr 2 urządzono pracownię konserwatorską i magazyn techniczny zbiorów. W Kancelarii powstały magazyn zbiorów małogabarytowych oraz modelarnia i sala wielofunkcyjna.

Kluczowym efektem projektu było utworzenie nowej wystawy stałej „Skrzydła i Ludzie XX wieku". Jej celem było zaprezentowanie historii lotnictwa wojskowego i cywilnego w oparciu o unikatowe zasoby Muzeum Lotnictwa Polskiego: zarówno zbiory jak i elementy tożsamości kulturowej miejsca. Ta wyjątkowa wystawa stanowi niezwykle atrakcyjną ofertę kulturową. Generuje tym samym wiele korzyści społecznych i ekonomicznych.

Dzięki realizacji projektu muzeum uzyskało nowy impuls do kreowania oferty kulturalnej i edukacyjnej, widocznej zarówno w skali regionalnej, krajowej, jak i międzynarodowej.

The Polish Aviation Museum in Cracow has for many years consistently pursued the concept of developing the south-western part of the former Rakowice-Czyżyny airport.

The project involved the renovation and modernisation of the most important 5 buildings of the former airport backyard, that is the Main Hangar, Garage No. 1, Garage No. 2, the Chancellery and the Parachute Hall. The Main Hangar from 1929, destroyed in September 1939 and subsequently rebuilt, is still the Museum's most important exhibition building. Garage No. 1 performs exhibition functions, whereas Garage no. 2 is a conservation maintenance and storage facility. The so-called "Chancellery" building, has been adapted for storage, exhibition and conference functions. The Parachute Hall, a small building dating back to 1941, was adapted to the exhibition of the relics of aircraft destroyed as a result of air crashes.

The implementation of the project translated directly into the revalorisation and conservation of buildings on the historic site of the former airport. Approximately 7,053 m$^2$ of usable space was put into use. With tourists, schoolchildren and aviation enthusiasts in mind, modern exhibitions were developed and created in the Main Hangar, the Parachute Hall and Garage No. 1. They make use of modern multimedia technologies, which constitute a new cultural offer of the Museum. In Garage No. 2, a conservation workshop and a technical collection store were set up. In the building of the Chancellery, a small-size collection warehouse, a modeling room and a multi-purpose room were created.

A key result of the project was the creation of a new permanent exhibition entitled "Wings and People of the 20$^{th}$ Century." Its aim was to present the history of military and civil aviation on the basis of the unique resources of the museum, both the collections and elements of the cultural identity of the place.

**Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie** / Polish Aviation Museum in Cracow

**19,07 mln zł** / PLN 19.07 million

**9,37 mln zł** / PLN 9.37 million

027
USAF

ZF

7

# Krzysztofory od nowa – Muzeum Kompletne: modernizacja i remont konserwatorski Pałacu Krzysztofory wraz z przystosowaniem jego funkcji do realizacji zadań nowoczesnego, wielofunkcyjnego obiektu muzealnego

## Krzysztofory anew – the Complete Museum: modernisation and restoration of the Krzysztofory Palace along with the adaptation of its functions to the implementation of the tasks of a modern, multifunctional museum facility

Pałac pod Krzysztofory to jedna z najokazalszych dawnych świeckich rezydencji w Krakowie. Jej nazwa pochodzi od XIV-wiecznej figury św. Krzysztofa, która niegdyś znajdowała się najprawdopodobniej na fasadzie budynku. Obecny charakter budynku ukształtowany został w wyniku stopniowego łączenia i powiększania starszej zabudowy. W ciągu wieków z dziejami gmachu wiele razy splatały się ważne wątki historii Krakowa i Polski. Właścicielami pałacu byli przedstawiciele zamożnych rodów Morsztynów i Wodzickich. W tych zabytkowych murach wielokrotnie gościli władcy Polski, królowie Jan Kazimierz Waza, Michał Korybut Wiśniowiecki, Jan III Sobieski oraz Stanisław August Poniatowski. Pałac był świadkiem wielu wydarzeń o charakterze niepodległościowym. W 1809 r. kwaterę główną miał tu książę Józef Poniatowski, w 1846 r. w gmachu tym zapadła decyzja o wybuchu powstania krakowskiego. W 1914 r. znajdowało się tu największe w Krakowie biuro werbunkowe do Legionów Polskich. W 2. połowie XX w. piwnice krzysztoforskie stały się siedzibą krakowskiej awangardy artystycznej, tworzył tu Tadeusz Kantor, tutaj odbywały się spektakle Teatru Cricot 2. Od 1965 r. pałac jest siedzibą Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, obecnie Muzeum Krakowa.

Podjęte w ramach projektu działania miały na celu rewaloryzację dawnych wnętrz pałacowych. W zabytkowych wnętrzach poddanego renowacji pałacu powstało nowoczesne muzeum. Składają się na nie przestrzenie wystawiennicze, biblioteczno-archiwalne, konferencyjne oraz edukacyjne. Na szczególną uwagę zasługuje nowa wystawa stała „Kraków od początku bez końca". Wykorzystując nowoczesne rozwiązania muzealnicze, prezentuje ona barwną i bogatą historię oraz dziedzictwo miasta. Nowa wystawa stała, oferta wystaw czasowych, bogate i różnorodne programy: kulturowy i edukacyjny, realizowane w Krzysztoforach stanowią klucz do zrozumienia Krakowa, jego dziedzictwa materialnego i niematerialnego. To przestrzeń do rozwoju, dyskusji, interpretacji i dialogu. Pałac jest miejscem otwartym, dostępnym dla wszystkich, niezależnie od wieku i zainteresowań. Oferta instytucji jest adresowana do bardzo różnorodnych grup odbiorów. Mogą oni skorzystać z licznych i inspirujących wykładów, prezentacji, lekcji, warsztatów, debat i spotkań sieciujących.

Dzięki zakończonej modernizacji przeważająca część pomieszczeń w budynku jest publicznie dostępna także dla osób o szczególnych potrzebach.

The Krzysztofory Palace is one of the most magnificent former secular residences in Cracow. The present character of the building has been shaped as a result of the gradual merging and enlargement of older buildings. Over the centuries, the history of the building has been intertwined many times with important threads of the history of Cracow and Poland. These historic walls hosted famous and important figures in the Polish history, such as kings Jan Kazimierz Waza, Michał Korybut Wiśniowiecki and Stanisław August Poniatowski. Prince Józef Poniatowski also stayed there in 1809.

The Cracow Museum is an institution established in 1899 as a branch of the Archives of Historical Records of the city of Cracow. Since 1965, its seat is the Krzysztofory Palace. The museum nurtures and tells about the heritage of the city of Cracow. It cares about cultivating such local traditions as the Lajkonik or the Fowler Brotherhood. It is worth noting that since 1946 the museum has been organizing the Cracow Nativity Scenes Contest.

The activities undertaken as part of the project were aimed at restoring the old palace interiors. A modern museum was established in the historic interiors of the renovated palace. It consists of the exhibition, library and archival and educational spaces. The new permanent exhibition entitled "Cracow from the beginning to no end" deserves special attention. Using the latest museum solutions, it presents the colourful and rich history and heritage of the city. The exhibition is complemented by a rich cultural and educational offer. A series of thematic workshops has been prepared for the youngest, such as "Legends and Cracow Customs" combining in its form the elements of theatre with artistic tasks. Older students, in turn, can take part in museum lessons entitled "Our city space".

The Krzysztofory Palace is available to everyone, regardless of age and interests. The institution's program is addressed to a wide variety of audiences.

Thanks to the completed modernisation, most of the rooms in the building are also available to the public for people with special needs.

**Muzeum Krakowa** / The Museum of Cracow

**59,92 mln zł** / PLN 59.92 million

**29,05 mln zł** / 29.05 million

8

# Rewaloryzacja i modernizacja zabytkowych, drewnianych budynków Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem dla zachowania i prezentacji unikatowego dziedzictwa kulturowego Podhala

## The restoration and modernization of historic, wooden buildings of the Tatra Museum in Zakopane for the preservation and presentation of the unique cultural heritage of Podhale

Muzeum Tatrzańskie, powołane do życia w 1889 r. przez Towarzystwo Muzeum Tatrzańskiego im. Dra Tytusa Chałubińskiego, jest jednym z najstarszych muzeów w Polsce. Obecnie liczy 11 filii. Jedną z nich jest Muzeum Stylu Zakopiańskiego w willi Koliba. Jest to pierwszy obiekt wybudowany w stylu zakopiańskim według projektu Stanisława Witkiewicza. Z kolei w Galerii Władysława Hasiora prezentowany jest imponujący zbiór ok. 200 jego dzieł.

W 2013 r. powstał pomysł, żeby do remontów konserwatorskich obiektów Muzeum Tatrzańskiego podejść globalnie. Postanowiono powrócić do koncepcji muzeum przestrzennego, według której filie muzealne nie są osobnymi budynkami, a jednym organizmem funkcjonującym w przestrzeni publicznej i w świadomości zwiedzających jako Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego.

Projekt objął następujące obiekty: Chałupę Gąsieniców Sobczaków (rok budowy 1830), Zagrodę Sołtysów w Jurgowie (1861), Zagrodę Korkoszów w Czarnej Górze (1919), Muzeum Stylu Zakopiańskiego w willi Koliba (1892–1893), Galerię Sztuki w willi Oksza (1895–1896) oraz Galerię Władysława Hasiora (1934–1935).

Zewnętrzne prace konserwatorskie obejmowały m.in. wymianę gontów wraz z impregnacją, oczyszczenie belek zrębowych wraz z wykonaniem impregnacji, wzmocnienie fundamentów oraz konstrukcji, odświeżenie elewacji budynków oraz ocieplenie. W ramach prac wewnętrznych we wszystkich filiach przede wszystkim odświeżona została przestrzeń wystawiennicza. W największym stopniu jednak zmodernizowana i powiększona została przestrzeń ekspozycyjna w willi Koliba. Przeprowadzono tam aranżację nowej wystawy stałej wyposażonej w multimedia. Przeprowadzono także remont pomieszczeń piwnicznych oraz utworzono przestrzeń magazynową. W ramach prac wewnętrznych we wszystkich drewnianych filiach Muzeum Tatrzańskiego powstały nowe, utrzymane w jednym stylu recepcje. Remontem objęty został także teren wokół budynków. Odnowiono ścieżki komunikacyjne, wykonana została iluminacja elewacji oraz zrewitalizowano zieleń otaczającą budynki.

Zmiany infrastrukturalne w obiektach muzeum pozwoliły na integrację i rozszerzenie oferty muzeum w zakresie edukacji. Udostępnianie zbiorów w nowych atrakcyjnych i urozmaiconych formach sprawiło, że muzeum dociera do nowych grup odbiorców, którymi są m.in. społeczności lokalne, lokalne i ponadlokalne środowiska twórcze, szkoły i przedszkola, osoby z dysfunkcjami poznawczymi, osoby z niepełnosprawnością ruchową, seniorzy, lokalni przedsiębiorcy i inwestorzy, instytucje kultury z kraju i zagranicy czy użytkownicy Internetu.

Wszystkie prace przeprowadzone zostały z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przestrzenie dostosowano również do potrzeb osób starszych oraz rodziców z dziećmi.

Established in 1889 by the Tytus Chałubiński Tatra Museum Society, the Tatra Museum is one of the oldest museums in Poland. It currently has ten branches. One of them is the Museum of the Zakopane Style at Koliba villa. It is the first building built in the Zakopane style according to the design of Stanisław Witkiewicz. In turn, the Władysław Hasior Gallery presents an impressive collection of about 200 of his works.

The project included the following facilities: Chałupa Gąsieniców Sobczaków (built in 1830), the Sołtys Farm in Jurgów (built in 1861), the Korkosz Farm in Czarna Góra (built in 1919), the Museum of the Zakopane Style at Koliba villa (built in 1892-1893), the Gallery of 20th-century Art in the Oksza villa (construction years 1895-1896) and the Władysław Hasior Gallery (construction years 1934-1935).

External conservation works included the replacement of shingles and impregnation, cleaning the log beams combined with impregnation, strengthening the foundations and structures, refreshing the facades of buildings and insulation. As part of internal works, the exhibition space in all branches was refreshed. However, the exhibition space at Koliba villa was modernised and enlarged to the greatest extent. A new permanent exhibition equipped with multimedia was arranged there. The basement rooms were also renovated and storage space was created. The area around the buildings was also renovated. The communication paths were renovated, the front elevations were illuminated and the greenery surrounding the buildings was revitalised.

Infrastructural changes in the museum's facilities allowed for the integration and expansion of the museum's educational offer.

All works were carried out taking into account the needs of people with disabilities.

**Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem** / The Tatra Museum in Zakopane

**15,08 mln zł** / PLN 15.08 million

**9,88 mln zł** / PLN 9.88 million

9

## Zwiększenie dostępu do zasobów kultury poprzez rozbudowę trasy zwiedzania Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau o przestrzeń poobozową budynków Schlachthaus i Molkerei oraz przebudowę sali kinowej

Increasing access to cultural resources by extending the visiting route of the Auschwitz-Birkenau State Museum to include the post-camp space of the Schlachthaus and Molkerei buildings, and the reconstruction of the cinema hall

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau jest instytucją sprawującą od 1947 r. opiekę nad pozostałościami niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz I oraz Auschwitz II-Birkenau. Najważniejszym zadaniem muzeum jest zachowanie i udostępnianie byłego obozu jako świadectwa tragicznych wydarzeń z okresu II wojny światowej i Holokaustu. Pierwszy z projektów dofinansowanych w latach 2014–2020 z Programu Infrastruktura i Środowisko obejmuje zakresem trzy przestrzenie: historyczny budynek rzeźni i mleczarni obozowej, salę kinową muzeum, a także obiekt służący obsłudze grup wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Budynek rzeźni i mleczarni obozowej – główna cześć projektu – został wybudowany w latach 1941–1943 w bezpośrednim sąsiedztwie niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz. Po wojnie obiekt kilkukrotnie przebudowywano. Realizacja projektu umożliwi zachowanie historycznego budynku i udostępnienie go odwiedzającym. Z kolei w odremontowanym budynku sali kinowej muzeum odwiedzający mogą obejrzeć film mówiący o wyjątkowym znaczeniu wizyty w autentycznej poobozowej przestrzeni. Prezentowany w 16 językach obraz jest wstępem do zwiedzania miejsca pamięci. Dzięki realizacji projektu zostanie poszerzona trasa zwiedzania Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau: z budynku rzeźni i mleczarni odwiedzający przejdą przejściem podziemnym na teren byłego obozu, a po zakończeniu zwiedzania powrócą tam odrębnym przejściem, co jest istotne z perspektywy emocjonalnego aspektu zwiedzania. Cała infrastruktura zostanie w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a na trasie zwiedzania staną makieta i tablica dotykowa w alfabecie Braille'a.

The Auschwitz-Birkenau State Museum is an institution that has been taking care of the remains of the German Nazi concentration and extermination camps Auschwitz I and Auschwitz II-Birkenau since 1947. The implementation of the project enabled preserving the historic camp slaughterhouse and dairy building. In the renovated building of the Museum cinema hall, the visitors can watch a film about the importance of visiting the post-camp space. The tour has been extended – from the slaughterhouse and dairy building, visitors go through the underground passage to the site of the former camp, and after completing the tour, they return through a separate passage.

## Adaptacja budynku „Starego Teatru" na działalność Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

The adaptation of the "Old Theater" building to the activities of the International Centre for Education about Auschwitz and the Holocaust of the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim

Drugi projekt dotyczył adaptacji Starego Teatru na działalność Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście (MCEAH). Budowę Starego Teatru rozpoczęto w 1916 r. Przed wojną obiekt miał pełnić funkcje giełdy pracy oraz sali widowiskowej. W czasie istnienia niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz mieścił się w nim magazyn. Po wojnie budynek często zmieniał właścicieli. W 2013 r. Skarb Państwa przekazał budynek muzeum na siedzibę Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście. Zgodnie z założeniami konserwatorskimi w niezmienionym kształcie pozostawiono autentyczną bryłę budynku, a także usunięto powojenne przekształcenia. Wewnątrz powstały nowoczesna sala audytoryjna, multimedialne sale wykładowe, przestrzeń wystawiennicza, biblioteka z czytelnią oraz stanowiska do samodzielnej pracy naukowej. Cały budynek jest dostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Nowa siedziba pozwala nie tylko na organizowanie dużych wydarzeń edukacyjnych, takich jak międzynarodowe konferencje, lecz także na realizowanie różnego rodzaju zajęć służących przygotowaniu i podsumowaniu wizyty w miejscu pamięci: warsztatów, wykładów oraz dyskusji mających pogłębić wiedzę uczestników o historii Auschwitz oraz budzić refleksję na temat naszej współczesnej moralnej odpowiedzialności. Siedziba MCEAH pozwala także na wzmocnienie współpracy z instytucjami z całego świata, które zajmują się upamiętnieniem ofiar oraz edukacją o podobnej tematyce.

The second project concerned the adaptation of the Old Theatre to the activities of the International Centre for Education about Auschwitz and the Holocaust. Inside, a modern auditorium, multimedia lecture halls, an exhibition space, a library with a reading room and workstations for independent research work were created.

**Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu** / The Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim

**86,63 mln zł** / PLN 86.63 million

**45,04 mln zł** / PLN 45.04 million

10

# Poprawa warunków dla prowadzenia działalności edukacyjnej i kulturalnej oraz ochrona dziedzictwa kultury poprzez zakup instrumentów muzycznych przez Państwową Szkołę Muzyczną I i II st. im. Fryderyka Chopina w Nowym Targu

## Improving the conditions for conducting educational and cultural activities and protecting cultural heritage through the purchase of musical instruments by the Fryderyk Chopin State Music School of the 1st and 2nd degree in Nowy Targ

Początki szkoły muzycznej w Nowym Targu sięgają pierwszych miesięcy po zakończeniu II wojny światowej. Dzięki inicjatywie entuzjastów muzyki, a także staraniom pianistki Heleny Szkielskiej, która powróciła ze Lwowa, już 1 czerwca 1945 r. nastąpiło uroczyste otwarcie szkoły. Po wielu latach rozwoju dzisiaj szkoła muzyczna posiada nowocześnie wyposażony budynek dydaktyczny wraz z salą koncertową i salą kameralną. Do dalszego rozwoju szkoły niezbędny był zakup instrumentów pozwalających kontynuować nauczanie na wysokim poziomie.

Projekt dotyczył modernizacji infrastruktury szkoły przez doposażenie jej w nowe, odpowiedniej klasy instrumenty muzyczne niezbędne do realizacji celów kulturalnych i artystycznych.

W wyniku realizacji projektu została przygotowana nowa oferta kulturalno-edukacyjna: cykl koncertów Młoda Podhalańska Filharmonia, których ideą jest potrzeba prezentacji i promowania w lokalnym środowisku, a także w szerokim regionie, utalentowanych uczniów i absolwentów szkoły. Warto podkreślić, że rocznie, w koncertach Młodej Podhalańskiej Filharmonii bierze udział blisko 3000 melomanów.

Realizacja projektu wpłynęła na ożywienie szkolnej działalności edukacyjno-artystycznej, skierowanej do mieszkańców miasta i regionów Podhala, Spisza i Orawy. Projekt wpłynął także na poprawę jakości pracy szkoły oraz pozwolił na zainicjowanie i realizację nowych przedsięwzięć i imprez kulturalnych. Dzięki nowym zasobom instrumentalnym, pozyskanym w wyniku realizacji projektu, szkoła wzbogaca działalność na rzecz oferty edukacyjnej dla młodzieży z całego regionu oraz propaguje tradycję i kulturę Podhala.

Dzięki projektowi możliwe było zwiększenie obecności osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i kulturalnym powiatu nowotarskiego, a przez to wyrównywania ich szans we wszystkich sferach życia społecznego.

The beginnings of the music school in Nowy Targ date back to the first months after the end of World War II. Thanks to the initiative of music enthusiasts, as well as the efforts of a pianist, Helena Szkielska, who returned from Lviv, the school was officially opened on 1 June 1945. After many years of development, today the music school has a modern didactic building equipped with a concert hall and a chamber hall. In order to further develop the school, it was necessary to purchase instruments to continue teaching at a high level.

The project concerned the modernisation of the infrastructure of the Fryderyk Chopin State Music School of 1st and 2nd degree in Nowy Targ by equipping it with new, world-class musical instruments necessary to achieve the cultural and artistic goals of the school.

As a result of the project, a new cultural and educational offer was prepared, namely a series of concerts "Young Podhale Philharmonic", for which the idea behind is the need to present and promote talented students and graduates of the school in the local community, as well as in the wider region. It is worth noting that nearly 3,000 music lovers participate in the Young Podhale Philharmonic concerts every year.

The implementation of the project contributed to the revival of the school's educational and artistic activities addressed to the inhabitants of the city and the region of Podhale, Spisz and Orawa. The project also improved the quality of the school's work and allowed for the initiation and implementation of new undertakings and cultural events. Thanks to new instruments obtained as a result of the project, the school has enriched its activities for the educational offer for young people from the entire region and promotes the tradition and culture of Podhale.

Thanks to the project, it was possible to increase the presence of people with disabilities in the social and cultural life of the Nowy Targ County and thus, provide equal opportunities in all spheres of social life.

**Państwowa Szkoła Muzyczną I i II st. im. Fryderyka Chopina w Nowym Targu** /
The Fryderyk Chopin State Music School of 1st and 2nd degree in Nowy Targ

**2,40 mln zł** / PLN 2.40 million

**2,04 mln zł** / PLN 2.04 million

Bach

11

# Perła polskiego baroku – rewaloryzacja nowo odkrytych, unikatowych polichromii w krypcie kościoła Pijarów w Krakowie oraz odtworzenie historycznych galerii w Kolegium Pijarskim w celu udostępnienia zabytkowych wnętrz i poszerzenia działalności kulturalnej

## A pearl of the Polish Baroque – restoration of newly discovered, unique polychromes in the crypt of the Piarist Church in Cracow and the reconstruction of historical galleries in the Piarist College in order to make historic interiors more accessible and expand cultural activities

Kościół Przemienienia Pańskiego w Krakowie, wzniesiony w latach 1718–1728 według projektu Kacpra Bażanki, uznawany jest za perłę polskiego baroku. Pierwszym elementem, który predestynuje go do takiego miana, poza samą bryłą i założeniem przestrzennym, są znakomite iluzjonistyczne polichromie autorstwa pochodzącego z Brna na Morawach Franciszka Ecksteina, malowane w latach 30. XVIII wieku i powiązane tematycznie z zakonem pijarów i kultem świętych.

Projekt skupiał się na wykonaniu ratunkowych prac konserwatorskich mających ochronić polichromie przed całkowitym, bezpowrotnym zniszczeniem. Istotną kwestią było także zabezpieczenie zabytku na wypadek pożaru. Wszystkie działania remontowe, poszerzone o nakłady na wyposażenie, ukierunkowane były na przywrócenie nowego życia przestrzeni dolnego kościoła, piwnic pod kolegium oraz jego wybranych części, by udostępnić je i wykorzystać na cele kulturalne, edukacyjne i społeczne. W ramach inwestycji udało się również przywrócić pierwotny kształt galerii komunikacyjnych we wnętrzu klasztornego dziedzińca.

W ramach inwestycji odsłonięto także i poddano konserwacji odkryte cenne polichromie autorstwa Andrzeja Radwańskiego, ostatniego wybitnego malarza okresu baroku w Krakowie. Z kolei podczas prac w krypcie stwierdzono, że jej dwie nawy boczne skrywają nisze grzebalne osób zmarłych, co potwierdziła kwerenda archiwalna. W podstopnicach świętych schodów, tzw. Scala Sancta, odkryto 59 doskonale zamaskowanych, w których ukryte były relikwie męczenników i świętych, a wśród nich doskonale zachowany krzyżyk z kryształu górskiego.

Dzięki realizacji projektu obiekt jest w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Dla osób z niepełnosprawnością ruchową przygotowane zostały udogodnienia dające pełną dostępność: windę i specjalną platformę. Dla niewidomych i słabowidzących przygotowane zostały pomoce dydaktyczne, słownik terminów trudnych oraz audioprzewodnik ze ścieżką dźwiękową, pomocne podczas oprowadzania, wykonane w alfabecie Braille'a oraz w druku kontrastowym.

The Church of the Transfiguration in Cracow, constructed in 1718-28 according to the design of Kacper Bażanka, is considered a pearl of the Polish Baroque. The first element that predestines it to such name, apart from shape and the spatial layout, are the excellent illusionist polychromes, thematically related to the Piarist order and the cult of saints and painted in the 1730s by Franciszek Eckstein from Brno, Moravia.

The project focused on carrying out emergency conservation works to protect the polychromes against complete, irretrievable destruction. An important issue was also to secure the monument in case of fire. All renovation activities, extended by expenditure on equipment, were aimed at restoring new life to the space of the lower church, cellars under the College and its selected parts, in order to make them available and usable for cultural, educational and social purposes. As part of the investment, it was also possible to restore the original shape of communication galleries inside the monastery courtyard.

As part of the investment, the valuable polychromes by Andrzej Radwański, the last outstanding painter of the Baroque period in Cracow, were uncovered and restored. In turn, during the work in the crypt, it was found that its two aisles were hidden burial niches, which was confirmed by an archival query. In the risers of the holy stairs, the so-called Scala Sancta, 59 perfectly masked nooks were discovered, in which the relics of martyrs and saints were hidden, including a perfectly preserved mountain crystal cross.

Thanks to the implementation of the project, the facility is fully accessible to people with disabilities. For people with physical disabilities, amenities ensuring full accessibility, namely an elevator and a special platform, have been prepared. For the blind and partially sighted, teaching aids, a glossary of difficult terms and an audio-guide, helpful during the tour, and plaques in Braille and in contrast print, have been prepared.

**Polska Prowincja Zakonu Pijarów** / The Polish Province of the Piarist Order

**15,97 mln zł** / PLN 15.97 million

**13,57 mln zł** / PLN 13.57 million

CHRISTO TRANSFIGURATO

12

# Modernizacja i adaptacja zabytkowej siedziby Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie na potrzeby utworzenia nowoczesnego centrum magazynowo-konserwatorskiego i digitalizacyjnego oraz badawczego

## The modernization and adaptation of the historic seat of the Walery Rzewuski Museum of History of Photography in Cracow for the purposes of creating a modern warehouse, conservation, digitization, and research center

Budynek muzeum, który powstał w latach 1923–1925 jako willa, jest przykładem bardzo ciekawej architektury okresu międzywojennego. Obiekt był kilkukrotnie przekształcany i adaptowany na cele biurowe. Przez pierwsze lata po zakończeniu II wojny światowej działała tu pierwsza powojenna placówka filmowa w Polsce, gdzie już w połowie 1945 r. uruchomiono Warsztat Filmowy Młodych, który może poszczycić się takimi nazwiskami jak m.in.: Jerzy Andrzejewski, Stefan Kisielewski, Kazimierz Mikulski, Czesław Miłosz, Andrzej Panufnik i Julian Przyboś. Następnie działał tu Kurs Przysposobienia Filmowego, którego słuchaczami były kolejne wielkie osobistości polskiego kina powojennego: Wojciech Has, Jerzy Kawalerowicz i Jerzy Passendorfer, a jednym z wykładowców był Władysław Tatarkiewicz.

Następnym etapem życia obiektu – celem prezentacji bogatych zbiorów fotograficznych Krakowskiego Towarzystwa Fotograficznego – było utworzenie Muzeum Historii Fotografii, z którego wyodrębniono Muzeum Historii Fotografii im. Władysława Bogackiego (obecnie im. Walerego Rzewuskiego).

Dla zapewnienia możliwości kontynuacji działalności statutowej muzeum oraz rozwoju instytucji konieczne było przeprowadzenie niezbędnych inwestycji. W zakres projektu weszła więc przebudowa budynku muzeum na potrzeby utworzenia nowoczesnego centrum specjalizującego się w konserwacji, digitalizacji i badaniach. Równocześnie z pracami konserwatorskimi przeprowadzono rozbudowę zabytkowej willi w celu przystosowania jej do współczesnych funkcjonalnych wymagań nowoczesnej placówki muzealnej. W ramach projektu zakupiono również sprzęt i wyposażenie niezbędne do prowadzenia działalności.

Za podstawę oferty kulturalno-edukacyjnej przyjęto możliwość zwiedzania budynku muzeum z przeszkolonymi przewodnikami. Dla dorosłych przewidziano spotkania w cyklu „Muzealne Vademecum": zwiedzanie pracowni muzealnych i zapoznanie się z pracą konserwatorów czy specjalistów od digitalizacji. Dużą sympatią seniorów cieszy się cykl warsztatów „Czułym okiem". Podczas spotkań pod okiem fotografów można poznać zasady teorii fotografii i ćwiczyć fotograficzne umiejętności. Z myślą o dzieciach przygotowano serię spotkań „Widzi mi się", czyli minikurs fotografii. Prowadzone są również internetowe spotkania z twórcami filmowymi, specjalistami w dziedzinie kinematografii („Człowiek z kamerą") oraz współczesnymi fotografami i fotografkami („Plamka żółta").

The building of the Museum, which was constructed in the years 1923-25 as a villa, is an example of the very interesting architecture of the interwar period. During the first years after the end of World War II, the first post-war filmmaking facility in Poland operated there, where already in mid-1945, the Youth Film Workshop was launched, related to such names as Jerzy Andrzejewski, Stefan Kisielewski, Kazimierz Mikulski, Czesław Miłosz, Andrzej Panufnik, and Julian Przyboś. Then, the Filmmaking Training Course was active there, the graduates of which were other great personalities of the Polish post-war cinema, that is Wojciech Has, Jerzy Kawalerowicz, and Jerzy Passendorfer, and one of the lecturers was Władysław Tatarkiewicz.

The next stage in the life of the facility was the creation of the Museum of History of Photography in order to present the rich photographic collections of the Cracow Photographic Society, from which the Władysław Bogacki Museum of the History of Photography was created (currently named after Walery Rzewuski).

The scope of the project included the reconstruction of the Museum building for the purpose of creating a modern center specialising in conservation, digitization, and research. Simultaneously with conservation works, the historic villa was expanded in order to adapt it to the functional requirements of a modern museum facility. As part of the project, the necessary equipment and fittings were also purchased.

The cultural and educational offer is based on the possibility of visiting the Museum with trained guides. For adults, meetings are planned in the "*Muzealne Vademecum*" (Museum Vademecum) series – visiting museum studios and getting acquainted with the work of conservators or digitisation specialists. The series of workshops "*Czułym okiem*" (With a Tender Eye) is very popular with seniors. Thinking about children, a series of meetings entitled "*Widzi mi się*" (What I see), has been prepared, which includes a mini photography course. There are also online meetings with filmmakers, specialists in the field of cinematography: "*Człowiek z kamerą*" (A man with a camera), and contemporary photographers – "*Plamka żółta*" (The macula).

**Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie** /
The Walery Rzewuski Museum of History of Photography in Cracow

**25,31 mln zł** / PLN 25.31 million

**14,67 mln zł** / PLN 14.67 million

16
MUFO

13

# Modernizacja infrastruktury technicznej Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie wraz z zakupem wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej

## The modernization of the technical infrastructure of the Juliusz Słowacki Theatre in Cracow along with the purchase of equipment for cultural activities

Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie zaliczany jest do najpiękniejszych przykładów architektury eklektycznej końca XIX w. w Europie. Teatr powstał w 1893 r. i od początku swej działalności skupiał największych i najwspanialszych twórców polskiego teatru, na czele ze Stanisławem Wyspiańskim. Działalność Teatru im. J. Słowackiego skupia się na upowszechnianiu dorobku polskiej oraz międzynarodowej dramaturgii, w tym dzieł klasycznych, współczesnych form literackich i awangardowych prezentacji z pogranicza różnych gatunków sztuki. Teatr ma trzy sceny: Dużą Scenę (570 miejsc na widowni), scenę Małopolskiego Ogrodu Sztuki (MOS; na ok. 180 miejsc) oraz scenę Domu Machin, dawnej Miniatury (80 miejsc).

W ramach projektu zakupiono nowoczesny sprzęt i wyposażenie niezbędne do wprowadzenia nowej działalności kulturalnej oraz edukacyjnej. Modernizacja układu Dużej Sceny i widowni wiązała się z zakupem sprzętu i wyposażenia w celu dostosowania do obowiązujących form i standardów realizacji sztuki widowiskowej, przy jednoczesnym zachowaniu unikatowego charakteru (z punktu widzenia historycznego, ideowego oraz estetycznego) instytucji. W tym zakresie realizacja projektu zakładała modernizację dostępnej technologii sprzętowej, która pozwoli na mobilność realizowanych wydarzeń między scenami teatru wraz z możliwością aktywnego funkcjonowania w przestrzeni poza budynkiem (w przestrzeni miejskiej). Oferta programowa Miniatury zakłada przywrócenie oryginalnej nazwy Dom Machin, wprowadzanie do przestrzeni teatru młodych twórców oraz aktywizację inicjatyw własnych członków zespołu artystycznego. Program wykorzystuje potencjał Domu Rzemiosł, kolejnego obiektu teatralnego, zlokalizowanego przy ul. Radziwiłłowskiej 3, i ma uczynić z tego miejsca przestrzeń edukacji teatralnej w formule partycypacyjnej i integrującej społeczność artystów sceny, twórców rzemiosła oraz obecnych i nowych odbiorców sztuki teatru. Z kolei kluczowym aspektem oferty dotyczącym sceny MOS jest jej modernizacja technologiczna, która rozszerzy zakres możliwych działań artystycznych, otwierając przestrzeń na najbardziej poszukujących i progresywnych twórców sztuki teatralnej oraz wizualnej.

W ramach realizacji projektu planowany jest montaż systemu wspomagania słuchu – tzw. pętla indukcyjna dla widzów Dużej Sceny przy pl. Św. Ducha 1. Umożliwia ona osobie niedosłyszącej odbiór nieskazitelnie czystego i wyraźnego dźwięku przez cewkę telefoniczną, w którą wyposażony jest niemal każdy aparat słuchowy.

The J. Słowacki Theatre is one of the most beautiful examples of eclectic architecture at the end of the 19th century in Europe. The theatre was established in 1893 and from the very beginning, it gathered the greatest and most famous creators of the Polish theatre, headed by Stanisław Wyspiański. The activity of the J. Słowacki Theatre focuses on the dissemination of the achievements of the Polish and international drama, including classical works, contemporary literary forms and avant-garde presentations on the border of various genres of art. The theatre has three stages: the Main Stage (570 seats in the audience), the MOS Stage (about 180 seats) and the Miniature Stage (80 seats).

As part of the project, modern equipment and fittings necessary to introduce new cultural and educational activities were purchased. Concerning the modernisation of the layout of the Main Stage and the auditorium, the purchase of equipment and fittings aimed at adjusting to the applicable forms and standards of staging the performing arts. In this regard, the implementation of the project assumed the modernisation of the available hardware technology, which would allow the mobility of the events carried out between the stages of the theatre, with the possibility of active functioning in the space outside the building. The programme of the Miniature stage assumes that the original name of the House of Machines will be restored, which will become space for introducing young artists to the theatre and activating the own initiatives of the members of the artistic team. The programme uses the potential of the House of Crafts to make space for theater education in a participatory formula. The key aspect of the offer regarding the Stage of the Małopolska Garden of Arts is its technological modernisation, which will expand the range of possible artistic activities, opening space to the most outsearching and progressive creators of theatrical and visual arts.

**Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie** / The Juliusz Słowacki Theatre in Cracow

**22,04 mln zł** / PLN 22.04 million

**15,28 mln zł** / PLN 15.28 million

14

# Rozbudowa Zespołu Szkół Muzycznych w Tarnowie o salę koncertową

## The extension of the Music School Complex in Tarnów with a concert hall

Historia zorganizowanego ruchu muzycznego w Tarnowie sięga 2. połowy XIX w., kiedy to w 1869 r. powstało Towarzystwo Muzyczne. Już wtedy założyciele towarzystwa postawili sobie za cel utworzenie w mieście szkoły muzycznej. Ideę tę udało się zrealizować w 1912 r., gdy powołano Instytut Muzyczny, gdzie kształcono młodzież w klasach fortepianu, skrzypiec, wiolonczeli i śpiewu. Po II wojnie światowej podjęto starania w celu powołania państwowej szkoły muzycznej, co udało się osiągnąć w 1952 r. Od tamtego czasu placówka się rozwijała, aż w 1989 powstał Państwowy Zespół Szkół Muzycznych, który w 2003 r. otrzymał imię Ignacego Jana Paderewskiego.

Zrealizowana inwestycja polegała głównie na rozbudowie szkoły o profesjonalną salę koncertową na 238 miejsc (z dodatkową salą prób oraz salą baletowo-rytmiczną), gdzie odbywają się liczne koncerty edukacyjne, muzyki rozrywkowej i poważnej czy koncerty muzyki dawnej, skierowane zarówno do mieszkańców regionu, jak i przebywających w Tarnowie turystów. Z myślą o osobach z niepełnosprawnościami powstały udogodnienia dla osób na wózkach oraz zainstalowana została pętla indukcyjna dla osób niedosłyszących. Obiekt uzyskał tytuł „Budowa Roku 2020" – nagrodę przyznawaną przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa, Ministerstwo Rozwoju oraz Główny Urząd Nadzoru Budowlanego. Doceniono go za nowoczesne rozwiązania technologiczne oraz wysoką jakość wykonania, w tym wykonane na specjalne zamówienie 20-głosowe organy piszczałkowe, które niewątpliwe pozytywnie wpłynęły na rozwój oferty kulturalnej nie tylko szkoły, lecz także miasta.

Ponadto szkoła wzbogaciła się również o profesjonalny fortepian koncertowy, który oprócz możliwości przeprowadzania koncertów, stanowi istotny element edukacji uczniów.

The history of the organized music movement in Tarnów dates back to the second half of the 19th century, when in 1869, the Music Society was founded. Already then, the founders of the Society set themselves the goal of establishing a music school in the city. This idea was realized in 1912, when the Music Institute was established, where young people were educated in piano, violin, cello and singing. After the Second World War, efforts were made to found a state music school, which was achieved in 1952. From that time, the institution was developing until 1989, when the State Music School Complex was established, and in 2003, it was named after I. J. Paderewski.

The investment consisted mainly in the extension of the school to include a professional concert hall with 238 seats (with an additional rehearsal room and a ballet and rhythmic room), where numerous educational, popular and classical music concerts as well as early music concerts are held, addressed both to the inhabitants of the region and those staying in Tarnów as tourists. For people with disabilities, facilities for wheelchairs were created and an induction loop was installed, thanks to which also the hearing impaired can enjoy the music. The facility received the title of "Construction of the Year 2020" – an award granted by the Polish Association of Construction Engineers and Technicians, the Ministry of Development and the Central Office of Construction Supervision. It was appreciated for modern technological solutions and high quality of workmanship, including custom-made pipe organs.

The school also acquired a 20-voices pipe organ and a concert piano. The organ installed in the new hall is the first such instrument in the region. Its presence will undoubtedly have a positive impact on the development of the cultural offer not only of the school, but also the city.

**Gmina Miasta Tarnowa** / The Municipality of Tarnów

**28,13 mln zł** / PLN 28.13 million

**13,23 mln zł** / PLN 13.23 million

ZESPÓŁ SZKÓŁ MUZYCZNYCH IM. I.J. PADEREWSKIEGO W TARNOWIE
SALA KONCERTOWA

15

# Przebudowa i modernizacja budynku os. Szkolne 26, tzw. Nowe Skrzydło dla Centrum Artystyczno-Edukacyjnego Dom Utopii

## The reconstruction and modernisation of the building of Osiedle Szkolne 26, the so-called New Wing for the Art and Educational Centre Utopia House

Teatr Łaźnia Nowa działa od 2004 r. Wtedy to Stowarzyszenie Teatralne Łaźnia zyskało status miejskiej instytucji kultury i nowy dom w sercu krakowskiej Nowej Huty. Siedzibą teatru stały się zabudowania byłego budynku Zespołu Szkół Elektrycznych na os. Szkolnym 26. Budynek Nowe Skrzydło to część zabudowań zespołu szkół, która stała niewykorzystana aż do 2014 r., kiedy to teatr uzyskał prawo do jej użytkowania.

Zrealizowany projekt miał na celu wyremontowanie i rozbudowę Nowego Skrzydła w celu powiększenia Teatru Łaźnia Nowa o Dom Utopii – Międzynarodowe Centrum Empatii. Aby Dom Utopii mógł rozpocząć działalność, zakupione zostały niezbędny sprzęt i wyposażenie. Budynek dostosowano również do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Dom Utopii to miejsce, w którym Teatr Łaźnia Nowa realizuje pozateatralną linię programową. Odbywają się tu warsztaty, koncerty, pokazy filmowe, dyskusje uniwersytetu społecznego, spotkania literackie czy działania łączące w sobie nowatorskie pomysły i idee.

Dom Utopii jest inicjatorem programu edukacji i partycypacji społecznej przez sztukę w nowej przestrzeni teatru – Łaźnia Nowa, działającej w centrum przechodzącej intensywną ewolucję społeczno-ekonomiczną Nowej Huty. Realizacja inwestycji pozytywnie wpływa na poziom uczestnictwa społeczności w kulturze, co skutkuje wzrostem poziomu kompetencji kulturowych oraz postaw kreatywnych. Międzynarodowy charakter działań przyczynia się do wzrostu atrakcyjności turystycznej Nowej Huty.

The Łaźnia Nowa Theatre has been active since 2004. It was the time, when the Łaźnia Theatre Association gained the status of a municipal cultural institution and a new home in the heart of Cracow's Nowa Huta district. The Theatre's seat became the buildings of the former Electrical School Complex developments at Osiedle Szkolne 26. The "New Wing" building is a part of the School Complex's developments, which had stood unused until 2014, when the Theatre obtained the right to use it.

The implemented project aimed at the renovation and extension of the "New Wing" in order to create a new cultural institution in it, which is the House of Utopia- the International Center for Empathy. The necessary equipment and furnishings were also purchased so that the activities of the House of Utopia could be launched, and the building was adapted to the needs of people with disabilities.

The House of Utopia is a place, where the Łaźnia Nowa Theatre realises its non-theatrical programme line. Workshops, concerts, film screenings, social university discussions, literary meetings and activities combining innovative ideas, forms and concepts take place there.

The House of Utopia has initiated a programme of education and social participation through art in the new space of the Łaźnia Nowa Theatre, operating in the heart of Nowa Huta, which is undergoing intense socio-economic evolution. The implementation of the investment has had a positive impact on the level of public participation in culture, resulting in an increase in the level of cultural competence and creative attitudes. The international dimension of its activities also contributes to increasing the tourist attractiveness of Nowa Huta.

**Teatr Łaźnia Nowa** / The Łaźnia Nowa Theatre

**23,10 mln zł** / PLN 23.10 million

**13,15 mln zł** / PLN 13.15 million

105

16

# Rewaloryzacja zabytkowej siedziby Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie na potrzeby nowoczesnego muzeum nauki i techniki

## The revalorization of the historic seat of the Museum of Municipal Engineering in Cracow for the needs of the modern museum of science and technology

Muzeum Inżynierii i Techniki, działające do marca 2021 r. pod nazwą Muzeum Inżynierii Miejskiej, zlokalizowane jest na krakowskim Kazimierzu w zabytkowych obiektach dawnej zajezdni tramwajowej z przełomu XIX i XX w. Jest to unikatowy, praktycznie w całości zachowany kompleks zajezdni ukazujący przemiany zachodzące w komunikacji miejskiej na przestrzeni wieków. Powstałe w 1998 r. muzeum gromadzi i prezentuje zbiory z zakresu historii i rozwoju techniki, inżynierii, przemysłu oraz rzemiosła. W kolekcji przeważają urządzenia techniczne: maszyny, narzędzia, sprzęty elektryczny i elektroniczny. Obecnie liczą one ponad 3300 obiektów. Wśród nich są prawdziwe perełki, np. zabytkowy wagon tramwajowy C (Lilpop, Rau i Loewenstein, 1926 r.), będący symbolem kraju odbudowującego się po odzyskaniu niepodległości. Lokalizacja i zgromadzone zbiory sprawiają, że muzeum jest miejscem szczególnie odwiedzanym i odgrywa niebagatelną rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej Krakowa.

Możliwości ekspozycyjne całego obiektu nie pozwalały na dalszy rozwój instytucji. W wyniku realizacji projektu zespół budynków muzeum został zmodernizowany. Muzeum położone jest na terenie wpisanym do rejestru zabytków o zamkniętej kompozycji urbanistycznej. W związku z powyższym jedyną możliwością powiększenia jego przestrzeni było wydrążenie podziemnego poziomu pod już istniejącymi zabudowaniami. Dzięki temu przestrzeń ekspozycyjna została aż dwukrotnie powiększona, a budynki połączono przeszklonymi nadziemnymi łącznikami. Pozwoliło to na stworzenie logicznej ścieżki zwiedzania oraz wyodrębnienie centrum obsługi zwiedzających. Ponadto muzeum zyskało salę konferencyjną i przestrzeń edukacyjną. Dzięki pracom modernizacyjnym obiekty zostały przystosowane do obsługi osób z niepełnosprawnościami, a dziedziniec muzeum otrzymał instalacje umożliwiające realizację plenerowych wydarzeń kulturalnych. Zastosowano nowe, oszczędne i ekologiczne technologie, w tym panele fotowoltaiczne.

Ponadto konserwacji poddano ruchome zabytki techniki: dwa wagony, w tym unikatowy, jeden z dwóch zachowanych w Polsce, pierwszy wagon wyprodukowany w 1926 r. w kraju oraz sześć motocykli. Efektem projektu jest także utworzenie narracyjnej wystawy stałej, pierwszej w Polsce prezentującej tak szeroko postęp inżynierii i techniki, który miał bezpośredni wpływ na powstawanie i rozwój miast. Jej osią jest 12 dziedzin inżynierii miejskiej. Wystawa jest odpowiedzią nie tylko na zapotrzebowanie mieszkańców, lecz także turystów. Towarzyszy jej ciekawy program edukacyjny, na który składają się cykle spotkań, wykładów, warsztatów czy konferencji tematycznych.

The Museum of Engineering and Technology, operating until March 2021 under the name of the Museum of Municipal Engineering, is located in the historic buildings from the turn of the 19th and 20th centuries of the former tram depot in the Kazimierz district of Cracow. It is a unique depot complex, almost completely preserved, representing the changes taking place in public transport over the centuries. Established in 1998, the Museum gathers and presents collections on the history and development of engineering, industry and craftsmanship. The collections are dominated by technical devices: machines, tools, electrical and electronic equipment. Currently, the collections encompass over 3,300 items. Among them, there are real gems, such as the historic C tram car, a symbol of the country rebuilding after regaining independence (Lilpop Rau Loewenstein, 1926). The location and the owned collections make the Museum a frequently visited place. It plays a significant role in shaping the cultural offer of Cracow.

The limited exhibition capacities of the entire facility prevented the further development of the institution. As a result of the project, the Museum complex was modernised. The Museum is located in the area inscribed in the National Heritage Register and has a closed urban composition. Therefore, the only possibility of increasing its space was drilling an underground level under the existing buildings. As a result, the exhibition space was doubled, and the buildings were connected with a glass sky bridge. This allowed for the creation of a logical sightseeing path and a visitor service centre. Moreover, the Museum gained a conference room and educational space. Thanks to the modernisation, the facilities were adapted to serve people with disabilities, and the courtyard of the Museum received installations enabling the organisation of outdoor cultural events. New, economical and ecological technologies were used, including photovoltaic panels.

In addition, movable technical monuments underwent conservation – two railway cars and 6 motorcycles. The result of the project is also the creation of a permanent narrative exhibition, the first in Poland presenting such wide-ranging progress in engineering and technology. The exhibition's pivot are twelve fields of urban engineering. The exhibition is a response not only to the needs of residents, but also tourists. It is accompanied by an interesting educational programme, which consists of a series of meetings, lectures, workshops and thematic conferences.

**Muzeum Inżynierii i Techniki w Krakowie** / The Museum of Engineering and Technology in Cracow

**57,23 mln zł** / PLN 57.23 million

**28,28 mln zł** / PLN 28.28 million

WARSZTATY

Muzeum Inżynierii Miejskiej

17

# Wprowadzenie unikatowej oferty kulturalno-edukacyjnej na udostępnionej trasie turystycznej w Kopalni Soli „Bochnia” – Obiekcie Światowego Dziedzictwa UNESCO

## The introduction of a unique cultural and educational offer on a tourist route in the “Bochnia” Salt Mine – a UNESCO World Heritage Site

Kopalnia soli w Bochni jest wyjątkowym w skali światowej podziemnym obiektem górniczym, który działa nieprzerwanie od 1248 r. Ten unikatowy obiekt utrzymywany był przez stulecia na najwyższym poziomie technicznym, dzięki czemu klasyfikuje się go jako świadectwo ewolucji technik górniczych sprzed epoki maszyny parowej, a także rozwoju i organizacji przemysłu solnego w Polsce. Wartość naukowa, kulturowa i historyczna bazuje na doskonale zachowanych wyrobiskach górniczych, konstrukcjach, urządzeniach, narzędziach, dokumentacjach ikonograficznych i kartograficznych kopalni z różnych epok. Dziedzictwo kulturowe kopalni, przez swoją złożoność, realizuje ochronę dziedzictwa kulturowego w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem unikatowych zasobów naturalnych. Obiekt został uznany przez Prezydenta RP za Pomnik Historii, a w 2013 r. został wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Projekt stanowił odpowiedź na konieczność zrównoważonego rozwoju dziedzictwa kulturowego oraz potrzebę dostosowania warunków obsługi ruchu turystycznego w obliczu wciąż rosnącej frekwencji, przy równoczesnym obowiązku ochrony zabytku i zachowaniu go dla przyszłych pokoleń. W ramach projektu zabytkowe wyrobiska kopalni przystosowano do pełnienia funkcji edukacyjno-kulturalnych w ramach nowej trasy turystycznej.

W wyniku zrealizowanych prac turyści mogą korzystać z wyremontowanych i przystosowanych do prowadzenia zajęć edukacyjnych komory „Koldras” na poziomie „August” oraz komory na poziomie „Wernier” wraz z przyległymi wyrobiskami chodnikowymi. Nowa przestrzeń do zwiedzania jest wyposażona w multimedialne stanowiska ekspozycyjne. Zwiedzanie wystawy rozpoczyna się zejściem z powierzchni schodami w zabytkowym szybie „Sutoris”. Następnie kontynuowane jest ciągiem wyrobisk wzdłuż kolejnych tematycznych stanowisk ekspozycyjnych aż do położnej 212 m poniżej poziomu terenu podłużni „August”. Elementy wystawy są wyposażone w multimedialne atrakcje, które w dynamiczny sposób poruszą zmysły zwiedzających. Wśród udostępnionych stanowisk znajdziemy m.in. podziemne laboratorium chemiczne, prezentację postaci, które ukształtowały historię miasta nierozerwalnie związanego z wydobyciem soli, czy przedstawienie związanych z pracą górniczą podziemnych zagrożeń. Wszystko to dzieje się na kanwie baśniowej publikacji „Legendy Solnego Grodu” prezentującej legendy związane z Bochnią, których niejednokrotnie głównymi bohaterami byli górnicy.

Zabezpieczenie zabytkowych górniczych wyrobisk nie tylko uatrakcyjniło ofertę turystyczną obiektu, lecz także pozwoliło zachować historyczne dziedzictwo dla przyszłych pokoleń. Przeprowadzone prace remontowe wpłynęły również na wzrost komfortu zwiedzających oraz podniosły poziom bezpieczeństwa ich pobytu w kopalni.

The salt mine in Bochnia is a one-of-a-kind underground mining facility in the world, which has been operating continuously since 1248. This unique object has been maintained for centuries at the highest technical level, thanks to which it is classified as a testimony to the evolution of mining techniques from before the steam engine era, as well as the development and organization of the salt industry in Poland. The facility was recognized by the President of the Republic of Poland as the Historic Monument, and in 2013, it was inscribed on the UNESCO World Heritage List.

As part of the project, the historic mine workings were adapted to serve educational and cultural purposes as part of the new tourist route.

As a result of the completed works, tourists can use the Kołdras Chamber on the August level and the chamber on the Wernier level with adjacent pits renovated and adapted for educational classes. The new exhibition space is equipped with multimedia stands. Visiting the exhibition begins by descending the surface via stairs in the historic Sutoris shaft. The tour continues through a couple of workings along thematic exhibition stands, up to the August drift, located 212 m below the ground level. The elements of the exhibition are fitted with multimedia attractions that engage the senses of visitors. Among the available positions, we can find an underground chemical laboratory, the presentation of characters who shaped the history of the city inextricably linked with salt mining, and the presentation of underground threats related to mining work. All of these are related to the plot of a fairy-tale publication “Legendy Solnego Grodu” (The Legends of the Salt Keep) presenting legends related to Bochnia, which often show stories of salt miners as the main characters.

**Kopalnia Soli „Bochnia” Spółka z o.o** / “Bochnia” Salt Mine Ltd.

**11,97 mln zł** / PLN 11.97 million

**8,12 mln zł** / PLN 8.12 million

KOPALNIA SOLI BOCHNIA

18

# Modernizacja Teatru Groteska w Krakowie – etap IV – końcowy
## The modernisation of the Groteska Theatre in Cracow – IV-final stage

Teatr Groteska w Krakowie jest jednym z najstarszych teatrów lalki w Polsce. Od początku swojej działalności w 1945 r. jest miejscem gdzie niezwykłą wagę przywiązuje się nie tylko do doboru tematyki i repertuaru, lecz także do estetyki prezentowanych przedstawień. W realizacjach scenicznych wykorzystywane jest wiele form teatralnej ekspresji: żywy plan, lalki o zróżnicowanych technikach animacji, maski, kostiumy, multimedia.

Zrealizowany projekt to czwarty i zarazem ostatni etap wieloletniej modernizacji teatru. Umożliwił maksymalne wykorzystanie istniejącej powierzchni oraz wykorzystywanie nowych technologii w celu wspomagania procesu produkcji i odbioru oferty teatru. Nowoczesne oświetlenie, nagłośnienie oraz infrastruktura sceniczna znacznie poprawiły komfort odbioru przedstawień oraz odświeżyły będące w ofercie repertuarowej widowiska i nadały im nowy charakter. Z kolei multimedia istotnie polepszyły komunikację z widzem i jakość odbioru spektakli, w tym plenerowych, przez widzów. Nowoczesna technologia dała teatrowi możliwość wprowadzenia nowej, ciekawej tematyki warsztatowej, związanej ze specyficznym charakterem instytucji, do tej pory, ze względu na braki w wyposażeniu, nierealizowanej. Wszystko to stanowiło istotny aspekt projektu.

Modernizacja istniejącej infrastruktury scenicznej oraz zakup nowoczesnego sprzętu pozwoliły również teatrowi Groteska na znaczącą rozbudowę programu edukacyjnego skierowanego zarówno do dzieci, jak i dorosłych, w tym nauczycieli i wychowawców. Mogą oni wziąć udział w warsztatach z zakresu technik teatralnych (teatr cienia, teatr przedmiotu, marionetki itp.), zagospodarowania sceny (scenografia, światło, dźwięk i ich rola w tworzeniu przedstawienia), teatru wizualnego (wykorzystanie nowych technologii przy tworzeniu przedstawienia) oraz pracy z głosem, wykorzystując nowoczesne techniki nagłośnienia.

The Groteska Theatre in Cracow is one of the oldest puppet theatres in Poland. From the beginning of its operation in 1945, it has been a place, where great importance is attached not only to the selection of topics and repertoire, but also the aesthetics of the presented performances. Many forms of theatrical expression are used in stage productions, that is a live set, dolls with various animation techniques, masks, costumes and multimedia.

The completed project is the fourth and the final stage of the theatre's long-term modernisation. Its implementation enabled the maximum use of the existing space and new technologies to support the production process and the reception of the theatre's offer. An important aspect of the implemented project is the improvement of the comfort of reception of the currently presented performances. Modern lighting, sound system and stage infrastructure significantly improved the comfort of audiences during performances and refreshed the repertoire of shows to give them a new character. On the other hand, the new multimedia significantly improved communication with the audience and the quality of the reception by the viewers of performances, including outdoor performances. Modern technology has allowed the theatre to introduce new, interesting workshop topics related to the specific nature of the institution, which until now, due to the lack of equipment, have not been implemented.

The modernisation of the existing stage infrastructure and the purchase of modern equipment also allowed for the significant expansion of the educational program of the Groteska Theatre addressed to both children and adults, including teachers and educators who can take part in workshops in the field of theatre techniques (shadow theatre, object theatre, puppets, etc.), the development of the stage (scenography, light, sound and their role in creating a performance), visual theatre (the use of new technologies in creating a performance) and working with voice using modern sound techniques.

**Teatr Groteska w Krakowie** / The Groteska Theatre in Cracow

**5,98 mln zł** / PLN 5.98 million

**4,12 mln zł** / PLN 4.12 million

19

# Rozszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej poprzez doposażenie Szkoły Muzycznej I i II st. w Krakowie

## Expanding the cultural and educational offer thanks to additional equipment for the 1st and 2nd degree Music School in Cracow

Fidel płocka, suka biłgorajska, złubcoki czy mongolski morin chuur – to nie dziwne nazwy miejscowości, to tylko niektóre z instrumentów zakupionych przez Szkołę Muzyczną I i II stopnia im. B. Rutkowskiego w Krakowie. Oprócz instrumentów etnicznych szkoła nabyła także instrumenty klawiszowe, instrumenty dawne oraz perkusyjne i dęte. Ponadto zakupiła urządzenia studyjne i sceniczne.

Inwestycja była naturalną kontynuacją przeprowadzonej w latach 2012–2014 rozbudowy placówki, na co szkoła również pozyskała środki z funduszy europejskich w ramach XI Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013 „Kultura i dziedzictwo kulturowe". Powstała wtedy nowa sala koncertowa. Zrealizowany w obecnej perspektywie finansowej projekt pozwolił na pełniejsze wykorzystanie potencjału szkoły oraz rozszerzenie jej działalności kulturalnej skierowanej nie tylko do uczniów, lecz także osób z zewnątrz. Inwestycja przyczyniła się do rozwoju artystycznego dzieci i młodzieży w zakresie edukacji muzycznej oraz gry na instrumentach. Wpłynęła na zachowanie dziedzictwa kulturowego przez odtworzenie i rozpowszechnienie instrumentów muzyki dawnej i etnicznej oraz kultywowanie dawnych zwyczajów i obrzędów. Ponadto stworzyła dogodne warunki do udziału w życiu społecznym osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem.

Projekt ma zasięg ponadregionalny, co wynika zarówno z dotychczasowej działalności szkoły muzycznej, która organizuje wydarzenia o zasięgu ogólnokrajowym i międzynarodowym, jak i z zakresu działań, do których są wykorzystywane zakupione instrumenty i sprzęt.

Fidel Płocka, Suka Biłgorajska, Złubcoki, or a Mongolian Morin Chur, these are not strange names of faraway places, these are just some of the names of the unique instruments purchased by the B. Rutkowski Music School of the 1st and 2nd degree in Cracow. In addition to the ethnic instruments, the school also purchased keyboards, early instruments, as well as percussion and wind instruments. In addition, it purchased the studio and stage equipment.

The investment was the natural continuation of the extension of the facility carried out in 2012-2014, for which the school also obtained European funds under the Priority Axis XI of the Operational Programme Infrastructure and Environment (OPI&E) "Culture and Cultural Heritage." Then a new concert hall was built. The project implemented in the current financial perspective allowed for the more comprehensive use of the school's potential and the expansion of its cultural activities directed not only to students, but also people from outside. The investment contributed to the improvement of the artistic education of children and youth in the field of music and playing instruments. It influenced the preservation of cultural heritage by recreating and disseminating the instruments of early and ethnic music and cultivating old customs and rituals. Moreover, it created favourable conditions for people and groups at risk of exclusion to participate in social life.

The project has a supra-regional scope, which results both from the activities of the Music School, which organises national and international events, as well as from the scope of activities, for which the purchased instruments and equipment are used.

**Gmina Miejska Kraków** / The Municipality of Cracow

**2,32 mln zł** / PLN 2.32 million

**1,97 mln zł** / 1.97 million

YAMAHA

20

# Remont konserwatorski i modernizacja zabytkowego obiektu stanowiącego siedzibę Filharmonii im. Karola Szymanowskiego w Krakowie

## The restoration, renovation and modernisation of the historic building that is the seat of the Karol Szymanowski Philharmonic in Cracow

Budynek, w którym obecnie znajduje się siedziba Filharmonii im. K. Szymanowskiego w Krakowie, został wybudowany z inicjatywy księcia Adama Sapiehy w latach 1928–1938. Po zakończeniu budowy gmach funkcjonował jako Dom Katolicki. W okresie II wojny światowej w budynku prowadziła działalność Filharmonia Generalnego Gubernatorstwa, która funkcjonowała do 14 stycznia 1945 r. 3 lutego 1945 r. gmach został objęty przez Państwową Filharmonię w Krakowie, która status prawny uzyskała 14 kwietnia 1945 r. i była pierwszą filharmonią w Polsce powołaną po II wojnie światowej. Budynek, w którym rozpoczęła działalność filharmonia, położony jest w centrum Krakowa, jest chętnie odwiedzany przez melomanów i licznie odwiedzających Kraków turystów. W 1962 r. filharmonia zyskała patrona – Karola Szymanowskiego, wielkiego polskiego symfonika. Instytucja to także miejsce spotkań z artystami światowej rangi, którzy Kraków odwiedzają nader często. Wśród solistów, którzy w okresie od 1945 r. pojawili się na filharmonicznej estradzie, znajdują się takie międzynarodowe znakomitości jak m.in.: Artur Rubinstein, Teresa Żylis-Gara, Emil Gilels, Wanda Wiłkomirska, Światosław Richter, Witold Małcużyński, Dawid i Igor Ojstrachowie, Gidon Kremer, Garrick Ohlsson, Nigel Kennedy, Ivo Pogorelich, Yehudi Menuhin, MIDORI, Peter Jablonsky czy Gwendolyn Bradley. Wśród wybitnych prowadzących koncerty dyrygentów wymienić możemy m.in.: Henryka Czyża, Eugeniusza Mrawińskiego, Krzysztofa Pendereckiego, Jerzego Semkowa, Jerzego Katlewicza, Jerzego Maksymiuka, Christophera Hogwooda, Tadeusza Strugałę, Jana Lotham-Koeniga, Antoniego Wita i wielu, wielu innych, którzy swą obecnością wspierali rozwój artystyczny zespołów filharmonii.

Przez cały czas funkcjonowania instytucji w budynku przeprowadzane były remonty mające na celu zabezpieczenie go przed niszczejącym wpływem czasu; największy remont miał miejsce w 1991 r. po pożarze filharmonii. Podejmowane działania naprawcze nie przynosiły jednak oczekiwanych efektów i stan techniczny budynku stale się pogarszał. W związku z tym w 2016 r. została podjęta decyzja o przeprowadzeni generalnego remontu i rozbudowy.

Zakres projektu obejmował remont, przebudowę i rozbudowę budynku wraz z infrastrukturą oraz zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności w nowych warunkach infrastrukturalnych. Elementami projektu były też remont konserwatorski m.in. sali koncertowej, wnętrz budynku oraz prace mające na celu poprawę akustyki.

Dzięki inwestycji możliwe stało się zaplanowanie i realizacja nowej oferty kulturalno-edukacyjnej. Wyposażenie oraz warunki przed remontem (akustyka, ograniczony dostęp dla osób z niepełnosprawnościami, brak odpowiedniego wyposażenia technicznego, brak izolacji od hałasów zewnętrznych) nie pozwalały na realizację działań zaawansowanych technologicznie. Po remoncie część działań w zakresie projektów edukacyjnych mogła zostać przeformułowana tematycznie oraz wzbogacona o nowe elementy i zajęcia aktywizujące najmłodsze pokolenia do świadomego udziału w ofercie kulturalnej. Budynek został przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The building which now houses the Cracow Philharmonic was built on the initiative of Prince Adam Sapieha in 1928-38. On 3 February 1945, the building was taken over by the Cracow Philharmonic, which obtained its legal status on 14 April 1945 and was the first philharmonic in Poland established after World War II. Notable soloists who performed at the Philharmonic include Artur Rubinstein, Teresa Żylis-Gara and Yehudi Menuhin. In turn, notable conductors leading concerts include Krzysztof Penderecki, Jerzy Maksymiuk, Tadeusz Strugała and Antoni Wit.

The scope of the project encompassed the renovation, reconstruction and extension of the building, together with infrastructure, and the purchase of equipment and furnishings necessary to operate in the new infrastructural conditions. Another element was the conservation and renovation of, among others, the concert hall, the interior of the building, and work aimed at improving audibility and acoustics.

Thanks to the investment, it was possible to plan and implement a new cultural and educational offer. The equipment and conditions before the renovation did not allow for the implementation of technologically advanced activities. Some activities in the field of educational project were expanded thematically and enriched with new elements and activities.

The building has been adapted to the needs of people with disabilities.

**Filharmonia im. Karola Szymanowskiego w Krakowie** / The Karol Szymanowski Philharmonic in Cracow

**28,91 mln zł** / PLN 28.91 million

**14,67 mln zł** / PLN 14.67 million

FILHARMONIA

# **województwo śląskie** / śląskie voivodeship


1 Narodowe Perły Klasztoru OO Paulinów Jasna Góra w Częstochowie – ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego – etap I i II /
The National Pearls of the Jasna Góra Monastery of Pauline Fathers in Częstochowa – the protection of the European cultural heritage – stage I and II .....52

2 Rozbudowa budynku Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Jastrzębiu-Zdroju o salę koncertową wraz z zagospodarowaniem terenu /
The extension of the building of the 1st and 2nd degree State Music School in Jastrzębie-Zdrój with a concert hall and land development.....54

3 Rewitalizacja i udostępnienie poprzemysłowego Dziedzictwa Górnego Śląska / The revitalization and accessibility of the post-industrial heritage of Upper Silesia.....56

4 Budowa organów koncertowych oraz zakup instrumentów i niezbędnego wyposażenia dla NOSPR w Katowicach /
The construction of the concert organ and purchase of instruments and necessary equipment for the NOSPR in Katowice.....58

5 Beskidzkie Muzeum Sakralnej Architektury Drewnianej Diecezji Bielsko-Żywieckiej – udostępnienie dziedzictwa kulturowego Podbeskidzia poprzez nadanie nowych funkcji kulturalnych drewnianym obiektom zabytkowym / The Beskidzkie Museum of wooden sacred architecture of the Diocese of Bielsko-Żywiec – making the cultural heritage of Podbeskidzie region accessible by giving new cultural functions to wooden historic buildings.....60

6 Wyposażenie Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w mistrzowskiej klasy instrumenty muzyczne, w celu wprowadzenia nowej, najwyższej jakości oferty kulturalnej / Equipping the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice with master-class musical instruments in order to introduce a new, top-quality cultural offer .....62

7 W trosce o śląskie dziedzictwo – renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Żorach / For the sake of the Silesian heritage – the renovation of the Park and Palace Complex in Żory.....64

8 Poprawa dostępu do kultury oraz zwiększenie uczestnictwa w kulturze. Rozbudowa Bielskiego Centrum Kultury / Improving access to culture and increasing participation in culture. The extension of the Bielsko – Biała Cultural Center.....66

1
Częstochowa
3
Zabrze
4
6
Katowice
7
Żory
2
Jastrzębie-Zdrój
5
8
Bielsko-Biała

# 1

## Narodowe Perły Klasztoru OO Paulinów Jasna Góra w Częstochowie – ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego – etap I i II

## The National Pearls of the Jasna Góra Monastery of Pauline Fathers in Częstochowa – the protection of the European cultural heritage – stage I and II

Jasnogórski klasztor jest powszechnie znanym i uznanym zabytkiem architektury polskiej, ważnym ze względu na swoje wartości historyczne, kulturowe i społeczne. Jako jeden z pierwszych zabytków w Polsce został uznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej za Pomnik Historii. Miejsce to jest przy tym najważniejszym sanktuarium maryjnym w Polsce, pełniącym zarazem funkcję duchowej stolicy Polski.

Upływ czasu, stan techniczny zabudowań, potrzeby pielgrzymów i turystów, a także troska paulinów o zachowanie dziedzictwa kulturowego były punktem wyjścia do zrealizowanego projektu. W ramach I etapu inwestycji przeprowadzono szeroki zakres prac, które pozwoliły nadać obiektom nowe funkcje. Wykonano m.in. kompleksowe prace konserwatorskie w atrium, mieszczącej XIII-wieczny cudowny obraz, kaplicy Matki Bożej. Podjęto również wysiłek odtworzenia i modernizacji niedostępnej przez wiele lat Sali im. św. Jana Pawła II. W ramach oferty kulturalnej zaplanowano m.in. czasowe wystawy sztuki prezentujące m.in. historię klasztoru oraz regionu, koncerty muzyki poważnej oraz spotkania i warsztaty integracyjne dla osób z niepełnosprawnościami.

Przedmiotem projektu była także digitalizacja zasobów kultury. Powstał wielojęzyczny wirtualny przewodnik po klasztorze, składający się z trójwymiarowych zdjęć, opisów muzealiów w wersji tekstowej i audio oraz aplikacja mobilna. Ważnym punktem projektu było dostosowanie zabudowań do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – w tym celu zamontowano specjalne tablice informacyjne w alfabecie Braille'a.

Renowacja i modernizacja zabudowań klasztoru na Jasnej Górze była kontynuowana w ramach II etapu projektu. Celem tego etapu było zabezpieczenie substancji zabytkowej, a także udostępnienie nowego programu kulturalno-edukacyjnego. Dokonano renowacji rawelinu obronnego w południowej części klasztoru oraz nieużytkowanej przestrzeni na potrzeby kaplicy św. Jana Pawła II. Dla zapewnienia komfortu i bezpieczeństwa zwiedzania oraz ochrony zabudowań kompleksowo wyremontowano dziedzińce i trakty spacerowe przed kaplicą Matki Bożej, bazyliką i bramą Jana Pawła II. Powstały oznaczenia poziome i tablice dla osób niewidomych, zlikwidowano część barier architektonicznych.

Ważnym aspektem projektu było zapewnienie możliwości cyfrowego zwiedzania Jasnej Góry z najodleglejszych miejsc świata. Wirtualny spacer ukazuje klasztor z innej perspektywy, odkrywa także miejsca na co dzień niedostępne.

The Monastery of Jasna Góra is a well-known and recognized monument of the Polish architecture, important for its historical, cultural and social values. As one of the first monuments in Poland, it was recognized by the President of the Republic of Poland as a Monument to History. At the same time, this place is the most important Marian sanctuary in Poland, and also plays the role of the spiritual capital of Poland.

As part of the first stage of the investment, the comprehensive restoration was carried out in the Atrium of the Chapel of Our Lady, which houses the 13th-century miraculous painting. An effort was also made to restore and modernise the St. John Paul II Hall, which was inaccessible for many years. The cultural offer includes temporary art exhibitions presenting the history of the Monastery and the region, classical music concerts, as well as integration meetings and workshops for people with disabilities.

The subject of the project was also the digitisation of cultural resources. A multilingual virtual guide to the Monastery was created. An important point of the project was the adaptation of the buildings to the needs of people with disabilities – for this purpose, special information boards in Braille were installed.

The renovation and modernisation of the buildings of the Jasna Góra Monastery of Pauline Fathers was continued as part of the second stage of the project. The aim of the second stage of the project was to protect the historic substance, as well as provide a new cultural and educational programme. The unused space was renovated for the needs of the Chapel of St. John Paul II and the defensive ravelin in the southern part of the monastery. To ensure the comfort and safety of sightseeing and to protect the buildings, the courtyards and walking paths in front of the Chapel of Our Lady, the Basilica and the Gate of John Paul II were comprehensively renovated.

An important aspect of the project was to provide the possibility of digital sightseeing of Jasna Góra from the most distant places in the world.

**Klasztor Ojców Paulinów Jasna Góra** / The Jasna Góra Monastery of Pauline Fathers

**37,6 mln zł** / PLN 37.6 million

**28,8 mln zł** / PLN 28.8 million

2

# Rozbudowa budynku Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Jastrzębiu-Zdroju o salę koncertową wraz z zagospodarowaniem terenu

## The extension of the building of the 1st and 2nd degree State Music School in Jastrzębie-Zdrój with a concert hall and land development

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Jastrzębiu-Zdroju jest uznaną placówką oświatową kształcącą uzdolnione muzycznie dzieci i młodzież, które w przyszłości będą profesjonalnymi muzykami, a także świadomymi uczestnikami życia muzycznego. Obecnie w szkole uczy się ok. 250 uczniów i zatrudnionych jest 46 nauczycieli muzyków. Wysoki poziom dydaktyki przekłada się bezpośrednio na sukcesy indywidualne oraz zespołowe uczniów zarówno w kraju, jak i za granicą. Misja szkoły nie sprowadza się wyłącznie do kształcenia przyszłych zawodowych muzyków, artystów – ale przede wszystkim do kształtowania szeroko pojętego życia kulturalnego miasta i regionu, co zostało znacznie ułatwione dzięki realizacji projektu.

W ramach inwestycji szkoła zyskała nowoczesną salę koncertową wraz łącznikiem prowadzącym bezpośrednio do budynku szkoły, foyer przeznaczonym dla gości, reżyserką, garderobami i pomieszczeniami gospodarczymi. Sala przeznaczona jest na 360 osób. Wraz z budową został zagospodarowany teren wokół nowo powstałej sali koncertowej, a także zakupiono wyposażenie niezbędne do realizacji i nagrywania dźwięku. Sala ma doskonałe warunki akustyczne, co pozwala na organizacje koncertów uznanych muzyków i zespołów muzycznych, a do tej pory nie było możliwe. Możliwość prezentowania oferty kulturalnej na wysokim poziomie w znaczący sposób wpłynie na wzrost satysfakcji widzów i słuchaczy. Będzie miało również wpływ na rozwój kompetencji odbiorców. Dzięki inwestycji sala koncertowa zapewnia uczniom i pedagogom szkoły nowoczesną i komfortową przestrzeń do pracy i nauki, a mieszkańcom Jastrzębia-Zdroju i regionu pozwoli na skorzystanie z szerokiej oferty kulturalnej na najwyższym poziomie.

Realizacja projektu pozwoliła na znaczące wzbogacenie oferty edukacyjno-kulturalnej szkoły. Sala koncertowa stworzyła odpowiednie warunki do organizowania koncertów symfonicznych, kameralnych oraz solowych. Z kolei koncerty ukazujące osiągnięcia artystyczne uczniów, absolwentów i pedagogów są przedstawiane znacznie większej liczbie słuchaczy. Stałym punktem programu artystycznego stały się również koncerty orkiestr szkolnych. Ponadto organizowane są wykłady, lekcje mistrzowskie, a także konkursy o zasięgu międzynarodowym. Sala koncertowa została zaprojektowana jako budynek bez barier architektonicznych. Ma szereg udogodnień dla osób niepełnosprawnych: windy, węzły sanitarne, miejsce postojowe oraz wydzieloną przestrzeń na widowni. Oferta kulturalna, dostępna dzięki poszerzeniu bazy infrastrukturalnej i wykorzystaniu zakupionego wyposażenia, skierowana jest do wszystkich zainteresowanych bez opłat. Obiekt sali koncertowej otrzymał Grand Prix konkursu Nagroda Roku SARP (nagroda Stowarzyszenia Architektów Polskich) w edycji 2022. Znalazł się również wśród laureatów nagrody architektonicznej „Polityki" – otrzymał nagrodę internautów.

The 1st and 2nd degree State Music School in Jastrzębie-Zdrój is a recognized educational institution educating musically gifted children and young people who will be professional musicians in the future and conscious participants in musical life. Currently, the School has over 200 students and 45 musician teachers. The School's mission is not limited only to educating future professional musicians and artists, but above all, to shaping the city and region's broadly understood cultural life, which was greatly facilitated by the project.

As part of the investment, the School gained a modern concert hall for 360 people with a connector walkway, the area around the newly created concert hall was developed, and the necessary equipment was purchased. The hall has excellent acoustic conditions, which allows for the organisation of concerts of high-class musicians and bands.

The concert hall created the right conditions for organising symphonic, chamber and solo concerts. As a result, concerts showing the artistic achievements of students, graduates and teachers are presented to a much larger audience. School orchestras concerts have also become a regular item in the artistic programme. In addition, lectures, master classes, and international competitions are organised.

The concert hall was designed as a building without architectural barriers. It has a number of facilities for people with disabilities, such as elevators, sanitary facilities, parking places and a dedicated space in the audience. The concert hall received the Grand Prix of the "SARP Award of the Year" competition in the 2022 edition (the award of the Association of Polish Architects).

**Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. w Jastrzębiu-Zdroju** / 1st and 2nd degree State Music School in Jastrzębie-Zdrój

**20,34 mln zł** / PLN 20.34 million

**16,26 mln zł** / PLN 16.26 million

3

# Rewitalizacja i udostępnienie poprzemysłowego Dziedzictwa Górnego Śląska

## The revitalization and accessibility of the post-industrial heritage of Upper Silesia

Prace projektowe realizowane były na obszarze Górnego Śląska. To jedno z największych i najstarszych zagłębi górniczo-hutniczych w Europie.

Projekt zakładał zintegrowaną rewitalizację obiektów poprzemysłowych Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu i zdegradowanych budynków należących do dawnej huty „Kościuszko" w Chorzowie. W Zabrzu, na bazie infrastruktury dawnej kopalni (obecnie kompleksu sztolni) „Królowa Luiza", zrealizowano liczne prace remontowe, w tym m.in.: remont i adaptację budynku maszynowni szybu „Prinz Schönaich", remont budynku skraplarni powietrza, remont budynku cechowni oraz przebudowę budynku muzeum. W zakresie dotyczącym Chorzowa zadanie realizowane było w obrębie zabytkowego budynku hali elektrowni z 1895 r. oraz w obiekcie, gdzie pierwotnie zlokalizowana była drewniana wieża szybowa.

Chorzów to miasto, w którym na przełomie XVIII i XIX w. powstała Huta Królewska, jeden z pionierskich na skalę Europy zakładów przemysłowych. Chorzowskie hutnictwo stało się z biegiem lat jednym z ważniejszych w regionie górnośląskim składników pamięci o dziedzictwie przemysłowym i jego kulturze.

Zabrze swój rozwój zawdzięcza przede wszystkim górnictwu węgla kamiennego. Od kilkunastu lat sukcesywnie jest tu realizowane zadanie utworzenia unikatowego w skali Europy ośrodka kultury i turystyki przemysłowej. W 1981 r. powołano Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu. Jego częścią są dziś dwie niezwykłe atrakcje: kopalnia „Guido" i sztolnia „Królowa Luiza" z zabytkami, których historia sięga końca XVIII w.

Realizacja projektu umożliwiła stworzenie nowej oferty kulturalnej, turystycznej i edukacyjnej w obydwu miastach. W muzeum w Zabrzu zaplanowano m.in. bibliotekę, przestrzeń wystawienniczą oraz sale dydaktyczne. Na terenie dawnej kopalni „Królowa Luiza", utworzono na bazie historycznych budynków kopalnianych m.in. zaplecze warsztatowe instytucji, przestrzenie wystawienniczo-edukacyjne oraz otwarty magazyn zbiorów. Unikatową atrakcją, nie tylko dla miłośników zabytków techniki, są pokazy pracy maszyny parowej. Częścią projektu było stworzenie interaktywnej wystawy, dedykowanej katastrofom i ratownictwu górniczemu.

W Chorzowie w nowo powstałym muzeum w ciekawy i zróżnicowany sposób opowiedziano historię hutnictwa, zarówno dzięki ponad setce filmowych wspomnień byłych pracownic i pracowników hut, jak i prezentacji historycznych maszyn wielkogabarytowych pracujących w chorzowskich hutach. Na wystawie prezentowane są cztery młoty kuźnicze, najstarszy z 1898 r., prasa mimośrodowa i największy z prezentowanych w muzeum eksponatów – fragment zespołu walcowniczego.

Inwestycja ułatwiła dostępność do budynków osobom z różnymi typami niepełnosprawności, przede wszystkim z niepełnosprawnością ruchową, intelektualną oraz z dysfunkcjami wzroku i słuchu – głównie dzięki zastosowaniu odpowiednich oznaczeń piktograficznych oraz bezprogowym przejściom i otwartym przestrzeniom ułatwiającym poruszanie się po obiektach.

Chorzów is the city, where Huta Królewska (the Royal Steelworks) was established at the turn of the 18th and 19th centuries. Over the years, metallurgy in Chorzów has become one of the most important components of the memory of the industrial heritage and culture in the Upper Silesian region. In 1981, the Coal Mining Museum in Zabrze was established. Today, two unusual attractions are part of it, the Guido Mine and the Queen Louise Adit, with monuments dating back to the end of the 18th century.

The project assumed the integrated revitalization of post-industrial facilities of the Coal Mining Museum in Zabrze and degraded buildings belonging to the former Kościuszko steelworks in Chorzów.

The implementation of the project made it possible to create a new cultural, tourist, and educational offer in both cities. The Museum in Zabrze has planned a library, exhibition space, and classrooms. On the site of the former Queen Louise Mine, on the basis of the historic mine buildings, the institution's workshop facilities, exhibition and educational spaces, and an open collection warehouse were created. A unique attraction are steam engine demonstrations. In Chorzów, the history of metallurgy was told in an interesting and varied way in the newly created museum, both through over a hundred film memories of the former employees and workers of steel mills, as well as the presentation of historic large-scale machines operating in the steel mills in Chorzów.

The investment improved the accessibility of buildings to people with various types of disabilities.

**Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu** / The Coal Mining Museum in Zabrze

**122,28 mln zł** / PLN 122.28 million

**67,03 mln zł** / PLN 67.03 million

4

# Budowa organów koncertowych oraz zakup instrumentów i niezbędnego wyposażenia dla NOSPR w Katowicach

## The construction of the concert organ and purchase of instruments and necessary equipment for the NOSPR in Katowice

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach (NOSPR), po latach zajmowania gościnnie różnych sal na terenie Katowic, w 2014 r. otrzymała swoją siedzibę – wraz z salą na 1800 osób – przy pl. Kilara 1, na terenie katowickiej Strefy Kultury. Obecnie siedziba NOSPR jest jedną z ikon architektury Katowic i stanowi żelazny punkt tras turystycznych przebiegających przez stolicę Górnego Śląska. Członkami orkiestry jest 120 muzyków, z czego większość to laureaci czołowych miejsc oraz wyróżnień na znaczących konkursach muzycznych.

Przedmiotem projektu były budowa, dostawa, montaż oraz intonacja 105-głosowych organów piszczałkowych w sali koncertowej NOSPR, jak również zakup instrumentów (fortepian, pozytyw, harfa, instrumenty dęte i perkusyjne) i wyposażenia estrady. Dzięki realizacji projektu możliwe stało się unowocześnienie systemu nagłośnienia sali koncertowej oraz doposażenie studia nagrań, co wpłynęło na rozbudowanie repertuaru NOSPR o niewykonywane dotąd dzieła. Melomani NOSPR będą mogli cieszyć się brzmieniem organów zarówno w ramach stałych cykli koncertowych (symfonicznych i kameralnych), jak i w trakcie nowych wydarzeń zaplanowanych z myślą o tym instrumencie, jak np. poranki i noce organowe. W ofercie programowej NOSPR znajdą się również koncerty i wydarzenia o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla wszystkich grup wiekowych.

Ciekawostką jest fakt, że organy NOSPR to ponad 7,6 tys. piszczałek (2211 drewnianych i 5449 metalowych), z których najdłuższa ma prawie 10 m długości, a najmniejsza 7 milimetrów. Instrument składa się z ponad miliona części rozłożonych na czterech poziomach. Organy mierzą ponad 13 m wysokości, są szerokie na 9 m, a głębokie na ponad 6 m, co oznacza, że mają objętość porównywalną do piętrowego domu o powierzchni ponad 150 $m^2$. Organy NOSPR, jako jeden z największych instrumentów koncertowych tego rodzaju w Europie, znacząco zwiększają atrakcyjność turystyczną siedziby NOSPR dla turystów z Polski i zagranicy.

The Polish National Radio Symphony Orchestra in Katowice (NOSPR), after years of occupying various guest rooms in Katowice, received its permanent seat in 2014 – together with a hall for 1800 people - at 1 Kilara Square, in the Katowice Culture Zone. Currently, the seat of the Polish National Radio Symphony Orchestra is one of the icons of Katowice's architecture and an essential point of tourist routes running through the capital of Upper Silesia. The orchestra has 120 musicians, most of whom are the winners of top places and awards at major music competitions.

The subject of the project was the construction, delivery, assembly and intonation of the 105-voice pipe organ in the NOSPR concert hall, as well as the purchase of instruments (piano, positive organ, harp, wind and percussion instruments) and stage equipment. Thanks to the implementation of the project, it was possible to modernise the sound system of the concert hall and equip the recording studio, which contributed to the expansion of the NOSPR's repertoire with works that had not been performed before. NOSPR music lovers will be able to enjoy the sound of the organ both as part of regular concert cycles (symphonic and chamber) and during new events planned for this instrument, such as organ mornings and nights. The program offers of the NOSPR will also include educational concerts and events, intended for all age groups.

An interesting fact is that the organ of the Polish National Radio Symphony Orchestra consists of over 7,600 pipes (2211 wooden and 5449 metal), the longest of which is almost 10 meters long and the smallest ones only 7 millimetres. The instrument consists of over one million parts spread over four levels. The organ measures over 13 meters in height, is 9 meters wide and is more than 6 meters deep, which means that it has a volume comparable to a two-story house with the area of over 150 m2. The organ of the NOSPR, as one of the largest concert instruments of its kind in Europe, significantly increases the tourist attractiveness of the NOSPR seat for tourists from Poland and abroad.

**Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia z siedzibą w Katowicach** /
The Polish Radio National Symphony Orchestra with the headquarters in Katowice

**20,59 mln zł** / PLN 20.59 million

**14,29 mln zł** / PLN 14.29 million

5

# Beskidzkie Muzeum Sakralnej Architektury Drewnianej Diecezji Bielsko-Żywieckiej – udostępnienie dziedzictwa kulturowego Podbeskidzia poprzez nadanie nowych funkcji kulturalnych drewnianym obiektom zabytkowym

## The Beskidzkie Museum of wooden sacred architecture of the Diocese of Bielsko-Żywiec – making the cultural heritage of Podbeskidzie region accessible by giving new cultural functions to wooden historic buildings

Realizowany przez Diecezję Bielsko-Żywiecką projekt ma za zadanie wypełnić nowatorską formułą dotychczas istniejące Muzeum Diecezjalne w Bielsku-Białej, nieposiadające przestrzeni muzealno-wystawienniczej. Pracom konserwatorsko-restauratorskim poddano siedem bezcennych dla polskiej kultury zabytkowych, sakralnych obiektów drewnianych z terenu diecezji bielsko-żywieckiej (od 1. połowy XVI w. do 2. połowy XVIII w.), na których bazie po zakończeniu projektu powstało Beskidzkie Muzeum Rozproszone Diecezji Bielsko-Żywieckiej. Cztery z nich to drewniane kościoły znajdujące się w Grojcu, Nidku, Osieku i Polance Wielkiej, które od wielu już lat nie pełnią funkcji sakralnych i popadły w daleko idącą destrukcję. Kolejnym budynkiem jest unikatowa, dawna szkoła parafialna w Starej Wsi oraz dwa czynne drewniane kościoły parafialne w Gilowicach i Łodygowicach wymagające natychmiastowej interwencji konserwatorskiej. Brak podjęcia naglących działań konserwatorskich mógłby doprowadzić do bezpowrotnej utraty tychże obiektów.

W ramach projektu przeprowadzono prace budowlano-konserwatorskie – dzięki nim bryły budynków odzyskały historyczny kształt, charakterystyczny dla drewnianej architektury pogranicza śląsko-małopolskiego. Równocześnie pracom konserwatorsko-restauratorskim poddano zniszczone polichromie ścienne oraz cenne wyposażenie wnętrz.

We wnętrzach odrestaurowanych obiektów stworzono ekspozycje muzealno-edukacyjne z najcenniejszymi zabytkami sztuki sakralnej z terenów diecezji bielsko-żywieckiej, połączone z wirtualną rzeczywistością, spinającą obiekty Beskidzkiego Muzeum Rozproszonego Diecezji Bielsko-Żywieckiej we wspólny szlak turystyczno-kulturowy z pozostałymi 14 drewnianymi kościołami znajdującymi się na terenie województw śląskiego i małopolskiego. Obok działań muzealno-wystawienniczych prowadzona będzie szeroko rozumiana działalność kulturalna, edukacyjna i naukowa: wystawy dzieł sztuki, wykłady, konferencje naukowo-badawcze, wernisaże artystyczne, koncerty muzyczne, warsztaty itp. Realizowany projekt uwzględnia także potrzeby osób niepełnosprawnych.

Dzięki prowadzonym pracom konserwatorsko-restauratorskim obiektom przywrócono ich historyczny wygląd. Przy okazji odkryto nieznane krypty grzebalne w Polance Wielkiej, odsłonięto fragmenty dekoracji malarskich z XVII w. w Polance Wielkiej i Nidku, a na strukturze ołtarza głównego w Osieku dekorację malarską, niewystępującą w tej części Polski, naśladującą cesarski porfir. Równocześnie w Osieku, dzięki specjalistycznym badaniom, możliwa była rekonstrukcja iluzjonistycznej, późnorenesansowej dekoracji malarskiej stropu w prezbiterium i nawie imitującej kasetony z rozetami.

The project was intended to fill the existing Diocesan Museum in Bielsko-Biała, which had no museum and exhibition spaces, with an innovative formula. Conservation and restoration work was carried out on the seven wooden sacral buildings from the Diocese of Bielsko-Żywiec invaluable for the Polish culture, on the basis of which the Dispersed Beskidzkie Museum of the Diocese of Bielsko-Żywiec was established. Four of them are wooden churches located in Grójec, Nidek, Osiek and Polanka Wielka, which for many years did not fulfil their sacral functions and fell into far-reaching disrepair. The fourth building was a unique, former parish school in Stara Wieś and two active wooden parish churches in Gilowice and Łodygowice required immediate conservation intervention.

As part of the project, construction and conservation works were carried out, thanks to which, the buildings regained the historical shape characteristic of wooden architecture of the Silesian-Lesser Poland borderland. At the same time, the damaged wall polychromes and valuable interior furnishings were subjected to conservation and restoration works.

The museum and educational exhibitions were created in the interiors of the restored buildings, which are now combined with virtual reality, linking the objects of the Beskidzkie Dispersed Museum into a common tourist and cultural trail with the other fourteen wooden churches located in the provinces (voivodeships) of Silesia and Lesser Poland. Thanks to the carried – out works, the historical appearance of the buildings was restored. At the same time, unknown burial crypts in Polanka Wielka were discovered, fragments of the 17th-century painting decorations were uncovered in Polanka Wielka and in Nidek, and also painting decoration imitating the imperial porphyry on the structure of the main altar in Osiek was revealed.

**Diecezja Bielsko-Żywiecka** / The Diocese of Bielsko-Żywiec

**19,94 mln zł** / PLN 19.94 million

**16,81 mln zł** / PLN 16.81 million

KRÓLOWO RÓŻAŃCA ŚWIĘTEGO
MÓDL SIĘ ZA NAMI

6

# Wyposażenie Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w mistrzowskiej klasy instrumenty muzyczne, w celu wprowadzenia nowej, najwyższej jakości oferty kulturalnej

## Equipping the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice with master-class musical instruments in order to introduce a new, top-quality cultural offer

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach to miejsce szczególne na muzycznej mapie regionu. Powstała w 1929 r. i jest najstarszą wyższą uczelnią na Górnym Śląsku. Już od prawie 100 lat aktywnie działa na rzecz tworzenia otwartego na kulturę i wszechstronnie wykształconego społeczeństwa. Obecnie w murach uczelni kształci się ok. 1000 studentów w ramach studiów I i II stopnia oraz studiów podyplomowych. Mogą oni kształcić się na Wydziale Kompozycji, Dyrygentury, Teorii i Edukacji Muzycznej, jak również na Wydziale Wokalno-Aktorskim, Instrumentalnym czy Wydziale Jazzu i Muzyki Rozrywkowej.

Po zakończeniu nauki zasilą oni szeregi doskonale wykształconych artystów i pedagogów. Absolwentów katowickiej akademii spotkać można w najlepszych polskich zespołach kameralnych i symfonicznych. Wśród światowej sławy absolwentów należy wymienić wybitnych kompozytorów Henryka Mikołaja Góreckiego i Wojciecha Kilara, pianistę Krystiana Zimermana czy tenora Piotra Beczałę.

Oprócz działalności naukowo-dydaktycznej akademia z sukcesem prowadzi nieodpłatną działalność artystyczno-kulturalną dla szerokiej grupy odbiorców. W tym celu korzysta z nowej sali koncertowej czy znajdującej się w neogotyckim gmachu odnowionej Auli im. Bolesława Szabelskiego. Realizacja projektu miała na celu zakupienie mistrzowskiej klasy instrumentów, co pozwoliło na pełne wykorzystanie potencjału akademii. Dzięki nim z nowym programem artystycznym wystąpiły zespoły akademickie: Akademicka Orkiestra Symfoniczna i Akademicka Orkiestra Dęta. Znacznie poszerzył się repertuar koncertowy w ramach recitali mistrzowskich pedagogów uczelni oraz w ramach solowych i kameralnych estrad studenckich. Zorganizowano nowe wydarzenia niecykliczne, m.in. koncert z muzyką na flet, harfę i altówkę, koncert poświęcony twórczości kompozytorów śląskiej szkoły kompozytorów. Warto podkreślić, że nowe instrumentarium jest również wykorzystywane do wielu prestiżowych wydarzeń cyklicznych jak np.: Międzynarodowy Festiwal Skrzypcowy, Międzynarodowy Festiwal Harfowy, Międzynarodowy Festiwal Wiolonczelowy, Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego. Skupiają one wybitnych artystów z całego świata i są wizytówką nie tylko regionu, lecz także całego kraju.

The Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice is a special place on the musical map of the region. Established in 1929, it is the oldest university in Upper Silesia. For almost a hundred years, it has been actively working to create a society open to culture and comprehensively educated. Currently, about a thousand students are educated at the university as part of the first and second cycle studies, as well as postgraduate studies. They can choose to study at the Department of Composition, Conducting, Theory and Music Education, as well as at the Vocal and Acting Department, Instrumental Department, or the Department of Jazz and Popular Music.

After graduation, they will join the ranks of proficient artists and educators. The graduates of the Katowice academy can be found in the best Polish chamber and symphonic ensembles. Among the world-famous graduates, there are outstanding composers – Henryk Mikołaj Górecki and Wojciech Kilar, the pianist Krystian Zimerman, and the tenor Piotr Beczała.

In addition to research and teaching activities, the Academy successfully conducts free-of-charge artistic and cultural activities for a wide audience. For this purpose, it uses the new concert hall or the renovated Bolesław Szabelski Auditorium located in the neo-Gothic building. The project aimed at purchasing master class of instruments, which allowed for the full use of the Academy's potential. Thanks to them, the ensembles of the Academic Symphony Orchestra and the Academic Brass Orchestra have performed a new artistic programme. The concert repertoire has expanded significantly as part of master-class recitals by university teachers, and as part of solo and chamber student stages. New non-cyclical events were organised- a concert with music for flute, harp and viola, a concert devoted to the works of composers of the Silesian School of Composers. It is worth noting that the new instrumentation is also used for a number of prestigious cyclical events, such as the International Violin Festival, the International Harp Festival, the International Cello Festival, and the Karol Szymanowski International Music Competition. They gather outstanding artists from all over the world and are a showcase not only of the region, but also the entire country.

**Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach** / The Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice

**9,53 mln zł** / PLN 9.53 million

**6,60 mln zł** / PLN 6.60 million

7

# W trosce o śląskie dziedzictwo – renowacja Zespołu Parkowo-Pałacowego w Żorach

## For the sake of the Silesian heritage – the renovation of the Park and Palace Complex in Żory

Projekt polegał na kompleksowej renowacji zabytkowego XVII-wiecznego pałacu w Baranowicach, jednej z dzielnic Żor, wraz z przylegającym do niego parkiem. Pałac jest niepowtarzalnym obiektem związanym z historią i tradycją Śląska. Interesująca historia, w tym legenda o czarnej damie z baranowickiego zamku, ranga zabytku, wyjątkowa architektura pałacowa oraz cenne secesyjne polichromie świadczą o jego unikatowym charakterze.

Pałac jest budowlą późnoklasycystyczną, choć pierwotnie zbudowany został w stylu barokowym. Budynek przez lata pełnił funkcje m.in. ośrodka wczasowego i szkoły. W latach 90. XX w. przestał być wykorzystywany, zaczął popadać w ruinę. Działania inwestycyjne miały na celu przywrócenie obiektowi historycznego wyglądu i charakteru wnętrz przy równoczesnym wyposażeniu obiektu we współczesne technologie. Ze względu na malownicze położenie na terenie parku w stylu angielskim, z licznym starodrzewem i pomnikami przyrody, obiekt ma szansę przyciągnąć ludzi poszukujących ucieczki od miejskiego zgiełku. Warto dodać, że budynek pałacu wraz z parkiem usytuowany jest w dogodnej lokalizacji, blisko trasy Katowice–Wisła i styku Śląska, Małopolski i Czech.

W ramach projektu dofinansowanego z funduszy unijnych prowadzono prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane. W budynku są m.in. sale wielofunkcyjne, restauracja oraz część wystawiennicza. Projekt objął również zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej oraz rewitalizację przestrzeni parkowej i przywrócenie jej dawnej świetności.

W budynku swoją działalność prowadzi Miejski Ośrodek Kultury w Żorach. Realizacja projektu przyczyniła się do zapewnienia dostępu do rozmaitych form ekspresji kulturalnej, działań artystycznych i dzieł sztuki oraz umożliwiła kontakt z nimi od najmłodszych lat. W zrewitalizowanym pałacu i ogrodzie odbywają się koncerty oraz multimedialne prezentacje artystyczne. Planuje się także organizację plenerów malarskich, fotograficznych, rzeźbiarskich oraz florystycznych. W pracowniach: krawieckiej, florystycznej, fotografii i animacji, malarstwa, rzeźby, mody i designu, multimedialnej i grafiki komputerowej realizowane są warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Działania artystyczne, edukacyjne i społeczne, we współpracy z uznanymi instytucjami kultury i sztuki, czynią z pałacu miejsce tętniące życiem i spotkań dla artystów i twórców, a w szczególności dla mieszkańców gminy, Śląska, Polski i zagranicznych gości.

Podczas prac na ścianach wewnętrznych oraz stropach odkryto fragmenty zabytkowych polichromii. Udało się odsłonić i zachować cenne zdobienia, które zostaną wyeksponowane. Prace archeologiczne skutkowały znalezieniem starych monet, zabytkowych kafli oraz fragmentów naczyń i innych przedmiotów codziennego użytku.

Projekt przyczynił się do zniesienia barier w dostępie do kultury dla osób z niepełnosprawnością ruchową, starszych oraz ze szczególnymi potrzebami.

The project consists in the comprehensive renovation of the historic 17th-century Palace in the Baranowice district of Żory, including the adjacent park. The Palace is a unique object related to the history and tradition of the most eastern part of the medieval Silesia, constituting the historical border with Lesser Poland. The Palace in Baranowice represents the late Classicist style, although it was originally built as a baroque building.

For many years, due to the very poor technical condition, the Palace was not used. Conservation, restoration and construction works were carried out under the project. The building includes, among others, a section with multi-functional rooms and an exhibition area. The project also involves the purchase of equipment for cultural activities and the revitalisation of the park space and its restoration to its former glory.

The building is run by the Municipal Cultural Centre in Żory. The implementation of the project contributed to ensuring access to various forms of cultural expression, artistic activities and works of art, and enabled contact with them from an early age. Concerts and multimedia art presentations are held in the revitalised palace and garden. Workshops for children, adolescents and adults are organised in the fields of tailoring, floristry, photography and animation, painting, sculpture, fashion and design, multimedia and computer graphics.

During works on the interior walls and ceilings, the fragments of historic polychromes were discovered. Valuable decorations were unveiled and preserved and will go on display.

**Gmina Miasta Żory** / Żory Municipality

**22,97 mln zł** / PLN 22.97 million

**13,15 mln zł** / PLN 13.15 million

8

# Poprawa dostępu do kultury oraz zwiększenie uczestnictwa w kulturze. Rozbudowa Bielskiego Centrum Kultury

## Improving access to culture and increasing participation in culture. The extension of the Bielsko – Biała Cultural Center

Bielskie Centrum Kultury (BCK) im. Marii Koterbskiej w Bielsku-Białej jest główną instytucją kultury w regionie. W swoim repertuarze ma koncerty największych gwiazd polskiej i światowej sceny muzycznej. Słynie z organizacji festiwali gromadzących liczną publiczność: Jazzowa Jesień im. Tomasza Stańko w Bielsku-Białej, Festiwal Kompozytorów Polskich im. prof. Henryka Mikołaja Góreckiego czy Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej na Podbeskidziu – Sacrum in Musica. BCK jest również organizatorem najważniejszych imprez okolicznościowych w mieście, m.in. Dni Bielska-Białej, a także cyklicznych koncertów plenerowych – Lato z Kulturą, Pożegnanie lata, Miasto Kwiatów itp. BCK prowadzi kilka, wielokrotnie nagradzanych w kraju i za granicą, zespołów artystycznych – Bielską Orkiestrę Kameralną, Bielską Orkiestrę Dętą, Bielski Chór Kameralny, Młodzieżowy Chór Mieszany Ave Sol, Zespół Pieśni i Tańca Bielsko, Zespół Tańca i Piosenki Jarzębinki. Ponadto, działająca w BCK Galeria Środowisk Tworzących prezentuje interesujące zjawiska we współczesnej plastyce.

Rozbudowa Bielskiego Centrum Kultury miała na celu poprawę warunków prowadzenia działalności tej instytucji. Przebudowie poddano dwa budynki – dawny dom kultury oraz Dom Muzyki, które tworzą zespół obiektów zarządzany przez BCK. Dom Muzyki jest obiektem historycznym o szczególnym znaczeniu nie tylko dla bielszczan i mieszkańców regionu, lecz także miejscem, gdzie od wielu lat organizowane są wysokiej rangi wydarzenia artystyczne. W obiekcie wybudowanym jeszcze w XIX w., pierwotnie z myślą o pełnieniu innych niż obecne funkcje, działa nowoczesna sala koncertowa, która dzięki tej inwestycji została poszerzona o dodatkowe miejsca na widowni pozwalające gromadzić szerszą grupę odbiorców wydarzeń artystycznych. Drugim obiektem, który został objęty projektem, jest dawny, XIX-wieczny dom kultury. Dzięki przebudowie, w wyłączonym dotąd z użytku obiekcie, powstały nowoczesne przestrzenie do prób zespołów artystycznych i spotkań.

Rezultatem zrealizowanego przedsięwzięcia jest pełne udostępnienie osobom z niepełnosprawnościami przestrzeni znajdującej się w BCK – Domu Muzyki (w tym zainstalowano windę).

The Maria Koterbska Cultural Center in Bielsko-Biała (BCC) is the leading cultural institution in the region. Its repertoire includes concerts of the greatest stars of the Polish and global music scene. It is famous for organising festivals gathering a large audience, such as the Tomasz Stańko Jazz Autumn in Bielsko-Biała, the Festival of Polish Composers, or the International Festival of Sacred Music in Podbeskidzie *Sacrum in musica*. BCC is also the organiser of the most important occasional events in the city, that is Bielsko-Biała Days, as well as cyclical outdoor concerts, such as Summer with culture, Farewells to summer, City of Flowers, etc. BCC runs several art groups often awarded in Poland and abroad – the Chamber Orchestra of Bielsko-Biała, the Brass Band of Bielsko-Białą, the Chamber Choir of Bielsko-Biała, Ave Sol Youth Choir, "Bielsko" Folk Dance and Song Group, "Jarzębinki" Dance and Song Group. Moreover, the Creative Environment Gallery at BCC presents interesting phenomena in contemporary art.

The expansion of the Bielsko-Biała Cultural Center aimed at improving the conditions for the operation of this institution. Two buildings were rebuilt – the former community center and the Music House, which together form a complex of facilities managed by the BCC. The House of Music is a historical building of special importance not only for the inhabitants of Bielsko-Biała and the region, but also it is a place, where high-level artistic events have been organized for many years. In the 19th century, the building originally intended for other functions than the present ones. Now, there is a modern concert hall extended thanks to the investment with additional seats in the audience. It allows for gathering a wider group of recipients of artistic events. The second building is the former 19th-century community center. Thanks to the reconstruction, in the previously unusable building, the modern spaces for rehearsals and meetings of artistic groups were created.

The result of the project is full accessibility to the space located in BCK for people with disabilities (including an installed elevator).

**Bielskie Centrum Kultury** / The Bielsko – Biała Cultural Center (BCC)

**21,33 mln zł** / PLN 21.33 million

**13,98 mln zł** / PLN 13.98 million

# **województwo opolskie** / opolskie voivodeship


1 Modernizacja obiektów kultury w celu poprawy dostępu do dóbr i usług oferowanych w dziedzinie muzyki, w szczególności w zakresie polskiej piosenki / The modernisation of cultural facilities in order to improve access to goods and services offered in the field of music, with the primary focus on Polish songs ..... 70

2 Nowa jakość Teatru – przebudowa i modernizacja Teatru im. Jana Kochanowskiego w Opolu na cele kulturalne i edukacyjne / A new quality of the theatre – the reconstruction and modernisation of the Jan Kochanowski Theatre in Opole for cultural and educational purposes..... 72

3 Rewitalizacja i renowacja gotyckiej Bazyliki św. Jakuba w Nysie w celu podniesienia walorów turystycznych i kulturowych / The revitalisation and renovation of the Gothic Basilica of St James in Nysa aiming at increasing the tourist and cultural values..... 74

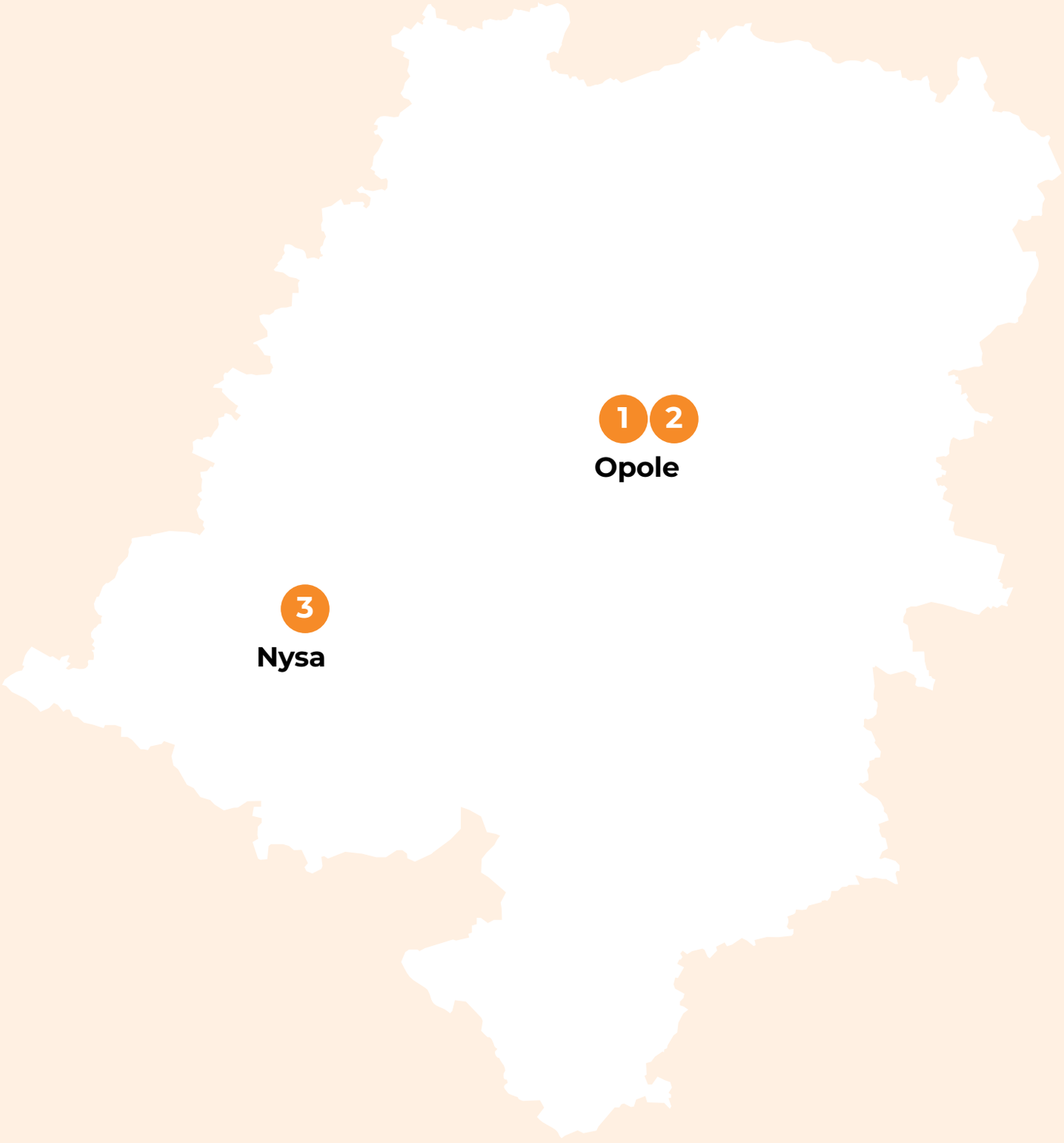
1
2
Opole
3
Nysa

1

# Modernizacja obiektów kultury w celu poprawy dostępu do dóbr i usług oferowanych w dziedzinie muzyki, w szczególności w zakresie polskiej piosenki

## The modernisation of cultural facilities in order to improve access to goods and services offered in the field of music, with the primary focus on Polish songs

W 2004 r. powstała koncepcja przebudowy amfiteatru w Opolu, gdzie od 1963 r. odbywa się Festiwal Polskiej Piosenki. Zakładała ona stworzenie nowoczesnego, podążającego za wymaganiami współczesności Narodowego Centrum Polskiej Piosenki. Koncepcja objęła nie tylko scenę z zapleczem i widownię z rozsuwanym dachem, lecz także multimedialne Muzeum Polskiej Piosenki. Miało ono gromadzić cały bogaty dorobek muzyczny pokoleń udostępniony z wykorzystaniem najnowszych technologii. Z powodu ogromnych kosztów takiej inwestycji w pierwszej fazie zrealizowano przebudowę i rozbudowę Amfiteatru Tysiąclecia w Opolu. Fazą wieńczącą wieloetapowe przedsięwzięcie było powstanie wystawy stałej i studia nagrań Muzeum Polskiej Piosenki.

Utworzona wystawa stała prezentuje historię polskiej piosenki od początku XX w. do lat współczesnych. Ekspozycja podzielona jest na kolejne dekady i zawiera materiał dotyczący najważniejszych nurtów, przedstawicieli czy wydarzeń związanych z danym okresem polskiej piosenki. Na wystawie można obejrzeć nagrania archiwalne, zobaczyć bogatą kolekcję płyt winylowych, rękopisy, partytury, plakaty czy gazety festiwalowe. Chętni mogą skorzystać z wirtualnej przymierzalni, wybrać jeden z kilku strojów estradowych i przymierzyć go za pomocą systemu kamer i specjalnego sensora – kinekt.

9 grudnia 2018 r. w Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu otwarte zostało Edukacyjne Studio Nagrań. Są tu organizowane nowoczesne lekcje muzealne, sesje nagraniowe oraz postprodukcja. Otwarcie studia nagrań to kolejny etap rozwoju muzeum. Celem prowadzonych warsztatów są umuzykalnienie, rozwój wyobraźni dźwiękowej i wrażliwości słuchowej dziecka. Dzieci mogą wspólnie nagrać słuchowisko na podstawie piosenki „Ryby, żaby i raki" do wiersza autorstwa Jana Brzechwy. Następnie tak stworzone słuchowisko można przesłać na adres wskazany przez opiekuna grupy. Ponadto uczestnicy mają szansę wypróbować możliwości studia w zakresie produkcji muzycznej wykorzystującej głos. Poznają skale głosu (mezzosopran, sopran, alt, bas, baryton, tenor) i efekty wokalowe stosowane w studiu (delay, pogłos, echo). Dowiadują się także, na czym polega korekcja dźwięku. Mają również okazję usłyszeć śpiew wielogłosowy, zaprezentowany na podstawie fragmentu piosenki śpiewanej a capella.

Powstała infrastruktura jest dostępna dla wszystkich odbiorców. Zastosowane rozwiązania technologiczne umożliwią korzystanie z obiektów osobom o ograniczonych: sprawności ruchowej, słuchu czy wzroku. Przez promowanie otwartej przestrzeni, wyraźnych napisów z funkcją powiększenia czy audioprzewodników każdy zwiedzający ma takie same możliwości zapoznania się z przedstawianymi treściami.

In 2004, the concept of rebuilding the Amphitheatre in Opole, where the Polish Song Festival has been held since 1963, was conceived. It assumed the creation of a modern National Center of Polish Song meeting the requirements of the present day. The concept included not only a stage with backstage and an auditorium with a retractable roof, but also the Multimedia Polish Song Museum. It was supposed to gather all the rich musical output of generations made available with the use of the latest technologies. Due to the enormous costs of such investment, in the first phase, the reconstruction and expansion of the Millennium Amphitheatre were carried out. The crowning phase of the multi-stage undertaking was the creation of a permanent exhibition and a recording studio of the Polish Song Museum.

The permanent exhibition presents the history of Polish song from the beginning of the 20th century to the present day. The exhibition is divided into successive decades and contains material on the most important trends, representatives and events related to a given period of Polish song.

On 9 December 2018, the Educational Recording Studio was opened at the Polish Song Museum in Opole. Modern museum lessons, recording sessions and post-production are organised there. The opening of the recording studio is the next stage in the development of the Museum. The aim of the workshops is to make the children musical, develop their sonic imagination and auditory sensitivity.

The resulting infrastructure is accessible to all audiences. The applied technological solution will enable people with reduced mobility, as well as people with reduced hearing or eyesight, to use the facilities. By promoting open spaces, clear captions with a magnifying function or audioguides, every visitor has the same opportunity to familiarise themselves with the presented content.

**Muzeum Polskiej Piosenki w Opolu** / The Polish Song Museum in Opole

**15,06 mln zł** / PLN 15.06 million

**7,63 mln zł** / PLN 7.63 million

'20
OBR

W STOLICY
POLSKIEJ PIOSENKI

# 2

## Nowa jakość Teatru – przebudowa i modernizacja Teatru im. Jana Kochanowskiego w Opolu na cele kulturalne i edukacyjne

## A new quality of the theatre – the reconstruction and modernisation of the Jan Kochanowski Theatre in Opole for cultural and educational purposes

Początki teatru sięgają 1945 r. i są związane z powstaniem Teatru Miejskiego im. Juliusza Słowackiego, który w 1950 zmienił nazwę na Państwowy Teatr Ziemi Opolskiej. Pierwotną siedzibą teatru był obecny obiekt Filharmonii Opolskiej, następnie obecny budynek Teatru Lalki i Aktora. Swojego obiektu teatr doczekał się w roku 1975, co przyniosło także zmianę nazwy na Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu. Warto wspomnieć, że w latach 50. XX w. grupa aktorów Państwowego Teatru Ziemi Opolskiej założyła Teatr 13 Rzędów, którego dyrektorem został Jerzy Grotowski.

W ramach projektu budynek zyskał nową atrakcyjną fasadę, utworzono Centrum Edukacji Kulturalnej, zmodernizowano system elektroakustyczny i oświetleniowy scen oraz przebudowano system wentylacji i klimatyzacji na nowoczesny – wszystko dla komfortu widza. Dzięki inwestycji 47-letni budynek teatru zwiększył swoją atrakcyjność pod kątem odbioru spektakli teatralnych, jak i licznych wydarzeń kulturalno-edukacyjnych. O bogactwie oferty świadczą: Strefa obecności – dla dorosłych odbiorców indywidualnych, Horyzonty teatru – dla grup zorganizowanych, Stacja laboratorium – dla nauczycieli, edukatorów, animatorów, Mała pracownia – dla dzieci powyżej 4. roku życia, których rodzice oglądają spektakl w teatrze, Poranki teatralno-filozoficzne – dla najmłodszych, Rozruch i zabawa – rozgrzewki w teatrze, spotkania, wykłady; Teatralna Rada Młodych – czyli środowisko uczniów i studentów w roli głosu doradczego.

Zrealizowany projekt ma ogromne znaczenie w skali regionu, krajowej i międzynarodowej. Wprowadzenie nowych usług w zakresie oferty kulturalno-edukacyjnej oraz modernizacja parku akustycznego i oświetleniowego wpłynęły na możliwość realizacji nowoczesnych form przekazu artystycznego.

The beginnings of the theater date back to 1945 and are related to the establishment of the Juliusz Słowacki City Theatre, which in 1950 changed its name to the State Theatre of the Opole Region. The original seat of the theatre was the present building of the Opole Philharmonic, then the present-day Puppet and Actor Theatre. The theatre got its own facility in 1975, which also changed its name to the Jan Kochanowski Theatre in Opole. It is worth mentioning that in the 1950s, some actors of the State Theatre of the Opole Region founded the Theater of 13 Rows, whose director was Jerzy Grotowski.

As part of the project, this facility, important for the region and the city, was given a new façade, the Center for Cultural Education was created, and the electroacoustic and lighting systems of the stages were modernised. Thanks to the investment, the 47-year-old building of the Theatre increased its attractiveness in terms of the reception of theatrical performances as well as cultural and educational events. Numerous events prove the richness of the offer: *Strefa obecności/dla dorosłych odbiorców indywidualnych*; *Horyzonty teatru | grupy zorganizowane* (Attendance zone / for adult individual recipients; The theater horizons | organised groups) – lessons in the theatre space; *Stacja laboratorium dla nauczycieli, edukatorów, animatorów* (The laboratory station for teachers, educators, animators); *Mała pracownia* (The small studio) - for children over 4, whose parents watch a performance at the Theatre; ***Poranki teatralno-filozoficzne*** (The theatrical and philosophical mornings) - meetings for the youngest. *Rozruch i zabawa* (Movement and fun) - warm-ups in the theater; Spotkania, wykłady (Meetings, lectures)- conversations with people who are not normally seen on stage; *Teatralna Rada Młodych* (The Theater Youth Council) - that is, the association of pupils and students in the role of an advisory voice.

The implemented project is of great importance for the region, but also on the national and international scale. The introduction of new services in the field of cultural and educational offers and the modernisation of the acoustic and lighting equipment contributed to the possibility of implementing modern forms of the artistic message.

**Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu** / The Jan Kochanowski Theatre in Opole

**26,40 mln zł** / PLN 26.40 million

**14,25 mln zł** / PLN 14.25 million

TEATR

3

# Rewitalizacja i renowacja gotyckiej Bazyliki św. Jakuba w Nysie w celu podniesienia walorów turystycznych i kulturowych

## The revitalisation and renovation of the Gothic Basilica of St James in Nysa aiming at increasing the tourist and cultural values

Parafia św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie istnieje od końca XII w., kiedy to w latach 1195–1198 wzniesiono pierwszy kościół parafialny. Mury obecnej świątyni zaczęto wznosić w 1424 r., a budowę zakończono w 1430. Przez wieki kościół doświadczał licznych pożarów, zniszczeń wojennych oraz modernizacji. W czasie II wojny światowej całkowicie uległy zniszczeniu dach, szczyt zachodni świątyni oraz organy, dewastacji uległo także wyposażenie bazyliki. Jednak charakterystyczna gotycka sylwetka budynku została niezmieniona aż do dnia dzisiejszego.

Pomysł realizacji projektu pojawił się jako odpowiedź na niewystarczające wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego regionu. Wynikało to ze złego stanu zachowania i niewystarczającego eksponowania cennych zabytków bazyliki św. Jakuba oraz ograniczonej oferty turystycznej. Kościół wraz z znajdującą się obok dzwonnicą wpisany jest na listę obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomnik Historii.

W ramach inwestycji zrealizowano prace budowlano-konserwatorskie na dachach bazyliki, elewacji zewnętrznej i sklepieniu. Odnowione zostały trzy największe okna witrażowe, remontu doczekały się organy, odrestaurowany został także zabytkowy obraz Hansa Dürera „Matka Boska z Dzieciątkiem i Czternastu Świętych Wspomożycieli". Zwiększono ofertę turystyczną przez utworzenie ciągów komunikacyjnych na poddaszu kościoła – od tej pory turyści mają możliwość obejrzenia od środka jednego z najbardziej stromych dachów w Europie. Dokonano także zakupu niezbędnego sprzętu i wyposażenia, w tym m.in. systemu alarmowego i monitoringu zabezpieczającego kościół i jego zabytki przed kradzieżą i zniszczeniem.

Realizacja projektu wpłynęła na zwiększenie atrakcyjności bazyliki św. Jakuba w Nysie dzięki wprowadzeniu stałej i ujednoliconej oferty turystycznej. Remont organów pozwolił parafii na organizowanie koncertów organowych. Oprócz tego prowadzona jest działalność kulturalna w postaci lekcji i spotkań historycznych dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz organizacji sympozjów i spotkań naukowych.

Działania prowadzone w ramach projektu skierowane zostały również do osób z niepełnosprawnościami i wykluczonych. Podczas prac budowlanych przystosowano wejścia do potrzeb osób mających problemy z poruszaniem się. Dla osób niedowidzących zamontowano płaskorzeźbę obrazu, a na tablicach informacyjnych umieszczono opisy w alfabecie Braille'a.

The parish of St James and St Agnes in Nysa has existed since the end of the 12th century, when in the years 1195-1198, the first parish church was built. The walls of the present church began to be built in 1424, and the construction was completed in 1430. Over the centuries, the church experienced numerous fires, war destruction and modernisation. During World War II, the roof of the church's west gable and the organ were completely destroyed, and the Basilica's furnishing was also devastated. However, the characteristic Gothic silhouette of the building has remained unchanged to this day.

The idea to implement the project came as a response to the insufficient use of the region's cultural and tourist potential. That was due to the poor state of preservation and insufficient exposure of the valuable monuments of the Basilica of St James, as well as a limited tourist offer. The church, together with the adjacent Bell Tower, is listed as a Monument of History by the President of the Republic of Poland.

As part of the investment, construction and conservation works were carried out on the roofs of the Basilica, the exterior façade and the vault. The three largest stained-glass windows were restored, the organ was also renovated, and the historic painting by Hans Dürer, '*Mother of God with Child and the Fourteen Holy Helpers*', was restored. The tourist offer was extended by creating a walkway in the attic of the church - now visitors have the opportunity to see "from the inside" one of the steepest roofs in Europe. Necessary equipment and furnishing were also purchased, including an alarm and monitoring system to protect the church and its monuments from theft and damage.

The renovation of the organ allowed the Parish to organise organ concerts. In addition, cultural activities are conducted in the form of history lessons and meetings for children, young people and seniors, as well as through symposia and scientific meetings.

Activities carried out under the project were also targeted at people with disabilities and the excluded.

**Parafia Rzymskokatolicka św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki w Nysie** /
The Roman Catholic Parish of Saint James the Elder and Saint Agnes in Nysa

**20,85 mln zł** / PLN 20.85 million

**17,58 mln zł** / PLN 17.58 million

# **województwo dolnośląskie** / dolnośląskie voivodeship


1 **Modernizacja Zespołu Budynków Panoramy Racławickiej – etap III** / The modernization of the Complex of Buildings of the Panorama of the Battle of Racławice – stage III ..... 78

**Projekt i wykonanie systemu wystawienniczego optymalizującego możliwości aranżacyjne działań ekspozycyjnych i innych typów prezentacji kulturalnych w Muzeum Sztuki Współczesnej** / The design and implementation of an exhibition system optimizing the arrangement possibilities of exhibition activities and other types of cultural presentations at the Museum of Contemporary Art ..... 80

2 **Konserwacja, rewitalizacja i digitalizacja barokowego wnętrza gotyckiej Katedry Świdnickiej** / The conservation, revitalisation and digitisation of the Baroque interior of the Gothic Cathedral of Świdnica ..... 82

3 **Poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej poprzez unowocześnienie zaplecza technicznego, w tym scenicznego Opery Wrocławskiej** / Improving the conditions for conducting cultural activity by modernising the technical facilities, including the stage facilities, of the Wrocław Opera ..... 84

4 **Rewitalizacja folwarku w Bukowcu w celu utworzenia Centrum Kulturalno – Edukacyjnego** / The revitalisation of the historical farm in Bukowiec with the aim to create a Cultural and Educational Centre ..... 86

5 **Odbudowa budynku Teatru im. Andreasa Gryphiusa w Głogowie** / The reconstruction of the Andreas Gryphius Theatre building in Głogów ..... 88

6 **Konserwacja i renowacja drewnianego obiektu zabytkowego UNESCO – Kościoła Pokoju w Świdnicy, w celu ochrony dziedzictwa kulturowego** / The conservation and renovation of the wooden UNESCO Heritage site – the Church of Peace in Świdnica, with the aim of protecting the cultural heritage ..... 90

7 **Rozwój działalności artystycznej i edukacyjnej NFM poprzez zakup sprzętu i wyposażenia** / The development of the National Forum of Music's artistic and educational activities through the purchase of equipment and furnishing ..... 92

8 **Rewitalizacja pocysterskiego klasztoru w Trzebnicy – Pomnika Historii, celem poszerzenia oferty turystyczno-kulturalnej – etap I** / The revitalisation of the Former Cistercian Female Monastery Complex in Trzebnica – a Monument of History, in order to extend the tourist and cultural offer – stage I ..... 94

9 **Ruska 46 abc – przestrzeń dla kultury** / Ruska 46 abc – space for culture ..... 96

10 **Ochrona dziedzictwa kulturowego Śląska – przebudowa i zintegrowany remont konserwatorski obiektów Muzeum Archidiecezjalnego oraz adaptacja Biblioteki Archidiecezjalnej we Wrocławiu** / The protection of the cultural heritage of Silesia – the reconstruction and integrated conservation and renovation of the archdiocese museum facilities and adaptation of the archdiocese library in Wrocław ..... 98

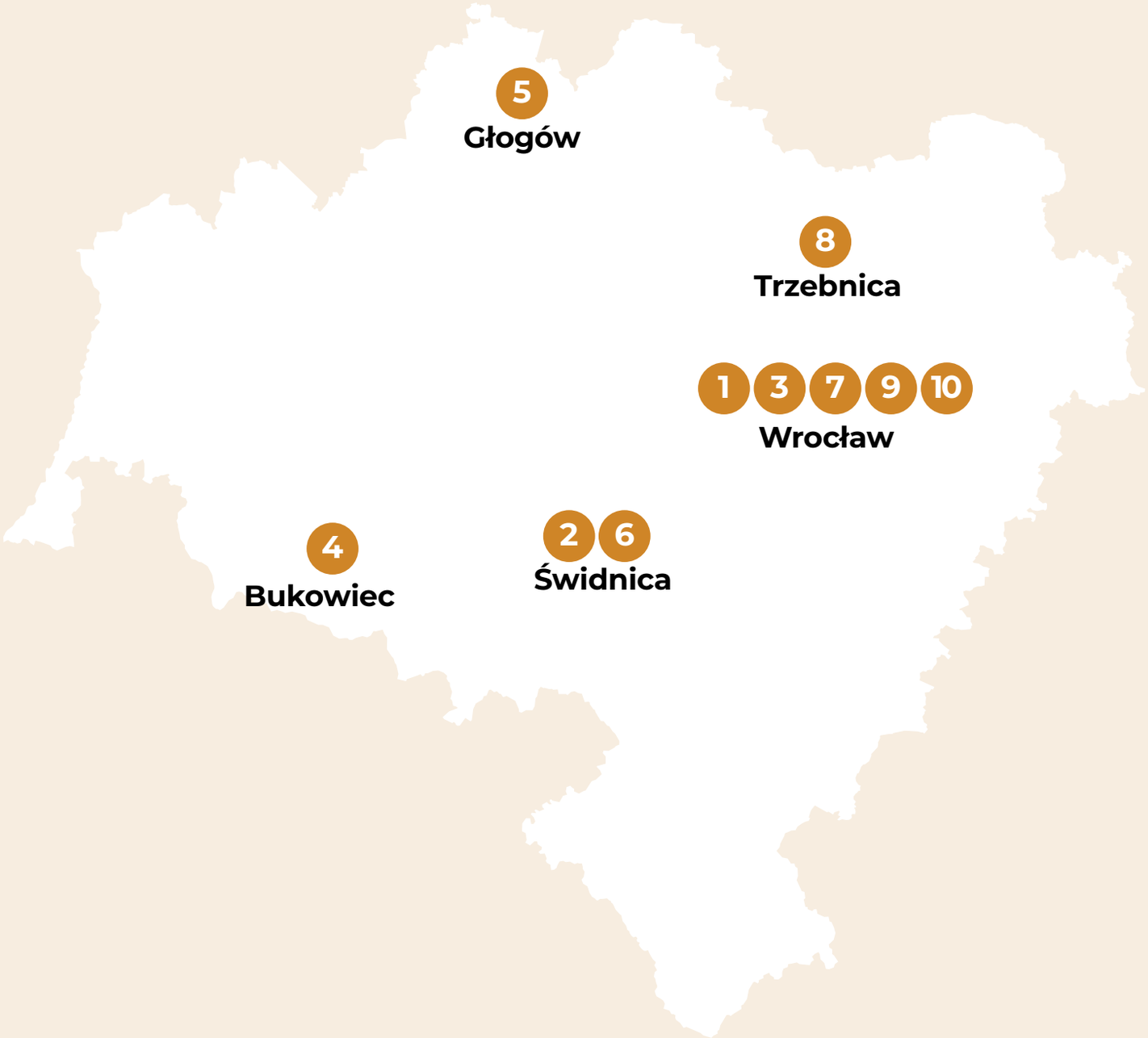
5
Głogów
8
Trzebnica
1 3 7 9 10
Wrocław
2 6
Świdnica
4
Bukowiec

# 1 Modernizacja Zespołu Budynków Panoramy Racławickiej – etap III

## The modernization of the Complex of Buildings of the Panorama of the Battle of Racławice – stage III

„Panorama Racławicka jest jedną z największych atrakcji turystycznych Wrocławia. Wielki obraz olejny, namalowany w latach 1983–1894 na zamówienie miasta Lwowa przez zespól malarzy pod kierownictwem Jana Styki i Wojciecha Kossaka, jest jednym z najbardziej znanych polskich dzieł malarskich. Powstał w okresie, gdy tego typu dzieła cieszyły się w Europie wielką popularnością. Obraz przedstawia zwycięską bitwę pod Racławicami, która była jednym z epizodów insurekcji kościuszkowskiej. Do końca II wojny światowej dzieło prezentowane było w specjalnie zbudowanej rotundzie na terenie parku Stryjskiego we Lwowie. Po wojnie częściowo uszkodzony obraz udało się odzyskać i przewieźć do Wrocławia. Przez wiele powojennych lat Panorama nie była prezentowana i dopiero w 1985 r., w wyniku olbrzymiego wysiłku konserwatorskiego, udało się ponownie udostępnić ją dla zwiedzających. Obejrzało ją do tej pory blisko 11 mln widzów z całego świata.

Idea realizacji projektu zrodziła się z dążenia Muzeum Narodowego we Wrocławiu do przywrócenia oddziałowi Muzeum „Panorama Racławicka" stanu właściwego dla obiektu rangi zabytkowej oraz stworzenia możliwości realizacji nowych przedsięwzięć wystawienniczych, dostosowanych do wymagań szerokiego grona odbiorów.

W celu zabezpieczenia tego niezwykłego dzieła przed degradacją wykonano niezbędne roboty modernizacyjne w budynku rotundy, w której prezentowany jest obraz. W wyniku tych prac nie tylko udało się zachować cenne dziedzictwo kulturowe, lecz także znacznie poprawiono komfort zwiedzania oraz umożliwiono realizację nowych przedsięwzięć wystawienniczych. Ponadto w ramach projektu zakupiono nowy system oprowadzania – audioprzewodnik i wykonano nowy system nagłośnienia. Nowoczesny charakter otrzymała mała rotunda, w której w formie mappingu na przestrzennej makiecie prezentowany jest przebieg bitwy pod Racławicami. Na naściennych ekranach wyświetlane są prezentacje multimedialne, przybliżające m.in. postać Tadeusza Kościuszki i innych bohaterów bitwy oraz historię powstawania obrazu.

Wykonane w ramach projektu nowoczesne systemy multimedialne umożliwiają zwiedzającym zapoznanie się z okolicznościami powstania obrazu „Panorama Racławicka", historią przedstawioną na obrazie, jej bohaterami i twórcami dzieła. Powstały również nowe komentarze podkreślające różne aspekty obrazu (np. wątki panoramiczny, lwowski, anegdotyczny, przekaz dla najmłodszych). Obiekt został przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The Panorama of the Battle of Racławice is one of the greatest tourist attractions in Wrocław. The enormous oil painting, commissioned by the city of Lviv in 1983-1894 by a team of painters led by Jan Styka and Wojciech Kossak, is one of the most famous Polish works of art. It was created at the time, when such works were very popular in Europe. The painting shows the victorious Battle of Racławice, which was one of the episodes of the Kościuszko Uprising. Until the end of World War II, the work was presented in a specially built rotunda in the Stryjski Park in Lviv. After the war, the partially damaged painting was recovered and transported to Wrocław. For many post-war years, the Panorama was not presented and it was only in 1985, as a result of enormous conservation efforts, that it was made available to the public again. So far, it has been watched by nearly eleven million viewers from around the world.

To protect this extraordinary work from degradation, necessary modernisation works were carried out in the rotunda building in which the painting is displayed. As a result of these works, it was not only possible to preserve the valuable cultural heritage, but also significantly improve the comfort of visiting and implement new exhibition projects. In addition, as part of the project, a new audioguide system was purchased, and a new sound system was installed. A small rotunda has a modern character, in which the course of the Battle of Racławice is presented in the form of mapping on a spatial model. Multimedia presentations are displayed on wall screens, presenting the figure of Tadeusz Kościuszko and other heroes of the battle, as well as the history of the painting.

The modern multimedia systems made as part of the project allow visitors to learn about the circumstances of painting the Panorama of the Battle of Racławice, the story depicted in the painting, its heroes and the creators of the work.

**Muzeum Narodowe we Wrocławiu** / The National Museum in Wrocław

**29,73 mln zł** / PLN 29.73 million

**18,23 mln zł** / PLN 18.23 million

1

# Projekt i wykonanie systemu wystawienniczego optymalizującego możliwości aranżacyjne działań ekspozycyjnych i innych typów prezentacji kulturalnych w Muzeum Sztuki Współczesnej

## The design and implementation of an exhibition system optimizing the arrangement possibilities of exhibition activities and other types of cultural presentations at the Museum of Contemporary Art

Pawilon Czterech Kopuł we Wrocławiu to modernistyczny budynek z początków XX w. Obecnie mieści się tu Muzeum Sztuki Współczesnej – oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Pawilon znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Hali Stulecia, która nazywana jest perłą wrocławskiego modernizmu, a w 2006 r. została wpisana na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Swoją wyjątkowość hala zawdzięcza wielkiemu architektowi przedwojennego Wrocławia Maxowi Bergowi. Zaprojektował on budynek, który na owe czasy był absolutnym novum, zarówno ze względu na rozmiar – hala mogła pomieścić 10 tys. osób, jak i materiał, z którego została wykonana – żelbet. Zarówno Hala Stulecia, jak i Pawilon Czterech Kopuł zostały wybudowane w 1912–1913 r. na potrzeby Wystawy Historycznej, która odbyła się we Wrocławiu w 1913 r. Również później funkcjonowanie pawilonu związane było z działalnością kulturalną. Był miejscem wystaw czasowych i okolicznościowych prezentacji. W powojennej Polsce, razem z Halą Stulecia, od 21 lipca do 31 października 1948 r. mieścił Wystawę Ziem Odzyskanych. Od 1953 r. w Pawilonie Czterech Kopuł ma siedzibę wrocławska Wytwórnia Filmów Fabularnych, w której powstały takie filmy jak „Rękopis znaleziony w Saragossie", „Popiół i diament", czy „Sami swoi" i ich kontynuacje, aż w końcu w 2009 r. budynek został przekazany Muzeum Narodowemu we Wrocławiu.

W latach 2013–2015 budowla przeszła kompleksowy remont, została odrestaurowana i odzyskała funkcje wystawiennicze jako Muzeum Sztuki Współczesnej. Zrealizowany projekt stanowił naturalną kontynuację starań Muzeum Narodowego o to, by jak najpełniej wykorzystać potencjał Pawilonu Czterech Kopuł przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań ekspozycyjnych. W ramach projektu oddano do dyspozycji muzeum sprzęt pozwalający kreować przyszłe wydarzenia muzealne i inne projekty artystyczne – poza wyposażeniem wystawienniczym zakupiono m.in. estradę czy wyposażenie eventowe, co znacząco pozwoli na rozszerzenie profilu działalności. Trwałym elementem projektu dostępnym dla zwiedzających jest seans multimedialny pozwalający w oryginalny sposób poznać i kontemplować dzieła sztuki prezentowane w ramach wystawy stałej kolekcji polskiej sztuki 2. połowy XX w. i XXI w. Ważnym elementem są także udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami – panele dotykowe, ścieżki z audiodeskrypcją oraz audioprzewodnik ze ścieżkami zwiedzania wystawy stałej sformatowanymi dla różnych grup odbiorców.

Nowe systemy ekspozycyjne umożliwiają również montaż wielkogabarytowych obiektów bez ingerencji w tkankę zabytkowego budynku, co wykorzystywane jest obecnie m.in. w wielkiej retrospektywnej wystawie prac Magdaleny Abakanowicz z kolekcji Muzeum Narodowego we Wrocławiu. Demontowana estrada z systemem nagłośnieniowym pozwalają na organizację koncertów, pokazów specjalnych, spektakli, paneli dyskusyjnych i innych działań obejmujących nowe formy uczestnictwa w kulturze.

The Four Domes Pavilion in Wrocław is a modernist building from the beginning of the 20th century, which now houses the Museum of Contemporary Art - a branch of the National Museum in Wrocław. It is located in the immediate vicinity of the Centennial Hall, which is called the pearl of Wrocław modernism, and was inscribed on the UNESCO World Heritage List in 2006. The hall owes its uniqueness to the great architect of prewar Wrocław, Max Berg. He designed a building, which at that time was an absolute novelty. Between 2013 and 2015, the building underwent a comprehensive renovation, was restored and regained its exhibition functions as the Museum of Contemporary Art. As part of the project, the Museum was provided with equipment that it allows creating future museum events and other artistic projects. A permanent element of the project available to visitors is a multimedia show, allowing them to learn about and contemplate in an original way the works of art presented as part of the permanent exhibition of the Polish art collection of the second half of the 20th and the 21st century.

The new display systems also make it possible to install large-size objects without interfering with the fabric of the historic building, which is currently used, for example, in the large, retrospective exhibition of Magdalena Abakanowicz's works from the collection of the National Museum in Wrocław. The removable stage with the sound system makes it possible to organise concerts, special shows, performances, discussion panels and other activities involving new forms of participation in culture.

**Muzeum Narodowe we Wrocławiu** / The National Museum in Wrocław

**25,40 mln zł** / PLN 25.40 million

**16,66 mln zł** / PLN 16.66 million

2

# Konserwacja, rewitalizacja i digitalizacja barokowego wnętrza gotyckiej Katedry Świdnickiej

## The conservation, revitalisation and digitisation of the Baroque interior of the Gothic Cathedral of Świdnica

Masywna katedra w Świdnicy to jeden największych gotyckich kościołów w Europie. Wzniesiona została z cegły i ciosów kamiennych, a formę zabytku ukształtowały dwie epoki stylowe – gotyk oraz barok. O gotyku świadczą przestrzenna bryła i kamienne detale rzeźbiarskie, barokowe wnętrze jest dziełem artystów czynnych wówczas na Śląsku: przede wszystkim snycerza, jezuity Johanna Riedla, a także rzeźbiarza Georga Leonharda Webera oraz malarzy Johanna Georga Etgensa, Michaela Leopolda Willmanna i Jeremiasa Josefa Knechtla. Program ikonograficzny, odwołujący się do idei kontrreformacji, stanowi ważny dokument swoich czasów i świadectwo działalności zakonu jezuitów. Kościół nie został zniszczony w wyniku działań II wojny światowej. W 2018 r. katedra została wpisana na listę Pomników Historii.

W wyniku realizacji projektu przeprowadzono prace konserwatorskie, które objęły konserwację malowideł na ścianach i sklepieniach, konserwację wielkoformatowych obrazów sztalugowych, a także konserwację rzeźb ustawionych na filarach nawy głównej. Wszystkie obiekty poddane konserwacji zostały jednocześnie zdigitalizowane, co stanowiło dopełnienie prac konserwatorskich. W przyszłości możliwa będzie prezentacja obiektów sztuki w ramach multimedialnego projektu, tzw. przewodnika elektronicznego oraz Wirtualnego Muzeum Katedry Świdnickiej. Podczas prowadzonych prac konserwatorskich na ścianach i żebrach nawy głównej ujawniono kolejne dekoracje kościoła oraz inskrypcje datujące kolejne fazy i nawarstwienia świątyni. Wszystkie napisy zostały poddane konserwacji, inwentaryzacji oraz zostały włączone do badań konserwatorskich i architektonicznych kościoła.

Dzięki realizacji projektu możliwe było poszerzenie działalności kulturalnej i edukacyjnej prowadzonej w świątyni, m.in. zaplanowano przygotowanie filmu edukacyjnego o opiece i konserwacji zabytków katedry, cyklicznie będą realizowane tzw. żywe lekcje historii dla dzieci i młodzieży oraz spotkania dla seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Opracowano także przewodnik elektroniczny po katedrze w postaci aplikacji multimedialnej.

Z nowo wdrożonej oferty kulturalno-edukacyjnej korzystać będą nie tylko okoliczni mieszkańcy, lecz także turyści i pielgrzymi z całej Polski oraz zagranicy, w tym w szczególności z sąsiednich Czech i Niemiec. Projekt w istotny sposób wpływa na rozwój turystyczny całego regionu Dolnego Śląska i kraju. Projekt zabezpiecza potrzeby osób z różnym spektrum niepełnosprawności oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

The Cathedral in Świdnica is one of the largest Gothic churches in Europe – it was built of brick and stone blocks, and the form of the monument was shaped by Gothic and Baroque styles. The Gothic appearance of the church is evidenced by its spatial structure and stone sculptural details, while the Baroque interior is the work of artists active in Silesia at that time – Johann Riedl, Georg Leonhard Weber, Johann Georg Etgens, Michael Leopold Willmann and Jeremias Josef Knechtl. The church was not damaged as a result of World War II. In 2018, the Cathedral was listed as a Monument of History.

As a result of the project, conservation work was carried out, which included the conservation of paintings on the walls and vaults, the conservation of the large-format easel paintings, and the conservation of the sculptures set on the pillars of the nave. All objects subjected to conservation were simultaneously digitised,

Thanks to the implementation of the project, it was possible to expand the cultural and educational activities carried out at the Cathedral, including the preparation of an educational film about the care and conservation of the Cathedral's monuments and regular 'live history lessons' for children and young people, as well as meetings for seniors and people at risk of social exclusion. An electronic guide to the Cathedral, in the form of a multimedia application, was also developed.

The newly implemented cultural and educational offer will benefit not only the local residents, but also tourists and pilgrims from all over Poland and abroad, including, in particular, the neighboring Czech Republic and Germany. The project significantly contributes to the development of tourism in the entire Lower Silesia region and the country. The project safeguards the needs of people with different spectrums of disability and people at risk of social exclusion.

**Parafia pw. św. Stanisława B. M. i św. Wacława M. w Świdnicy** /
The Parish of Saint Stanislaus, the Bishop Martyr, and Saint Wenceslaus, the Martyr, in Świdnica

**19,97 mln zł** / 19.97 million

**16,98 mln zł** / PLN 16.98 million

3

# Poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej poprzez unowocześnienie zaplecza technicznego, w tym scenicznego Opery Wrocławskiej

## Improving the conditions for conducting cultural activity by modernising the technical facilities, including the stage facilities, of the Wrocław Opera

Opera Wrocławska stanowi jedną z najważniejszych instytucji kultury nie tylko we Wrocławiu, lecz także w Polsce. Budynek, który leży w sercu miasta, w niedalekim sąsiedztwie Narodowego Forum Muzyki czy Teatru Muzycznego Capitol, od lat gości artystów i melomanów z całego świata. Obecny kształt opera zyskała w 1841 r., kiedy to powstał okazały gmach w stylu klasycystycznym z bardzo nowoczesną jak na tamte czasy sceną, na 1600 miejsc. Na scenie tej występowało wielu wybitnych artystów z Polski i Europy, wśród nich wymienić można: Niccola Paganiniego, Henryka Wieniawskiego, Ferenca Liszta czy Richarda Wagnera. Współcześnie można usłyszeć takie sławy operowe jak Charles Castronovo – słynny amerykański tenor czy gwiazda Metropolitan Opera, sopranistka Kristine Opolais.

Dzięki realizacji projektu opera mogła znacząco rozszerzyć i uatrakcyjnić ofertę kulturalną oraz wprowadzić do repertuaru nowe pozycje. Doposażenie teatru w nowoczesne systemy techniczne, które są wykorzystywane zarówno na scenie, jak i w salach prób, pozwoliło dostosować je do standardów europejskich i oczekiwać przyjazdu światowej sławy wykonawców i dyrygentów. Inwestycja dała też możliwość wprowadzenia nowych działań z zakresu edukacji artystycznej: spektakle familijne, m.in. *Sid* – wąż, który chciał śpiewać, *Opera w południe*, *Pchła Szachrajka*, *Yemaya* – Królowa Mórz, *Operowy Labirynt*, skierowane szczególnie do rodzin z dziećmi, czy warsztaty technologii scenicznych przeznaczone dla uczniów szkół artystycznych oraz studentów uczelni artystycznych i architektury.

W związku z tym, że zarówno infrastruktura, jak i oferta Opery Wrocławskiej skierowane są do szerokiego grona odbiorców, w tym do osób z niepełnosprawnościami, również ta grupa miłośników teatru korzysta z walorów wynikających z zakupionego sprzętu oraz wyposażenia.

The Wrocław Opera is one of the most important cultural institutions not only in Wrocław, but also in Poland. The building, which is located in the heart of the city, in the immediate vicinity of the National Forum of Music and the Capitol Music Theatre, has been hosting artists and music lovers from all over the world for years. The Opera house gained its present shape in 1841, when a magnificent building in the classicist style was built, with a stage that was very modern for that time, with 1,600 seats. Many outstanding artists from Poland and Europe performed on this stage, for instance Niccolo Paganini, Henryk Wieniawski, Ferenc Liszt and Richard Wagner. Contemporary opera stars, such as Charles Castronovo- a famous American tenor, or Metropolitan Opera star – a soprano Kristine Opolais, can be heard in the Opera house.

Thanks to the implementation of the project, the Opera was able to significantly expand and make more attractive its cultural offer and introduce new items to its repertoire. Upgrading the theatre with modern technical systems for both the stage and the rehearsal rooms brought it up to the European standards and allowed it to expect world-renowned performers and conductors. The investment also enabled introducing new activities in the field of artistic education, such as family performances, 'Opera at noon', aimed especially at families with children, or stage technology workshops for students of art schools, students of art and architecture universities.

As both the infrastructure and the offer of the Wrocław Opera are addressed to a wide audience, including people with disabilities, this group of theatre enthusiasts also benefits from the advantages of the purchased equipment and furnishing.

**Opera Wrocławska** / The Wrocław Opera

**7,34 mln zł** / PLN 7.34 million

**4,44 mln zł** / PLN 4.44 million

4

# Rewitalizacja folwarku w Bukowcu w celu utworzenia Centrum Kulturalno – Edukacyjnego

## The revitalisation of the historical farm in Bukowiec with the aim to create a Cultural and Educational Centre

Folwark w Bukowcu znajduje się na terenie kompleksu pałacowo-parkowego liczącego ponad 100 ha. Uznany został przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Teren ten, ze względu na swoje wartości historyczne, jest jednym z najcenniejszych zespołów zabytkowych na terenie województwa dolnośląskiego. Powstał w latach 1795–1815 według idei ozdobnej farmy jako założenie parkowe obejmujące komponowane i użytkowe otoczenie zespołu pałacowo-folwarcznego. Zabudowania gospodarcze wzniesiono na początku XIX w. Na folwark składają się: dawny browar, budynek zarządu, stodoła, owczarnia i budynek tzw. Podkowy. Fundacja przez wiele lat prowadziła prace związane z rewitalizacją kompleksu. Budynek owczarni był w złym stanie, w pozostałych obiektach w przeszłości udało się częściowo przeprowadzić prace konserwatorsko-budowlane. Jednak dopiero projekt zrealizowany przy wsparciu funduszy europejskich pozwolił na dokończenie wszystkich prac, a owczarnia odzyskała swój pierwotny kształt.

Zakres inwestycji obejmował przeprowadzenie kompleksowych prac konserwatorsko-budowlanych w obiektach zabytkowych oraz nadanie im nowych funkcji. W budynku dawnej owczarni powstało Centrum Kulturalno-Edukacyjne, gdzie każdy, dla kogo są ważne rozwój osobisty i zdobywanie nowych doświadczeń, może wziąć udział w spotkaniach czy warsztatach, które pozwolą na rozwinięcie pasji i zainteresowań. Z kolei w budynku dawnego browaru otwarto interaktywne Muzeum Tajemniczy Las, w którym można poznać tajemnice życia zwierząt i roślin lasów Dolnego Śląska.

Zrewitalizowane obiekty zostały również udostępnione osobom z niepełnosprawnościami przez montaż specjalnych wind, ułatwienie dostępu do obiektów przez likwidację barier oraz dostosowanej infrastruktury sanitarnej.

The historical farm in Bukowiec is located within the palace and park complex of over 100 hectares declared a Monument to the History of the President of the Republic of Poland. This area, due to its historical value, is one of the most valuable historic complexes in the Lower Silesian voivodeship. It was built in the years 1795-1815, according to the idea of an "ornamental farm", constituting a park layout comprising the composed and functional surroundings of the palace and farm complex. The farm buildings were constructed at the beginning of the 19th century. The farm consists of a former brewery, the management building, a barn, a sheepfold and the so-called "Horseshoe" building. The Foundation worked for many years to revitalise the complex. The Sheepfold building was in a poor state of repair; in the other buildings, in used to be possible to carry out some conservation and construction work. However, it was only a project carried out with the support of the European funds that allowed all the work to be completed and the Sheepfold to regain its original shape.

The scope of the investment included carrying out comprehensive conservation and construction work on the historic buildings and giving them new functions. The Cultural and Educational Center was established in the building of the former Sheepfold, where everyone, for whom personal development and gaining new experiences is important, can take part in meetings or workshops that provide them with an opportunity to develop their own passions and interests. On the other hand, in the building of the former Brewery, the Interactive Museum of the Secret Forest was opened, where you can learn the secrets of the life of animals and plants that inhabit the forest areas of Lower Silesia.

The revitalised facilities were also made accessible to people with disabilities through the installation of special lifts, easier access to the facilities through the removal of barriers and adapted sanitary infrastructure.

**Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej** /
The Foundation of the Valley of Palaces and Gardens of the Jelenia Góra Valley

**12,64 mln zł** / PLN 12.64 million

**8,7 mln zł** / PLN 8.7 million

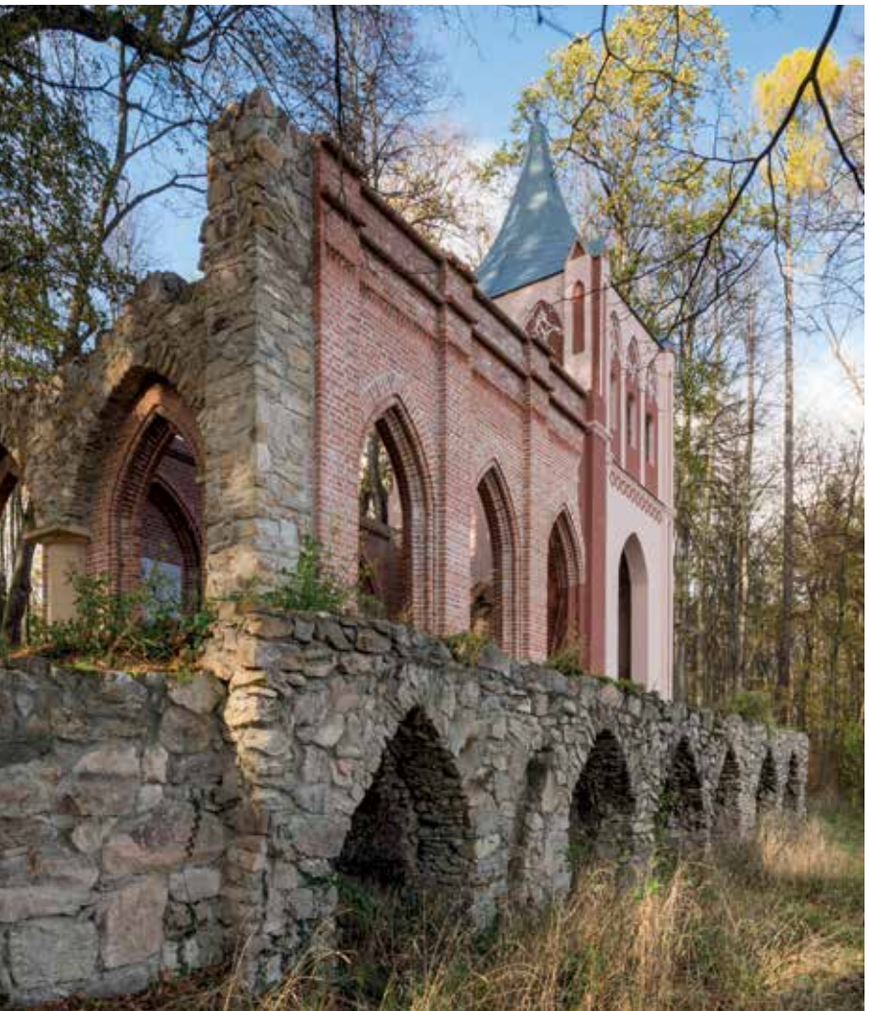

5

# Odbudowa budynku Teatru im. Andreasa Gryphiusa w Głogowie
## The reconstruction of the Andreas Gryphius Theatre building in Głogów

Teatr im. Andreasa Gryphiusa to najstarszy teatr mieszczański w Polsce. Budowę teatru rozpoczęto w 1799 r., a zadanie powierzono architektowi Krzysztofowi Walentynowi Schultze, który nadał obiektowi wczesnoklasycystyczną formę. W elewacjach budynku wyróżniał się bogato zdobiony ryzalit z wejściami. Wieńczyła go nisza z popiersiem A. Gryphiusa wsparta na dwóch kolumnach doryckich. Głogowski teatr przechodził przebudowy w XIX w. i w latach 20. XX w., ale dotyczyły one głównie wnętrz. Budynek uległ zniszczeniu w 1945 r. i do rozpoczęcia projektu pozostawał w stanie ruiny.

Projekt obejmował odbudowę, przebudowę i rozbudowę budynku teatru wraz z zagospodarowaniem terenu. Odbudowa miała na celu przywrócenie formy zbliżonej do historycznej. Zakupiono również niezbędne wyposażenie do prowadzenia działalności kulturalnej. Inicjatywa ta powstała z przekonania, że należy podjąć odpowiednie działania w celu zachowania zabytkowej substancji obiektu, jego wartości lokalizacyjnych i architektonicznych ze względu na ochronę dziedzictwa kulturowego i udostępnienia budynku odwiedzającym.

W efekcie powstała nowa instytucja kultury, której podstawową misją jest unowocześnienie standardów i edukacji teatralnej przez organizację systemowych projektów realizowanych na zasadach partnerstwa, np. z lokalnymi grupami działania. Działalność kulturalna skupia się na zagadnieniach teatru i muzyki. Na scenie prezentowane są spektakle teatralne o różnorodnej tematyce. Uzupełnieniem przedstawień są wystawy, koncerty, spotkania autorskie, konferencje i warsztaty oraz lekcje teatralne. Teatr stał się miejscem wielopokoleniowych spotkań ze sztuką i historią dla wszystkich mieszkańców Głogowa i regionu. Realizacja projektu wzmocniła i rozszerzyła zasięg oferty kulturalno-edukacyjnej. Teatr spełnia standardy europejskie w zakresie nowoczesnych form prezentacji oraz stanowi centrum sztuki i kultury. Obiekt został dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The Andreas Gryphius Theatre is the oldest bourgeois theatre in Poland. The construction of the Theatre began in 1799, and the task was entrusted to Krzysztof Walentyn Schultze, an architect who gave the building an early-classical form. The façades of the building were distinguished by a richly ornamented avant-corps with entrances. It was crowned with a niche with a bust of A. Gryphius, supported on two Doric columns. The Głogów Theatre underwent reconstructions in the 19th century and in the 1920s, but those mainly concerned the interior. The building was destroyed in 1945 and remained in a state of disrepair until the start of the project. The initiative to rebuild, reconstruct and extend the Municipal Theatre in Głogów arose mainly from the conviction that, with a view to protecting the cultural heritage and appreciating the site's locational and architectural values, appropriate measures should be taken to preserve the historic substance of the building and make it accessible to visitors.

The project involved the reconstruction, redevelopment and extension of the theatre building together with landscaping. The reconstruction aimed at restoring the form close to the historical one. The necessary equipment for cultural activities was also purchased.

As a result, a new cultural institution has been established, the primary mission of which is to modernise standards and theater education by organising systemic projects implemented in partnership with, for example, local action groups. Cultural activities focus on the issues related to theatre and music. Theatrical performances on a variety of themes are presented onstage. The performances are complemented by exhibitions, concerts, meetings with authors, conferences, workshops and theatrical lessons. The Theatre has become a place of multi-generational encounters with art and history for all residents of Głogów and the region. The implementation of the project has strengthened and expanded the range of the cultural and educational offer. The Theater meets the European standards in terms of modern forms of presentation and it is a centre for art and culture. The building has been adapted to the needs of people with disabilities.

**Miasto Głogów** / The City of Głogów

**32,04 mln zł** / PLN 32.04 million

**14,13 mln zł** / PLN 14.13 million

6

# Konserwacja i renowacja drewnianego obiektu zabytkowego UNESCO – Kościoła Pokoju w Świdnicy, w celu ochrony dziedzictwa kulturowego

## The conservation and renovation of the wooden UNESCO Heritage site – the Church of Peace in Świdnica, with the aim of protecting the cultural heritage

Kościół Pokoju w Świdnicy to największy drewniany, barokowy kościół w Europie, którego nazwa pochodzi od pokoju westfalskiego kończącego wojnę trzydziestoletnią (1618–1648). Z powodu narzuconych warunków wzniesiono go w 1657 r. z nietrwałych materiałów: drewna, piasku, słomy i gliny. W 2001 r. został wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO jako niepowtarzalne świadectwo wiary, wspólnoty religijnej oraz rozwiązań architektonicznych. Co roku odwiedza go kilkadziesiąt tysięcy turystów z Polski i zagranicy. Jednak czynniki naturalne – grzyby, owady, wilgoć, temperatura – doprowadziły go do katastrofalnego stanu. Analizy konserwatorskie pozwoliły na ustalenie, że po zakończeniu projektu wnętrze będzie odrestaurowane dopiero w 40%.

W ramach projektu przeprowadzono prace konserwatorskie mniej eksponowanych części świątyni, na które dotąd trudno było o środki. Są to: Hala Polna z łożami, Hala Zmarłych i Hala Pamięci z tablicami pamiątkowymi, Hala Ołtarzowa. Konserwacji poddano 15 tarcz herbowych i epitafiów, w tym jedno z największych, jakie wiszą na emporach Kościoła Pokoju, ważące 80 kg epitafium Barbary Heleny von Sommerfeld. Zakupiono sprzęt i wyposażenie w celu uatrakcyjnienia oferty kulturalnej kościoła.

Dzięki nowemu wyposażeniu oferta kulturalno-edukacyjna jest bardziej kompleksowa i zgodna ze współczesnymi trendami. Odbywają się liczne koncerty i festiwale muzyczne, w tym Festiwal Bachowski, wystawy malarstwa i fotografii czy spektakle teatralne. Zakupiono system do sterowania ruchem turystycznym, urządzenie multimedialne do plastycznego i atrakcyjnego przekazywania informacji, audioprzewodniki i lornetki, aby łatwiej dostrzec szczegóły wystroju i wyposażenia podczas warsztatów i spotkań tematycznych. Postawiono tablice informujące o zabytku i zamontowano miniaturowy odlew prezentujący kościół wraz z otoczeniem. Z przygotowanej oferty mogą korzystać odbiorcy krajowi i goście z zagranicy, rodziny z dziećmi, koneserzy sztuki baroku, turyści indywidualni i grupy zorganizowane.

Dzięki przeprowadzanym pracom osoby z niepełnosprawnościami mają łatwiejszy dostęp do zabytku, m.in. przez nagrania z audiodeskrypcją i materiały informacyjne w wersji dla niedowidzących. Miniaturowy odlew kościoła wraz z jego otoczeniem pozwala osobom niewidzącym i niedowidzącym na poznanie obiektu przez dotyk.

The Church of Peace in Świdnica is the largest Baroque wooden church in Europe, named after the Peace of Westphalia, which ended the Thirty Years' War (1618-1648). Due to the imposed conditions, it was constructed in 1657 with perishable materials: wood, sand, straw and clay. In 2001, it was entered on the UNESCO World Heritage List. As part of the project, restoration work was carried out on less exposed parts of the temple, for which funding had been difficult to come by before. Those include the Field Hall with lounges, the Hall of the Dead and the Memorial Hall with commemorative plaques, and the Altar Hall. 15 coats of arm shields and epitaphs were subjected to conservation, including one of the largest that hangs in the emporiums of the Church of Peace, the 80 kg epitaph of Barbara Helena von Sommerfeld. Equipment and furnishing were purchased to make the church's cultural offer more attractive.

Thanks to the new equipment, the cultural and educational offer is now more comprehensive and in line with the contemporary trends. Numerous concerts and music festivals, including the Bach Festival, exhibitions of paintings and photographs, and theatre performances take place there.  A tourist traffic control system, a multimedia device to convey information in an attractive manner and in a visually appealing form, audio guides and binoculars were purchased to make it easier to see details of the decoration and furnishing during workshops and thematic meetings. Information boards about the monument were assembled and a miniature cast presenting the church and its surroundings was installed. The prepared offer can be used by domestic and foreign visitors, families with children, connoisseurs of Baroque art, individual tourists and organised groups.

Thanks to the carried out works, people with disabilities have now easier access to the monument, including through audio description and information materials in a version for the visually impaired. The miniature cast of the church and its surroundings allows the visually impaired to get to know the building by touch.

**Parafia Ewangelicko-Augsburska pw. Św. Trójcy w Świdnicy** /
The Evangelical-Augsburg Parish of the Holy Trinity in Świdnica

**19,76 mln zł** / PLN 19.76 million

**16,79 mln zł** / PLN 16.79 million

IC 52

# 7

## Rozwój działalności artystycznej i edukacyjnej NFM poprzez zakup sprzętu i wyposażenia

## The development of the National Forum of Music's artistic and educational activities through the purchase of equipment and furnishing

Narodowe Forum Muzyki (NFM) im. Witolda Lutosławskiego we Wrocławiu należy do największych instytucji muzycznych w kraju. Położony w sercu Wrocławia budynek mieści cztery sale koncertowe – Salę Główną na 1800 osób i trzy sale kameralne dla 250–450 słuchaczy. Każda z nich dostosowana jest do prezentacji wszystkich rodzajów muzyki – od klasycznej, przez jazz, po muzykę alternatywną i elektroniczną. Kształt obiektu i wykończenie elewacji przywodzą na myśl instrument smyczkowy, podczas gdy czarne ściany foyer i białe balkony nawiązują do klawiatury fortepianu. Zastosowane najnowocześniejsze rozwiązania izolacyjne i akustyczne powodują, że podczas koncertów słuchacze mogą w pełni obcować z muzyką. Oprócz sal koncertowych w obiekcie znajdują się sale prób, sale konferencyjne i biurowe, pomieszczenia wystawowe i restauracja. Od 4 września 2015 r., kiedy po raz pierwsza oficjalnie zabrzmiała w nim muzyka, forum nieustannie gromadzi rzesze melomanów z kraju i ze świata.

W związku z ciągłym rozwojem instytucji, aby w pełni wykorzystać potencjał samego budynku i pracujących w nim zespołów, konieczne stało się uzupełnienie sprzętu i wyposażenia do realizacji rozbudowanego programu kulturowego. Jednym z najważniejszych zadań realizowanych w projekcie była budowa organów piszczałkowych w Sali Głównej NFM. Umożliwiły one poszerzenie repertuaru o dzieła zawierające partie organowe oraz napisane specjalnie na ten instrument. W ten sposób oferta kulturalna została uatrakcyjniona i urozmaicona. Zakupione zostały również instrumenty muzyczne z każdej z grup, a także wyposażenie i sprzęt sceniczny. Instytucja nabyła również sprzęt do studia fotograficznego, sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie do projektowania i realizacji wydarzeń. W celu ułatwienia korzystania z oferty zainstalowano platformy schodowe dla osób o szczególnych potrzebach.

Szczególną grupą melomanów, na której w swojej działalności skupia się Narodowe Forum Muzyki, są młodzi odbiorcy kultury. W ramach Centrum Edukacyjnego NFM rocznie ok. 4700 dzieci w wieku 0–15 lat korzysta z oferty przygotowanej specjalnie dla nich. Program „Filharmonia dla młodych" proponuje koncerty dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym stanowiące uzupełnienie szkolnej edukacji muzycznej. Z kolei „Filharmonia familijna" to cykl koncertów stworzony z myślą o integracji rodzin z dziećmi.

The Witold Lutosławski National Forum of Music (NFM) in Wrocław is one of the largest music institutions in the country. Located in the heart of Wrocław, the building houses four concert halls - the Main Hall for 1,800 people and three chamber halls for 250–450 listeners. Each of them is adapted to the presentation of all types of music. The used state-of-the-art insulation and acoustic solutions mean that the audience can fully experience the music during concerts. In addition to the concert halls, the building contains rehearsal rooms, conference and office rooms, exhibition spaces and a restaurant. Since 4 September 2015, when music was officially heard in it for the first time, the Forum has continually attracted the crowds of music lovers from home and abroad.

As the institution continues to grow, in order to fully utilise the potential of the building itself as well as the teams working in it, it became necessary to supplement the equipment and furnishing for the introduction of an extensive cultural programme. One of the most important tasks carried out in the project was the construction of the pipe organ in the Main Hall of the National Forum of Music. They made it possible to expand the repertoire of the National Forum of Music with works containing organ parts and written specifically for this instrument. In this way, the cultural offer of the Forum was made more attractive and varied. Musical instruments from each of the groups as well as equipment and stage equipment were also purchased. The institution also bought equipment for the photographic studio. It also acquired computer hardware and software for designing and implementing events.

A special group of music lovers that the National Forum of Music focuses on in its activities are young cultural audiences. Within the framework of the National Forum of Music's Educational Centre, approximately 4,700 children aged 0-15 benefit from the prepared offer addressed specifically to them on a yearly basis.

**Narodowe Forum Muzyki** / The National Forum of Music

**29,74 mln zł** / PLN 29.74 million

**20,79 mln zł** / PLN 20.79 million

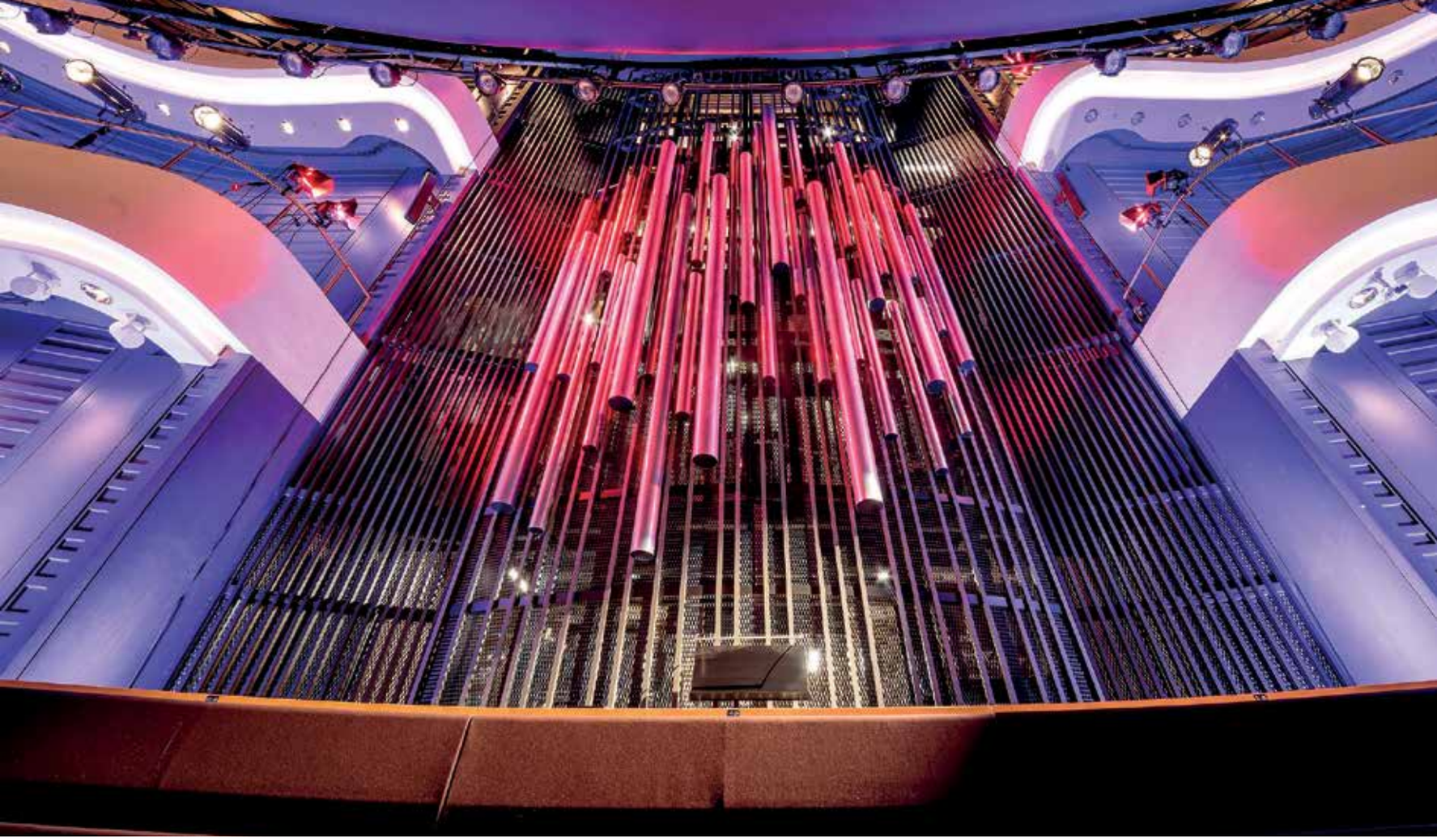

STEINWAY & SONS

8

# Rewitalizacja pocysterskiego klasztoru w Trzebnicy – Pomnika Historii, celem poszerzenia oferty turystyczno-kulturalnej – etap I

## The revitalisation of the Former Cistercian Female Monastery Complex in Trzebnica – a Monument of History, in order to extend the tourist and cultural offer – stage I

Dawny klasztor Cysterek w Trzebnicy, obecnie kompleks pielgrzymkowy Sanktuarium Świętej Jadwigi Śląskiej, to jeden z najcenniejszych obiektów w Polsce o szczególnym znaczeniu dla historii Śląska i Polski. Ufundowany został w 1202 r. przez księcia Henryka Brodatego i jego żonę Jadwigę, późniejszą świętą. Od 160 lat gospodyniami klasztoru są siostry boromeuszki. Gdy w 2011 r. powstała Fundacja dla Ratowania Klasztoru św. Jadwigi Śląskiej „By służyć", od razu pojawiły się pierwsze pomysły na nową działalność klasztoru i wzmocnienie jego kulturotwórczego i turystycznego potencjału.

W ramach projektu zostały przeprowadzone prace badawcze i remontowo konserwatorskie w pomieszczeniach klasztoru, przeznaczonych na cele edukacyjne, kulturalne i turystyczne na poziomie parteru, wokół wirydarza północnego, wraz ze strefami wejść, oraz na poziomie trzeciej kondygnacji wieży północnej. Podczas realizacji inwestycji nie obyło się także bez niespodzianek. W trakcie prowadzonych prac ujawnione zostało dawne wyjście prowadzące z krużganka środkowego klasztoru na dziedziniec północny. Obiekt przystosowano także do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami.

Poprawione zostały funkcjonalność, estetyka i jakość korzystania z przestrzeni pocysterskiego klasztoru. Klasztor został szeroko otwarty na działalność kulturalną i edukacyjną, tym samym przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności kulturalnej, turystycznej i ekonomicznej Trzebnicy, powiatu i regionu. Zastosowane rozwiązania usunęły bariery architektoniczne w klasztorze. Bogata oferta kulturalna i edukacyjna kierowana jest do różnych grup, w tym do osób z niepełnosprawnościami i wykluczonych.

Trzebnicki klasztor dzięki bogatej ofercie kulturalno edukacyjnej będzie pomagał rozwijać talenty i rozbudzać zainteresowania odwiedzających, a dzięki międzynarodowym kontaktom sióstr boromeuszek – nawiązywać dialog międzykulturowy. W klasztorze odbywają się koncerty, konferencje, seminaria, spotkania autorskie oraz różnego rodzaju warsztaty. Organizowane są wystawy, w tym malarstwa i rzeźb. W sali Cysterek znajduje się stała wystawa barokowych obrazów ksień cysterek. Planowane jest organizowanie Ogólnopolskiego Festiwalu Współczesnej Sztuki Sakralnej oraz stworzenie teatru klasztornego. Turyści i pielgrzymi mogą zwiedzić również Muzeum Klasztorne, kaplice dolną i górną, chór mniszek, średniowieczne cellarium, wirydarz północny z reliktami średniowiecznej budowli i piecem typu hypocaustum oraz miejscem upamiętniającym lokalizację celi św. Jadwigi (ostatnie lata swojego życia księżna Jadwiga spędziła w klasztorze i w nim zmarła). W jednej z sal poddanych pracom remontowym i konserwatorskim siostry prowadzą kawiarnię U św. Jadwigi Śląskiej.

The former Cistercian Female Monastery in Trzebnica, currently the pilgrimage complex of the Sanctuary of Saint Jadwiga of Silesia, is one of the most valuable buildings in Poland of particular importance for the history of Silesia and Poland. It was funded in 1202 by Prince Henry the Bearded and his wife Jadwiga, later a saint. The Borromean nuns have been the housekeepers of the monastery for 160 years.

As part of the project, research and renovation and conservation works were carried out in the monastery's premises intended for educational, cultural and touristic purposes, on the ground floor, around the north cloister with the entrance areas, and on the third floor of the north tower. The project was also not without surprises, as the works revealed a former exit leading from the monastery's central cloister to the northern courtyard. The building was also adapted to the needs of people with disabilities.

The convent, with its rich cultural and educational offer, will help to develop talents and interests of its visitors, and based on the international contacts of the Borromean nuns, foster intercultural dialogue. The convent hosts concerts, conferences, seminars, meetings with authors and various types of workshops. Exhibitions are organised, including paintings and sculptures. The Cistercian Hall houses the permanent exhibition of Baroque paintings by Cistercian prioresses. It is planned to organise the National Festival of Contemporary Sacred Art and create a monastery theatre. Tourists and pilgrims can also visit the convent museum, the upper chapel and the nuns' choir.

The functionality, aesthetics and quality of use of the space of the former Cistercian convent have been improved. The convent has been widely open up to cultural and educational activities, thus contributing to the cultural, touristic and economic attractiveness of Trzebnica, the county and the region. The applied solutions have removed architectural barriers in the convent. The rich cultural and educational offer is addressed to various groups, including people with disabilities and the excluded.

**Kongregacja Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boremeusza w Trzebnicy** / The Congregation of the Sisters of Mercy of St Borromeo in Trzebnica

**9,2 mln zł** / PLN 9.2 million

**7,15 mln zł** / PLN 7.15 million

9

# Ruska 46 abc – przestrzeń dla kultury
## Ruska 46 abc – space for culture

Ruska 46 abc to adres na mapie Wrocławia, pod którym zamieszkały instytucje i środowiska związane z kulturą. W poprzemysłowych budynkach z początków XX w. różnorodną działalność prowadzą instytucje kultury, galerie, organizacje pozarządowe i lokalni artyści. Dzięki bogatym, innowacyjnym i nieszablonowym działaniom twórczym na tym obszarze powstało centrum kultury niezależnej, którego inspirujące oddziaływanie przekracza lokalne granice.

Dzięki realizacji projektu udało się wyremontować podwórko i lokale znajdujące się w budynkach. Dzięki temu przestrzeń adresu Ruska 46 abc stała się miejscem tętniącym życiem, chętnie odwiedzanym nie tylko przez osoby zainteresowane kulturą i sztuką, lecz także przez mieszkańców i turystów. Nowa przestrzeń stała się nowym miejscem pracy, wymiany myśli, doświadczeń i wrażeń. Zrealizowane prace pozwoliły też na dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu.

Ruska 46 abc to miejsce barwne i twórcze. Odbywają się tutaj koncerty, wystawy, przedstawienia, spotkania autorskie, działania twórcze i relaksujące. Mają swoje siedziby organizacje pozarządowe, instytucje kultury, galerie, zespoły muzyczne, artyści freelancerzy, kluby i teatry. Odbiorcami działań są przede wszystkim mieszkańcy Wrocławia i turyści, którzy bardzo chętnie i często odwiedzają to miejsce jako nieoczywistą perełkę kulturalną na mapie miasta, gdzie działają pracownie artystyczne, teatry, galerie sztuki (m.in. TIFF Center, Małe Instrumenty, Studio BWA, Atelier Ceramiczne Tyc-Klekot, Teatr Ad Spectatores, Surowiec, Strefa Kultury Wrocław).

Należy również podkreślić, że Ruska 46 to najjaśniejsze podwórko we Wrocławiu. Znalazła tu miejsce pokaźna część kolekcji Fundacji Neon Side, która zajmuje się przywracaniem życia historycznym neonom przeznaczonym na złom. Ekspozycja neonów jest znakiem rozpoznawczym Ruskiej 46 abc już od 2014 r., jednak wiele z nich wymagało niezbędnych prac konserwatorskich lub po prostu się wypaliły. Dzięki inwestycji udało się włączyć je na nowo i odpowiednio wyeksponować tak, aby przyciągały turystów i mieszkańców Wrocławia na Ruską 46 abc.

Ruska 46 abc is an address on the map of Wrocław, where cultural institutions and circles have lived. In post-industrial buildings from the beginning of the 20th century, cultural institutions, galleries, non-governmental organisations and local artists carry out various activities. Thanks to the rich, innovative and unconventional creative activities in this area, an independent culture centre has been established, the inspirational impact of which goes beyond the local borders.

Thanks to the implementation of the project, it was possible to renovate the yard and the spaces inside the buildings. Ruska 46 abc has become a vibrant place, eagerly visited not only by people interested in culture and art, but also residents and tourists. The new space has become a place for work, exchange of thoughts, experiences and impressions. The completed works also allowed for the space adaptation to the needs of people with physical disabilities.

Ruska 46 abc is a colourful and creative place. Concerts, exhibitions, performances, meetings with authors and creative and relaxing activities are held there. NGOs, cultural institutions, galleries, music bands, freelance artists, clubs and theatres have seats there. The recipients of the activities are primarily the inhabitants of Wrocław and tourists. They eagerly and often visit this place as a non-obvious cultural gem on the city map, where art studios, theatres, art galleries – including TIFF Center, Małe Instrumenty (Small Instruments), BWA Studio, Ceramiczne Tyc-Klekot Atelier, the Ad Spectatores Theatre, Surowiec, Wrocław Culture Zone, and many others, operate.

It should also be emphasised that Ruska 46 is the brightest courtyard in Wrocław, where a large part of the collection of the Neon Side Foundation, which deals with ”bringing back life” to historical neon signs intended for scrap, has found its place. The Neon exhibition has been a hallmark of Ruska 46 abc since 2014, but many of them required necessary restoration work, or simply became burnt out. Thanks to the investment, it was possible to reintroduce and properly present them so that they would attract tourists and the residents of Wrocław to Ruska 46 abc.

**Gmina Wrocław** / The Municipality of Wrocław

**17,55 mln zł** / PLN 17.55 million

**8,61 mln zł** / PLN 8.61 million

KINO
RUMCAJS
montaż
DOM Handlowy
nodny strój

K. KAWAI

10

# Ochrona dziedzictwa kulturowego Śląska – przebudowa i zintegrowany remont konserwatorski obiektów Muzeum Archidiecezjalnego oraz adaptacja Biblioteki Archidiecezjalnej we Wrocławiu

## The protection of the cultural heritage of Silesia – the reconstruction and integrated conservation and renovation of the archdiocese museum facilities and adaptation of the archdiocese library in Wrocław

Wrocławskie Muzeum Archidiecezjalne jest jedną z najstarszych tego typu instytucji w kraju i jedną z pierwszych placówek muzealnych we Wrocławiu. Pierwsza myśl o powołaniu do życia Muzeum Diecezjalnego, przemianowanego później na Muzeum Archidiecezjalne, zrodziła się w związku z ogromnymi zniszczeniami zabytków wycofanych z kultu religijnego podczas brutalnie przeprowadzonej przez władze pruskie sekularyzacji klasztorów polskich w 1810 r. oraz nasilonej przebudowy kościołów i świątyń pod koniec XIX w.

W bibliotece gromadzone są unikatowe księgozbiory Biblioteki Kapitulnej, Biblioteki Papieskiego Wydziału Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego. Biblioteka należy do najstarszych książnic na Dolnym Śląsku. Część historycznego księgozbioru to naukowe pozycje z zakresu teologii, biblistyki, języków orientalnych i historii. Są to wydania polskie sprzed I wojny światowej, jak również publikacje dotyczące Śląska, stanowiące cenne dziedzictwo kulturowe. W skład księgozbioru wchodzą stare druki, 870 rękopisów, 730 inkunabułów oraz 40 tys. starodruków pochodzących z XVI i XVII w. Oprócz tematyki teologicznej zakres księgozbioru obejmuje nauki humanistyczne, filozofię, historię sztuki oraz religioznawstwo. Jednym z cenniejszych woluminów biblioteki jest „Księga henrykowska" – obiekt wpisany na Listę UNESCO Pamięć Świata.

Projekt dotyczył czterech niezależnych obiektów stanowiących Muzeum Archidiecezjalne oraz Bibliotekę Archidiecezjalną we Wrocławiu (dawny dom Kapituły Katedralnej, dawna Kancelaria Kapituły Katedralnej, dawne tzw. Nowe Archiwum Książęco-Biskupie i Biblioteka Kapitulna oraz Biblioteka Archidiecezjalna w zrekonstruowanej barokowej bryle Alumnatu), które staną się jedną przestrzenią wystawową w nowej aranżacji, z funkcjonalnością umożliwiającą zwiedzającym poruszanie się między dotychczas odrębnymi obiektami. W wyniku realizacji projektu nastąpi poprawa dostępności do unikatowych zasobów muzeum, powstanie nowa przestrzeń dla zwiedzających oraz poszerzy się dotychczasowa oferta kulturalna. Obiekty stanowiące Muzeum Archidiecezjalne będą charakteryzować się zindywidualizowaną ofertą kulturalną – znajdą się w nich muzeum okresu średniowiecza i historii kapituły, muzeum gotyku, renesansu i baroku, muzeum sztuki od antyku po XX w.

Realizacja projektu przewiduje tworzenie m.in. wystaw, nowych ekspozycji, organizacji eventów i imprez kulturalnych, warsztatów tematycznych związanych z malarstwem, spotkań literackich, wykładów, wystaw fotografii oraz kameralnych koncertów.

W wyniku realizacji projektu obiekty muzeum oraz Biblioteki Archidiecezjalnej zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The Archdiocese Museum in Wrocław is one of the oldest institutions of this type in the country and one of the first museums in Wrocław. The first thought of establishing the Diocesan Museum, later renamed the Archdiocese Museum, was born in connection with the enormous destruction of monuments withdrawn from religious worship during the brutal secularisation of the Polish monasteries in 1810 by the Prussian authorities and the intensified reconstruction of churches and temples at the end of the 19th century.

The library houses the unique collections of the chapter library, the library of the Pontifical Faculty of Theology and the Metropolitan Higher Theological Seminary. The Library's collection is one of the oldest in Lower Silesia. The collection includes old prints, 870 manuscripts, 730 incunabula and 40,000 old prints from the 16th and 17th centuries. One of the most valuable collections of the Library is the Book of Henryków- an object entered on the UNESCO "Memory of the World" heritage list.

The project concerned 4 independent buildings – the former house of the Cathedral Chapter, the former Chancellery of the Cathedral Chapter, the former so-called New Prince-Bishop Archives and the Chapter Library and the Archdiocesan Library in the reconstructed Baroque seminary building. As a result of the project, accessibility to the unique resources was improved, a new space for the visitors was created and the existing cultural offer was extended. The buildings constituting the Archdiocese Museum are characterised by an individualized cultural offer – they include a museum of the medieval period and the history of the chapter, a museum of Gothic, Renaissance and Baroque, as well as an art museum from the Antiquity to the 20th century.

As a result of the project, the facilities of the Museum and the Archdiocese Library will be adapted to the needs of people with disabilities.

**Fundacja dla Ostrowa Tumskiego we Wrocławiu** / The Ostrów Tumski Foundation in Wrocław

**57,00 mln zł** / PLN 57 million

**39,36 mln zł** / PLN 39.36 million

# **województwo lubuskie** / lubuskie voivodeship


1 **Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej** / The extension and modernisation of the Museum of the Lubuskie Region ..... 102

**Dziedzictwo sakralne Dolnej Warty** / The religious heritage of the Lower Warta ..... 104

2 **Kompleksowy remont zespołu poaugustiańskiego w Żaganiu – etap I** / The comprehensive renovation of the post-Augustian complex in Żagań – stage I ..... 106

3 **Piastowskie dziedzictwo św. Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim** / The Piast heritage – the Church of St. Jadwiga of Silesia in Krosno Odrzańskie ..... 108

3
Krosno Odrzańskie
1
2
Zielona Góra

# 1 Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej

## The extension and modernisation of the Museum of the Lubuskie Region

Muzeum w Zielonej Górze powstało w 1922 r. jako instytucja powołana przez Towarzystwo Pielęgnacji Tradycji Regionalnej Miasta Zielona Góra. Po II wojnie światowej, na bazie niemieckiego Heimatmuseum, utworzone zostało Muzeum Miejskie w Zielonej Górze, przekształcone ostatecznie w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Obecnie działalność muzeum skupia się przede wszystkim na prezentacji regionalnego dziedzictwa kulturowego. Prezentowane są także stałe galerie poświęcone m.in. malarstwu Tadeusza Kuntzego, historii Zielonej Góry i regionu. Sztuka współczesna prezentowana jest podczas licznych wystaw czasowych. Najnowsze trendy ukazuje powstała w 2001 r. Galeria Nowy Wiek. Siedziba muzeum do czasu realizacji inwestycji mieściła się w zabytkowym budynku wymagającym prac remontowych. Mała powierzchnia ekspozycyjna instytucji w stosunku do stale powiększającej się liczby zbiorów powodowała, iż wiele cennych obiektów zalegało na półkach magazynowych. W obliczu rozwoju badawczo-naukowej aktywności muzeum dotkliwy stał się brak profesjonalnego zaplecza konferencyjnego.

Dzięki realizacji projektu region zyskał nowoczesną instytucję, wzbogaconą o nowe ekspozycje: „Dziedzictwo i współczesność. Zielona Góra – region lubuski", „Galeria Złotego Grona. Kolekcja sztuki polskiej XX wieku" oraz dobrze wyposażoną salę konferencyjną, przestrzenny hol i przystosowaną do swojej funkcji salę edukacyjną.

Dzięki projektowi poszerzono zakres działalności kulturalno-edukacyjnej muzeum. Na nowej narracyjnej ekspozycji „Dziedzictwo i współczesność. Zielona Góra – region lubuski" ukazano dzieje regionu z jego wielokulturowym bogactwem kształtującym od wieków tożsamość tych ziem. Położono nacisk na tradycyjne zielonogórskie rzemiosła – winiarstwo i sukiennictwo oraz ukazano osadnictwo powojenne. Tematy zilustrowano oryginalnymi eksponatami, zdjęciami i przekazami multimedialnymi. Dzięki ekspozycji „Galeria Złotego Grona. Kolekcja sztuki polskiej XX wieku" zaprezentowano dzieła artystów biorących udział w imprezie plastycznej „Złote Grono" oraz jej kontynuatorze – zielonogórskim Biennale Sztuki Nowej. Muzeum dostosowano do wymagań osób z dysfunkcją narządów ruchu (winda, toalety, wyznaczone miejsca parkingowe).

Powiększenie powierzchni budynku wpłynęło korzystnie na funkcjonalność obiektu oraz jego estetykę. Muzeum stało się nowoczesne, przyjazne zarówno dla osób niepełnosprawnych ruchowo, jak i – dzięki zastosowaniu nowoczesnych technologii – dla środowiska. Muzeum Ziemi Lubuskiej jest obecnie jedną z głównych atrakcji turystycznych regionu.

The Museum in Zielona Góra was established in 1922. After World War II, the City Museum in Zielona Góra was established on the basis of the German Heimatmuseum, eventually transformed into the Museum of the Lubuskie Region. At present, the Museum's activity focuses primarily on the presentation of the local cultural heritage. There are also permanent galleries devoted to, among others, Tadeusz Kuntze's paintings and the history of Zielona Góra. The contemporary art is presented at numerous temporary exhibitions. The latest trends in the contemporary art are shown in the "New Century" Gallery established in 2001.

The project provided the region with a modern institution, enriched with new exhibitions – *The Heritage and the Present Day. Zielona Góra – Lubuskie Region* and *The Golden Grape Gallery. The Collection of the 20th-Century Polish Art*, as well as a well-equipped conference room, a spacious hall and an educational room adapted to its function.

Thanks to the project, the scope of the Museum's cultural and educational activities has been expanded. *The new narrative exhibition The Heritage and the Present Day. Zielona Góra – The Lubuskie Region* presents the history of the region with its multicultural wealth, which has shaped the identity of these lands for centuries. The emphasis is placed on the traditional Zielona Góra craftsmanship – wine-making and cloth-making, and the post-war settlement is shown. The themes are illustrated with the original exhibits, photographs and multimedia messages. Thanks to the exhibition *The Golden Grape Gallery. The Collection of the 20th-Century Polish Art*, the works of the artists participating in The Golden Grape visual art event and its continuation – *The Zielona Góra Biennale of New Art, were presented*.

The museum has become modern, friendly both to people with impaired mobility and – thanks to the use of modern technologies – to the environment. The Museum of the Lubuskie Region is now one of the region's main tourist attractions.

**Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze** / The Museum of the Lubuskie Region in Zielona Góra

**20,63 mln zł** / PLN 20.63 million

**12,62 mln zł** / PLN 12.62 million

2

# Dziedzictwo sakralne Dolnej Warty
## The religious heritage of the Lower Warta

Diecezja zielonogórsko-gorzowska leży w zachodniej Polsce, a jej poprzedniczką na tych terenach była diecezja lubuska, istniejąca od początków dziejów Kościoła w Polsce. Zabytki sakralne rejonu Dolnej Warty są zapomnianymi perłami pogranicza polsko-niemieckiego, które charakteryzują się różnorodnością stylów, stanem zachowania oraz walorami historycznymi. Powstały na styku różnych tradycji religijnych: rzymsko-katolickiej, protestanckiej, prawosławnej i judaizmu.

Głównym celem projektu była renowacja 27 zabytkowych obiektów sakralnych umożliwiająca prowadzenie i rozwój działalności kulturalnej w zabytkach sakralnych – wśród nich można wymienić m.in. Katedrę Wniebowstąpienia Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wielkopolskim (trzynawowa gotycka świątynia z XIII w.) czy neogotyckie kościoły: Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Podjeninie z 1865 r., św. Andrzeja Boboli w Ulimiu (1874–1876), Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Janczewie (konstrukcja szkieletowa, 1737 r.) oraz wieżę i dzwonnicę kościoła św. Józefa w Santoku (1857 r.).

W ramach oferty kulturalnej utworzono szlak kulturalno-turystyczny „Dziedzictwo sakralne Dolnej Warty" i włączono go w sieć regionalnych szlaków turystycznych. Ponadto w wieży katedralnej utworzono ekspozycję zabytków ruchomych, powstała wystawa malarstwa sakralnego, zaplanowano także liczne koncerty.

The Diocese of Zielona Góra and Gorzów is located in western Poland, and its predecessor in this area was the Lubuskie diocese, existing from the beginning of the history of the Church in Poland. The sacred monuments of the Lower Warta region are forgotten pearls of the Polish-German border, which are characterised by a variety of styles, state of preservation and historical values. They arose at the meeting point of various religious traditions – the Roman Catholic, Protestant, Orthodox and Judaism.

The main goal of the project was the renovation of 27 historic sacred buildings, as well as conducting and developing cultural activities based on religious monuments, including the Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (a three-nave Gothic temple from the 13th century), or the neo-Gothic churches of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Podjenin from 1865, the Church of Saint Andrew Bobola in Ulim, built in the years 1874-1876, the Church of Our Lady of Perpetual Help in Janczewo, with a skeleton structure from 1737, or the tower and belfry of the Church of St. Joseph in Santok from 1857

As part of the cultural offer – "The Religious heritage of the Lower Warta," a cultural and tourist trail was created (next included in the network of regional tourist routes). In addition, the exhibition of the possessed movable monuments was created in the cathedral tower, the exhibition of sacred paintings was prepared, and numerous concerts were also planned.

**Diecezja Zielonogórsko-Gorzowska** / The Diocese of Zielona Góra and Gorzów

**20,29 mln zł** / PLN 20.29 million

**17,00 mln zł** / PLN 17.00 million

# 2 Kompleksowy remont zespołu poaugustiańskiego w Żaganiu – etap I

## The comprehensive renovation of the post-Augustian complex in Żagań – stage I

Opactwo założono w 1284 r. Przez wieki było przodującym ośrodkiem religijnym i naukowym. Kompleks zabudowań klasztornych imponuje skalą i rozwiązaniami architektonicznymi. Stanowi charakterystyczny akcent w panoramie miasta. Kompleks uniknął znaczniejszych zniszczeń podczas II wojny światowej i okresu powojennego – w przeciwieństwie do reszty miasta. Forma nadana zespołowi w XVIII w. kryje mury i elementy wystroju pochodzące z wcześniejszych epok. Kościół zachował gotycką bryłę z pseudobazylikowym korpusem, gwiaździstymi i sieciowymi sklepieniami, masywną wieżą i zwieńczeniem z charakterystycznym schodkowym szczytem. Cały obiekt wymagał gruntownych zabiegów konserwatorskich. Do końca lat 80. XX w. udawało się dokonywać doraźnie jedynie najpilniejszych napraw.

Zakres planowanych działań objął remont konserwatorski elewacji kościoła i dawnego pałacu opackiego z barokową biblioteką, remont wnętrza kościoła (sklepienia, ściany, ołtarz główny i organy), remont i adaptację wybranych pomieszczeń części klasztornej na potrzeby ścieżki muzealnej. Przewidziano ponadto naprawę organów i wyposażenie sali multimedialnej, w tym zakup wyposażenia dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

W wyniku realizacji projektu planuje się organizację wielu cyklicznych, dużych imprez o charakterze kulturalno-edukacyjnym, które na stałe wpiszą się w kalendarz wydarzeń ponadregionalnych, w tym m.in. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej im. Franciszka Liszta, Międzynarodowe Forum Perkusyjne, Ogólnopolski Turniej Pianistyczny im. Haliny Czerny-Stefańskiej w Żaganiu, Chori Saganensis – festiwal muzyki chóralnej i wiele innych.

The abbey was founded in 1284. For centuries, it was a leading religious and scientific centre. The complex of monastery buildings impresses with its scale and architectural solutions. It is a distinctive landmark in the city's skyline. The complex escaped significant damage during World War II and the post-war period, unlike the rest of the city. The form given to the complex in the 18th-century conceals walls and the elements of decoration from the earlier eras. The church has retained its Gothic structure with a pseudo-basilica body, star-vaulting and net-vaulting, a massive tower and a finial with a characteristic stepped gable. The entire building was in need of extensive conservation efforts. Until the end of the 1980s, it was only possible to carry out the most urgent repairs on the ad hoc basis.

The scope of the planned activities included the conservation and renovation of the facade of the church and the former abbot's palace with its Baroque library, the renovation of the church interior (vaults, walls, the main altar and organ), the renovation and adaptation of selected rooms of the monastery and a part of the museum trail. In addition, the repair of the organ and the furnishing of the multimedia room were planned, including the purchase of the equipment adapted to the needs of people with disabilities.

As a result of the project's implementation, it has been planned to organise many regular, large-scale cultural and educational events, which will become permanent fixtures on the calendar of events of a supra-regional nature, including the Franciszek Liszt International Organ and Chamber Music Festival, the International Percussion Forum, the Halina Czerna-Stefańska National Piano Tournament in Żagań, Chori Saganensis – a festival of choral music, and many others.

**Diecezja Zielonogórsko-Gorzowska** / The Diocese of Zielona Góra and Gorzów

**20,00 mln zł** / PLN 20.00 million

**17,00 mln zł** / PLN 17.00 million

3

# Piastowskie dziedzictwo św. Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim

## The Piast heritage – the Church of St. Jadwiga of Silesia in Krosno Odrzańskie

Zamek Piastowski to obiekt z początku XIII w. zbudowany przez Piastów. Był najbardziej na północ wysuniętym zamkiem średniowiecznego Śląska, stanowiącym ważną przygraniczną warownię. Zamek był ulubioną siedzibą księcia Henryka Brodatego. Książe zmarł w nim w 1238 r. W 1945 r. zabytek został spalony przez oddziały sowieckie. Od tamtej pory w znacznej części pozostaje w ruinie. W 1998 r. odbudowano oraz oddano do użytku część bramną, a w 2008 odrestaurowano wozownię i krużganki, które dziś pełnią funkcję miejskiego centrum kultury oraz izby pamięci.

Zakres działań w ramach projektu to dwa zabytki – Zamek Piastowski oraz kościół św. Jadwigi Śląskiej. Przewidziano odbudowę dwóch skrzydeł zamku (zachodniego i północnego) oraz zakup wyposażenia, w tym multimediów. W wybudowanej części zaplanowano nowoczesne sale, gdzie można zobaczyć, jak żyli średniowieczni mieszkańcy. Będzie to muzealne centrum historii i nauki uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Projekt przewiduje również remont przedwojennego bunkra oraz stworzenie ogrodów zamkowych. Prace obejmują także kościół parafialny, odrestaurowanie w nim m.in. unikatowych organów piszczałkowych firmy Sauer.

Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim stanowi jedną z wizytówek województwa lubuskiego. Realizacja projektu wzmocni potencjał turystyczny regionu, a powstała oferta kulturalno-turystyczna będzie adresowana do różnych grup wiekowych, do turystów zarówno z Polski, jak i zagranicy.

The Piast Castle is an object from the beginning of the 13th century built by the Piast dynasty. It was the northernmost castle of the medieval Silesia, constituting an important border fortress. It was the favourite seat of Prince Henry the Bearded, who died there in 1238. In 1945, the monument was burnt down by the Soviet troops. Since then, it remained largely in ruins. In 1998, the gate part was rebuilt and put into use, and in 2008, the coach house and cloisters, which today serve as the city's cultural centre and the chamber of remembrance, were restored.

The scope of activities under the project includes two monuments – the Piast Castle and the Church of St. Jadwiga of Silesia. The project encompassed the reconstruction of two wings of the Castle (the west and the north), and the purchase of equipment, including multimedia. In the reconstructed part, modern rooms have been planned, where visitors can see, how the medieval inhabitants of the castle lived. It will be the museum of history and science centre taking into account the needs of people with disabilities. The project also consisted in the renovation of the pre-war bunker and the creation of the castle gardens. Apart from that, the works included the Parish Church and the restoration of the unique Sauer pipe organ there.

The Piast Castle in Krosno Odrzańskie is one of the showpieces of the Lubuskie voivodeship. The implementation of the project will strengthen the tourist potential of the region, and the created cultural and tourist offer will be addressed to various age groups, as well as tourists from Poland and abroad.

**Gmina Krosno Odrzańskie** / The Krosno Odrzańskie Commune

**21,76 mln zł** / PLN 21.76 million

**15,07 mln zł** / PLN 15.07 million

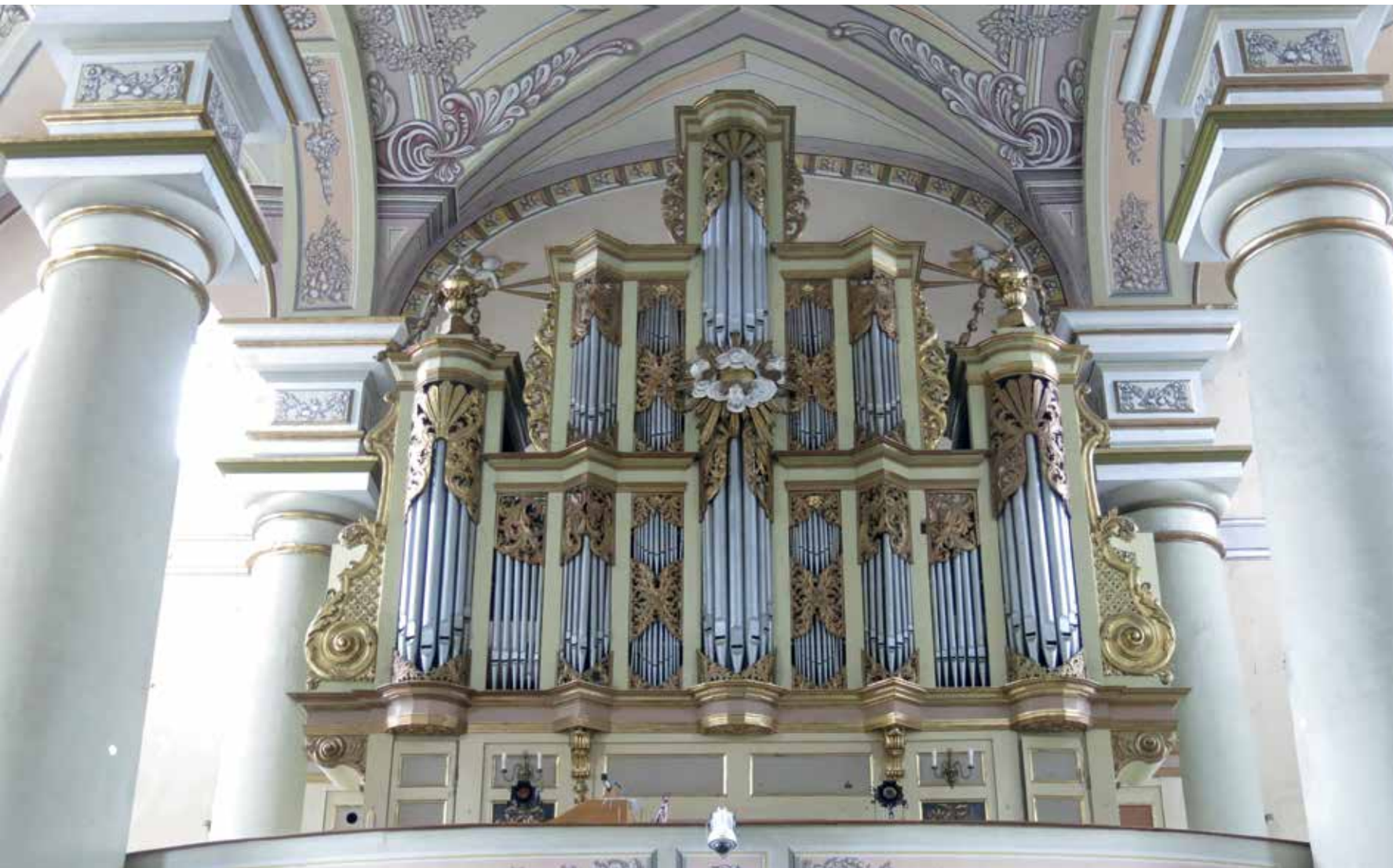

# **województwo wielkopolskie** / wielkopolskie voivodeship


1. Renovacja zespołu trzech najstarszych kościołów Gniezna wraz z udostępnieniem infrastruktury informacyjnej i turystycznej; Renovacja i konserwacja Katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Wojciecha w Gnieźnie celem ochrony dziedzictwa kulturowego Polski / The renovation of the Ensemble of the Three Oldest Churches in Gniezno with the Provision of Information and Tourist Infrastructure; The renovation and conservation of the Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St Adalbert in Gniezno to protect Poland's cultural heritage ..... 112
2. Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych / The modernisation of the Raczyński Library building in Poznań as well as the conservation and digitisation of valuable library resources ..... 114
3. Szlakiem zabytkowych kościołów obszaru Diecezji Kaliskiej – rewaloryzacja i konserwacja zabytków drewnianych celem ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wzrostu atrakcyjności regionu – etapy I i II / Following the historic churches of the Kalisz Diocese – the revalorisation and conservation of wooden monuments in order to protect the cultural heritage and increase the attractiveness of the region ..... 116
4. Zakup instrumentarium w celu stworzenia nowej oferty kulturalnej i edukacji artystycznej Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu / The purchase of instruments in order to create a new cultural and artistic educational offer of the I. J. Paderewski Academy of Music in Poznań ..... 118
5. Renowacja i konserwacja drewnianych zabytków Archidiecezji Gnieźnieńskiej celem stworzenia nowej oferty edukacyjno-kulturalnej / The renovation and conservation of wooden monuments of the Archdiocese of Gniezno to create a new educational and cultural offer ..... 120
6. Kompleksowa konserwacja i modernizacja Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej / The comprehensive conservation and modernisation of the District Museum of the Region of Kalisz ..... 122
7. Przebudowa i rozbudowa Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. W. Kilara w Pleszewie o salę koncertową z zapleczem / The reconstruction and extension of the Wojciech Kilar State Music School of the 1st degree in Pleszew with a concert hall with backstage ..... 124
8. Renowacja zabytkowych obiektów sakralnej architektury drewnianej regionu Wielkopolski – etap II / The renovation of historic wooden sacred architecture buildings in the Wielkopolska region – stage II ..... 126
9. Przebudowa, remont i zakup wyposażenia niezabytkowego budynku kamienicy miejskiej na cele działalności kulturalnej i edukacji artystycznej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu / The reconstruction, renovation and purchase of equipment for a non-historical building in the townhouse for cultural activities and artistic education of the University of Arts in Poznań ..... 128
10. Konserwacja reprezentacyjnych wnętrz dawnego Zamku Cesarskiego w Poznaniu i ich adaptacja celem efektywnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego / The conservation of the representative interiors of the former Imperial Castle in Poznań and their adaptation to facilitate the effective use of cultural heritage ..... 130

1
Gniezno
2 4 8 9 10
Poznań
5
Lądek
7
Pleszew
3 6
Kalisz

1

## Renowacja zespołu trzech najstarszych kościołów Gniezna wraz z udostępnieniem infrastruktury informacyjnej i turystycznej

The renovation of the Ensemble of the Three Oldest Churches in Gniezno with the Provision of Information and Tourist Infrastructure

Gniezno jest jednym z najstarszych miast w Polsce, jej pierwszą stolicą, świadkiem najważniejszych wydarzeń historycznych. Na terenie miasta znajdują się liczne zabytki, w tym najważniejszy z nich: XIV-wieczna katedra na Wzgórzu Lecha. Pierwsza świątynia stanęła w tym miejscu jeszcze za życia Mieszka I. W niej, według tradycji przekazanej przez Jana Długosza, miała zostać pochowana żona księcia Dąbrówka, matka Bolesława Chrobrego. W kolejnych burzliwych latach, w wyniku kolejnych najazdów, świątynia była niszczona bądź uszkadzana, a następnie przebudowywana, kolejno w stylach romańskim i gotyckim. Obecny kształt pochodzi z okresów baroku oraz klasycyzmu. Obok katedry perłami architektury sakralnej w tym regonie są: kościół św. Jerzego (także znajdujący się na Wzgórzu Lecha), kościół św. Jana Chrzciciela oraz Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, których renowacja była przedmiotem projektu. Kościół św. Jerzego stoi na miejscu kopca kultu pogańskiego z X w. Obecnie należy do seminarium duchownego i jest siedzibą Kapituły Kolegiackiej św. Jerzego. Kościół św. Jana Chrzciciela to XIV-wieczna świątynia gotycka z cenną polichromią na ścianach i sklepieniu prezbiterium, przedstawiająca m.in. sceny z życia św. Jana Chrzciciela. Z kolei Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej jest nieodłączną częścią katedry. W zbiorach posiada eksponaty ze skarbca katedralnego, w tym kielich św. Wojciecha, relikwiarze św. Urszuli i św. Barbary. Przygotowana nowa oferta kulturalna zwiększa dostępność do zabytkowych obiektów dla turystów, lokalnej społeczności oraz dla osób z niepełnosprawnościami. W jej ramach zaplanowano gry, zabawy oraz filmy edukacyjne dla dzieci, a dla aktywnych – gry miejskie, m.in. *Na tropie pierwszych Piastów* oraz *Skarby Wzgórza Lecha.* Ponadto zaplanowano konkursy recytatorskie, kino plenerowe i liczne koncerty.

The first temple was built in this place during the life of Mieszko I. The present shape comes from the Baroque and Classicism periods. In addition to the Cathedral, the Church of St George, the Church of St John the Baptist and the Museum of the Archdiocese of Gniezno, are the pearls of sacred architecture in this region, the renovation of which was the subject of the project. The Church of St George stands on the site of a 10th-century pagan cult mound. The Church of St John the Baptist is a 14th-century Gothic temple with a valuable polychrome on the walls and vault of the presbytery, depicting, among others, scenes from the life of St John the Baptist. Furthermore, the Museum of the Archdiocese of Gniezno is an integral part of the Cathedral, with exhibits from the cathedral treasury, including the chalice of St Adalbert, and the reliquaries of St Ursula and St Barbara.

## Renowacja i konserwacja Katedry pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Wojciecha w Gnieźnie celem ochrony dziedzictwa kulturowego Polski.

The renovation and conservation of the Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St Adalbert in Gniezno to protect Poland's cultural heritage

W ramach projektu renowacji i konserwacji poddano m.in. ambit, nawy północną i południową, nawy boczne, pięć kaplic: św. Stanisława (Sufragańską), św. Jana Nepomucena (Doktorską), św. Walentego, Baranowskiego oraz Pana Jezusa. Ponadto konserwacją objęto wyposażenie tychże kaplic, m.in. rokokowe ołtarze, epitafia i nagrobki czy polichromie ścian i sklepień. Jako uzupełnienie przeprowadzonych prac zakupiono także gabloty wystawiennicze, aby w pełni wyeksponować bogate zbiory skarbca archikatedry gnieźnieńskiej z różnych dziedzin sztuki: malarstwa, rzeźby czy złotnictwa. Do najcenniejszych eksponatów niewątpliwe można zaliczyć pochodzący z X w. kielich św. Wojciecha. Ponadto, zakupiono również audioprzewodniki w różnych wersjach językowych oraz stanowiska multimedialne. Przygotowana oferta kulturalna zwiększyła dostępność do zabytkowych obiektów dla turystów, lokalnej społeczności oraz osób niepełnosprawnych. Dedykowana została wszelkim grupom wiekowym, od najmłodszych, przez młodzież, do seniorów. Organizowane są m.in. koncerty, lekcje historii oraz wycieczki wraz z poznawaniem lokalnej historii czy warsztaty muzealne dla dzieci i młodzieży. Dla osób niepełnosprawnych przygotowane zostały specjalne tabliczki z opisami zabytków i historii katedry w alfabecie Braille'a, tyflografiki oraz audioprzewodniki.

As part of the project, among others, the ambit, the north and south side aisles, the five chapels of – St Stanislaus ('*Sufragańska*'), St John of Nepomuk ('*Doktorska*'), St Valentine, '*Baranowski*' and '*Lord Jesus*,' were restored and conserved. Moreover, conservation work was carried out on the furnishing of those chapels, including Rococo altars, epitaphs and tombstones, as well as the wall and vault polychromes.

**Archidiecezja Gnieźnieńska** / The Archdiocese of Gniezno

**30,14 mln zł** / PLN 30,14 million

**25,62 mln zł** / PLN 25,62 million

2

# Modernizacja budynku Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu oraz konserwacja i digitalizacja cennych zasobów bibliotecznych

## The modernisation of the Raczyński Library building in Poznań as well as the conservation and digitisation of valuable library resources

Biblioteka Raczyńskich została wzniesiona w Poznaniu w latach 1822–1828, a otwarta w maju 1829 r. Był to pierwszy gmach na ziemiach polskich wybudowany na cele biblioteczne. Jej fundatorem i pomysłodawcą był hr. Edward Raczyński, który od początku określił jej publiczny charakter. Front biblioteki został zaprojektowany na wzór wschodniej fasady paryskiego Luwru. Początkowo księgozbiór stanowiły zbiory rodzinne, by powoli wzbogacać się o cenne rękopisy, stare druki czy obiekty kartograficzne, m.in. z kolekcji Juliana Ursyna Niemcewicza. W okresie międzywojennym księgozbiór, zgodnie ze statusem biblioteki publicznej, powiększał się o pozycje ze wszystkich dziedzin wiedzy, a także o cenne zbiory specjalne oraz materiały organizacji polskich działających w okresie zaboru pruskiego. Obecnie do jednych z najcenniejszych skarbów biblioteki należą inkunabuły, czyli druki, które powstały przed 1500 r., a także pierwsze wydanie *O obrotach ciał niebieskich* Mikołaja Kopernika. Niewątpliwą perełką jest także jedyny egzemplarz tzw. kancjonału husyckiego – zbioru pieśni wydanych w Pradze w 1541 r., którego cały nakład spłonął podczas kontrreformacji.

Brak dostępu dla osób z niepełnosprawnościami oraz niewykorzystane powierzchnie zadecydowały o konieczności przeprowadzenia kompleksowej przebudowy i modernizacji zabytkowego gmachu biblioteki. Efektem wykonanych prac było też przywrócenie gmachowi jego pierwotnej funkcji bibliotecznej.

W ramach projektu przeprowadzono prace modernizacyjne mające na celu przystosowanie zabytkowego gmachu do nowych funkcji. Potrzeba ta wynikała z połączenia budynku z nowo wybudowanym obiektem przy Al. Marcinkowskiego (ta inwestycja została dofinansowana z funduszy UE na lata 2007–2013). Oba budynki zostały połączone wspólnym holem i tworzą obecnie zintegrowaną funkcjonalnie i komunikacyjnie przestrzeń. Bardzo istotnymi elementami projektu były również konserwacja i digitalizacja zbiorów bibliotecznych. Do konserwacji wytypowano najcenniejsze i jednocześnie najbardziej zagrożone dalszą destrukcją atlasy ze zbiorów kartograficznych Biblioteki Raczyńskich.

Realizacja projektu umożliwiła wdrożenie nowego, ciekawego programu edukacyjno-kulturalnego. Skierowany jest on m.in. do dzieci i młodzieży, osób starszych oraz do nowych i obecnych czytelników. Nowa oferta została wzbogacona o zajęcia muzyczne, możliwość organizacji literacko-muzycznych imprez okolicznościowych, ponadto odbywać się będą koncerty muzyki kameralnej, lekcje intertekstualne, czyli cykle spotkań o poszczególnych epokach i relacjach zachodzących między powstałymi w danej epoce dziełami z zakresu literatury, muzyki czy plastyki, oraz poranki arteterapeutyczne.

Bardzo istotnym elementem projektu był zakup i montaż 11 książkomatów, które zostały umieszczone w różnych dzielnicach Poznania. Umożliwią one korzystanie z oferty biblioteki w trybie 24 h przez 7 dni w tygodniu. Dzięki sieci książkomatów ułatwiony jest dostęp do książek dla mieszkańców obszarów pozbawionych infrastruktury kulturalnej.

The Raczyński Library was built in Poznań between 1822 and 1828. Initially, its book collection consisted of the family holdings, only to be gradually enriched with valuable manuscripts, old prints and cartographic items from the collection of Julian Ursyn Niemcewicz. At present, some of the Library's most valuable treasures include incunabula, i.e. prints created before 1500, as well as the first edition of Nicolaus Copernicus' *On the Revolutions of Heavenly Bodies*. Another unquestionable gem is the only copy of the so-called *Hussite cantional*e – a collection of songs published in Prague in 1541, the entire edition of which was burnt down during the Counter-Reformation.

As part of the project, modernisation work was carried out to adapt the historic building to its new functions. That need stemmed from the fact that the building was connected to a newly constructed building at Marcinkowskiego Avenue (this investment was co-funded by the EU funds for 2007-2013). The two buildings were connected by a common hall and now form a functionally and communicatively integrated space. A very important element of the project was also the conservation and digitisation of the library collection. The most valuable and, at the same time, most threatened by further destruction atlases from the Raczyński Library's cartographic collection were selected for conservation.

A very important element of the project was the purchase and installation of 11 book dispensers, which were placed in various districts of Poznań.

**Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu** / The Raczyński Library in Poznań

**21,19 mln zł** / PLN 21.19 million

**14,22 mln zł** / PLN 14.22 million

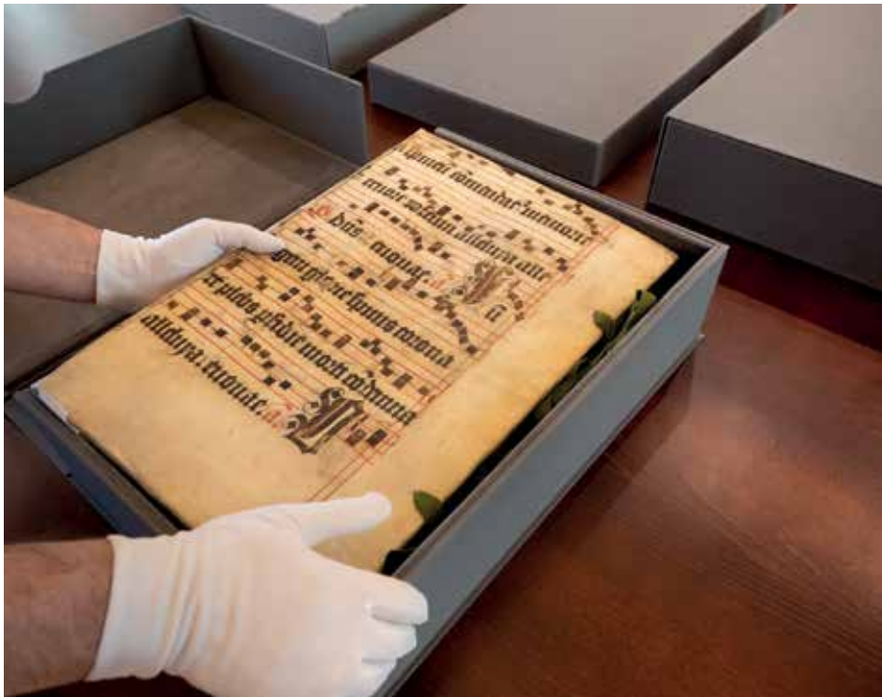

# 3

# Szlakiem zabytkowych kościołów obszaru Diecezji Kaliskiej – rewaloryzacja i konserwacja zabytków drewnianych celem ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wzrostu atrakcyjności regionu – etapy I i II

## Following the historic churches of the Kalisz Diocese – the revalorisation and conservation of wooden monuments in order to protect the cultural heritage and increase the attractiveness of the region

Diecezja kaliska może poszczycić się szczególnie licznym i cennym dziedzictwem, jakim jest ponad 80 drewnianych kościołów. Liczba ta wyróżnia diecezję na tle innych. Szczególnie cenne są drewniane kościółki w Blizanowie, Czerminie czy Dobrzycy wraz z ich niematerialnym dziedzictwem kulturowym W tym pierwszym od 400 lat na ołtarzu głównym widnieje, otoczony szczególnym kultem, wizerunek Matki Boskiej Blizanowskiej. Z kolei w Czerminie na uwagą zasługują dwa wizerunki Madonny. Pierwszym jest obraz datowany na 2. połowę XVIII w. znajdujący się w rokokowym ołtarzu. Drugim z kolei – gotycka rzeźba Madonny z Dzieciątkiem wykonana ok. 1470 r.

Diecezja zrealizowała dwa projekty mające na celu zachowanie cennego, drewnianego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Kościoły drewniane, w których prowadzone były prace, stanowią nieodłączny element krajobrazu architektonicznego regionu i istotną część spuścizny dziedzictwa kulturowego Europy. Zabytki objęte projektami zachwycają pięknem i kunsztem konstrukcyjnym, jednak są podatne na upływ czasu i szkodniki, dlatego bez niezbędnych prac konserwatorskich nie mają szans na przetrwanie. Jako delikatne w swej naturze przykłady niezwykłych osiągnięć dawnych rzemieślników i artystów zasługują na szczególną uwagę i ochronę, by mogły zachwycać nie tylko nas, lecz także przyszłe pokolenia.

Pierwszy z projektów objął blisko 100 obiektów drewnianych zlokalizowanych w 17 kościołach na terenie diecezji obejmującej cztery województwa: wielkopolskie, opolskie, łódzkie oraz dolnośląskie. Prace renowacyjne i konserwatorskie dotyczyły zarówno zabytków nieruchomych, jak i ruchomych, w tym np. ołtarzy, obrazów czy rzeźb.

W efekcie przeprowadzonych prac zatrzymana została degradacja zabytkowych kościołów i zlokalizowanych w nich zabytków. Ponadto powstał nowy turystyczny produkt: Szlak Zabytkowych Kościołów Diecezji Kaliskiej. Prowadzi on do wszystkich zabytkowych obiektów i jest jednym z ciekawszych szlaków Wielkopolski. Można go również zwiedzać wirtualnie. Opracowano także nowatorski i kompleksowy program kulturalno-edukacyjny. Obejmuje on m.in. Festiwal Muzyki Organowej „Czas zatrzymany w drewnie" oraz cykliczne spotkania w ramach dni edukacyjno-historycznych „Drewniana Podróż Do Przeszłości".

Z kolei w ramach drugiego projektu przeprowadzono działania renowacyjne i konserwatorskie w 15 zabytkowych kościołach diecezji kaliskiej oraz klasztorze Franciszkanów w Kaliszu, w tym prace konserwatorskie drewnianych zabytków ruchomych stanowiących wyposażenie tych kościołów: ołtarzy, obrazów czy rzeźb. W realizacji projektu finansowo partycypowały parafie oraz samorządy lokalne.

W wyniku realizacji projektu dotychczasowa oferta kulturalno-edukacyjna uległa rozszerzeniu. Zaproponowany program, który obejmuje zasięgiem wszystkie podmioty biorące udział w projekcie, tworzy nowe formy uczestnictwa w kulturze, takie jak kontynuacja Festiwalu Muzyki Organowej „Czas zatrzymany w drewnie", w którego ramach odbywają się warsztaty oraz zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, weekendowe warsztaty fotograficzne, wycieczki autokarowe Szlakiem Drewnianych Zabytków Diecezji Kaliskiej, warsztaty artystyczne, spotkania z książką.

The Kalisz diocese boasts a particularly numerous and valuable heritage, which is over 80 wooden churches. This number distinguishes the diocese from others. The diocese has implemented two projects to preserve the precious wooden cultural heritage for the future generations.

The first of the projects covered nearly 100 wooden buildings located in 17 churches in the diocese of four provinces – Wielkopolskie, Opolskie, Łódzkie and Dolnośląskie. Renovation and conservation works concerned both immovable and movable monuments, including altars, paintings and sculptures.

As a result of the carried out works, the degradation of historic churches and the monuments located within them was stopped. In addition, a new tourist product was created – the Trail of Historic Churches of the Kalisz Diocese. It leads to all historic buildings and is one of the most interesting routes in Wielkopolska. It can also be visited virtually.

As part of the second project, renovation and conservation activities were carried out in 15 historic churches of the Kalisz Diocese and the Franciscan Monastery in Kalisz, including the conservation works of wooden movable monuments in those churches, such as altars, paintings and sculptures. Parishes and local governments participated financially in the implementation of the project.

**Diecezja Kaliska** / The Kalisz Diocese

**22,75 mln zł** / PLN 22.75 million

**19,22 mln zł** / PLN 19.22 million

4

# Zakup instrumentarium w celu stworzenia nowej oferty kulturalnej i edukacji artystycznej Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu

## The purchase of instruments in order to create a new cultural and artistic educational offer of the I. J. Paderewski Academy of Music in Poznań

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego, z bogatą historią sięgającą 1920 r., jest nie tylko uczelnią artystyczną kształcącą studentów, kadrę artystyczną i naukową, lecz także instytucją mającą duży wpływ na życie kulturalne miasta i całego kraju. Od momentu, w którym uczelnia zyskała własną salę koncertową – Aulę Nova, w sposób nadzwyczajny rozwinęła się jej działalność artystyczna. Obok podstawowej pracy dydaktycznej akademia zaczęła pełnić funkcję instytucji kultury i w chwili obecnej jest jednym z najistotniejszych punktów na muzycznej mapie Poznania. Akademia Muzyczna w Poznaniu w ostatnim pięcioleciu zorganizowała ok. 700 koncertów, w których wzięli udział studenci i pedagodzy ze zróżnicowanym repertuarem – od muzyki dawnej po literaturę XXI w.

Dzięki projektowi zbudowano nowe ograny o brzmieniu barokowym. Zastąpią one wysłużony instrument piszczałkowy z lat 60. XX w. Jego zły stan techniczny oraz braki w wyposażeniu instrumentarium koncertowego stały się impulsem do realizacji projektu. Pozostałe zaplanowane zakupy objęły 69 zestawów instrumentów, w tym m.in. 18 instrumentów do wykonywania muzyki dawnej, np. klawesyny, wirginał czy violone.

W kalendarium planowanych wydarzeń, które zostaną zrealizowane w ramach oferty kulturalno-edukacyjnej związanej z projektem, znajdą się koncerty, konkursy i festiwale – zarówno muzyki dawnej (renesans, barok), jak i jazzu, muzyki filmowej czy współczesnych brzmień elektronicznych. Zakupione wyposażenie posłuży do realizacji programu edukacji muzycznej skierowanego do początkujących muzyków, ale także do profesjonalistów planujących doskonalenie własnego warsztatu pracy.

Uczelnia stale rozwija infrastrukturę koncertową. W 2006 r. zyskała salę dla ponad 500 słuchaczy, a obecnie, w ramach programu regionalnego, rewitalizuje zabytkowy budynek z kameralną salą dla ponad 200 słuchaczy. Pozyskiwanie różnych źródeł finansowania europejskiego pozwala osiągnąć efekt synergii i zwiększyć skalę osiąganych rezultatów.

The I. J. Paderewski Academy of Music, with a rich history dating back to 1920, is not only an artistic school educating students, artistic and academic staff, but also an institution having a great impact on the cultural life of the city and the whole country. From the moment the Academy gained its own concert hall - Aula Nova, its artistic activity developed in an extraordinary way. In addition to its basic didactic work, it began to play a role of a cultural institution and is currently one of the most important points on the musical map of Poznań. Over the last five years, the Academy of Music in Poznań has organised around 700 concerts in which students and teachers participated, presenting a diverse repertoire - from early music to 21st-century literature.

Thanks to the project, a new Baroque organ was built, which would replace the worn-out pipe instrument from the 1960s. Its poor technical condition and the incomplete collection of concert instruments became the impetus for the project. The remaining planned purchases covered 69 sets of instruments, including 18 instruments for the performance of early music, such as harpsichords, virginals and violones.

The calendar of the planned events that will be implemented as part of the cultural and educational offer related to the project will include concerts, competitions and festivals of both early music (Renaissance, Baroque), as well as jazz, film music and the contemporary electronic sounds. The purchased equipment will also be used to introduce a music education programme for beginning musicians, but also professionals planning to improve their skills and technique.

The Academy is constantly developing its own concert infrastructure. In 2006, it gained a space for over 500 listeners, and now, as part of the regional programme, it is revitalising a historic building with a chamber music hall for over 200 guests. Acquiring various sources of the European financing allows achieving synergy and increase the scale of the results.

**Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu** / The I. J. Paderewski Academy of Music in Poznań

**8,73 mln zł** / PLN 8.73 million

**5,61 mln zł** / PLN 5.61 million

5

# Renowacja i konserwacja drewnianych zabytków Archidiecezji Gnieźnieńskiej celem stworzenia nowej oferty edukacyjno-kulturalnej

## The renovation and conservation of wooden monuments of the Archdiocese of Gniezno to create a new educational and cultural offer

Archidiecezja Gnieźnieńska jest najstarszą metropolią kościelną w Polsce. Została erygowana w 999 r. przez papieża Sylwestra II, dekret o powołaniu archidiecezji został zaś zrealizowany podczas słynnego zjazdu gnieźnieńskiego w 1000 r.

Projekt parafii w Lądku to kolejna propozycja szlaku drewnianych zabytków sakralnych. Polegał na przeprowadzeniu prac renowacyjnych i konserwatorskich drewnianych zabytków ruchomych i nieruchomych dziewięciu kościołów Archidiecezji Gnieźnieńskiej: kościoła św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Cieninie Kościelnym, kościoła św. Mikołaja w Inowrocławiu, kościoła św. Mikołaja Biskupa w Lądku, kościoła św. Mikołaja w Łubowie, kościoła św. Mikołaja w Młodojewie, kościoła Zwiastowania NMP w Popowie Kościelnym, kościoła św. Stanisława Biskupa w Sokolnikach, kościoła św. Katarzyny w Waliszewie, kościoła św. Krzyża we Wrześni-Lipówce.

Renowacji poddano ponad 70 drewnianych zabytków, zarówno wnętrz świątyń, jak i elementów ich wyposażenia: ołtarzy, krucyfiksów, prospektów organowych, feretronów. Z myślą o osobach z niepełnosprawnością wzroku przygotowano tyflografiki obrazujące wyremontowane obiekty oraz materiały informacyjne w alfabecie Braille'a.

Dzięki projektowi poszerzona została również oferta kulturalno-edukacyjna związana z wyremontowanymi obiektami. Zaplanowano lekcje historii, koncerty muzyczne, wystawy i plenery fotograficzne i malarskie, a także wydarzenia kulturalne dotyczące fundatorów poszczególnych kościołów, skierowane do społeczności lokalnej i turystów.

Jako uzupełnienie inwestycji powstał wirtualny szlak zabytków drewnianych Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Przy jego projektowaniu beneficjent pomyślał o różnorodnym gronie odbiorców, również tych z niepełnosprawnościami. Zastosowane w aplikacji opisy zabytków napisane są zwięzłym i prostym językiem, wprowadzono możliwość przybliżenia wybranych obiektów oraz ich audiodeskrypcję dla osób z dysfunkcją wzroku.

The Archdiocese of Gniezno is the oldest church metropolis in Poland. It was established in 999 by Pope Sylvester II, and the decree establishing the Archdiocese was implemented during the famous Congress of Gniezno in the year 1000.

The project of the Parish in Lądek is another proposal for the route of wooden sacred monuments. It consisted in carrying out the renovation and conservation works of wooden, movable and immovable monuments of 9 churches of the Archdiocese of Gniezno – the Church of St. Catherine of Alexandria in Cienin Kościelny, the Church of St. Nicholas in Inowrocław, the Church of St. Nicholas the Bishop in Lądek, the Church of St. Nicholas in Łubów, the Church of St. Nicholas in Młodojewo, the Church of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary in Popowo Kościelne, the Church of St. Stanislaus the Bishop in Sokolniki, the Church of St. Catherine in Waliszewo, and the Church of the Holy Cross in Września-Lipówka.

Over 70 wooden monuments were renovated, both for the interiors of temples and their furnishing. Among them, there are altars, crucifixes, organ prospectuses and feretrons. With eyesight disabilities in mind, typhlographs depicting the renovated buildings and information materials in Braille were prepared.

Thanks to the project, the cultural and educational offers related to the renovated facilities were also expanded. History lessons, music concerts, exhibitions and open-air photography and painting, as well as cultural events concerning the founders of individual churches aimed at the local community and tourists were planned.

As a complement to the investment, a virtual route of wooden monuments of the Archdiocese of Gniezno was also created. While designing it, the Beneficiary thought about a diverse group of recipients, including those with disabilities. The descriptions of monuments used in the application are written in concise and simple language, as well as the possibility of presenting selected objects and their audio description for people with visual impairments was introduced.

**Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Mikołaja w Lądku** / The Roman Catholic Parish of Saint Nicholas in Lądek

**15,27 mln zł** / PLN 15.27 million

**12,98 mln zł** / PLN 12.98 million

6

# Kompleksowa konserwacja i modernizacja Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej

## The comprehensive conservation and modernisation of the District Museum of the Region of Kalisz

Muzeum Okręgowe w Kaliszu powstało w 1906 r. jako Muzeum Archeologiczne. Jest to jedno z najstarszych muzeów regionalnych w Polsce, które prezentuje wystawy związane z historią miasta i regionu. Dzięki projektowi możliwe było przeprowadzenie generalnego remontu wszystkich oddziałów muzeum. Przede wszystkim wyremontowano budynek główny Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej w Kaliszu, w którym utworzono nowe wystawy: historyczną, archeologiczną oraz etnograficzną. Wydzielono miejsce na kolekcję prac T. Kulisiewicza. Dotychczas znajdowały się w osobnej galerii – teraz każdy zwiedzający budynek główny muzeum będzie miał możliwość zapoznania się z pracami i pamiątkami po artyście tak mocno związanym z Kaliszem. Ponadto dzięki remontowi stworzono właściwe warunki do eksponowania kolekcji sreber, sztuki i grafik, które dotychczas nie były w pełni eksponowane. Zmodernizowano także infrastrukturę na terenie Rezerwatu Archeologicznego w Kaliszu-Zawodziu, przeprowadzono remont dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie oraz remont konserwatorski skansenu (sześciu zabytkowych chat drewnianych), zakupiono wyposażenie i utworzono nowe ekspozycje.

Kompleksowa konserwacja i modernizacja zwiększy powierzchnię przeznaczoną na działalność kulturalną, edukacyjną i wystawienniczą. Zmiana przeznaczenia pomieszczeń pozwoli na wydzielenie nowoczesnej sali edukacyjnej, dzięki której poszerzy się oferta kulturalno-edukacyjna, co pozwoli na powiększenie liczby odbiorców. W ramach inwestycji wykonane zostaną prace poprawiające bezpieczeństwo, komfort i dostępność placówek – zarówno dla pracowników, jak i zwiedzających obiekty. Projekt stworzy udogodnienia pozwalające na pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w ofercie muzeum.

The District Museum of the Region of Kalisz in Kalisz was established in 1906 as the Archaeological Museum. It is one of the oldest regional museums in Poland, which presents exhibitions related to the history of the city and the region. The project made it possible to carry out the major renovation of all museum's departments. First of all, the main building of the District Museum of the Region of Kalisz in Kalisz was renovated, and new historical, archaeological and ethnographic exhibitions were created. Space for the collection of works by T. Kulisiewicz was set aside as well. Until that time, the works had been located in a separate gallery – now every visitor to the main building of the Museum has an opportunity to become acquainted with the works and memorabilia of the artist, so closely related to Kalisz. In addition, the refurbishment created the right conditions for displaying silver, art and prints collections, which had not been fully exhibited before. The infrastructure at the Archaeological Reserve in Kalisz-Zawodzie was also modernised, the Maria Dąbrowska Manor House in Russów was renovated and the open-air museum (six historic wooden huts) underwent conservation repairs, equipment was purchased and new exhibitions were created.

Comprehensive conservation and modernisation will increase the space available for cultural, educational and exhibition activities. The repurposing of the rooms will allow for the separation of a modern educational room, which will expand the cultural and educational offer, thus increasing the number of recipients. As part of the investment, works will be carried out to improve the safety, comfort and accessibility of the buildings – both for the staff and visitors. The project will create facilities enabling full participation of people with disabilities in the Museum's offer.

**Muzeum Okręgowe Ziemi Kalskiej w Kaliszu** / The District Museum of the Region of Kalisz in Kalisz

**19,73 mln zł** / PLN 19.73 million

**13,37 mln zł** / PLN 13.37 million

7

# Przebudowa i rozbudowa Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. W. Kilara w Pleszewie o salę koncertową z zapleczem

## The reconstruction and extension of the Wojciech Kilar State Music School of the 1st degree in Pleszew with a concert hall with backstage

Państwowa Szkoła Muzyczna w Pleszewie powstała w 1990 r.. Od ponad 30 lat z sukcesem oddziałuje na kulturalną mapę miasta i okolicy. Jej uczniowie aktywnie uczestniczą w różnego rodzaju koncertach czy obchodach ważnych rocznic, zarówno tych o charakterze lokalnym, jak i ogólnopolskim. Szkoła kształci uczniów na takich instrumentach jak: fortepian, akordeon, gitara, skrzypce, flet, saksofon czy trąbka.

Przedmiotem projektu były prace polegające na rozbudowie obiektu szkoły o nową salę koncertową, sale ćwiczeń, garderoby, foyer oraz zaplecze socjalne wraz z zakupem wyposażenia. Sala na 127 miejsc to obiekt z klimatyzacją o imponujących parametrach akustycznych, technicznych i logistycznych. Została wyposażona w nowoczesny, profesjonalny system oświetlenia, nagłośnienia, zapadnię fortepianową. Ponadto w ramach projektu zostały zakupione instrumenty światowej czołówki producenckiej, m.in. organy firmy Rodgers oraz fortepiany producentów Steinway&Sons i Yamaha.

Dzięki zrealizowanej inwestycji szkoła z sukcesem pełni funkcję regionalnego centrum kultury. Organizuje koncerty rodzinne, kameralne, charytatywne dostępne dla szerokiego grona odbiorców, współpracuje z różnymi instytucjami artystycznymi, np. Akademią Muzyczną w Poznaniu. Podczas organizowanych koncertów zapraszani są artyści z Polski i zza granicy, np. Piotr Paleczny, Jan Ptaszyn Wróblewski. W sali koncertowej rozbrzmiewa muzyka nie tylko klasyczna, lecz także w stylu pop, rock, a nawet flamenco, co przyciąga miłośników różnych dźwięków.

Sala koncertowa jest dostępna dla osób o szczególnych potrzebach.

The State Music School in Pleszew was established in 1990. For over thirty years, it has been successfully influencing the cultural map of the city and its vicinity. Its students actively participate in concerts and celebrations of important local and national anniversaries. The school educates its students on such instruments as piano, accordion, guitar, violin, flute, saxophone and trumpet.

The subject of the project was the expansion of the school building with a new concert hall and the purchase of equipment. The 127-seat room is a facility with impressive acoustic, technical and logistic parameters. It has been equipped with a modern, professional lighting and sound system. In addition, Rodgers organs, Steinway and Yamaha pianos were purchased as part of the project.

Thanks to the implemented investment, the school successfully functions as a regional cultural centre. It organises family concerts, chamber concerts, and charity concerts available to a wide audience and collaborates with various art institutions, such as the Academy of Music in Poznań. Artists from Poland and abroad, such as Jan Ptaszyn Wróblewski, are invited to perform their concerts there. Not only classical music, but also pop, rock and even flamenco music can be heard in the concert hall, attracting lovers of various sounds.

The concert hall is available to people with disabilities.

**Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Wojciecha Kilara w Pleszewie** /
The Wojciech Kilar State Music School of the 1st degree in Pleszew

**10,10 mln zł** / PLN 10.10 million

**8,42 mln zł** / PLN 8.42 million

PAŃSTWOWA SZKOŁA MUZYCZNA
I STOPNIA
IM. WOJCIECHA KILARA

8

# Renowacja zabytkowych obiektów sakralnej architektury drewnianej regionu Wielkopolski – etap II

## The renovation of historic wooden sacred architecture buildings in the Wielkopolska region – stage II

Projekt polegający na renowacji 10 kościołów jest kontynuacją wcześniejszych projektów realizowanych przez Archidiecezję Poznańską od 2004 r. ze środków zewnętrznych. Głównym celem jest poprawa stanu zabytków sakralnych i wspólnego dziedzictwa kulturowego. Wśród zrealizowanych wcześniej inwestycji należy wymienić m.in. modernizację budynków Muzeum i Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu czy renowację zabytkowych obiektów na Trakcie Królewsko-Cesarskim w Poznaniu.

Kościoły objęte projektem zostały wytypowane spośród blisko 70 zabytkowych drewnianych kościołów i kaplic. Podczas oceny brano pod uwagę m.in. walory historyczne i architektoniczne obiektu oraz zachowanego wyposażenia, walory kulturowe oraz potencjał turystyczny zabytku i jego otoczenia. W ramach inwestycji przeprowadzone zostały prace konserwatorskie, restauratorskie oraz budowlane w zabytkowych kościołach w: Bagrowie, Buku, Domachowie, Jezierzycach Kościelnych, Łękach Wielkich, Łomnicy, Mącznikach, Obornikach Wielkopolskich, Słopanowie i Zakrzewie. Wykonane prace konserwatorskie przywróciły pierwotny kształt i kolorystykę m.in. ołtarzom, prospektom organowym i organom, rzeźbom i obrazom. Blask odzyskały także polichromie ścienne.

Zrealizowane prace przyczyniły się do cennych odkryć konserwatorskich. W kościele św. Wawrzyńca w Mącznikach spod grubych warstw farby olejnej i innych przemalowań wyłoniły się wysokiej klasy przedstawienia świętych. Z kolei w Obornikach odsłonięto wcześniejsze barwne malarstwo ścienne i odnaleziono cenny obraz *Pięć ran Chrystusa*. Jednakże najważniejszego odkrycia dokonano w kościele św. Michała Archanioła w Domachowie. W trakcie prac w 2018 r. odsłonięto gotycką belkę tęczową oraz fragmenty malarstwa figuralnego pochodzącego z XVI w. Odkrycie to pozwoliło doprecyzować wiek świątyni na 650 lat (a nie, jak dotąd sądzono, 450) co oznacza, że domachowski kościół jest najstarszym znanym na świecie drewnianym kościołem o budowie zrębowej.

Przeprowadzona inwestycja pozwoliła także na częściowe udostępnienie obiektów osobom z niepełnosprawnościami. W tym celu przy każdym z kościołów została zamontowana makieta tyflograficzna wykonana z brązu, na której prezentowana jest fasada obiektu. Archidiecezja opracowała także nowy i atrakcyjny program kulturalno-edukacyjny „Opowieści korników" – bezpłatne wydarzenia, m.in. koncerty, opowieści, spotkania, warsztaty, przez które przyczynia się do dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego.

The project consisting in the renovation of 10 churches is the continuation of the previous projects carried out with the external funds since 2004 by the Archdiocese of Poznań. The main goal is to improve the condition of sacred monuments and common cultural heritage. The previously completed investments include the modernisation of the buildings of the Museum and Archives of the Archdiocese in Poznań and the renovation of historic buildings on the Royal-Imperial Route in Poznań.

The churches included in the project were selected from among nearly 70 historic wooden churches and chapels. During the evaluation, the historical and architectural values of the facility and the preserved equipment, cultural values and the tourist potential of the monument and its surroundings were taken into account. As part of the investment, conservation, restoration and construction works were carried out in the historic churches in Bagrów, Buk, Domachów, Jezierzyce Kościelne, Łęki Wielkie, Łomnica, Mączniki, Oborniki, Słopanów and Zakrzewo. The restoration works were carried out to restore the original shape and colours of the altars, organs and organ fronts, sculptures and paintings. The valuable wall polychromes also regained their splendour.

The performed works also contributed to valuable archaeological discoveries. In the church of St. Lawrence in Mączniki, the high-class representations of the Saints have emerged from under thick layers of oil paint and other repaintings. Moreover, in Oborniki Wielkopolskie, the earlier colourful wall paintings were unveiled and a valuable painting "Five Wounds of Christ" was found. However, the most important discovery was made in the church of St. Michael the Archangel in Domachów. During the works in 2018, a Gothic rainbow beam and the fragments of figural paintings from the 16th century were unveiled. That discovery made it possible to re-establish the age of the church at 650 years (and not, as it had been previously thought 450), which means that the Domachów church is the oldest known wooden church with a log structure in the world.

**Archidiecezja Poznańska** / The Archdiocese of Poznań

**12,50 mln zł** / PLN 12.50 million

**10,33 mln zł** / PLN 10.33 million

9

# Przebudowa, remont i zakup wyposażenia niezabytkowego budynku kamienicy miejskiej na cele działalności kulturalnej i edukacji artystycznej Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu

## The reconstruction, renovation and purchase of equipment for a non-historical building in the townhouse for cultural activities and artistic education of the University of Arts in Poznań

Historia powstania uczelni artystycznej w Poznaniu sięga 1919 r., kiedy to powołano Szkołę Zdobniczą, która już w 1925 r. stała się Państwową Szkołą Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego. Jej dyrektorem został wtedy Karol Zyndram Maszkowski, uczeń Jana Matejki. W dwudziestoleciu międzywojennym poznańska „Zdobnicza" była najważniejszą instytucją w kraju kształcącą artystów i projektantów dla przemysłu. Po II wojnie światowej, poza krótkim okresem w latach 50. XX w., uczelnia nadal się rozwijała. gromadziła coraz liczniejsze rzesze studentów i rozwijała nowe kierunki studiów, by w 1996 r. uzyskać status Akademii Sztuk Pięknych, a w 2010 stać się Uniwersytetem Artystycznym. Ciągły rozwój uniwersytetu, jego otwarcie na studentów już nie tylko z Polski, lecz także zagranicy sprawiły, że pojawiła się potrzeba stworzenia nowych przestrzeni do działań edukacyjnych i kulturalnych, a szczególnie powierzchni wystawienniczych.

Przedmiotem projektu był remont i przebudowa budynku przy ul. Marcinkowskiego 28, który przez lata stał nieużytkowany i ulegał stopniowej degradacji. W ramach zrealizowanych prac wykonano całkowitą wymianę konstrukcji budynku, w tym dachu i stropów. Jedynym pozostawionym elementem jest zabytkowa elewacja frontowa, uchwycona na czas rozbiórek specjalistyczną konstrukcją stalową. Fasada poddana została pracom konserwatorskim, obejmującym także najlepiej zachowane okna i drzwi. Dzięki zrealizowanej inwestycji powstał obiekt mieszczący nowoczesną galerię, gdzie wystawiane będą prace zarówno dydaktyków, jak i studentów uczelni. Powstały także sale seminaryjno-warsztatowe, w których realizowana będzie edukacja artystyczna dla szerokiego grona odbiorców, prowadzona przez Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa.

W przebudowanym budynku uwzględniono potrzeby osób z niepełnosprawnościami ruchowymi – zamontowano m.in. windę, a także system pętli indukcyjnej dla osób niedosłyszących. Należy podkreślić, iż prace przy historycznej kamienicy wpisuje się w program rewitalizacji Śródmieścia podjęty przez władze miasta Poznania.

Działania edukacyjne w nowej przestrzeni skierowane są m.in. do osób zagrożonych wykluczeniem z udziału w życiu kulturalnym ze względu na wiek czy niepełnosprawność. Mają one za zadanie przybliżyć społeczeństwu język sztuki współczesnej i rozwijać zdolności twórcze.

The history of the establishment of the art school in Poznań dates back to 1919, when the School of Decorative Arts was established, which in 1925 became the State School of Decorative Arts and Art Industry. Karol Zyndram Maszkowski, a student of Jan Matejko, became its director. During the interwar period, the Poznań-based "Deco School" was the most important institution in the country educating artists and designers for the industry. After World War II, except for a short period in the 1950s, the university continued to develop, gathering more and more students and developing new fields of study, to obtain the status of the Academy of Fine Arts in 1996 and become the University of Arts in 2010. The continuous development of the University and its openness to students not only from Poland, but also abroad resulted in the need to create new spaces for educational and cultural activities, especially exhibition spaces.

The subject of the project was the renovation and reconstruction of the building at 28 Marcinkowskiego Street, which had been unused for years and had been gradually deteriorating. As part of the completed works, the full reconstruction of the building structure, including the roof and ceilings, was performed. The only remaining element is the historic front facade, preserved for the time of demolition works with a special steel structure. The facade underwent restoration works, including the best-preserved windows and doors. Thanks to the completed investment, a facility has been created that will house a modern gallery, where the works of both educators and university students will be exhibited. There are also seminar and workshop rooms, where artistic education for a wide audience will be carried out by the Faculty of Artistic Education and Curating.

The reconstructed building takes into account the needs of people with motor disabilities, including the installation of an elevator and an induction loop system for the hearing impaired. It should also be emphasised that the revitalisation of the historic tenement house is part of the revitalisation programme of the city centre undertaken by the Poznań city authorities.

**Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu** / The University of Arts in Poznań

**27,21 mln zł** / PLN 27.21 million

**11,06 mln zł** / PLN 11.06 million

10

# Konserwacja reprezentacyjnych wnętrz dawnego Zamku Cesarskiego w Poznaniu i ich adaptacja celem efektywnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego

## The conservation of the representative interiors of the former Imperial Castle in Poznań and their adaptation to facilitate the effective use of cultural heritage

Dawny Zamek Cesarski powstał w latach 1905–1910 jako rezydencja ostatniego niemieckiego cesarza Wilhelma II Hohenzollerna. W latach międzywojennych był siedzibą Uniwersytetu Poznańskiego, a od 1962 r. mieścił się w nim Pałac Kultury. Od połowy lat 90. zabytkowy gmach jest własnością Centrum Kultury Zamek i miejscem wielu imprez kulturalnych takich jak koncerty, festiwale filmowe czy wystawy. Jedne z najciekawszych ekspozycji, które można było w nim obejrzeć, to „Malarze Normandii", „Frida Kahlo i Diego Rivera. Polski kontekst" czy wystawa poświęcona Antonio Gaudíemu.

Projekt objął reprezentacyjne wnętrza – sale i korytarze na parterze oraz pierwszym i drugim piętrze budynku. Konserwacji poddane zostały zabytkowe elementy wystroju i wyposażenia wnętrz. Dzięki prowadzonym pracom powstrzymana została degradacja szlachetnych materiałów, z których wykonano elementy zabytkowego wnętrza, a poddane ochronie wystrój i wyposażenie odzyskały pierwotne walory estetyczne i funkcjonalne.

Dzięki realizacji projektu wzbogacona została oferta kulturalna instytucji. Nowością jest Laboratorium sztuk wizualnych – wystawy i inne prezentacje najnowszej sztuki, ukierunkowane głównie na pokazy artystów młodego pokolenia, czy pokaz filmowy na temat historii zamku w kontekście historii Poznania i Polski. Zamek można zwiedzać z audioprzewodnikami po wypożyczeniu urządzenia albo skorzystać z aplikacji na telefon. Powstała biblioteka multimedialna dostępna zarówno w przestrzeni drugiego piętra, jak i w Internecie. W mediatece znaleźć można artykuły o historii budynku i najważniejszych działaniach instytucji. Powstała także stała wystawa o historii zamku, na której można obejrzeć wybrane, zachowane artefakty z pierwotnego wystroju Zamku Cesarskiego: płaskorzeźby, głowice kolumn, naczynia z brązu i meble. Warto podkreślić, że oferta kulturalna CK Zamek adresowana jest do wszystkich grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów, osób z niepełnosprawnościami. Szczególne zainteresowanie wśród młodych ludzi mogą wzbudzić zaplanowane dwie gry: terenowa i fotograficzna. Ta pierwsza to nowoczesny sposób poznawania historii i architektury zamku przez rozwiązywanie łamigłówek z nim związanych. Z kolei gra fotograficzna to wędrówka po zamkowych przestrzeniach z aparatem fotograficznym i poznawanie zamku przez obiektyw.

Wnętrza dawnego Zamku Cesarskiego, najważniejszego budynku w dawnej dzielnicy zamkowej, odzyskały pierwotny wyraz i blask. Tym samym znacznie wzrosła atrakcyjność turystyczna tego miejsca. Zamek jest obecnie jednym z najczęściej odwiedzanych obiektów zabytkowych i instytucji kultury w regionie.

The former Imperial Castle was built between 1905 and 1910 as the residence of Wilhelm II Hohenzollern. In the inter-war years, it was the seat of the University of Poznań, and from 1962 it housed the Palace of Culture. Since the mid-1990s, the historic building has been the property of the 'Zamek' Culture Centre and the venue for many cultural events. Some of the most interesting exhibitions that could be seen there included *Painters of Normandy, Frida Kahlo and Diego Rivera. The Polish Context*, or the exhibition dedicated to Antoni Gaudi.

The project covered the representative interiors – the halls and corridors on the ground floor, the first floor and the second floor of the building. The historic elements of the interior design and furnishing underwent conservation. Thanks to the carried out work, the degradation of the noble materials, from which the historic interior elements were made, has been stopped, and the protected interior and furnishing have regained their original aesthetic and functional values.

Thanks to the implementation of the project, the cultural offer of the institution was enriched. A new feature is the Visual Arts Laboratory – exhibitions and other presentations of the latest art, focused mainly on the shows of young artists, or a film screening on the history of the Castle in the context of the history of Poznań and Poland. The Castle can be visited with audio guides, either by renting a device or using a phone application. A multimedia library has been set up and is available both in the space of the second floor and online. The media library contains articles about the history of the building and the most important activities of the institution. The permanent exhibition about the history of the Castle has also been set up, featuring selected surviving artefacts from the original decoration of the Imperial Castle, such as bas-reliefs, column heads, bronze vessels and furniture.

.

**Centrum Kultury Zamek** / The 'Zamek' Culture Centre

**21,60 mln zł** / PLN 21.60 million

**14,34 mln zł** / PLN 14.34 million

# **województwo zachodnio-pomorskie** / zachodnio-pomorskie voivodeship


1. Konserwatorskie Niebo – zakup wyposażenia do Pracowni Działu Konserwacji Muzeum Narodowego w Szczecinie / Conservation Heaven – the purchase of equipment for the Conservation Department of the National Museum in Szczecin ..... 134
2. Rozwój zasobów kulturalnych poprzez prace konserwatorsko-restauratorskie w zabytkowej Kolegiacie pw. N.M.P. Królowej Świata w Stargardzie / The development of cultural resources through conservation and restoration works in the historic Collegiate Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World in Stargard ..... 136
3. Wyposażenie w nowoczesny sprzęt Zachodniopomorskiej Książnicy Cyfrowej w Szczecinie / Equipping the West Pomeranian Digital Library in Szczecin with modern equipment ..... 138
4. Zwiększenie dostępności dziedzictwa kulturowego Pomorza Zachodniego i wzrost kompetencji kulturowych społeczeństwa poprzez zachowanie sakralnej zabytkowej infrastruktury drewnianej / Increasing the accessibility of the cultural heritage of West Pomerania and increasing the cultural competences of the society through the preservation of historic wooden sacred infrastructure ..... 140
5. Poprawa stanu zachowania i zwiększenie dostępności oraz atrakcyjności turystycznej Pomnika Historii RP „Kołbacz – założenie dawnego klasztoru Cystersów, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i domeny państwowej” / Poprawa stanu zachowania i zwiększenie dostępności oraz atrakcyjności turystycznej Pomnika Historii RP „Kołbacz – założenie dawnego klasztoru Cystersów, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i domeny państwowej” ..... 142

1
3
4
Szczecin
5
Kołbacz
2
Stargard

1

# Konserwatorskie Niebo – zakup wyposażenia do Pracowni Działu Konserwacji Muzeum Narodowego w Szczecinie

## Conservation Heaven – the purchase of equipment for the Conservation Department of the National Museum in Szczecin

Muzeum Narodowe w Szczecinie sięga swoją historią 1945 r. Początkowo funkcjonowało jako Muzeum Miejskie. Zbiory muzealne w dużej części oparte są na przedwojennych kolekcjach muzeów znajdujących się na terenie Szczecina oraz kolekcjach gromadzonych już po zakończeniu wojny. W okresie powojennym instytucja zwiększała swoje zbiory głównie dzięki zakupom. W 1970 r. muzeum uzyskało status muzeum narodowego w uznaniu ponadregionalnej wartości zgromadzonej kolekcji. Genezą projektu było rozwiniecie możliwości prowadzenia działalności badawczej i konserwatorskiej Pracowni Działu Konserwacji Muzeum Narodowego w Szczecinie.

Celem projektu „Konserwatorskie Niebo" jest ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Realizacja projektu pozwoliła na zwiększenie ochrony i dostępności zabytków znajdujących się w zbiorach muzeum oraz rozszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Muzeum Narodowego w Szczecinie. Zakupiony sprzęt służy bezpośrednio konserwacji i badaniom dziedzictwa materialnego, a pośrednio – przez odrestaurowane i objęte pracami naukowo-badawczymi eksponaty – tworzeniu narracji i utrwalaniu dziedzictwa niematerialnego.

Dzięki realizacji projektu została przygotowana nowa oferta edukacyjno-popularyzatorska. Dzieciom i młodzieży zaproponowano lekcje muzealne ukazujące zawód konserwatora i jego pracę, możliwe jest też poznanie technik konserwacji i badania obiektów zabytkowych. Podczas warsztatów muzealnych uczestnicy poznają historię koła garncarskiego. Uczniowie szkół branżowych i studenci mogą uczestniczyć w zajęciach z rozszerzoną prezentacją wyposażenia niezbędnego w pracy konserwatora oraz omówieniem nowoczesnych technik badań i prac konserwatorskich realizowanych w poszczególnych pracowniach Działu Konserwacji Zbiorów. Dla uczestników indywidualnych odbywają się cykliczne spotkania „Konserwacja z historią w tle", kierowane do różnych odbiorców: dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym także do pasjonatów dziedzictwa materialnego i kolekcjonerów hobbystów. Organizowane są wizyty studyjne w nowo wyposażonych pracowniach.

Dział Konserwacji Zbiorów Muzeum Narodowego w Szczecinie wykonuje badania, ekspertyzy oraz prace konserwatorskie własnej kolekcji muzealnej oraz uzgodnione prace zlecone w ramach współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w tym także z muzeami regionu, Polską Akademią Nauk i policją. W ofercie proponuje badania nieinwazyjne obiektów zabytkowych z użyciem spektrometru XRF, spektrometru FTIR, mobilnej aparatury RTG oraz analizę obiektów w świetle UV i w promieniowaniu IR. Jako jedyny w regionie oferuje kompleksową, poprzedzoną badaniem, sporządzeniem ekspertyzy i planu konserwatorskiego konserwację mokrych i zawilgoconych obiektów wielkogabarytowych przy użyciu liofilizatora.

The museum collections are largely based on the pre-war collections of museums located in Szczecin and the collection of Polish contemporary art. It increased its collections thanks to deposits from other museums. In 1970, it was granted the status of a National Museum in recognition of the supra-regional value of the collection. The genesis of the project was to develop the possibility of conducting research and conservation activities in the Conservation Department of the National Museum in Szczecin.

The aim of the project entitled "Conservation Heaven" was to protect and develop cultural heritage, both tangible and intangible. The implementation of the project made it possible to increase the protection and accessibility of monuments in the museum's collections and expand the cultural and educational offer of the National Museum in Szczecin. The purchased equipment is now used directly for the conservation and research of the material heritage, and indirectly – through the restored exhibits covered by scientific and research works – it serves to create narratives and preserve intangible heritage.

The Conservation Department of the National Museum in Szczecin performs research, provides expert opinions and carries out conservation work on its own museum collection, as well as agreed works commissioned as part of cooperation with external entities, including museums in the region. The offer includes the non-invasive research of historic buildings with the use of an XRF spectrometer, FTIR spectrometer, mobile X-ray equipment and the analysis of objects in UV light and IR radiation. As the only one in the region, it offers the comprehensive conservation of large-size wet and damp objects with the use of a freeze dryer, preceded by examination, the preparation of an expert opinion and a conservation plan.

**Muzeum Narodowe w Szczecinie** / The National Museum in Szczecin

**3,39 mln zł** / PLN 3.39 million

**2,36 mln zł** / PLN 2.36 million

Ready To Test

2

# Rozwój zasobów kulturalnych poprzez prace konserwatorsko-restauratorskie w zabytkowej Kolegiacie pw. N.M.P. Królowej Świata w Stargardzie

## The development of cultural resources through conservation and restoration works in the historic Collegiate Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World in Stargard

Historia kolegiaty sięga końca XIII w. – wtedy rozpoczęto budowę świątyni, która swój ostateczny kształt uzyskała w końcu XV w. Forma ta, mimo późniejszych przebudów, zachowała się do naszych czasów. Kolegiata Najświętszej Marii Panny Królowej Świata jest jednym z najcenniejszych zabytków pobrzeża Bałtyku, należy do Szlaku Gotyku Ceglanego. Przed pożarem w 1635 r. w kościele znajdowało się 50 ołtarzy, 8 dzwonów oraz polichromie zdobiące ściany naw i kaplic. O wyjątkowości tej budowli świadczy fakt, że ma najwyższe w Polsce sklepienie nawy głównej: ok. 30 m, a także cenne polichromie w zakrystii kościoła. Rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 17 września 2010 r. kolegiata wraz ze średniowiecznymi murami obronnymi uznana została za Pomnik Historii.

Stan kolegiaty NMP Królowej Świata w momencie rozpoczęcia projektu wymagał wielu zmian, w tym renowacji elewacji i odnowy cennych malowideł znajdujących się wewnątrz oraz budowy nowych organów – dotychczasowe, zakupione w latach 60. ubiegłego wieku, nie nadawały się do profesjonalnych koncertów muzyki organowej.

W wyniku realizacji projektu przygotowano bogaty program kulturalno-edukacyjny dedykowany zarówno mieszkańcom Stargardu i okolic, jak i turystom. Międzynarodowe koncerty muzyczne, muzyki organowej, konkurs kolęd i pastorałek, „Jarmark u Królowej Świata", warsztaty i plenery artystyczne dla młodzieży, wystawy fotograficzne, promocje nowych wydawnictw, panele dyskusyjne – to tylko niektóre z propozycji. Nowe oświetlenie, nagłośnienie, nowe organy dadzą możliwość stworzenia imprez typu światło i dźwięk.

Projekt jest przyjazny dla osób z niepełnosprawnościami. Projektowany remont posadzki wyeliminował podstawową barierę architektoniczną – nierówności zniszczonej posadzki i liczne jej ubytki nie będą stwarzać bezpośredniego zagrożenia dla odwiedzających kolegiatę.

The history of the collegiate church dates back to the end of the 13th century – then the temple's construction began, which obtained its final shape at the end of the 15th century. That form, despite later reconstruction, has survived to our times. The Collegiate Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World is one of the most valuable monuments of the Baltic Sea, being a part of the European Route of Brick Gothic. Before the fire in 1635, there had been 50 altars in the church, 8 bells, and polychromes decorating the walls of the naves and chapels. The uniqueness of this building is demonstrated by the fact that it has the highest vault nave in Poland – about 30 m high, as well as valuable polychromes in the church's sacristy. By the decree of 17 September 2010 of the President of the Republic of Poland, the collegiate church with the medieval defensive walls was recognized as a Monument of History.

The collegiate church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World at the time of the start of the project required many changes, including the renovation of the facade and restoration of valuable paintings inside, and the construction of new organs – the previous ones, purchased in the 1960s, were not suitable for professional organ music concerts.

As a result of the project, a rich cultural and educational programme was prepared dedicated to both the inhabitants of Stargard and the surrounding area, as well as tourists. International music concerts, organ music festivals, Christmas carols and pastoral competition, "the Fair at the Queen of the World's", art classes and open-air workshops for young people, photo exhibitions, promotions of new publications, discussion panels – these are just some examples in the offer. New lighting, sound systems and organs will make it possible to create "light and sound" events.

The needs of people with disabilities were taken into account in the project. The planned renovation of the floor eliminated architectural barriers – the unevenness of the damaged floor and its numerous defects were removed; therefore, they no longer pose a threat to the visitors to the Collegiate Church.

**Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata w Stargardzie** /
The Roman Catholic Parish of the Blessed Virgin Mary Queen of the World in Stargard

**20,77 mln zł** / PLN 20.77 million

**17,60 mln zł** / PLN 17.60 million

3

# Wyposażenie w nowoczesny sprzęt Zachodniopomorskiej Książnicy Cyfrowej w Szczecinie

## Equipping the West Pomeranian Digital Library in Szczecin with modern equipment

Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie to centralna biblioteka Pomorza Zachodniego. Jest jednocześnie jedną z największych bibliotek w Polsce. Instytucja została powołana do życia w 1905 r. Mieści się obecnie w trzech połączonych ze sobą budynkach: dwóch przedwojennych oraz w nowoczesnym gmachu o powierzchni 10 tys. $m^2$, wybudowanym, aby dostosować bibliotekę do działalności nowoczesnej instytucji kultury. Zbiór biblioteki liczy 1,7 mln jednostek książek, czasopism i zbiorów specjalnych.

Głównym celem projektu były ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przez utworzenie regionalnego centrum digitalizacji materiałów bibliotecznych, a także zwiększenie dostępności społeczeństwa do zbiorów bibliotecznych w formie cyfrowej. Realizacja projektu uchroniła zbiory o wielkiej wartości historycznej i kulturowej przed unicestwieniem. Wielu materiałów nie można było udostępniać poza biblioteką ze względu na ich zły stan zachowania, a przede wszystkim z uwagi na unikatowy charakter i wartość.

Projekt polegał głównie na zakupie sprzętu. W ramach inwestycji wyposażone zostały centrum digitalizacji oraz repozytorium do archiwizacji i zabezpieczenia zbiorów. Wśród nowych sprzętów znalazły się m.in. skaner dokumentów i skaner do masowej digitalizacji wraz z komputerami sterującymi, wywoływarka do mikrofilmów czy konwerter do zapisu obrazu na mikrofilmie.

W ramach nowej oferty kulturalnej realizowane są interaktywne zajęcia z czytelnikami, opracowano program szkoleniowy dla seniorów „Komputer nie tylko dla młodych". Możliwa jest digitalizacja archiwaliów rodzinnych czy stworzenie cyfrowej kolekcji lokalnych dokumentów życia społecznego z gmin, wsi i miasteczek Pomorza Zachodniego. Powstała także objazdowa Akademia Literatury i Wiedzy Wszelakiej obejmująca wizyty z prelekcjami oraz prezentacjami multimedialnymi w domach seniora, bibliotekach i instytucjach kultury.

Realizacja projektu pozwoliła zainteresowanym, mieszkającym w dowolnym miejscu, skorzystać ze zbiorów w wersji cyfrowej. Dzięki wyposażeniu stanowisk czytelniczych w komputery

i specjalnemu oprogramowaniu ACADEMICA, możliwe stało się udostępnianie elektronicznego egzemplarza obowiązkowego z zasobów Biblioteki Narodowej.

The Stanisław Staszic Pomeranian Library in Szczecin is the central library of the West Pomeranian region. It is also one of the largest libraries in Poland. The institution was established in 1905. It is located in a historic nineteenth-century building, which over the years was expanded and adapted to the activities of a modern cultural institution. The collection of the library consists of 1.7 million books, periodicals and special collections.

The main goal of the project was to protect and preserve cultural heritage by creating a regional centre for the digitisation of library materials, as well as increasing public access to library collections in the digital form. The implementation of the project saved collections of great historical and cultural value from annihilation. Many materials could not be made available outside the library due to their poor condition and, above all, due to their unique nature and value.

The main project was the purchase of equipment. As part of the investment, a digitisation centre and a repository for archiving and preserving the collections were equipped. The new equipment includes a document scanner and a scanner for mass digitisation with control computers, a microfilm developer and a converter for recording images on microfilm.

As part of the new cultural offer, interactive classes with readers are carried out, and a training programme for seniors – "Computers are not only for young people," has been developed. It has now become possible to digitise family archives, or create a digital collection of the local documents giving testimony to the social life of communes, villages and towns in West Pomerania. A travelling Academy of Literature and All Kinds of Knowledge was also established, including trips with lectures and multimedia presentations to retirement homes, libraries and cultural institutions.

The implementation of the project allowed those interested – living anywhere – to use the library collections in the digital form. Thanks to the equipment – a reading stand with computers and special ACADEMICA software, it became possible to provide the obligatory electronic copy of all the resources of the National Library.

**Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie** / The Stanisław Staszic Pomeranian Library in Szczecin

**4,04 mln zł** / PLN 4.04 million

**2,74 mln zł** / PLN 2.74 million

Niedziela społecznego trudu
SZCZECIN
w Czynie Partyjnym
Kurier
SZCZECIŃSKI
Nowy regulamin
czyli o nas – z nami
Krok do przodu
Administracja

4

# Zwiększenie dostępności dziedzictwa kulturowego Pomorza Zachodniego i wzrost kompetencji kulturowych społeczeństwa poprzez zachowanie sakralnej zabytkowej infrastruktury drewnianej

## Increasing the accessibility of the cultural heritage of West Pomerania and increasing the cultural competences of the society through the preservation of historic wooden sacred infrastructure

Na terenie województwa zachodniopomorskiego znajduje się 886 świątyń, z czego prawie 150 to obiekty należące do zespołu drewnianych świątyń wiejskich budowanych w technice ryglowej. Powstawały one sukcesywnie od XV do XIX w. Do dziś pozostają wyjątkowym dziedzictwem kulturowym ze względu na swój wiek, zachowane wyposażenie, zastosowane rozwiązania konstrukcyjne i funkcjonalne. Upływ czasu spowodował, że wymagają starannej opieki konserwatorskiej.

Projekt polegał na przeprowadzeniu kompleksowej renowacji pięciu drewnianych zabytków sakralnych województwa zachodniopomorskiego, w tym kościoła Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Drawnie i kościoła św. Huberta w Nowym Warpnie-Karsznie. Ponadto prace konserwatorskie objęły także zabytkowe drewniane wyposażenia siedmiu innych świątyń: kościoła Wniebowzięcia NMP w Lipianach, kościoła Matki Boskiej Częstochowskiej w Koniewie, kościoła Matki Boskiej Szkaplerznej w Wołczkowie, kościoła Narodzenia NMP w Jarszewie, kościoła Chrystusa Króla w Witnicy, kościoła św. Stanisława Kostki w Karnicach, kościoła Wniebowzięcia NMP w Nowym Warpnie.

W wyniku realizacji projektu powstrzymana została degradacja kruchego drewnianego dziedzictwa kulturowego. Ponadto powstała nowa oferta kulturalno-edukacyjna oferowana przez świątynie objęte projektem, obejmująca konferencje i warsztaty. Ma ona pozytywny wpływ na wzrost wykorzystania budynków w zakresie działalności kulturalnej skierowanej do różnych grup docelowych. Kompleksowe podejście do renowacji drewnianych zabytków sakralnych aktywnie wpłynęło na atrakcyjność nie tylko obiektów, lecz także całego regionu.

There are 886 churches in the Zachodniopomorskie (West Pomerania) Voivodeship, almost 150 of which are buildings belonging to the complex of wooden village churches constructed with the half-timbered technique. They were built successively from the 15th to the 19th century. To this day, they have remained a unique cultural heritage due to their age, preserved features, applied design and functional solutions. Owing to the passage of time, the need for careful conservation arose.

In the project, the comprehensive renovation of five wooden sacred monuments of the West Pomeranian Voivodeship was carried out – the Church of Our Lady of Perpetual Help in Drawno and the Church of St. Hubert in Nowe Warpno-Karszno. In addition, restoration works also included the historic wooden furnishing of seven other churches, including the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Lipiany, the Church of Our Lady of Częstochowa in Koniewo, the Church of Our Lady of the Scapular in Wołczków, the Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in Jarszewo, the Church of Christ the King in Witnica, the Church of St. Stanisław Kostka in Karnice, the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Nowe Warpno.

As a result of the project, the degradation of the fragile wooden cultural heritage was stopped. Moreover, a new cultural and educational offer was created, including conferences and workshops provided in the temples covered by the project. It has a positive impact on the increase in the use of the buildings in terms of cultural activities aimed at different target groups. The comprehensive approach to the renovation of wooden sacred monuments has actively influenced the attractiveness of not only the buildings, but also the entire region.

**Archidiecezja Szczecińsko-Kamieńska z siedzibą w Szczecinie** / The Archdiocese of Szczecin-Kamień with its seat in Szczecin

**19,23 mln zł** / PLN 19.23 million

**15,35 mln zł** / PLN 15.35 million

5

# Poprawa stanu zachowania i zwiększenie dostępności oraz atrakcyjności turystycznej Pomnika Historii RP „Kołbacz – założenie dawnego klasztoru Cystersów, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i domeny państwowej”

## Poprawa stanu zachowania i zwiększenie dostępności oraz atrakcyjności turystycznej Pomnika Historii RP „Kołbacz – założenie dawnego klasztoru Cystersów, późniejszej letniej rezydencji książąt pomorskich i domeny państwowej”

Początki parafii w Kołbaczu sięgają 1173 r., kiedy to książę Warcisław II sprowadził tu zakon cystersów. Mnisi szybko przystąpili do zakładania klasztoru, który ostatecznie został wybudowany w latach 1210–1347. Dzięki ich nowatorskim, jak na tamte czasy i tereny, technologiom produkcji i sposobom gospodarowania Kołbacz szybko stał się jednym z najważniejszych ośrodków politycznych księstwa pomorskiego, do którego często zjeżdżali książęta szczecińscy, a klasztor był ich letnią rezydencją. W 2014 r. założenie dawnego klasztoru Cystersów zostało uznane za Pomnik Historii przez Prezydenta RP. Obiekt wyróżnia się nowatorskimi rozwiązaniami architektonicznymi epoki, kunsztem wykonania detali i wysoką rangą artystyczną.

W ramach projektu przeprowadzono kompleksowe prace konserwatorskie w trzech zabytkowych obiektach: w kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kołbaczu, na terenie dawnego założenia klasztornego cystersów (z podziemnymi reliktami zabudowy i zagospodarowania terenu) wraz z otoczeniem oraz w refektarzu konwersów, tzw. Domu Konwersów. Budynki zostały przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu (windy) i wzroku (podpisy w alfabecie Braille’a, makieta 3D całego terenu).

Dzięki realizacji inwestycji powstała nowa powierzchnia użytkowa w budynku dawnego spichlerza i Domu Konwersów, która zagospodarowana została na cele działalności kulturalno-edukacyjnej, obejmującej m.in. wystawy, warsztaty, prelekcje i koncerty. Całości przedsięwzięcia dopełnił zakup sprzętu i wyposażenia do prowadzenia i organizacji zamierzonych działań cyklicznych i wydarzeń jednorazowych: tablic ekspozycyjnych, tablic interaktywnych czy audioprzewodników w kilku językach. Zrealizowana inwestycja przyczyniła się do podniesienia historyczno-kulturowej wartości obiektu na Szlaku Cysterskim, tym samym usytuowała go na równi z innymi cennymi pocysterskimi zabytkami w Polsce i Europie.

The beginning of the parish in Kołbacz dates back to 1173, when Prince Warcisław II brought the Order of Cistercians there. The monks quickly began setting up a monastery, which was finally built in the years 1210-1347. Thanks to their production technologies and methods of managing, innovative for those times and the area, Kołbacz quickly became one of the most important political centres of the Duchy of Pomerania, to which the princes of Szczecin often came, and the monastery was their summer residence. In 2014, the foundation of the former Cistercian monastery was recognised as a Historic Monument by the President of the Republic of Poland. The building is distinguished by the innovative architectural solutions of the era, the high craftsmanship of details and high artistic rank.

As part of the project, comprehensive conservation works were carried out in three historic facilities – in the Church of the Sacred Heart of Jesus in Kołbacz, in the former Cistercian monastery foundation (with the underground relics of the building and land development) along with the environment, and in the convert's refectory, the so-called Convert's House. The buildings were adapted to the needs of people with disabilities (elevators) and visually impaired (Braille information boards, 3D model of the entire site).

Thanks to the investment, a new usable area was created in the building of the former Granary and Convert’s House, which was adapted to cultural and educational activities, such as exhibitions, workshops, lectures and concerts. The entire undertaking was completed by purchasing the equipment and furnishing for conducting and organising the intended cyclical activities and one-time events – exhibition boards, interactive boards and audio guides available in several languages. The completed investment contributed to the increase in the historical and cultural value of the object on the route of the Cistercian Trail, thus putting it on par with other valuable post-Cistercian monuments in Poland and Europe.

**Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kołbaczu** /
The Roman Catholic Parish of the Sacred Heart of Jesus in Kołbacz

**19,94 mln zł** / PLN 19.94 million

**15,70 mln zł** / PLN 15.70 million

# **województwo pomorskie** / pomorskie voivodeship


1 Bazylika Katedralna w Pelplinie – renowacja i udostępnienie nowej przestrzeni wystawienniczej / The Cathedral Basilica in Pelplin – the renovation and opening of a new exhibition space ..... 146

Barokowy zespół parkowy w Pelplinie – udostępnienie poprzez zagospodarowanie terenu oraz nadanie nowej funkcji wystawienniczo-kulturalnej / The Baroque park complex in Pelplin – makling it available through land development and a new exhibition and cultural function ..... 146

Utworzenie Kociewskiego Centrum Kultury – modernizacja i adaptacja zabytkowych budynków Opactwa Pocysterskiego w Pelplinie / The establishment of the Kociewie Cultural Centre – the modernisation and adaptation of the historic buildings of the Cistercian Abbey in Pelplin ..... 148

2 Zadaszenie Patio Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w celu stworzenia unikalnej przestrzeni kulturalnej / Roofing the Patio of the Academy of Fine Arts in Gdańsk to create a unique cultural space ..... 150

3 Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego zespołu Bazyliki Mariackiej w Gdańsku / The revitalisation and protection of the cultural heritage of St Mary's Basilica in Gdańsk ..... 152

4 Rozbudowa Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni o salę na cele kulturalne jako miejsca prezentacji dziedzictwa kulturowego / The extension of the Art School Complex in Gdynia with a room for cultural purposes as a place for presenting cultural heritage ..... 154

5 Zachowanie i udostępnienie zabytku o wyjątkowej wartości artystycznej – zespołu klasztornego pw. św. Józefa w Gdańsku – poprzez prace konserwatorskie i renowację / The preservation and presentation of a monument of the exceptional artistic value – the monastery complex of St. Joseph in Gdańsk – through conservation works and renovation ..... 156

6 Wzmocnienie potencjału pomorskiej Krainy w Kratę poprzez rewitalizację zabytkowych budynków szkieletowych wraz z restauracją organów kościelnych we wsi Swołowo na potrzeby mieszkańców Pomorza i innych regionów Polski / Strengthening the potential of the Pomeranian Checkered Land by revitalising historic frame buildings along with the restoration of church organs in the village of Swołowo for the needs of the inhabitants of Pomerania and other regions of Poland ..... 158

6
Swołowo
4
Gdynia
2 3 5
Gdańsk
1
Pelplin

1

## Bazylika Katedralna w Pelplinie – renowacja i udostępnienie nowej przestrzeni wystawienniczej

## The Cathedral Basilica in Pelplin – the renovation and opening of a new exhibition space

Prace projektowe miały na celu uczynienie z bazyliki – jednego z najwybitniejszych osiągnięć architektury gotyckiej, kryjącego w sobie bogactwo dzieł wielu wieków sztuki sakralnej – atrakcyjnego punktu na turystycznej mapie Pomorza.

Dzięki generalnemu remontowi i pracom konserwatorskim udało się zachować dziedzictwo kulturowe tego miejsca dla przyszłych pokoleń. Powstała nowa przestrzeń wystawiennicza na poddaszu bazyliki, gdzie prezentowane są niedostępne wcześniej zwiedzającym unikatowe zabytki techniki. Wśród nich należy wymienić przede wszystkim olbrzymie koło deptakowe dźwigu z XVII w., sześć dźwigów – żurawi (w tym co najmniej jeden z przełomu XVII i XVIII w.) oraz kołowroty, giętarkę czy urządzenie do obróbki materiałów. Te nowatorskie ongiś urządzenia były wykorzystywane w trakcie budowy bazyliki. Służyły m.in. do wciągania materiałów budowlanych i drewnianych elementów więźby dachowej. Unikatowy zbiór jest najstarszym zespołem urządzeń technicznych w Polsce i jednym z najstarszych w Europie.

W efekcie podjętych działań bazylika otworzyła się na nowe grupy odbiorców z całego kraju i zagranicy, m.in. dzieci, osoby zainteresowane unikatowymi zabytkami techniki. Realizacja projektu pozytywnie wpłynęła również na wzrost liczby osób biorących udział w innych ważnych wydarzeniach lokalnych: Noce Muzeów w dawnym opactwie cysterskim, Święto miodów, ziół i runa leśnego, Jarmark Cysterski, Przegląd Zespołów Muzyki Dawnej.

The Cistercian Abbey in Pelplin is a unique set of monuments in the country, entered on the List of Monuments of History of the President of the Republic of Poland. It's main building – the Cathedral Basilica – is considered to be one of the most outstanding achievements of the Gothic brickwork. The interior of the church is filled with Baroque paintings and sculptures (including the largest main altar in Poland), and in its attic, there is a unique complex of technical monuments from the 17th century. The monastery complex is one of the best preserved in the country, and the whole is complemented by a rich collection of the medieval art in the nearby Museum – with its greatest treasure, the only copy of the Gutenberg Bible in Poland.

Next to the cathedral, there are the Bishop's Gardens, which are part of the post-Cistercian-cathedral complex, and are a valuable monument with several hundred years of history.

Bearing in mind numerous investment needs, the Diocese of Pelplin implemented as many as 3 projects co-financed by the Infrastructure and Environment Program.

Thanks to the general renovation and conservation works, it was possible to preserve the cultural heritage of this place for the future generations. A new exhibition space has been created in the attic of the Basilica, where unique technical monuments, previously unavailable to visitors, are presented. These monuments include, first of all, a huge crane foot-wheel from the 17th century, six cranes (including at least one from the turn of the 17th and 18th centuries) and winches, a bending machine, and a material processing device. These innovative devices were used during the construction of the Basilica to haul building materials and wooden elements of the roof truss. The unique collection is the oldest set of technical devices in Poland and one of the oldest in Europe.

## Barokowy zespół parkowy w Pelplinie – udostępnienie poprzez zagospodarowanie terenu oraz nadanie nowej funkcji wystawienniczo-kulturalnej

## The Baroque park complex in Pelplin – makling it available through land development and a new exhibition and cultural function

Dzięki projektowi odtworzono zabytkowy park – zrewaloryzowano zieleń, przywrócono pierwotny układ parkowych alei, zadbano o infrastrukturę: zainstalowano oświetlenie i monitoring, wykonano system nawadniania, zbudowano scenę, przygotowano naturalistyczny plac zabaw w przestrzeni wypoczynku dla rodzin z dziećmi, z brązu wykonano makiety opactwa i ogrodów. Przeprowadzono również remont dwóch obiektów z XIX w. – budynku bramnego oraz dawnej wozowni, którą zaadaptowano do nowej funkcji Galerii Ogrody Cystersów. Co istotne, park, który do tej pory udostępniany był tylko kilka razy w roku, po zagospodarowaniu i przywróceniu mu jego oryginalnego charakteru został otwarty dla mieszkańców Pelplina oraz turystów.

Warto dodać, że dokonano ciekawego odkrycia na etapie opracowywania koncepcji rewaloryzacji i adaptacji parku. Stwierdzono, że widoczna na zdjęciu z początku XX w. rabata kwiatowa przed pałacem powstała według jednego z przykładowych projektów, zamieszczonych we wzorniku Wincentego Bielskiego „Wzory kwietników ogrodowych" z 1908 r. Wzorniki, często wykorzystywane przy tworzeniu kompozycji ogrodowych, pokazywały układ każdej z prezentowanych rabat, gatunki zastosowanych w niej roślin kwitnących, ich wielkość i kolor. Dzięki temu możliwe było precyzyjne odtworzenie wyglądu dawnej głównej rabaty kwiatowej. Do jej odtworzenia oraz pozostałych mniejszych rabat na terenie parku zastosowano aż 11 000 sztuk kwitnących roślin jednorocznych wiosennych i 5600 sztuk roślin okresu letnio-jesiennego.

Thanks to the project, the historic park was restored – the greenery was renewed, and the infrastructure was improved – stages were built, a naturalistic playground was prepared in the leisure space for families

with children, the bronze models of the Abbey and the Gardens were prepared. Two buildings from the 19th century were also renovated – the gatehouse and the former coach house, which were adapted to the new function of the Cistercian Gardens Gallery. Importantly, the park, which had been available only a few times a year before, after its development and restoring its original character, was opened to the inhabitants of Pelplin and tourists.

It is worth adding that an interesting discovery was made at the stage of developing the concept of restoration and adaptation of the park. It was found that the flower bed in front of the palace, visible in the photo from the beginning of the 20th century, was created according to one of the exemplary designs included in Wincenty Bielski's pattern book, "*Wzory kwietników ogrodowych*" ("Garden Flowerbed Patterns") from 1908. The pattern book, often used to create garden compositions, shows the layout of each presented flowerbed, the species of flowering plants used in it, and their size and colour. Thanks to that, it was possible to recreate precisely the appearance of the former main flower bed. As many as 11,000 flowering spring annual plants and 5,600 summer-autumn plants were used to recreate the above-mentioned flower bed and other smaller flower beds in the park.

## Utworzenie Kociewskiego Centrum Kultury – modernizacja i adaptacja zabytkowych budynków Opactwa Pocysterskiego w Pelplinie

## The establishment of the Kociewie Cultural Centre – the modernisation and adaptation of the historic buildings of the Cistercian Abbey in Pelplin

Obserwacje ostatnich lat, badania rynkowe oraz statystyki sprzedaży wskazywały, że potencjał opactwa jako produktu turystycznego jest wykorzystany jedynie w ograniczonym stopniu. Dostrzeżono więc potrzebę przygotowania nowej oferty kulturalno-edukacyjnej i powołania instytucji – Kociewskiego Centrum Kultury (KCK), która będzie ją realizować.

W ramach nowej, uatrakcyjnionej oferty kulturalno-edukacyjnej w projekcie przewidziano również gruntowny remont trzech obiektów na terenie dawnego opactwa, które znajdą się pod zarządem KCK: Domu Bramnego z XV w., Domu Sióstr z XIX w. oraz współczesnego budynku biblioteki. Dom Bramny jest siedzibą galerii oferującej przestrzeń wystawienniczą, pozostałe obiekty zyskają nową funkcję: Dom Sióstr stanie się Domem Artysty, a w bibliotece funkcjonować będzie Kociewskie Centrum Edukacji i Kultury (KCEiK).

Działalność KCK będzie miała dwojaki charakter: realizowanie własnej oferty kulturalno-edukacyjnej oraz udostępnianie pomieszczeń centrum grupom zorganizowanym, lokalnym i przyjezdnym. Ideami nadrzędnymi towarzyszącymi działaniom własnym będą propagowanie historii i kultury Pelplina i Kociewia oraz kształtowanie i wzmacnianie tożsamości regionalnej Kociewiaków. Udział w zajęciach będzie nie tylko okazją do poszerzenia wiedzy, lecz także miejscem kształcenia wrażliwości artystycznej i zdolności manualnych. Będzie stanowić alternatywę dla tradycyjnych lekcji szkolnych oraz sposób na interesujące – aktywne – spędzanie wolnego czasu. Własna oferta będzie obejmować: spacery z przewodnikiem po opactwie pocysterskim, warsztaty historyczne, warsztaty edukacyjno-artystyczne, zajęcia etnograficzne, Klub Książki, konkursy wiedzy o opactwie, Pelplinie i Kociewiu, wystawy stałe i czasowe, edukacyjne, historyczne gry plenerowe.

Istotnym elementem działalności KCK jest również wspomaganie lokalnych inicjatyw kulturalnych, m.in. przez bezpłatne udostępnianie pomieszczeń – w KCEiK oraz Domu Artysty – innym organizacjom pozarządowym na ich działalności o charakterze kulturalno-edukacyjnym (sale wielofunkcyjne wyposażone w nowoczesne urządzenia multimedialne, umożliwiające organizację wystaw, seminariów, koncertów, przedstawień, pokazów i innych wydarzeń kulturalnych).

The observations of the recent years, the market research, and sales statistics showed that the potential of the Abbey as a tourist product was only used to a limited extent. Therefore, the need appeared to prepare a new cultural and educational offer and establish an institution – the Kociewie Cultural Centre, which would implement it.

As part of the new, more attractive cultural and educational offer, the project has also included the major renovation of three buildings on the site of the former abbey, which will be under the management of the Kociewie Cultural Centre - the Gatehouse from the 15th century, the House of the Sisters from the 19th century and the contemporary library building. The Gatehouse is the seat of the Diocesan Tourist Information Center, the remaining buildings will gain a new function – the House of the Sisters will become the House of the Artist, and the Kociewie Centre for Education and Culture (KCC) will function in the library.

The activities of the Kociewie Cultural Centre will be twofold – implementing its own cultural and educational offer and making the Center's premises available to organised, local, and visiting groups. The main ideas accompanying their activities will be promoting the history and culture of Pelplin and Kociewie, as well as shaping and strengthening the regional identity of the local inhabitants. Participation in the classes will be not only an opportunity to expand knowledge, but also develop artistic sensitivity and manual skills. It will be an alternative to traditional school lessons and an interesting way of spending free time actively. The own offer will include walks around the Cistercian Abbey with a guide, historical workshops, educational and artistic workshops, ethnographic classes, Book Club, knowledge competitions about the Cistercian Abbey, Pelplin, and Kociewie, the permanent and temporary exhibitions, as well as educational, historical outdoor games.

An important element of the activities of the Kociewie Cultural Centre is also supporting local cultural initiatives, e.g. by making rooms in KCC and the Artist's House available free of charge to other non-governmental organisations for their own cultural and educational activities.

**Diecezja Pelplińska** / The Pelplin Diocese

**56,99 mln zł** / PLN 56.99 million

**47,70 mln zł** / PLN 47.70 million

2

# Zadaszenie Patio Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w celu stworzenia unikalnej przestrzeni kulturalnej

## Roofing the Patio of the Academy of Fine Arts in Gdańsk to create a unique cultural space

Założona w 1945 r. Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku jest największą publiczną uczelnią artystyczną w północnej Polsce. Zlokalizowana jest w najstarszej części miasta uznanej przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Znajdują się tu najważniejsze gdańskie zabytki: Bazylika Mariacka, Złota Brama czy Ratusz Głównego Miasta. Ta zasłużona uczelnia kształci ok. 1000 studentów na wydziałach: architektury i wzornictwa, grafiki, malarstwa, rzeźby i intermediów. Co roku jej mury opuszcza ok. 270 absolwentów. Wśród najbardziej znanych wymienić należy Jerzego Janiszewskiego – twórcę logo „Solidarności", czy Franciszka Duszeńko – współautora pomnika Obrońców Wybrzeża na Westerplatte.

Dofinansowany projekt polegał na zadaszeniu Patio Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w celu stworzenia unikatowej przestrzeni kulturalnej. Jest to rozwinięcie i kontynuacja dotychczas podejmowanych przez uczelnię działań związanych z poprawą stanu infrastruktury oraz dostosowaniem jej do potrzeb społecznych i artystycznych. W 2013 r. w najnowszej części budynku ASP z 1968 r., połączonej z dwoma pozostałymi – Wielką Zbrojownią z lat 1601–1609 oraz XV-wieczną Basztą Słomianą, zostało wybudowane patio. Zabudowanie ścianą szklaną i szklanym zadaszeniem istniejącego Patio pozwoliło zwiększyć powierzchnię użytkową uczelni i stworzyć w ten sposób zamkniętą powierzchnię, obejmującą wysokością otwartą przestrzeń między trzema kondygnacjami. Projekt poprawił walory architektoniczne i artystyczne budynku i stworzył jednocześnie unikatową przestrzeń kulturalną na mapie Gdańska.

Patio to miejsce poświęcone wydarzeniom z udziałem kadry akademickiej, gości z kraju i zagranicy oraz studentów. To przestrzeń otwarta, w której – dzięki szerokiej ofercie programowej – w trakcie spotkań przenikają się słowa, idee i aktywności twórcze. Realizowane inicjatywy są bezpłatne i mają formę wykładów, warsztatów czy interdyscyplinarnych zespołów kreatywnych, tzw. KonceptLabów, skupiających specjalistów o różnych, komplementarnych kompetencjach. Mają zachęcać społeczeństwo do większej aktywności artystycznej. W programie realizowane są również m.in. ogólnopolskie konferencje, cykle prelekcji oraz imprezy kulturalno-rozrywkowe w postaci mobilnego kina sezonowego oraz kameralnych koncertów. Aktywności skierowane są do szerokiego grona odbiorców (dzieci, młodzieży, seniorów), w tym do osób z niepełnosprawnościami, począwszy od amatorów edukacji kulturalnej, przez hobbystów, pasjonatów, dydaktyków czy przedsiębiorców. Działalność Patio przyczynia się zarówno do budowania świadomości i edukacji kulturalnej oraz wzrostu kompetencji kulturowych i wzrostu kreatywności społeczeństwa.

Founded in 1945, the Academy of Fine Arts in Gdańsk is the largest public art school in northern Poland. It is located in the oldest part of the city, recognised by the President of the Republic of Poland as a Monument of History. There are the most important Gdańsk monuments – St. Mary's Basilica, the Golden Gate, and the Main Town Hall. This distinguished university educates around 1,000 students in architecture and design, graphics, painting, sculpture and intermedia departments. About 270 graduates leave its walls every year. Among the most famous are Jerzy Janiszewski – the creator of the "Solidarity" logo, and Franciszek Duszeńko, who is the co-author of the Monument of the Defenders of the Coast on Westerplatte.

The co-financed project consisted in roofing the Patio of the Academy of Fine Arts in Gdańsk with the intention to create a unique cultural space. It is the development and continuation of the activities undertaken so far by the university related to the improvement of the infrastructure and its adaptation to social and artistic needs. In 2013, a Patio was built in the newest building of the Academy of Fine Arts from 1968, connected with two other buildings – the Great Armoury from 1601-1609 and the 15th-century Straw Tower. Covering the existing Patio with a glass wall and roof made it possible to increase the usable area of the university and thus, create a closed area, covering the open space between the three floors of the buildings. The project improved the architectural and artistic values of the building, creating a unique cultural space on the map of Gdańsk.

The Patio is a place dedicated to events with the participation of the academic staff, guests from Poland and abroad, and students. It is an open space, where words, ideas and creative activities intertwine during meetings.

**Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku** / The Academy of Fine Arts in Gdańsk

**7,36 mln zł** / PLN 7.36 million

**4,77 mln zł** / PLN 4.77 million

PATIO

PATIO

3

# Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego zespołu Bazyliki Mariackiej w Gdańsku

## The revitalisation and protection of the cultural heritage of St Mary's Basilica in Gdańsk

Bazylika Mariacka w Gdańsku jest największą ceglaną świątynią Europy. Budowana była przez 159 lat, jej budowę ukończono w 1502 r. Zarówno monumentalna architektura, jak i przepiękne gotyckie wyposażenie sprawiają, że zajmuje ona wysoką pozycję na liście bezcennych zabytków. Obszar XVII-wiecznych fortyfikacji miejskich, na którym znajduje się kościół Mariacki w 1994 r., został wpisany na listę Pomników Historii Prezydenta RP.

Bazylika bardzo ucierpiała w czasie II wojny światowej. Spalony dach, zawalone sklepienia, zburzone mury, wypalona wieża, zdemolowane wnętrze, powybijane okna, spalone bramy – to widok, który pozostawiła po sobie wojna. Ostatecznie, w latach 2017–2020, dzięki unijnemu dofinansowaniu możliwe było przeprowadzenie kompleksowego remontu kościoła. W ramach projektu wykonane zostały m.in. kapitalny remont dachu (wymiana konstrukcji i pokrycia), renowacja elewacji korpusu bazyliki, renowacja wielkich okien korpusu bazyliki, przebudowa prezbiterium, wymiana instalacji elektrycznych i teletechnicznych. Odnowiono także ołtarz główny, który po kilkuset latach odzyskał pierwotny kształt.

W ramach projektu powstała też nowa przestrzeń do prowadzenia działalności kulturalnej. W dawnej kotłowni utworzona została sala multimedialna. Odbywają się tam pokazy specjalnie przygotowanych filmów krótkometrażowych, a w dawnych pomieszczeniach piecowych stworzona została przestrzeń do oglądania prezentacji multimedialnych na zawieszonych monitorach i tabletach. Odrestaurowany został też jeden zestaw piecowy, który w latach międzywojennych miał służyć ogrzewaniu kościoła. Prezentowane filmy dotyczą historii i legend związanych z bazyliką oraz dziejów Gdańska. Wewnątrz świątyni realizowane są wystawy, koncerty i konferencje. W wydarzeniach uczestniczą zarówno dzieci i młodzież (głównie filmy wyświetlane w sali multimedialnej), jak i turyści polscy i zagraniczni.

Stworzenie, w wyniku realizacji projektu, nowej funkcjonalności bazyliki pozwoliło na pobudzenie ukrytego potencjału kościoła, wzmocniło poczucie integracji i tożsamości społeczności lokalnej. Stworzenie oferty również w języku angielskim umożliwiło odkrycie na nowo bazyliki przez turystów zagranicznych. Natomiast dzięki wybudowaniu windy sala multimedialna stała się dostępna dla osób o ograniczonej mobilności.

St Mary's Basilica in Gdańsk is the largest brick temple in Europe. It took 159 years to build it and it was completed in 1502. Both its monumental architecture and exquisite Gothic furnishing make it high on the list of priceless monuments and it has been called the Crown of the City. The area of the 17th-century city fortifications, where the Church of St Mary is located, was included in the list of the Monuments of History by the President of the Republic of Poland in 1994.

The Basilica suffered badly during the Second World War. A burnt roof, collapsed vaults, shattered walls, a burnt-out tower, a demolished interior, smashed windows, and burnt-out gates were the sights left behind by the war. Eventually, between 2017 and 2020, thanks to the EU funding, it was possible to carry out the comprehensive renovation of the Church. The project involved, among others, the complete renovation of the roof (replacing the structure and covering), the renovation of the Basilica body façade, the renovation of the large windows of the Basilica body, rebuilding the chancel, and the replacement of the electrical and telecommunication systems. The main altar was also restored, regaining its original shape after several hundred years.

The project also included the creation of a new space for cultural activities. A multimedia room was created in the former boiler room, where specially prepared short films are shown. Furthermore, space for multimedia presentations on suspended monitors and tablets space was created in the former furnace rooms. One furnace set, which was used to heat the Church in the interwar years, was also restored. The presented films concern the history and legends related to the Basilica and the history of Gdańsk. Exhibitions, concerts and conferences are held inside the Church. The events are attended by children and young people (mainly films screened in the multimedia room) as well as Polish and foreign tourists.

The creation, as a result of the project, of the new functionality of the Basilica has made it possible to stimulate the latent potential of the Church and has strengthened the sense of integration and identity of the local community.

**Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gdańsku** /
The Roman Catholic Parish of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Gdańsk

**19,73 mln zł** / PLN 19.73 million

**16,56 mln zł** / PLN 16.56 million

4

# Rozbudowa Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni o salę na cele kulturalne jako miejsca prezentacji dziedzictwa kulturowego

## The extension of the Art School Complex in Gdynia with a room for cultural purposes as a place for presenting cultural heritage

Zespół Szkół Plastycznych w Gdyni jest publiczną szkołą artystyczną prowadzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Tuż po wojnie, w czerwcu 1945 r., powstało liceum plastyczne z wileńską kadrą nauczycielską. Od ponad 75 lat szkoła kształci młodych twórców w zakresie różnorodnych przedmiotów artystycznych. Obecnie są to: malarstwo, rzeźba, fotografia i film, techniki graficzne, aranżacja przestrzeni. Mury szkoły opuściło wiele wybitnych postaci: rzeźbiarka Magdalena Abakanowicz, autor i krytyk Stefan Chwin czy muzyk Mikołaj Trzaska.

W ramach projektu powstała wielofunkcyjna sala przeznaczona na cele kulturalne – Orłowska Hala Sztuki. Ponadto stworzono dwie nowe pracownie plastyczne, zakupiony został sprzęt audio do prowadzenia działalności kulturalno-edukacyjnej.

Dzięki przeprowadzonej inwestycji szkoła oferuje znacznie więcej możliwości rozwoju niż tylko w kierunkach plastycznych. Przykładowo działalność rozpoczął Dyskusyjny Klub Filmowy, w którego ramach prezentowane są filmy, jakich często nie można obejrzeć w kinie czy telewizji, organizowane są liczne spotkania literackie oraz koncerty muzyki klasycznej i filmowej.

Nowa sala stworzyła przestrzeń, w której uczniowie mogą wspólnie uczestniczyć w różnego rodzaju uroczystościach oraz wernisażach. Możliwe stało się rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających ich pasje. Warto podkreślić, że nowa sala to także miejsce licznych wydarzeń kulturalnych, jak wystawy czy koncerty skierowane do szerokiego grona odbiorców. Jest miejscem spotkań mieszkańców miasta, w którym mogą obcować z kulturą, dyskutować o niej, a także ją tworzyć. To nowe miejsce na kulturalnej mapie Gdyni otwarte zarówno dla mieszkańców, jak i przybywających tu turystów.

The Complex of Art Schools in Gdynia is a public art school run by the Minister of Culture and National Heritage. Shortly after the war, in June 1945, the Art Secondary School was established, based on the teaching staff previously working in Vilnius. For over 75 years, the school has been educating young artists in a variety of artistic subjects. Currently, these are painting, sculpture, photography and film, graphic techniques, and space arrangement. Many eminent figures have graduated from the school, such as a sculptor Magdalena Abakanowicz, an author and art critic Stefan Chwin and a musician Mikołaj Trzaska.

As part of the project, a multifunctional hall was built for cultural purposes – the *Orłowo Hall of Art*. In addition, two new art studios were created, and the audio equipment for cultural and educational activities was purchased.

Thanks to the investment, the school offers many more opportunities for development than just in arts. For example, the Film Discussion Club has started its activity, where films that often cannot be seen at the cinema or in television are presented. Moreover, numerous literary meetings and concerts of classical and film music are organised.

The new room has created space, where students can participate together in various celebrations and vernissages. It has become possible to extend the offer of extracurricular activities to develop their passion. It is worth emphasising that the new hall is also a place for numerous cultural events, such as exhibitions or concerts aimed at a wider audience. It is a meeting place for the city's residents, where they can interact with each other, discuss and create culture. It is a new place on the cultural map of Gdynia, open to both the residents and tourists.

**Zespół Szkół Plastycznych w Gdyni** / The Art School Complex in Gdynia

**5,52 mln zł** / PLN 5.52 million

**4,58 mln zł** / PLN 4.58 million

5

# Zachowanie i udostępnienie zabytku o wyjątkowej wartości artystycznej – zespołu klasztornego pw. św. Józefa w Gdańsku – poprzez prace konserwatorskie i renowację

## The preservation and presentation of a monument of the exceptional artistic value – the monastery complex of St. Joseph in Gdańsk – through conservation works and renovation

Piętnastowieczny zespół klasztorny św. Józefa w Gdańsku jest położony w pobliżu najważniejszych zabytków Gdańska jak Wielki Młyn, baszta św. Jacka, kościół św. Katarzyny. Elementami zespołu klasztornego są kaplica Wiecznej Adoracji, kościół św. Józefa, klasztor zamieszkiwany przez ojców oblatów oraz kapitularz. Ten ostatni od czasów wojny nie był nigdy udostępniony ani remontowany. O wyjątkowości zespołu świadczy fakt, iż jest jednym z niewielu zachowanych na terenie Polski założeń wzniesionych przez karmelitów trzewiczkowych – kontemplacyjnego zakonu Marii Panny z góry Karmel o surowej regule. Należy równocześnie, obok klasztoru Franciszkanów, do jedynych tego typu obiektów istniejących w całości na terenie Gdańska. Jego wyjątkową wartość artystyczną podkreśla fasada gotycka kościoła uznawana za jedną z najpiękniejszych w Gdańsku.

Projekt objął prace budowlane i konserwatorskie w zespole klasztornym w zakresie restauracji i konserwacji zabytków nieruchomych oraz zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem, m.in. wykonano konserwację okien witrażowych oraz wystroju wnętrza kościoła św. Józefa. Ponadto przeprowadzono prace mające na celu dostosowanie pomieszczeń do potrzeb herbaciarni oraz prowadzenia działalności kulturalnej.

W odrestaurowanych pomieszczeniach powstało Oblackie Centrum Edukacji i Kultury. W jego ramach odbywają się m.in. cykliczne koncerty muzyczne, warsztaty dla młodzieży i dorosłych, warsztaty taneczne, muzyczne, teatralne. Mają także miejsce prelekcje i wystawy nawiązujące do charakteru miejsca jako Sanktuarium Ofiar Nieludzkich Systemów, cykliczne wydarzenie „Kulturalny wieczór we dwoje", debaty i spotkania autorskie twórców literatury współczesnej.

The 15th-century monastery complex of St. Joseph in Gdańsk is located near the most important historical monuments of Gdańsk, such as the Great Mill, St. Jack's Tower, and the Church of St. Catherine. The elements of the monastery complex are the Chapel of Eternal Adoration, the Church of St. Joseph, the monastery inhabited by the Oblates and the chapter house. The latter has never been opened to visitors, or renovated since the war. The uniqueness of the complex is evidenced by the fact that it is one of the few preserved premises in Poland built by the Carmelites of the Viscera – the contemplative order of the Virgin Mary of Mount Carmel with strict rules. At the same time, next to the Franciscan monastery, it belongs to the only buildings of this type that have remained intact in Gdańsk. Its unique artistic value is emphasised by the Gothic facade of the church, considered one of the most beautiful in Gdańsk.

The project included construction and conservation works in the monastery complex in the field of the restoration and conservation of immovable monuments, protection against theft and destruction, as well as the maintenance of stained glass windows and the interior of the Church of St. Joseph. In addition, work was carried out to adapt the rooms to the needs of cultural activities and a tea room.

The Oblate Centre for Education and Culture was established in the restored premises. It hosts, among others, cyclical music concerts, workshops for the youth and adults, dance, music and theatre workshops. There are also regular lectures and exhibitions referring to the character of the place as the "Sanctuary of the victims of inhuman systems", the cyclical event "Cultural evening for two," debates and meetings with the authors of the contemporary literature.

**Prowincja Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej** / The Province of the Missionary Oblates of Mary Immaculate

**19,06 mln zł** / PLN 19.06 million

**16,20 mln zł** / PLN 16.20 million

RENOVATVM
MMXVIII

6

# Wzmocnienie potencjału pomorskiej Krainy w Kratę poprzez rewitalizację zabytkowych budynków szkieletowych wraz z restauracją organów kościelnych we wsi Swołowo na potrzeby mieszkańców Pomorza i innych regionów Polski

## Strengthening the potential of the Pomeranian Checkered Land by revitalising historic frame buildings along with the restoration of church organs in the village of Swołowo for the needs of the inhabitants of Pomerania and other regions of Poland

Pomysł na Zagrodę Inicjatyw Twórczych nazwanej Zagrodą Swołowo wziął się z marzeń o miejscu, w którym można by ukazać wyjątkowość tej wsi oraz bogactwo kultury pomorskiej. Swołowo jest starym miejscem osadniczym, co dokumentuje wiele znalezisk, z których część jest w posiadaniu muzeum w Koszalinie. Należy do nich kompleks 15 obiektów z okresu wpływów rzymskich. Podczas badań prowadzonych w latach 30. i 40. XX w. wykopano m.in. szklany pucharek oraz srebrną czarkę z pierwszych wieków n.e. Wieś należy do najstarszych w regionie słupskim, a pierwsze pisemne wzmianki o niej pochodzą z 1230 r., kiedy to książę sławieński nadał ją zakonowi joannitów sprowadzonemu do Starego Sławna.

W ramach projektu przebudowano zabytkowy dom mieszkalny na potrzeby ekspozycji Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie. W domu mieszkalnym planowana jest wystawa stała poświęcona wiedzy ludowej z zakresu przyrody i medycynie ludowej Pomorza oraz wystawa etnograficzna. W budynku planowane jest prowadzenie zajęć z przyrody, etnografii i medycyny ludowej oraz utworzenie suszarni ziół. Przebudowano także zabytkową szkieletową stodołę w Swołowie na potrzeby ekspozycji „Swołowo – historie (nie)oczywiste". W budynku planowane są m.in. zajęcia edukacyjne dotyczące budownictwa wiejskiego Pomorza Środkowego.

Ważną częścią projektu jest także stworzenie Zagrody Inicjatyw Twórczych. W zabytkowym domu mieszkalnym powstanie „Przystanek Artystów i Twórców" – tutaj mieścić się będą pracownie wykorzystywane przez artystów i przestrzenie wystawiennicze.

W tym kompleksowym projekcie zaadaptowano również świetlicę wiejską w Swołowie dla artystów, twórców i uczestników warsztatów i plenerów oraz przeprowadzono pełną konserwację i restaurację prospektu organowego w kościele filialnym w Swołowie.

Przez cały rok na terenie Swołowa są prowadzone lekcje i warsztaty poświęcone obrzędowości, zwyczajom i życiu codziennemu na wsi. Edukacja w muzeum to opowieść o tym, jak wyglądała dawna pomorska wieś, a także uczestnictwo w dawnych zajęciach: młóceniu zboża, siekaniu słomy, obrządku zwierząt, gotowaniu na kuchni kaflowej, zbieraniu i suszeniu ziół, wyrywaniu lnu, tkaniu na krosnach, budowaniu, warzeniu piwa czy pieczeniu chleba.

Obiekty wyremontowane w ramach projektu są pozbawione barier architektonicznych, ponadto zostaną wyposażone w urządzenia ułatwiające uczestnictwo w zajęciach osobom niewidomym i słabowidzącym.

The idea for Creative Initiatives Farm called Swołowo Farm came from the dreams of a place, where you could show the uniqueness of Swołowo and the richness of the Pomeranian culture. Swołowo is an old settlement site, which has been documented by many findings, some of which are in the possession of the Museum in Koszalin. They include a complex of 15 artefacts from the Roman period, which were excavated during the research carried out in the 1930s and 1940s, including a glass cup and a silver goblet from the first centuries of our era. The village is one of the oldest in the Słupsk region; the first written records of it come from 1230, when the Duke of Sławno gave it to the Order of St. John, when it settled in Stare Sławno.

As part of the project, a historic residential house was rebuilt for the exhibition at the Museum of Folk Culture of Pomerania in Swołowo. The permanent exhibition devoted to folk knowledge in the field of nature and folk medicine in Pomerania and an ethnographic exhibition have been planned in the house. It has also been planned to conduct nature, ethnography and folk medicine classes in the building, as well as furnish a herb drying room. The historic, frame barn in Swołowo was also rebuilt, for the exhibition entitled Swołowo – (non)obvious stories. Educational classes on the rural construction in Central Pomerania have been planned in the building.

An important part of the project is also the creation of the Creative Initiatives Farm. In a historic residential house, the "Stop for Artists and Creators" will be built – there the studios and exhibition spaces used by artists will be located.

In this comprehensive project, a village common room in Swołowo was also adapted for artists, creators and the participants of workshops and outdoor sessions, and the full conservation and restoration of the organ was carried out in the local branch church in Swołowo.

Throughout the year, in Swołowo, there are lessons and workshops on rituals, customs and everyday life in the countryside.

The facilities renovated as part of the project are free from architectural barriers, and will also be equipped with devices facilitating the participation of the blind and visually impaired.

**Gmina Słupsk** / The Słupsk Commune

**13,79 mln zł** / PLN 13.79 million

**7,58 mln zł** / PLN 7.58 million

# **województwo warmińsko-mazurskie** / warmińsko-mazurskie voivodeship


1 **Drewniane Perły Ziemi Lubawskiej – konserwacja drewnianych zabytków celem wzrostu atrakcyjności kulturowej regionu** / The wooden Pearls of the Lubawa Region – the conservation of wooden monuments to increase the cultural attractiveness of the region ..... 162

2 **Budowa Sali koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej I st. w Giżycku** / The construction of the Concert Hall of the 1st Degree State Music School in Giżycko ..... 164

3 **Pomnik historii „Frombork – zespół katedralny" – konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego (wybranych obiektów) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych – Etap I prac** / Monument of History "Frombork – the Cathedral Complex" – the conservation and restoration of the 14th-century Defensive and Cathedral Complex (selected objects) together with adaptation to the needs of disabled people – stage I of ..... 166

4 **Rozbudowa, przebudowa i remont Centrum Spotkań Europejskich „Światowid" w Elblągu** / The extension, reconstruction and renovation of the Centre of European Meetings "Światowid" in Elbląg ..... 168

5 **Rozbudowa, przebudowa i remont budynku Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku** / The extension, reconstruction and renovation of the building of the Museum of the Battle of Grunwald in Stębark ..... 170

3
Frombork
4
Elbląg
2
Giżycko
1
Nowe Miasto Lubawskie
5
Stębark

1

# Drewniane Perły Ziemi Lubawskiej – konserwacja drewnianych zabytków celem wzrostu atrakcyjności kulturowej regionu

## The wooden Pearls of the Lubawa Region – the conservation of wooden monuments to increase the cultural attractiveness of the region

Zabytkowe kościoły objęte projektem są usytuowane na ziemi lubawskiej. Na przestrzeni wieków region ten był miejscem przenikania się kultur pruskiej i słowiańskiej, to również miejsce tradycji pogańskich i objawień Matki Boskiej, które przyczyniały się do dynamicznego rozwoju chrześcijaństwa oraz kultury kultu maryjnego w tej części Polski.

Istotną rolę odgrywają miejsca kultu, którymi są drewniane kościoły, świadkowie historii tego regionu. Projekt objął wykonanie prac renowacyjno-konserwatorskich dziewięciu kościołów diecezji toruńskiej, w tym również wykonanie prac konserwatorskich przy 128 drewnianych zabytkach ruchomych, stanowiących wyposażenie tychże kościołów, dostępnych dla wszystkich odwiedzających. Pracami objęto m.in. kościół św. Barbary w Lubawie (drewniany, wzniesiony w latach 1770–1779 na miejscu dawnego kościoła i szpitala pod wezwaniem św. Jerzego), kościół św. Michała Archanioła w Tylicach (1700–1702), kościół Wszystkich Świętych w Brzoziu (wybudowany w 1826 r., gruntownie odnowiony i przekształcony w duchu neogotyckim w 2. połowie XIX w.) oraz kościół św. Barbary w Złotowie (wzniesiony w 1725 r.).

Realizacja projektu umożliwiła ochronę spuścizny historycznej, artystycznej, kulturalnej i zachowanie autentycznej formy zabytków, bez konieczności ich rekonstrukcji i odtwarzania w formie kopii, kościoły zaś tworzą szlak architektury, kultury i sztuki ludowej.

W ramach projektu utworzono szeroką ofertę kulturalno-edukacyjną, która zwiększyła zainteresowanie turystyczne obiektami znajdującymi się w obszarze diecezji toruńskiej, także przez wprowadzoną ofertę kulturalną: Koncert Świętojański, lekcje historii, cykl wykładów o historii malarstwa, popularyzację historii i twórczości lokalnej.

The historic churches covered by the project are located in the Lubawa region. Over the centuries, this region has been a place of the interpenetration of the Prussian and Slavic cultures, it is also a place of pagan traditions and apparitions of the Virgin Mary, which contributed to the dynamic development of Christianity and the Marian cult culture in this part of Poland.

The places of worship, such as wooden churches, and witnesses to the history of this region, play an important role. The project included the renovation and restoration works in 9 churches of the Toruń Diocese, including conservation works on 128 wooden movable monuments that constitute the equipment of these churches, available to all visitors. The works included the Church of St. Barbara in Lubawa (wooden, built in 1770-1779 on the site of the former Church and Hospital of St. George), the Church of St. Michael the Archangel in Tylice (built in the years 1700-02), the Church of All Saints in Brzozów (built in 1826 and completely renovated and transformed in the Neo-Gothic spirit in the second half of the 19th century), and the Church of St. Barbara in Złotów (built in 1725).

The implementation of the project made it possible to protect the historical, artistic and cultural heritage and preserve the authentic form of the monuments, without the need to reconstruct and recreate them in the form of copies; the churches create a trail of architecture, culture, and folk art.

As part of the project, a wide cultural and educational offer was created, which increased the interest in tourist facilities located in the Toruń Diocese, also through the introduced cultural offer – the Midsummer concert, history lessons, a series of lectures on the history of painting, popularisation of history and the local art.

**Parafia św. Tomasza w Nowym Mieście Lubawskim** / Saint Thomas Parish in Nowe Miasto Lubawskie

**18,41 zł** / PLN 18.41 million

**15,65 zł** / PLN 15.65 million

# 2

## Budowa Sali koncertowej Państwowej Szkoły Muzycznej I st. w Giżycku

## The construction of the Concert Hall of the 1st Degree State Music School in Giżycko

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Giżycku działa już od 1966 r.. Umiejscowiona w sercu miasta placówka kształci 114 uczniów w specjalnościach: fortepian, akordeon, skrzypce, wiolonczela, gitara klasyczna, flet, klarnet, saksofon, obój i perkusja. Szkoła aktywnie działa także na polach edukacji artystycznej i szerzeniu kultury: od lat w Giżycku i regionie odbywają się letnie festiwale organowe (np. Święta Lipka, Reszel). W związku brakiem profesjonalnej sali koncertowej zdecydowano o rozpoczęciu działań na rzecz budowy profesjonalnej sali koncertowej, wyposażonej w instrumenty niezbędne do realizacji oferty kulturalnej.

W efekcie projektu powstała sala koncertowa na 160 miejsc, zakupiono także instrumenty muzyczne. W projekcie zadbano o osoby z niepełnosprawnościami przez zamontowanie platformy przy wejściu głównym. Poszerzenie bazy szkoły o salę koncertową otworzyło zupełnie nową perspektywę do prezentacji dorobku artystycznego uczniów i nauczycieli szkoły, organizowania koncertów z udziałem wybitnych artystów, wprowadzenia nowych form kulturalno-edukacyjnych często o zasięgu ogólnopolskim, a w niektórych wypadkach – międzynarodowym. Działalność koncertowa szkoły spotyka się z szerokim oddźwiękiem społecznym, w tym także środowisk profesjonalnych zarówno w mieście, jak i w regionie (np. Akademia Muzyczna, filia w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie).

Salę otwarto dwoma uroczystymi koncertami, recitalem fortepianowym Szymona Nehringa oraz koncertem jazzowym Tria Andrzeja Jagodzińskiego. W okresie dwóch lat działalności sali systematycznie odbywały się koncerty Estrady Kameralnej Filharmonii Narodowej, warsztaty dla profesjonalnych wokalistów, koncerty z udziałem wybitnych artystów, w tym m.in. we współpracy z Polskim Impresariatem Muzycznym „Z klasyką przez Polskę", I Letnie Koncerty Fortepianowe i Kameralne, recital fortepianowy „Kobiecą ręką pisane", koncert muzyki w ramach Giżycko Baroque Festival, koncerty uczniów i pedagogów szkoły muzycznej II st. w Olsztynie, koncerty edukacyjne dla uczniów giżyckich szkół i przedszkoli.

The State Primary Music School in Giżycko has been operating since 1966. Located in the heart of the city, the facility educates 114 students in the following specialties: piano, accordion, violin, cello, classical guitar, flute, clarinet, saxophone, oboe and percussion. The school is also active in the fields of artistic education and spreading culture – for years, summer organ festivals have been held in Giżycko and the region (e.g. Św. Lipka, Reszel), but there was no suitable concert hall and instruments for presenting classical music. In connection with the above, it was decided to start activities to construct a professional concert hall equipped with the tools necessary to implement the cultural offer.

As a result of the project, a concert hall with 160 seats was created, and musical instruments were also purchased. The project took care of the needs of people with disabilities by installing a platform at the main entrance. The expansion of the school base with a concert hall opened a completely new perspective for the presentation of the artistic achievements of the school's students and teachers, organising concerts with the participation of outstanding artists, and introducing new cultural and educational forms, often nationwide, and in some cases international. Concert activities of the school meet with a wide social response, including professional environments, both in the city and the region (e.g. the Academy of Music, the branch in Białystok, the University of Warmia and Mazury in Olsztyn).

The hall was opened with two ceremonial concerts – a piano recital by Szymon Nehring and a jazz concert by the Andrzej Jagodziński Trio. During two years of the Hall's operation, plenty of events have been organised, for instance concerts on the National Philharmonic Chamber Stage, workshops for professional singers, concerts with the participation of outstanding artists, including "With classics through Poland" in cooperation with the Polish Music Agency, the 1st Summer Piano and Chamber Concerts, piano recital "Written with a female hand," a music concert as part of the Giżycko Baroque Festival, the concerts of students and teachers of the 2nd degree Music School in Olsztyn, educational concerts for the students of schools and kindergartens in Giżycko.

**Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Giżycku** / The 1st Degree State Music School in Giżycko

**5,83 mln zł** / PLN 5.83 million

**4,85 mln zł** / PLN 4.85 million

PAŃSTWOWA SZKOŁA MUZYCZNA

3

# Pomnik historii „Frombork – zespół katedralny” – konserwacja i restauracja XIV-wiecznego zespołu obronnego i katedralnego (wybranych obiektów) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych – Etap I prac

## Monument of History "Frombork – the Cathedral Complex" – the conservation and restoration of the 14th-century Defensive and Cathedral Complex (selected objects) together with adaptation to the needs of disabled people – stage I of

Wzgórze Katedralne we Fromborku należy do zabytków najwyższej klasy. Wielokrotnie niszczone i przebudowywane zachowało podstawowe elementy średniowiecznego założenia architektonicznego. Zostało wpisane do rejestru zabytków jako zespół warowni katedralnej – element historycznego układu urbanistycznego Fromborka decyzją wojewódzkiego konserwatora zabytków w 1958 r.. W roku 1994 Prezydent RP po raz pierwszy dokonał wpisu na Listę Pomników Historii 15 najcenniejszych i najważniejszych dla kultury narodowej obiektów i założeń architektonicznych – w tym pierwszym wpisie znalazł się zespół katedralny we Fromborku.

Pomnik Historii Frombork Zespół Katedralny stanowi bazylika katedralna Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła – najstarsza budowla fromborskiego wzgórza, zbudowana w latach 1329–1388 wraz murami obronnymi, na których posadowiono kapitularz, pałac biskupa Ferbera, bramę południową, wikariat, wieżę zwaną wieżą Radziejowskiego, bramę zachodnią, wieżę Kopernika, kanonię Prepozyta, kanonię Kustosza.

Wyjątkowe znaczenie tego miejsca podnoszą tradycja historyczna utworzonej w 1243 r. diecezji warmińskiej i ustanowionej w 1260 r. Warmińskiej Kapituły Katedralnej. Kulturę i dziedzictwo tego miejsca tworzyli wybitni biskupi warmińscy i kanonicy katedralni, mecenasi sztuki. Najsłynniejszym z nich jest kanonik Mikołaj Kopernik, który na Warmii żył, pracował i prowadził badania przez 40 lat życia. Tu zmarł i został pochowany w katedrze. Inne wybitne postaci dla historii i kultury polskiej to biskupi warmińscy: bp Marcin Kromer, kardynał Stanisław Hozjusz, bp Krzysztof Szembek. Nie można zapomnieć o wyjątkowych fundacjach kardynała Michała Radziejowskiego czy bpa Adama Stanisława Grabowskiego. Przebywali tu kardynał Stanisław Hozjusz, bp Ignacy Krasicki, kanonik Aleksander Sculteti (kartograf).

Dzięki wykonanym pracom budowlanym i konserwatorskim w katedrze Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Andrzeja Apostoła będzie można zwiedzać nowe, niedostępne do tej pory przestrzenie. Są to pomieszczenia skarbca katedralnego, zakrystii biskupiej i kanonickiej, kaplicy św. Jerzego, nazywanej także kaplicą polską. Ostatni tak duży projekt konserwacji i renowacji katedry i obiektów w jej otoczeniu prowadzony był w połowie XIX w.

Na poddaszu katedry podziwiać  mistrzów budowlanych – oryginalną więźbę dachową z XV i XVI w. Wnętrze katedry rozświetlone zostało nową iluminacją, która tworzy wspaniały nastrój i pozwala dostrzec detale znajdujących się tu zabytków. Odnowiona została elewacja katedry, wykonano konserwację witraży i zagospodarowano teren dziedzińca, co umożliwiło dostęp straży pożarnej do zabytku. W Muzeum Mikołaja Kopernika zainstalowano windę i platformy dla osób poruszających się na wózkach. Wdrożono również innowacyjne rozwiązania w zakresie wirtualnego dostępu do katedry dla osób niepełnosprawnych, przez stworzenie aplikacji na smartfony, oraz stanowisko wirtualnej rzeczywistości.

Przygotowane zostaną specjalne ścieżki tematyczne dotyczące historii wzgórza katedralnego, postaci Mikołaja Kopernika, sztuki sakralnej, rzemiosła, które będą powiązane z ekspozycją. Na terenie zespołu katedralnego zostaną rozmieszczone znaczniki, dzięki którym za pomocą smartfonów będzie można uzyskać informacje o oglądanych właśnie obiektach.

Thanks to the construction and conservation work carried out in the Cathedral of the Assumption of the Holy Virgin Mary and St Andrew the Apostle, it will be possible to visit new spaces that were previously inaccessible. These include the rooms of the Cathedral treasury, the bishop's and canon's sacristy, the St George’s chapel, also known as the Polish Chapel.

In the attic of the Cathedral, you can admire the craftsmanship of the medieval master builders by looking at the original roof trusses from the 15th and 16th centuries. The interior of the Cathedral was illuminated with a new illumination system, which creates a wonderful atmosphere in the interior and allows you to see the details of the monuments located there. The façades of the Cathedral were renovated, the stained glass windows were restored and the courtyard was re-developed to allow the fire brigade access to the Monument. An elevator lift and platforms for wheelchair users were installed at the Nicolaus Copernicus Museum. Innovative solutions were also implemented for virtual access to the Cathedral for people with disabilities through the creation of a smartphone application and a virtual reality station.

**Archidiecezja Warmińska** / The Archdiocese of Warmia

**22,25 mln zł** / PLN 22.25 million

**18,11 mln zł** / PLN 18.11 million

4

# Rozbudowa, przebudowa i remont Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu

## The extension, reconstruction and renovation of the Centre of European Meetings “Światowid” in Elbląg

Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu zakończyło największą inwestycję w swojej historii. Projekt realizowany był na kilku płaszczyznach równocześnie. Do głównej bryły dobudowano nowe bloki budynków. Jeden z nich przeznaczony został w całości na działania artystyczno-edukacyjne. Przebudowa Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu dotyczyła także kina „Światowid”. Od początku swojego istnienia stawia ono na różnorodność. W jego repertuarze każdy widz znajdzie coś dla siebie: od filmów dla najmłodszej publiczności, przez kino głównego nurtu, po propozycje dla najbardziej wymagających odbiorców. Dotychczas widzowie mogli korzystać z dwóch sal kinowych. Po rozbudowie mają do dyspozycji także trzecią – liczącą 73 miejsca. Jest to sala studyjna, w której odbywają się prezentacje kina autorskiego, studyjnego, amatorskiego oraz spotkania, wykłady i zajęcia z twórcami i ekspertami od kinematografii.

Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu od początku istnienia integruje i wspiera środowisko artystyczne. To właśnie z myślą o artystach, twórcach i wszystkich, którzy chcą się realizować w zakresie sztuki, powstały w instytucji nowe przestrzenie wystawiennicze, pracownie artystyczne i miejsca do aktywności twórczej.

W ramach realizacji projektu cały budynek został pozbawiony wielu barier architektonicznych. Przed wejściem zamontowano specjalne barierki, wewnątrz zaś umieszczono kolejną windę dla niepełnosprawnych oraz oznaczenia podłogowe dla osób z problemami wzroku. Uzupełnieniem tych oznaczeń jest umieszczona w wejściu głównym tablica tyflograficzna. Także osoby z niepełnosprawnością ruchu mają lepszy dostęp do kasy, punktu informacji i kina – wszystko za sprawą zainstalowanej platformy przyschodowej. Nowa sala studyjna kina została w pełni przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo oraz dla osób niewidomych i niedowidzących. Zmiany objęły także stronę internetową, która została zaprojektowana zgodnie z założeniami i uwzględnieniem norm WCAG 2.1.

The Centre of European Meetings “Światowid” has completed the largest investment in its history. The project was carried out simultaneously in several areas. New building elements were added to the main body of the existing building. One of them was entirely dedicated to artistic and educational activities. The reconstruction of the Centre of European Meetings “Światowid” in Elbląg also concerned the Światowid Cinema. From the beginning of its existence, it has focused on diversity. In the cinema's repertoire, every cinemagoer can find something for themselves, from films for the youngest audience, through the mainstream cinema, to proposals for the most demanding audiences. So far, viewers could use two cinema halls. After the expansion, they have also the third one at their disposal with 73 places. It is a studio room, where author, studio and amateur cinema presentations are held, as well as meetings, lectures and classes with filmmakers and experts.

The Centre of European Meetings “Światowid” has been integrating and supporting the artistic community from the very beginning of its existence. It is precisely for artists, creators and all those who want to pursue themselves in the field of art. For all of them, the institution has created new exhibition spaces, art studios and places for creative activity.

As part of the project, many architectural barriers were removed in the entire building. In front of the entrance, special barriers were installed, and inside, there is another elevator for people with disabilities and tactile floor markings for the visually impaired people. These signs are complemented by a typhlographic information board installed near the main entrance. Also, people with physical disabilities have better access to the cash register, information point and cinema – all thanks to the installed platform near the staircase. The new studio room of the Światowid Cinema is fully adapted to the needs of people with physical disabilities and people who are blind or partially sighted. A new website has been designed in accordance with the project and taking into account the WCAG 2.1 standards.

**Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu** / The Centre of European Meetings “Światowid”

**25,83 mln zł** / PLN 25.83 million

**12,59 mln zł** / PLN 12.59 million

TEATR IM. ALEKSANDRA SEWRUKA

5

# Rozbudowa, przebudowa i remont budynku Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku

## The extension, reconstruction and renovation of the building of the Museum of the Battle of Grunwald in Stębark

Miejsce, w którym znajduje się obiekt muzeum, jest jednym z najważniejszych dla polskiej historii – rozegrała się tam jedna z najważniejszych bitew Europy. Pomysł powołania muzeum upamiętniającego największe starcie rycerstwa w średniowieczu pojawił się z okazji 600-lecia bitwy. Przed rozpoczęciem projektu Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku korzystało z niewielkiej powierzchni wystawienniczej, która nie dawała możliwości zaprezentowania posiadanych eksponatów, a także nie była dostosowana do obecnego poziomu rozwoju muzealnictwa. W związku z tym konieczna była rozbudowa muzeum oraz zakup nowoczesnego, multimedialnego sprzętu i wyposażenia.

W efekcie realizacji projektu znacząco rozbudowano muzeum, powstała nowa, ciekawa architektonicznie przestrzeń o powierzchni prawie 4 tys. $m^2$. Ponadto zakupiono niezbędny do prowadzenia działalności kulturalnej sprzęt i wyposażenie wystaw muzealnych, zaplanowano także zagospodarowanie terenu w sąsiedztwie budynku. Od początku prac w zamyśle projektantów obiekt miał stać się nowoczesnym centrum muzealnym, uzupełniającym i uatrakcyjniającym programowo Pola Grunwaldzkie.

Po zakończeniu projektu zaplanowano otwarcie wystawy stałej, podzielonej na 10 bloków tematycznych:

- „Zakon, Polska i Litwa przed Wielką Wojną", na której będzie można zobaczyć zarys historii stron konfliktu poparty materiałami kartograficznymi i przedstawieniami kluczowych postaci;
- „Przyczyny bezpośrednie rozpoczęcia działań wojennych", gdzie przedstawione są stosunki międzynarodowe prowadzące do wybuchu Wielkiej Wojny;
- „Plany i problemy" – ukazująca przygotowanie stron konfliktu do wojny oraz ekspozycje prezentujące uzbrojenie i wyposażenie wojskowe okresu późnego średniowiecza;
- „Wyprawa wojenna i bitwa pod Grunwaldem" – gdzie zaprezentowany jest przebieg konfliktu od wypowiedzenia wojny oraz ekspozycja przedstawiająca mapy i makietę przeprawy pod Czerwińskiem;
- „Bitwa pod Grunwaldem" – w ramach której zaprezentowany będzie przebieg bitwy grunwaldzkiej – makieta oraz animacje i filmy przedstawiające wydarzenia z bitwy, poparte tekstami i mapami;
- „Oblężenie Malborka" – prezentująca makietę zamku wraz z opisem wydarzeń prowadzących do zakończenia wojny;
- „Tradycja grunwaldzka" – oś czasu z kluczowymi datami z historii Polski i zakonu krzyżackiego oraz znaczenie bitwy grunwaldzkiej po dzień dzisiejszy;
- „Ekspozycja chorągwi rycerskich" – prezentująca naturalnej wielkości kopie chorągwi rycerskich z bitwy grunwaldzkiej, będące najważniejszym nośnikiem treści ideowych w średniowieczu i czasach współczesnych;
- „Zabytki archeologiczne" – w której ramach przedstawiony będzie obecny dorobek badań archeologicznych;
- „Kaplica" – wykonana w pomniejszonej skali makieta kaplicy pobitewnej.

Wystawy będą dostosowane do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku (tabliczki w alfabecie Braille'a, makiety 3D, audioprzewodniki) oraz słuchu (podpisy na wszystkich eksponatach oraz w materiałach wideo).

Ważnym elementem projektu jest także podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu przez modernizację miejsca ekspozycji dziedzictwa kulturowego. Ponadto zaplanowano nowe formy uczestnictwa przez rozwój oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby, wynikające z rozwoju technicznego i technologicznego, przez zastosowanie innowacyjnych rozwiązań, w tym montaż urządzeń pozwalających na stosowanie wideomappingu – techniki pozwalającej na tworzenie nowatorskich animacji i pokazów.

As a result of the project, the Museum was significantly enlarged, and a new architecturally interesting space with an area of almost 5,000 square metres was created. In addition, the equipment and furnishing for the Museum exhibitions necessary for cultural activities were purchased, and the site development plan for the vicinity of the building was prepared. From the beginning, the intention of architects and designers was making the facility a museum centre which would complement the programme of the Fields of Grunwald and make it more attractive.

After the completion of the project, the opening of the following permanent exhibitions was planned.

An important element of the project was also improving the tourist attractiveness of the region by modernising the place of cultural heritage exhibitions. In addition, new forms of participation were planned through the development of a cultural offer corresponding to the new needs resulting from technical and technological development. It was done through the use of innovative solutions, including the installation of devices that allow for the use of video mapping technology.

**Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku** / The Museum of the Battle of Grunwald in Stębark

**48,90 mln zł** / PLN 48.90 million

**15,07 mln zł** / PLN 15.07 million

# **województwo podlaskie** / podlaskie voivodeship


1. Przebudowa zabytkowej Hali Targowej na Halę Kultury w Łomży wraz z jej wyposażeniem / The redevelopment of the historic Market Hall into the Hall of Culture in Łomża with its furnishing ..... 174
2. Klasztor w Wigrach jako spuścizna kulturowa Zakonu Kamedułów / The monastery in Wigry as the cultural heritage of the Camaldolese Order ..... 176
3. Wykonanie wystawy stałej i zakup wyposażenia na potrzeby Muzeum Pamięci Sybiru / The creation of the permanent exhibition and the purchase of equipment for the Sybir Memorial Museum ..... 178
4. Wzrost dostępności do infrastruktury kultury poprzez budowę sali koncertowej przy Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. W. Lutosławskiego w Zambrowie / Increasing access to cultural infrastructure through the construction of a concert hall at the Witold Lutosławski State Music School of the 1st degree in Zambrów ..... 180
5. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez remont zabytkowego obiektu oraz jego adaptację na potrzeby utworzenia Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Sejnach / The protection and development of cultural heritage through the renovation of the historic building and its adaptation for the purpose of creating the Museum of the Borderlands of the Polish-Lithuanian Commonwealth in Sejny ..... 182

2
Wigry
5
Sejny
3
Białystok
1
Łomża
4
Zambrów

1

# Przebudowa zabytkowej Hali Targowej na Halę Kultury w Łomży wraz z jej wyposażeniem

## The redevelopment of the historic Market Hall into the Hall of Culture in Łomża with its furnishing

Przedmiotem inwestycji były przebudowa i modernizacja budynku Hali Targowej wybudowanego w latach 1927–1929 na Halę Kultury. Obiekt jest cennym przykładem zabytkowej architektury użytkowej, jednak w okresie powojennym wnętrze budynku zostało zabudowane pawilonami handlowo-usługowymi i było mocno zaniedbane. W wyniku realizacji projektu zmieniono funkcję budynku, w obiekcie wydzielono nowe przestrzenie: salę wielofunkcyjną, salę widowiskową wraz z antresolą, klubokawiarnię, Punkt Informacji Turystycznej, sale wystawiennicze, salę spotkań. Zmodernizowany obiekt zlokalizowany na łomżyńskim rynku, nieopodal ratusza, ma szansę stać się jednym z symboli modernizującego się miasta i w pozytywny sposób wpłynąć na jego wizerunek.

Zgodnie z założeniami projektu działalność Hali Kultury skoncentrowana jest na wspieraniu łomżyńskich instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz grup artystycznych: formalnych i nieformalnych. Hala Kultury współpracuje z placówkami oświatowymi oraz placówkami pomocy społecznej. Inicjuje i realizuje również własne przedsięwzięcia kulturalne. W Hali Kultury odbywają się: koncerty, projekcje filmowe, spektakle teatralne i taneczne, wystawy, warsztaty, spotkania autorskie i promocje książek, przeglądy twórczości artystycznej i festiwale. Hala Kultury w założeniach projektowych jest otwarta na współpracę z państwami nadbałtyckimi: Litwą, Łotwą i Estonią w ramach działań Via Baltica.

Obiekt Hali Kultury dostosowano na każdej jego kondygnacji do potrzeb osób niepełnosprawnych. W sali widowiskowej z kolei zainstalowano pętlę indukcyjną, tzn. system wspomagania odbioru dźwięku przez osoby niesłyszące, używające aparatów słuchowych. Hala jest jedynym obiektem w Łomży wyposażonym w taki system.

The subject of the investment was the redevelopment and modernisation of the old Market Hall building constructed between 1927 and 1929 as the Hall of Culture. The building is a valuable example of historic functional architecture, but in the post-war period, the interior of the building was built over  with commercial and service pavilions and it was severely neglected. As a result of the project, the function of the building has been changed and new spaces have been created in the building – a multi-functional hall, an auditorium with a mezzanine, a club-cafe, a tourist information point, exhibition halls, and a meeting room. The modernised building, located in the market square in Łomża, close to the Town Hall, has the potential to become one of the symbols of modernising the city and contribute positively to its image.

In line with the project's objectives, the activities of the Hall of Culture are focused on supporting Łomża's cultural institutions, non-governmental organisations and artistic groups – both formal and informal. The Hall of Culture cooperates with educational and social welfare institutions. It also initiates and implements its own cultural projects. The Hall of Culture hosts concerts, film screenings, theatre and dance performances, exhibitions, workshops, meetings with authors and book promotions, art reviews and festivals. The Hall of Culture, in the project's assumptions, is open to cooperation with the Baltic states – Lithuania, Latvia and Estonia, as part of the Via Baltica activities.

The Hall of Culture has been adapted on each floor to the needs of the disabled. Moreover, the auditorium has been fitted with an induction loop, i.e. an assistive listening system for deaf people using hearing aids. The Hall is the only building in Łomża equipped with such system.

**Miasto Łomża** / The City of Łomża

**18,34 mln zł** / PLN 18.34 million

**9,41 mln zł** / PLN 9.41 million

2

# Klasztor w Wigrach jako spuścizna kulturowa Zakonu Kamedułów

## The monastery in Wigry as the cultural heritage of the Camaldolese Order

Zakon kamedułów nad Wigry sprowadził król Jan Kazimierz, a zespół klasztorny w Wigrach sięga swoją historią aż XVII w. Los nie był jednak dla zabytku łaskawy. W czasie I wojny światowej zabudowania uległy poważnym uszkodzeniom. W 1944 r. obiekt w dużej mierze został uszkodzony w wyniku ostrzału artyleryjskiego. Prace remontowe rozpoczęto w 1947 r., zakończono w latach 70. XX w. Zabytek zasłynął przez działalność zakonu kamedułów, którzy prowadzili akcję osadniczą na tym obszarze. Ważnym historycznym wydarzeniem była wizyta w 1999 r. Papieża Jana Pawła II – po tej wizycie obiekt stał się jedną z największych atrakcji turystycznych Podlasia.

Remont eremu tarasu górnego jest kolejnym etapem programu renowacji i przywrócenia funkcji kulturalnych klasztoru nawiązujących do zakonu kamedułów wigierskich. Stan eremu wymagał natychmiastowych prac konserwatorskich, by nie uległ bezpowrotnemu zniszczeniu. Zakres prac obejmował odrestaurowanie eremu tarasu górnego wraz z murem i wieżą zegarową. W wyniku realizacji projektu zostało udostępnionych 13 wystaw stałych (12 w eremach i 1 w wieży zegarowej), każda dotycząca oddzielnej tematyki związanej z działalnością zakonu, w tym m.in: „Apteka wigierska", „Przemysł kamedulski" oraz „Introligatornia". W ramach projektu zakupiono także sprzęt multimedialny i wystawienniczy na potrzeby realizacji nowych usług kulturalnych.  W wyniku realizacji projektu powstały stałe wystawy „Erem historyczny", „Eremitorium klasztoru Kamedułów w Wigrach", które prezentują historię klasztoru oraz działalność kamedułów i ich wpływ na rozwój regionu. Oferta obiektu obejmuje także warsztaty edukacyjno-kulturalne, wystawy oraz koncerty. Projekt pozytywnie wpływa na otoczenie, zwiększa atrakcyjność turystyczną Suwalszczyzny w postaci wystaw prezentujących cele zakonne, w których przedstawiono umiejętności wykorzystania naturalnych zasobów. Zachęca to lokalne społeczności do promocji tradycji i zwyczajów regionalnych, w szczególności kamedulskich.

Mimo że zespół klasztorny zlokalizowany jest na wysokim wzniesieniu, to dzięki odpowiedniemu ukształtowaniu terenu możliwy jest bezpośredni podjazd samochodem do eremu tarasu górnego. Odtworzone ciągi piesze wykonano z dużych płyt granitowych, co ułatwia poruszanie się na wózkach.

Eremy kamedulskie, oprócz kościoła, składają się z kilku domków z ogródkiem. W każdym z nich mieszkał jeden zakonnik, który żył zgodnie z regułami milczenia oraz *ora et labora* (módl się i pracuj). Domki te nie były dostępne dla osób z zewnątrz. Dzięki realizacji projektu odwiedzający klasztor w Wigrach mają możliwość zobaczenia cel kamedulskich, w których mieszkali mnisi, i poznania ich codziennego życia. W przyległym ogródku możliwe jest wsłuchanie się w modlitwę gregoriańską i kontemplacja otaczającej przyrody Wigierskiego Parku Narodowego.

The renovation of the upper terrace hermitage was the next stage of the renovation programme and the restoration of the cultural functions of the monastery referring to the Order of Camaldolese of Wigry. The state of the hermitage required immediate conservation work so that it would not be irretrievably damaged. The scope of work included the restoration of the hermitage of the upper terrace with the defensive wall and the clock tower. As a result of the project implementation, 13 permanent exhibitions were made available (12 in the hermitages and 1 in the clock tower), each on a separate topic related to the activity of the order, including "Wigry Pharmacy," "Camaldolese Industry" and "Book Bindery." As part of the project, multimedia and exhibition equipment were also purchased for the implementation of new cultural services.

As a result of the project, the following permanent exhibitions were created: the Historical Hermitage and the Hermitage of the Camaldolese Monastery in Wigry, which present the history of the Monastery and the activity of the Camaldolese monks and their influence on the development of the region. The facility's offer also includes educational and cultural workshops, exhibitions and concerts. The project has a positive impact on the surroundings, increasing the tourist attractiveness of the Suwałki Region in the form of exhibitions presenting Camaldolese monastic cells, which show the skills of using natural resources. This encourages the local communities to promote regional traditions and customs, especially those of Camaldolese.

Although the monastery complex is located on a high hill, thanks to the appropriate terrain, it is possible to drive a car directly up to the hermitage of the upper terrace.

**Fundacja Wigry Pro** / The Wigry Pro Foundation

**21,46 mln zł** / PLN 21.46 million

**14,86 mln zł** / PLN 14.86 million

3

# Wykonanie wystawy stałej i zakup wyposażenia na potrzeby Muzeum Pamięci Sybiru

## The creation of the permanent exhibition and the purchase of equipment for the Sybir Memorial Museum

Pomysł na upamiętnienie wielowiekowej obecności Polaków na Syberii narodził się jeszcze w II Rzeczypospolitej. Wojna przerwała te starania, a sowiecka okupacja przyniosła Kresom masowe deportacje polskich obywateli na Syberię i do Kazachstanu. Inicjatywa stworzenia muzeum opowiadającego o polskim doświadczeniu Sybiru odżyła w Białymstoku.

Na siedzibę muzeum wybrano przedwojenny magazyn na bocznicy dawnego Dworca Poleskiego. To tutaj mieszkańcy Białegostoku i okolic wsiadali do towarowych wagonów, którymi potem deportowano ich w głąb Związku Sowieckiego. Projekt architekta Jana Kabaca połączył wojskowy magazyn z nowoczesnym skrzydłem mieszczącym m.in. administrację placówki. Największym eksponatem wystawy stałej jest wagon towarowy, tzw. tiepłuszka. Stoi w holu muzeum na torach, które wnikają do budynku z zewnątrz i łączą go z bocznicą kolejową.

W ramach projektu w surowej bryle budynku stworzono wystawę stałą łączącą eksponaty, multimedia oraz relacje świadków i uczestników wydarzeń. Opowiada ona o polskich osadnikach i odkrywcach Syberii, zesłańcach z czasów carskich oraz ofiarach deportacji na Syberię i do Kazachstanu z okresu sowieckiej okupacji. Dba o szeroki kontekst, przedstawia kulturę przedwojennych Kresów oraz wielonarodowe doświadczenie sowieckich represji. Łączy obraz, dźwięk oraz wrażenia dotykowe. Integralnymi elementami wystawy są Memoriał Zbrodni Katyńskiej oraz rzeźba ekspozycyjna *Ludzie z lodu*. W powiązaniu z wystawą przygotowano program warsztatów i lekcji muzealnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Zakłada on szerokie wykorzystanie sprzętu multimedialnego zakupionego w ramach projektu.

Muzeum przyciąga mieszkańców Białegostoku i regionu, którzy na wystawie odnajdują historie zbieżne z ich rodzinnym doświadczeniem. Odpowiada także na zapotrzebowanie na ofertę kulturalną zgłaszane przez mieszkańców w trakcie badań poprzedzających realizację projektu. Dużą grupą odbiorców są turyści z Polski i zagranicy, którzy przyjeżdżają do Białegostoku specjalnie, aby poznać historię polskiego Sybiru. Muzeum jest też ważnym miejscem dla międzynarodowej społeczności Sybiraków.

Wystawa jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przygotowano ścieżki dźwiękowe dla niedowidzących i niedosłyszących, pętle indukcyjne, makietę wystawy oraz modele wybranych eksponatów z opisem w alfabecie Braille'a dla niewidomych. Zarówno budynek muzeum, jak i wystawa stała są w pełni dostępne dla gości z niepełnosprawnością ruchową. Muzeum udostępnia także wózki inwalidzkie oraz chodziki. Dla osób w spektrum autyzmu przygotowano pokój wyciszenia.

The idea to commemorate the centuries-long presence of Poles in Siberia originated back in the Second Polish Republic. The war interrupted those efforts, and the Soviet occupation brought mass deportations of the Polish citizens to Siberia and Kazakhstan, to the Borderlands. The initiative to create a museum recounting the Polish experience of Siberia was revived in Białystok.

A pre-war warehouse on the siding of the former Polesie Railway Station was chosen to house the Museum. In this area, the inhabitants of Białystok and the surrounding area got into freight wagons that were then used to deport them deep into the Soviet Union. The design by an architect, Jan Kabac, combined a military warehouse with a modern wing housing, among others, the administration of the facility. The largest exhibit in the permanent exhibition is a freight wagon, the so-called "tiepłuszka" (a heated wagon). It stands in the Museum lobby, on the tracks that penetrate the building from the outside, connecting it with a railway siding.

As part of the project, the permanent exhibition combining exhibits, multimedia, as well as the accounts of witnesses and participants of the events was created in the austere body of the building. It tells the story of the Polish settlers and explorers of Siberia, exiles from the tsarist era and victims of deportations to Siberia and Kazakhstan during the Soviet occupation. It provides a broad context, presenting the culture of the pre-war Borderlands and the multinational experience of the Soviet repression. It combines image, sound and tactile sensations. The Katyn Memorial and the exhibition sculpture "People of Ice" are integral elements of the exhibition. A programme of workshops and museum lessons for children, young people and adults was prepared in relation to the exhibition. It assumes the extensive use of multimedia equipment purchased as part of the project. The exhibition is adapted to the needs of people with disabilities.

**Muzeum Pamięci Sybiru** / The Sybir Memorial Museum

**12,99 mln zł** / PLN 12.99 million

**6,78 mln zł** / PLN 6.78 million

SYBERIA
SYBIR
SYBIR

4

# Wzrost dostępności do infrastruktury kultury poprzez budowę sali koncertowej przy Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. W. Lutosławskiego w Zambrowie

## Increasing access to cultural infrastructure through the construction of a concert hall at the Witold Lutosławski State Music School of the 1st degree in Zambrów

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Witolda Lutosławskiego w Zambrowie powstała w 1989 r. Obecnie uczy się w niej ponad 100 uczniów w 9 klasach instrumentalnych: akordeonu, gitary, fletu fortepianu, klarnetu, perkusji, saksofonu, skrzypiec, trąbki. Szkoła od początku swojego funkcjonowania prowadzi ożywioną działalność koncertową. Do tradycji należą koncerty z okazji świąt państwowych, nowego roku, koncerty dla szkół i przedszkoli.

Uczniowie szkoły w coraz większym stopniu i z coraz większym powodzeniem biorą udział w konkursach i przesłuchaniach ogólnopolskich i międzynarodowych. Wielu z nich zdobywa najwyższe laury. Wraz ze wzrostem poziomu nauczania zwiększył się również poziom koncertów szkolnych oraz ich liczba. Od 1998 r. Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Zambrowie jest organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Gitarowego oraz Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Witolda Lutosławskiego.

Organizacja koncertów oraz różnorodnych imprez kulturalnych o zasięgu zarówno szkolnym, jak i regionalnym, ogólnopolskim, a nawet międzynarodowym, spowodowała wzrost zainteresowania działalnością szkoły w środowisku. Dalszy rozwój placówki utrudniały jednak ograniczenia związane z budynkiem. Zbyt mała sala koncertowa (na 80 miejsc), niewielka scena oraz hałas pobliskiej ulicy utrudniały i obniżały poziom organizowanych koncertów.

Otrzymane dofinansowanie umożliwiło szkole budowę nowoczesnej sali koncertowej wraz z odpowiednim zapleczem technicznym, przystosowanej dla osób z niepełnosprawnościami. Nowa sala liczy ponad 150 miejsc i wyposażona jest w najwyższej jakości oświetlenie sceniczne oraz nagłośnienie.

Nowa oferta kulturalna wykreowana po zrealizowaniu projektu obejmuje wydarzenia muzyczne o zasięgu zarówno ogólnopolskim, jak i międzynarodowym, co wskazuje na szerokie ponadregionalne oddziaływanie projektu. Zaplanowano m.in. Wiosenne Impresje Muzyczne, Międzynarodowy Konkurs Duetów Fortepianowych oaz Ogólnopolski Konkurs Perkusyjny i Pianistyczny.

The Witold Lutosławski State Music School of the 1st degree in Zambrów was created in 1989. Currently, over 100 students study at the school in 9 instrumental classes: accordion, guitar, piano flute, clarinet, percussion, saxophone, violin, and trumpet. The school has been known for its lively concert activities since its establishment. The tradition of the school includes concerts on national holidays, the New Year, and concerts for schools and kindergartens.

The students of the school take part in national and international competitions and auditions to an increasing extent and with increasing success. Many of them win the top laurels. Along with the increase in the level of education, the level of school concerts and their number has also increased. Since 1998, the Witold Lutosławski State Music School of the 1st degree in Zambrów is the organiser of the National Guitar Competition and the International Witold Lutosławski Piano Competition.

The organisation of concerts and various cultural events at the school level, as well as regional, national, and even international one, has resulted in an increased interest in the school's activities in the community. However, the further development of the school was hindered by the constraints associated with the building. The concert hall was too small with only 80 seats, the small stage and the noise of the nearby road made it difficult and lowered the level of the organised concerts.

The received funding enabled the school to build a modern concert hall, together with appropriate technical facilities adapted to people with disabilities. The new concert hall has over 150 seats and is equipped with the highest quality stage lighting and sound system.

The new cultural offer created after the implementation of the project includes music events of both the national and international scope, which indicates the broad supra-regional impact of the project. Among others, Spring Musical Impressions, the International Piano Duo Competition, and the National Percussion and Piano Competition have been planned.

**Państwowa Szkoła muzyczna im. Witolda Lutosławskiego w Zambrowie** /
The Witold Lutosławski State Music School in Zambrów

**7,68 mln zł** / PLN 7.68 million

**5,39 mln zł** / PLN 5.39 million

# 5

## Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez remont zabytkowego obiektu oraz jego adaptację na potrzeby utworzenia Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Sejnach

## The protection and development of cultural heritage through the renovation of the historic building and its adaptation for the purpose of creating the Museum of the Borderlands of the Polish-Lithuanian Commonwealth in Sejny

Klasztor podominikański zbudowano w latach 1619–1706. Stan obiektu stanowił zagrożenie nie tylko dla budynku klasztoru, lecz także dla bezpieczeństwa osób tam przebywających. Wymagał prac naprawczych z uwagi na poważne zawilgocenia, spękania i uszkodzenia elementów konstrukcyjnych, zdewastowanie więźby dachowej, brak podłóg w części pomieszczeń. Za adaptacją obiektu na Muzeum Kresów przemawiało jego umiejscowienie w zakątku północno-wschodniej Polski – najbliżej kresów dawnych ziem Rzeczypospolitej oraz uwarunkowania historyczne. Mieszkańcy pogranicza Kresów tworzą swoistą mieszankę narodowościową tworząc swoisty tygiel kultur.

Zakres projektu obejmuje odrestaurowanie zabudowań klasztoru podominikańskiego przez wykonanie robót budowlanych, prac konserwacyjnych i renowacyjnych oraz zakup wyposażenia, stworzenie wystaw stałych tworzących cykl Muzeum Kresów Wschodnich.

W wyniku realizacji projektu powstały cztery wystawy stałe oparte w dużej mierze na materiałach multimedialnych (wystawa „Znane rody i osobowości" – wielowątkowa prezentacja znanych i zapomnianych rodzin, obywateli Kresów, wystawa „Nacje narodowościowe" opisująca wielokulturowość regionu, wystawa „Religie Kresów Wschodnich" omawiająca zagadnienia związane z bogactwem wyznań religijnych na terenie Kresów, ich wpływ na kulturę, sztukę oraz politykę wewnętrzną oraz wystawa dotycząca kuchni kresowej, jednej z najciekawszych polskich kuchni regionalnych). Przygotowano także scenariusze lekcji muzealnych, zarówno dla dorosłych, jak i dzieci i młodzieży. Projekt będzie pozytywnie wpływał na budowanie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie historii, tradycji i kultury pokazującej jedność Kresów, ich kształt oraz wspólne korzenie makroregionu Morza Bałtyckiego.

Budynek został wyposażony w windę, a wystawy będą uwzględniały potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Wszystkie prezentacje opatrzone będą napisami oraz nagraniem z asystą tłumacza migowego. Aby zapewnić dostęp osobom z niepełnosprawnością wzrokową, teksty prezentacji będą dystrybuowane w systemie audio. Wprowadzone będą również rozwiązania komunikacyjne w alfabecie Braille'a.

Podczas prowadzenia robót budowlanych odkryto relikty z dawnych czasów, m.in. fragment drewnianego wodociągu. Pod warstwą tynku odkryto fresk dominikanina pochodzący prawdopodobnie z XVII w.

The building of the former Dominican Monastery was built in the years 1619-1706. The condition of the building posed a threat not only to the monastery building itself, but also the safety of people staying there. It was in need of repair work due to severe dampness, cracks and damage to the structural elements, devastation of the roof trusses, and the missing floors in some rooms. The building's location in the corner of north-eastern Poland – the closest to the "Borderlands" of the former Polish lands, together with historical considerations, spoke in favour of adapting the building to be used as the Museum of the Borderlands. The inhabitants of the Borderlands form a peculiar mix of nationalities, creating a kind of the "melting pot of cultures".

The scope of the project included the restoration of the building of the former Dominican Monastery by carrying out construction, conservation and renovation works, and the purchase of equipment, as well as the creation of the permanent exhibitions forming the Eastern Borderlands Museum series.

As a result of the project's implementation, four permanent exhibitions were created, largely based on multimedia materials (Famous Families and Personalities exhibition – a multi-threaded presentation of well-known and forgotten families, the citizens of the Eastern Borderlands; National Factions exhibition – describing the multiculturalism of the region; Religions of the Eastern Borderlands exhibition – discussing issues related to the richness of religious denominations in the Eastern Borderlands, their impact on culture, art and domestic politics; and Cuisine of the Eastern Borderlands exhibition – one of the most interesting Polish regional cuisines). The museum lesson scenarios were also prepared, both for adults and children, as well as young people.

The building was equipped with a lift, and the exhibitions will take into account the needs of people with disabilities. All presentations will be subtitled and recorded with the assistance of a sign interpreter. To ensure access for visually impaired people, presentation texts will be distributed via the audio system. Braille-based communication solutions will also be introduced.

**Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP w Sejnach** /
The Roman Catholic Parish of the Visitation of the Blessed Virgin Mary in Sejny

**20 mln zł** / PLN 20 million

**17 mln zł** / PLN 17 million

# **województwo lubelskie** / lubelskie voivodeship


1. Wschodniosłowiańskie dziedzictwo kulturowe – konserwacja, renowacja i digitalizacja drewnianych cerkwi i ich wyposażenia w Małopolsce, na Podkarpaciu, Lubelszczyźnie i Podlasiu / East Slavic cultural heritage – the conservation, renovation and digitisation of wooden churches and their furnishing in Małopolska, Podkarpacie, Lublin and Podlasie ..... 186
2. Remont konserwatorski i modernizacja ekspozycji w wybranych zabytkowych obiektach Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym / The conservation, renovation and modernisation of exhibitions in selected historic buildings of the Vistula River Area Museum in Kazimierz Dolny ..... 188
3. „Fabrica Ecclesiae" – remont zabytkowego budynku Infułatki na cele rozwoju działalności kulturalno-edukacyjnej zespołu katedralnego w Zamościu wraz z zagospodarowaniem terenu / Fabrica Ecclesiae – the renovation of the historic Infułatka building for the purposes of developing the cultural and educational activity of the Cathedral complex in Zamość, including land development ..... 190
4. Pomniki historii – duże i małe. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny – ochrona i udostępnianie wybranych obiektów sakralnych Lublina i Kazimierza Dolnego / The Monuments of History – the Big and the Small. The richness and diversity of the cultural heritage of the Lublin region – protection and making publicly available selected sacred buildings in Lublin and Kazimierz Dolny ..... 192
5. Przebudowa, rewitalizacja i konserwacja budynków zespołu pałacowo-parkowego w Kozłówce (dwie oficyny, stajnia, teatralnia) z adaptacją na cele kulturowe i turystyczne / The reconstruction, revitalisation, and conservation of the buildings of the palace and park complex in Kozłówka (two outbuildings, a stable, and a theater room) with adaptation to cultural and tourist purposes ..... 194
6. Rewitalizacja największego XVII-wiecznego barokowego kościoła oo. Franciszkanów w Polsce – Zamość / The revitalisation of the largest seventeenth-century Baroque Franciscan church in Poland – Zamość ..... 196
7. Muzeum Lubelskie – ochrona dziedzictwa przeszłości i nowe wyzwania przyszłości: edukacja, nauka innowacyjność, promocja regionu, turystyka / The Lublin Museum – protecting the heritage of the past and facing the new challenges of the future: education, science, innovation, promoting the region and tourism ..... 198
8. Rewitalizacja historycznego obiektu Akademii Zamojskiej w Zamościu / The revitalisation of the historic building of the Zamość Academy ..... 200
9. „Klasztor w sercu miasta" – renowacja Bazyliki Ojców Dominikanów w Lublinie / "A monastery in the heart of the city" – the renovation of the Basilica of the Dominican Fathers in Lublin ..... 202

5
Kozłówka
2
Kazimierz Dolny
1 4 7 9
Lublin
3 6 8
Zamość

1

# Wschodniosłowiańskie dziedzictwo kulturowe – konserwacja, renowacja i digitalizacja drewnianych cerkwi i ich wyposażenia w Małopolsce, na Podkarpaciu, Lubelszczyźnie i Podlasiu

## East Slavic cultural heritage – the conservation, renovation and digitisation of wooden churches and their furnishing in Małopolska, Podkarpacie, Lublin and Podlasie

Powołana w 1989 r. diecezja obejmuje swym zasięgiem dawne części województw lubelskiego, podkarpackiego, małopolskiego i podlaskiego. Jej centrum jest Lublin. Na terenie diecezji znajduje się wiele cennych obiektów takich jak cerkwie, cmentarze, ikonostasy, ikony. Od wielu lat diecezja sukcesywnie prowadzi prace mające na celu ochronę i konserwację tych zabytków. Nadrzędnym celem podejmowanych prac jest chęć ochrony tego kruchego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń. Zabytkowe drewniane cerkwie stanowią dowód na wielowiekową obecność kultury i religii prawosławnej w polskim dziedzictwie kulturowym.

W ramach inwestycji poddano renowacji obiekty sakralne obrządku prawosławnego zlokalizowane wzdłuż wschodniej granicy Polski. Projekt nakierowano na rewaloryzację i upowszechnienie zdegradowanego dziedzictwa kultury wschodniosłowiańskiej wraz z jego otoczeniem. Prace renowacyjne objęły 19 zabytków w południowej i wschodniej części Polski, z czterech województw. Jednym z objętych wsparciem obiektów jest prawosławna cerkiew św. Archanioła Michała w Turzańsku. W 2013 r. wpisana została, wraz z 15 innymi cerkwiami na terenie Polski i Ukrainy, na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Obiekt w Turzańsku jest rzadkim przykładem cerkwi wschodniołemkowskiej.

W ramach projektu przeprowadzono prace budowlano-konserwatorskie w zakresie drewnianych zabytkowych obiektów i ich otoczenia, a także prace konserwatorskie dotyczące drewnianych zabytków ruchomych, stanowiących unikatowe wyposażenie poszczególnych obiektów. Renowacja obiektów miała na celu przywrócenie ich świetności, podniesienie ich znaczenia kulturalno-religijnego oraz rozwój turystyki.

Należy podkreślić, że część obiektów zlokalizowana jest w bardzo małych miejscowościach wiejskich. Służyły one tylko lokalnym społecznościom i wiernym, nie były dostępne turystom. Projekt poprawił dostępność tych obiektów, upowszechnił wiedzę na ich temat. Na bazie zrewaloryzowanych obiektów powstał szlak turystyki kulturowej „Śladami wschodniosłowiańskiej tradycji". Zabytki poddano digitalizacji, przygotowano o każdym z nich film w charakterze przewodnika z audiodeskrypcją oraz tzw. ślad GPS dla wycieczek rowerowych, który służy jako mapa i prowadzi do kolejnych obiektów. Materiały te (film oraz ślad GPS) udostępniono na urządzenia mobilne za pośrednictwem kodów QR i zamieszczono je na stronie internetowej szlaku.

Renowacja zabytków objętych wsparciem polepszyła nie tylko stan zachowania zabytkowych obiektów, lecz także dostęp do informacji o cerkwiach. Dostępność do materiałów na ich temat stworzyła wspólny produkt kulturowo-turystyczny, który pozytywnie wpłynie na rozwój turystyki wzdłuż szlaku.

Established in 1989, the diocese covers the former parts of the Lubelskie, Podkarpackie, Małopolskie and Podlaskie voivodeships. There are many valuable objects, such as churches, cemeteries, iconostases and icons. For many years, the diocese has successively been carrying out works aimed at the protection and conservation of these monuments. The overriding goal of the undertaken works is the desire to protect this fragile heritage for the future generations.

As part of the investment, the Orthodox religious buildings located along the eastern border of Poland were renovated. The project aimed at the revalorisation and dissemination of the degraded heritage of East Slavic culture and its surroundings. The renovation works covered 19 monuments in the southern and eastern part of Poland, from four provinces. One of the objects covered by the project was the Orthodox Church of Saint Archangel Michael in Turzańsk. In 2013, along with 15 other Orthodox churches in Poland and Ukraine, it was inscribed on the UNESCO World Heritage List. It presents a rare type of East Lemko church.

As part of the project, construction and conservation works were carried out on the historic wooden buildings and their surroundings. Conservation work was also done on wooden movable monuments constituting the unique furnishing of individual buildings. The renovation of the facilities aimed at restoring their splendour, increasing their cultural and religious significance and developing tourism.

The project improved the accessibility of those objects and disseminated knowledge about them. On the basis of the restored objects, a cultural tourism trail called "In the footsteps of East Slavic tradition" was created – the monuments were digitised, a video about each of them as a guide with the audio description was prepared and the so-called GPS tracker for bicycle trips, which serves as a map and leads to other objects, was created.

**Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska** / The Orthodox Diocese of Lublin Chełm

**26,69 mln zł** / PLN 26.69 million

**22,68 mln zł** / PLN 22.68 million

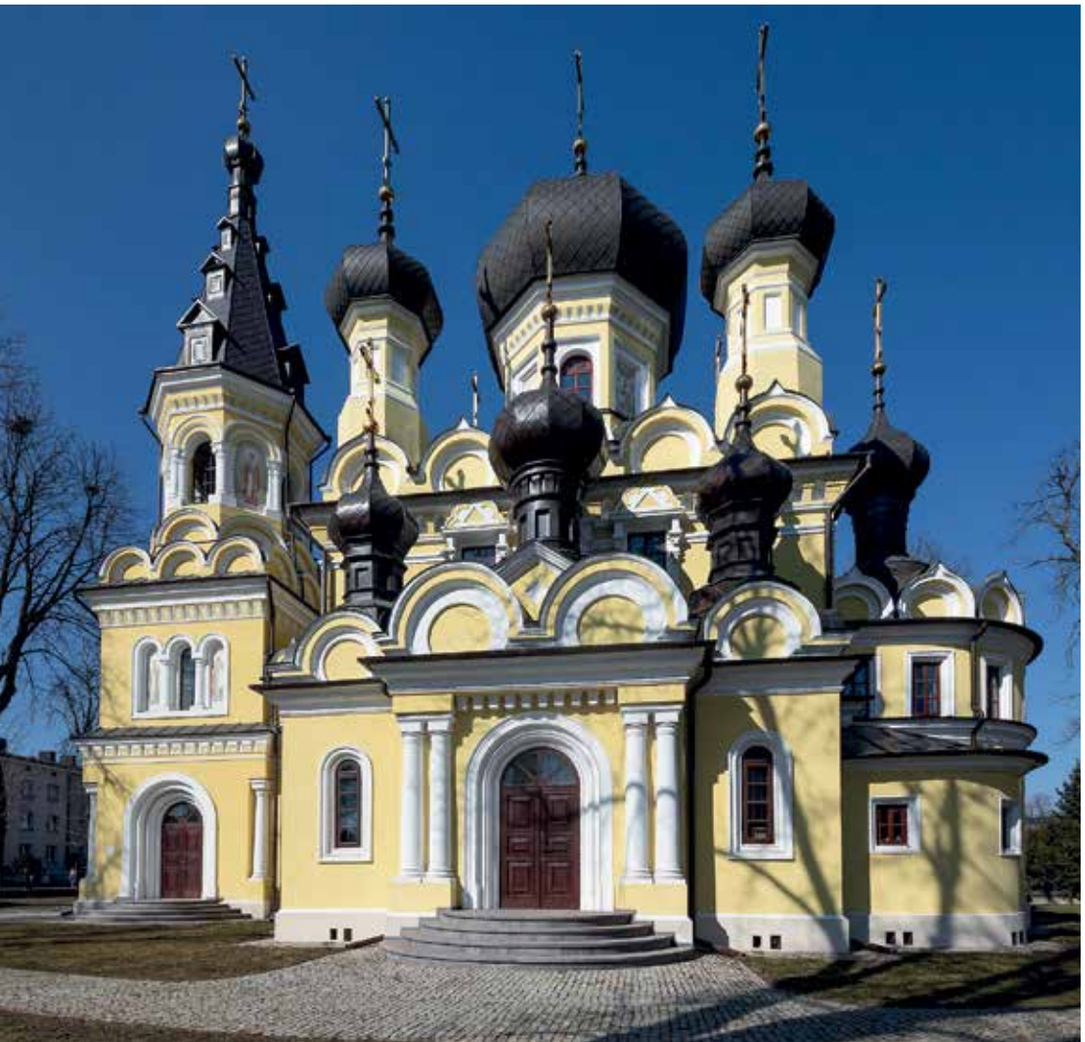

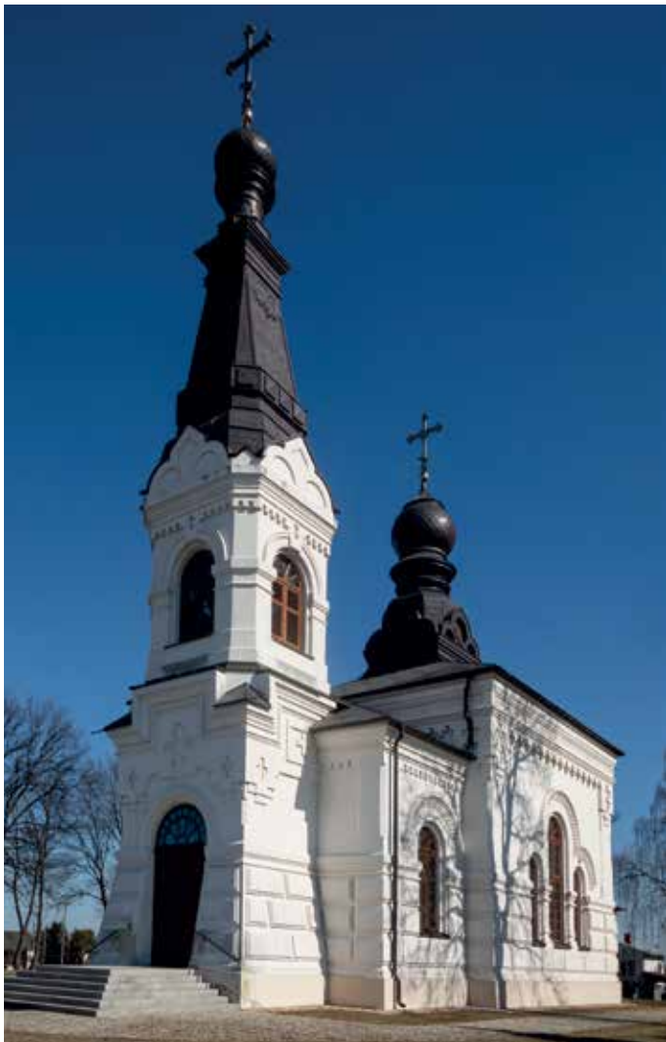

2

# Remont konserwatorski i modernizacja ekspozycji w wybranych zabytkowych obiektach Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym

## The conservation, renovation and modernisation of exhibitions in selected historic buildings of the Vistula River Area Museum in Kazimierz Dolny

Muzeum Nadwiślańskie jest integralnie związane z Kazimierzem Dolnym – miastem malowniczym i magicznym zarazem, miastem o niezwykłej aktywności kulturalnej, z unikatową architekturą małomiasteczkową, bogatą historią, pełnym wąwozów i bogactw przyrodniczych.

W klimat lokalnego otoczenia wpisuje się działalność Muzeum Nadwiślańskiego oraz zrealizowany przez nie projekt, w którego ramach wykonano prace konserwatorskie i budowlane w pięciu zabytkowych obiektach o szczególnej wartości historycznej i kulturowej. W zespole tym znalazły się dwa budynki drewniane o charakterze dworkowym, translokowane z terenu Lubelszczyzny: Dwór z Gościeradowa z 2. połowy XVIII w. oraz Dom Wójtowski z Modliborzyc z XIX w. Obiekty te, wkomponowane w przestrzeń zabudowy małomiasteczkowej Kazimierza Dolnego, stanowią obecnie unikatowe przykłady budowli drewnianych z tego okresu. Znakomitym przykładem architektury drewnianej jest też zabytkowa willa należąca do Marii i Jerzego Kuncewiczów, zaprojektowana wraz z elementami aranżacji wnętrza przez znanego kazimierskiego architekta okresu międzywojennego – Karola Sicińskiego. Wśród remontowanych obiektów znajdują się też dwa wybitne przykłady mieszczańskiej architektury murowanej: Kamienica Celejowska i Spichlerz Ulanowskich (wcześniej Przybyłów). Kamienica Celejowska należy do najcenniejszych w Polsce zabytków architektury mieszczańskiej epoki manieryzmu. Wzniesiono ją w latach 30. XVII w. dla bogatego kupca Bartłomieja Celeja. Charakteryzują ją bogato zdobiona stiukowa elewacja oraz wysoka attyka zdobiona maszkaronami, która uważana jest za jedną z najpiękniejszych w Polsce. Kamienica zachowała charakterystyczny dla renesansowo-manierystycznych budowli dach pogrążony, kryty gontem. Z kolei Spichlerz Ulanowskich należy do najstarszych murowanych spichlerzy w Polsce. Wzniesiony został w 1591 r. przez mieszczanina kazimierskiego Mikołaja Przybyłę. Jego wyjątkowość polega na zachowaniu oryginalnych detali, w tym wyjątkowej w skali kraju więźby dachowej o konstrukcji storczykowej, będącej unikatowym przykładem późnośredniowiecznych ciesielskich rozwiązań konstrukcyjnych.

W ramach inwestycji przeprowadzono prace konserwatorskie, restauratorskie i zabezpieczające przed degradacją oraz roboty budowlane przystosowujące budynki do współczesnych standardów muzealnych. Jednocześnie zmodernizowano i powiększono powierzchnie ekspozycyjne, co poprawiło komfort zwiedzania i pracy. Modernizacja przestrzeni ekspozycyjnych pozwoliła na przygotowanie nowych aranżacji trzech wystaw stałych: wystawy ukazującej oryginalne wnętrza „willi Pod Wiewiórką" z pamiątkami po Marii i Jerzym Kuncewiczach, wystawy stałej „Życie artystyczne Kazimierza Dolnego XIX i XX wieku" w Kamienicy Celejowskiej oraz wystawy „W przełomowej dolinie środkowej Wisły" w Spichlerzu Ulanowskich. Jednocześnie stworzono dogodne warunki do równoległej prezentacji wystaw czasowych, a przy tym organizacji wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych o zdecydowanie szerszym zakresie i zasięgu oddziaływania.

Obecnie Muzeum Nadwiślańskie jest atrakcyjnym miejscem spotkań, konferencji, zjazdów czy warsztatów edukacyjnych. Zagospodarowane tereny wokół obiektów zabytkowych umożliwiają organizację letnich seansów filmowych w plenerze, koncertów kameralnych, spektakli teatralnych, spacerów tematycznych i warsztatów terenowych.

The complex includes the Manor House from Gościeradów, the Mayor's House from Modliborzyce, a historic Villa owned by Maria and Jerzy Kuncewicz, Celejowska Tenement House (one of the most valuable monuments of bourgeois architecture of the Mannerist period in Poland) and the Ulanowski Granary.

As part of the investment, conservation, restoration and protection works were carried out to prevent degradation, as well as construction works adapting the buildings to the modern museum standards. At the same time, the exhibition spaces were modernised and enlarged, improving the comfort of visiting and working. The modernisation of exhibition spaces made it possible to prepare new arrangements of the 3 permanent exhibitions – "Villa under the squirrel," with the memorabilia of Maria and Jerzy Kuncewicz, the permanent exhibition "The Artistic life of Kazimierz Dolny in the 19th and 20th centuries" in the Celejowska Tenement House and the exhibition "In the middle Vistula river gorge" in the Ulanowski Granary. At the same time, favourable conditions were created for the parallel presentation of temporary exhibitions, and the organisation of cultural and educational events with a much broader scope and impact.

**Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym** / The Vistula River Area Museum in Kazimierz Dolny

**26,22 mln zł** / PLN 26.22 million

**14,08 mln zł** / PLN 14.08 million

3

# „Fabrica Ecclesiae” – remont zabytkowego budynku Infułatki na cele rozwoju działalności kulturalno-edukacyjnej zespołu katedralnego w Zamościu wraz z zagospodarowaniem terenu

## Fabrica Ecclesiae – the renovation of the historic Infułatka building for the purposes of developing the cultural and educational activity of the Cathedral complex in Zamość, including land development

Kompleks katedralny wraz z tzw. Infułatką zlokalizowany jest w obrębie zamojskiego Starego Miasta, otoczonego systemem fortyfikacji obronnych i sąsiaduje z potężnymi zabudowaniami fortecznymi Bastionu II oraz historyczną bramą wjazdową do miasta – Bramą Szczebrzeską. Budynek zwany Domem Infułatów lub Domem Dziekanów znajduje się obok zamojskiej katedry i wzniesiony został pod koniec XVI w. według projektu Bernarda Morando, jako jeden z pierwszych obiektów układu urbanistycznego miasta. Ciekawostką historyczną jest fakt, że pierwszy architekt Infułatki prawdopodobnie mieszkał tu i pracował. Kolejna faza rozbudowy realizowana przez pierwszego infułata Mikołaja Kieślickiego w latach 1600–1620 nadała obiektowi kształt, który dotrwał do dzisiaj. W ostatnich latach górna kondygnacja budynku pełniła funkcję mieszkalną, na parterze zaś znajdowało się Muzeum Sakralne, otwarte w 1987 r.

W ramach projektu obiekt został zaadaptowany na cele działalności kulturalnej przez remont konserwatorski budynku oraz zakup wyposażenia na cele kulturalne. Dzięki temu powierzchnia wystawiennicza zwiększyła się ze 100 $m^2$ do prawie 600 $m^2$. Nowo prezentowana wystawa w Infułatce, przygotowana po zakończeniu projektu, przybliża zjawisko określane łacińskim mianem Fabrica Ecclesiae, obejmujące całokształt przedsięwzięć związanych z budową, wyposażeniem i funkcjonowaniem najważniejszego kościoła Ordynacji Zamojskiej – dawnej kolegiaty, a od 1992 r. katedry. Ekspozycja w przystępny, interaktywny sposób, oparty na indywidualnym doświadczeniu i zabawie, przekazuje podstawy wiedzy o architekturze i sztuce.

Remont konserwatorski Infułatki wpisuje się w trwającą rewitalizację Starego Miasta w Zamościu. Realizacja projektu pozawala zwiedzającym dokładniej poznać historię miasta oraz jego architekturę, a szczególnie kolegiatę zamojską.

The cathedral complex with the so-called Infułatka is located within the Zamość Old Town, surrounded by the system of defensive fortifications and adjacent to the mighty fortress buildings of Bastion II and the historic entrance gate to the city, the Szczebrzeska Gate. The building known as the House of Infułats, or the House of Deans, is located next to the Zamość Cathedral and was built at the end of the 16th century, according to the design of Bernardo Morando, as one of the first objects of the city's urban layout. A historical curiosity is the fact that Infułatka's first architect probably lived and worked there. The next phase of expansion, carried out by the first Infułat, Mikołaj Kieślicki, in the years 1600-1620, gave the building the shape that has survived to this day. In the recent years, the upper floor of the building has been used as a living quarters, and on the ground floor, there has been the Sacred Museum opened in 1987.

As part of the project, the facility was adapted to cultural activities through the conservation and renovation of the building and the purchase of equipment for cultural purposes. As a result, the exhibition area has increased from 100 m2 to almost 600 m2. The newly presented exhibition in Infułatka, prepared after the end of the project, introduced the phenomenon known in Latin as Fabrica Ecclesiae, covering all projects related to the construction, equipment, and functioning of the most important church in Zamość – the former collegiate church, and since 1992, the Cathedral. The exhibition is accessible, interactive, based on individual experience and fun, and provides the basics of knowledge about architecture and art.

The conservation and renovation of the Infułatka is part of the ongoing revitalisation of the Old Town in Zamość. The implementation of the project allows visitors to learn more about the history of the city and its architecture, especially the collegiate church.

**Parafia Katedralna Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła w Zamościu** /
The Cathedral Parish of the Lord's Resurrection and St. Thomas the Apostle in Zamość

**14,91 mln zł** / PLN 14.91 million

**11,32 mln zł** / PLN 11.32 million

AVfer à nobis, quæſum⁹ Domine, iniquitates noſtras: vt ad ſancta ſanctorum, puris mereamur mentibus introire. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

4

# Pomniki historii – duże i małe. Bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny – ochrona i udostępnianie wybranych obiektów sakralnych Lublina i Kazimierza Dolnego

## The Monuments of History – the Big and the Small. The richness and diversity of the cultural heritage of the Lublin region – protection and making publicly available selected sacred buildings in Lublin and Kazimierz Dolny

Przedmiotem inwestycji były renowacja, konserwacja i restauracja cennych zabytków położonych na obszarach Lublina i Kazimierza Dolnego, a także jeszcze pełniejsze ich włączenie w obiegi społeczny i kulturotwórczy.

Projekt wydobył unikatowe wartości długiej historii staromiejskich centrów Lublina i Kazimierza Dolnego – uznanych za Pomniki Historii Prezydenta RP. Został zrealizowany jako projekt partnerski, integrujący cztery obiekty: archikatedrę św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty oraz kościół św. Piotra Apostoła w Lublinie, a także kościół św. Jana Chrzciciela i św. Bartłomieja Apostoła oraz kościół św. Anny w Kazimierzu Dolnym. Zabytkowe budowle, objęte projektem, powstały w czasach świetności Lublina i Kazimierza Dolnego, a ich współcześnie prezentowany materialny kształt oraz wyposażenie stanowią odbicie zarówno dziejów tych miast, jak i regionu od końca wieku XVI aż po wiek XXI.

Aby zatrzymać postępującą destrukcję oraz przywrócić pierwotne wartości estetyczne, artystyczne i historyczne kościołów, które weszły w zakres inwestycji, konieczne było przeprowadzenie kompleksowych prac konserwatorskich. Objęły one zarówno wnętrza świątyń, jak i będące na ich wyposażeniu zabytki ruchome. Na uwagę zasługuje renowacja iluzjonistycznej polichromii archikatedry lubelskiej czy kompleksowy remont i odnowa dzwonnicy wraz z restauracją, renowacją zespołu dzwonów i zegara w kościele św. Jana Chrzciciela i św. Bartłomieja Apostoła w Kazimierzu Dolnym. Oprócz tego w kościele św. Piotra w Lublinie, dzięki zrealizowanym pracom, udostępnione zostały nowe przestrzenie dla zwiedzających, również dla osób o ograniczonej mobilności – dzięki zainstalowaniu schodołazu. Z kolei w kościele św. Anny w Kazimierzu Dolnym odrestaurowane zostały krypty.

Obok robót budowlanych we wszystkich świątyniach zaplanowana została nowa oferta kulturalno-edukacyjna. Zakupiony został sprzęt wystawienniczy i utworzone ekspozycje muzealne, które prezentują historie i tradycje związane z regionem. Zainstalowano także tablice informacyjne na temat odrestaurowanych obiektów, również w alfabecie Braille'a.

The subject of the investment was the renovation, conservation and restoration of valuable monuments located in the areas of Lublin and Kazimierz Dolny, as well as their even fuller inclusion in the social and culture-forming circuit.

The project brought out the unique values of the long history of the Old Town centers of Lublin and Kazimierz Dolny – considered the Monuments of History by the President of the Republic of Poland. It was implemented as a partnership project, integrating four facilities – the Archicathedral of St. John the Baptist and St. John the Evangelist and the Church of St. Peter the Apostle in Lublin, as well as the Church of St. John the Baptist and St. Bartholomew the Apostle and the Church of St. Anna in Kazimierz Dolny. The historic buildings included in the project were built in the heyday of Lublin and Kazimierz Dolny, and their material shape and furnishing presented today reflect both the history of these cities and the region from the end of the 16th to the 21st century.

In order to stop the progressive destruction and restore the original aesthetic, artistic and historical treasures of the Churches that were included in the investment, it was necessary to carry out comprehensive conservation works. They included both the interiors of the temples and the movable monuments that they are furnished with. Noteworthy is the renovation of the illusionist polychrome of the Lublin Cathedral, as well as the comprehensive renovation and restoration of the belfry along with the restoration and renovation of the bells and the clock in the Church of St. John the Baptist and St. Bartholomew the Apostle in Kazimierz Dolny. In addition, in the Church of St. Peter in Lublin, thanks to the completed works, new spaces were made available for visitors, including people with reduced mobility – thanks to the installation of a stair climber. Moreover, the crypts in the Church of St. Anna in Kazimierz Dolny were restored.

In addition to construction works, a new cultural and educational offer was planned in all Churches. Exhibition equipment was purchased and museum exhibitions were created that present the stories and traditions related to the region. Information boards on the restored buildings, also in Braille, were installed as well.

**Archidiecezja Lubelska** / The Archdiocese of Lublin

**16,16 mln zł** / PLN 16.16 million

**13,72 mln zł** / PLN 13.72 million

5

# Przebudowa, rewitalizacja i konserwacja budynków zespołu pałacowo-parkowego w Kozłówce (dwie oficyny, stajnia, teatralnia) z adaptacją na cele kulturowe i turystyczne

## The reconstruction, revitalisation, and conservation of the buildings of the palace and park complex in Kozłówka (two outbuildings, a stable, and a theater room) with adaptation to cultural and tourist purposes

Muzeum Zamoyskich w Kozłówce jest jedną z najlepiej zachowanych w Polsce rezydencji arystokratycznych. Projekt pałacu Józefa Fontany Młodszego powstał w pierwszej połowie XVIII w. Rezydencja przeszła w ręce rodziny Zamoyskich w 1799 r., kiedy to nabył ją XI ordynat na Zamościu – Aleksander Zamoyski. Zespół pałacowo-parkowy w Kozłówce rozbudowany został na przełomie XIX i XX w. z inicjatywy Konstantego Zamoyskiego – I ordynata na Kozłówce. Od 1944 r. jest siedzibą muzeum i obecnie obejmuje 15 budynków usytuowanych na obszarze 21 ha. Pałac i kaplica posiadają zachowane w dużym stopniu oryginalne wyposażenie i wystrój. Pozostałe budynki, które czasowo pozostawały w innym użytkowaniu, zostały znacznie zdegradowane. Od końca lat 70. XX w. przystąpiono do sukcesywnej konserwacji budynków i parku.

Realizacja projektu kończy rewaloryzację zabytkowego założenia pałacowo-parkowego w Kozłówce przez przeprowadzenie prac remontowych i konserwację budynków oficyn północnej i południowej wraz z częścią teatralni i budynku dawnej stajni. W efekcie przygotowano nowe wystawy stałe, część pomieszczeń została zaadaptowana na magazyny studyjne oraz zakupiono sprzęt i wyposażenie niezbędne do realizacji działań kulturalno-edukacyjnych.

W odnowionych budynkach urządzono osiem nowych ekspozycji z aplikacjami multimedialnymi i grami interaktywnymi, m.in. „Rodzinny Album" z fotoplastykonem, „Kozłówka na osi czasu" z wideomappingiem, „Lapidarium" czy „Socrealizm. Galeria Sztuki". Ponadto, przygotowano bawialnię dla dzieci, pokój zagadek, w którym wystrój, wyposażenie i przygotowane zagadki mają przybliżać postać I ordynata kozłowieckiego Konstantego Zamoyskiego oraz pomieszczenia do prowadzenia zajęć edukacyjnych, konferencji naukowych, koncertów i przedstawień teatralnych. Opracowano także nowe tematy zajęć edukacyjnych i wydarzeń cyklicznych związanych tematycznie z charakterem zbiorów muzeum, a także z problematyką organizowanych wystaw czasowych.

Projekt zakłada zaangażowanie lokalnej społeczności i dostępność dla wszystkich odbiorców, w tym osób z dysfunkcjami, m.in. informacje w alfabecie Braille'a, komentarze audio wyświetlane w postaci napisów, pętla indukcyjna, tyflografiki.

The Zamoyski Museum in Kozłówka is one of the best preserved aristocratic residences in Poland. The design of the palace of Józef Fontana the Younger was created in the first half of the 18th century. The residence passed into the hands of the Zamoyski family in 1799, when the XI Ordinate of Zamość, Aleksander Zamoyski, acquired it. The palace and park complex in Kozłówka were extended at the turn of the 19th and 20th centuries on the initiative of Konstanty Zamoyski – the I Ordinate of Kozłówka. It has been the seat of the Museum since 1944 and currently includes 15 buildings on the area of 21 ha. The palace and chapel have largely preserved the original furnishing and decorations. The remaining buildings, which were temporarily in another use, were significantly degraded. From the end of the 1970s, the buildings and the park were gradually restored.

The implementation of the project allowed for the completion of the revalorisation of the historic palace and park complex in Kozłówka by carrying out renovation works and conservation of the northern outbuilding and southern outbuilding, together with a part of the theatre and the former stable building. As a result, new permanent exhibitions were prepared, some of the rooms were converted into studio warehouses and the equipment and fittings necessary for the implementation of cultural and educational activities were purchased.

8 new exhibitions with multimedia applications and interactive games were arranged in the renovated buildings, including "Family Album" with a photoplasticon, "Kozłówka on the timeline" with video-mapping, "Lapidarium," or "Socrealism. The Art Gallery." In addition, there is a playroom for children, and a puzzle room, in which the decor, equipment, and prepared puzzles are intended to introduce the figure of Konstanty Zamoyski, and rooms for teaching classes, scientific conferences, concerts, and theatre performances. New topics for educational classes and cyclical events related to the nature of the Museum collections as well as the matters related to the organised temporary exhibitions were also developed.

The project enabled the involvement of the local community and accessibility to all recipients, including people with disabilities (information in Braille, audio comments displayed in the form of subtitles, induction loops, and typhlographics).

**Muzeum Zamoyskich w Kozłówce** / The Zamoyski Museum in Kozłówka

**40,69 mln zł** / PLN 40.69 million

**24,79 mln zł** / PLN 24.79 million

SOCREALIZM
GALERIA

6

# Rewitalizacja największego XVII-wiecznego barokowego kościoła oo. Franciszkanów w Polsce – Zamość

## The revitalisation of the largest seventeenth-century Baroque Franciscan church in Poland – Zamość

W roku 1637 położono kamień węgielny pod budowę okazałego kościoła barokowego franciszkanów w granicach murów Zamościa. Aktu wmurowania kamienia węgielnego dokonał II ordynat Tomasz Zamoyski. Kościół wzniesiono na fundamentach dawnej giełdy kupieckiej. Powstała trójnawowa bazylika będąca największą barokową budowlą sakralną w I Rzeczypospolitej. Kościół wspaniale wyposażony przez hojnych fundatorów przetrwał jako budowla sakralna do roku 1774. Po pierwszym rozbiorze Polski został przeznaczony na potrzeby armii austriackiej. Na skutek przejęcia kościoła przez władze rosyjskie zdeformowano jego bryłę. Obniżono mury nawy głównej i rozebrano okazałe dwie fasady. Kościół pozbawiono historycznej struktury architektonicznej i odebrano mu sakralny wygląd. W okresie międzywojennym pełnił funkcje cywilne. Po II wojnie światowej w zdeformowanych murach kościoła umieszczono dwie instytucje: Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych oraz kino „Stylowy". W dniu 12 maja 1993 r. Komisja Majątkowa Rządu i Episkopatu przekazała obiekt franciszkański Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej.

Renowację kościoła udało się zrealizować ponad 20 lat później dzięki dofinansowaniu z Funduszy Europejskich. W ramach inwestycji najpierw wyburzono wtórne zabudowania wewnątrz obiektu, które narosły przez lata użytkowania go dla celów świeckich. Po wyczyszczeniu obiektu ukazała się imponująca przestrzeń. W następnej kolejności podjęto prace związane z podniesieniem murów do historycznej wysokości z całą przewidzianą barokową sztukaterią wewnątrz i na zewnątrz obiektu. Wnętrze świątyni zdobią obecnie umiejętnie dobrana kolorystyka, liczne gzymsy z elementami sztukaterii, posadzka kamienna, ławki, liczne mosiężne żyrandole z kinkietami. Wiele uroku nadają świątyni dwie kopuły z latarniami, chór z prospektem organowym oraz prezbiterium z ołtarzem i krzyżem. Przywrócono kościołowi obszerną kruchtę ze stropem, gdzie przewidziano m.in. organizację wystaw. Dokonano restauracji obszernych podziemi – dawnych krypt kościoła, gdzie obecnie jest umieszczona ekspozycja poświęcona polskiej tradycji funeralnej w dobie baroku z ukazaniem fragmentów historii franciszkanów.

Obok funkcjonowania kościoła franciszkanów jako obiektu unikatowego na skalę kraju i przykładu sakralnego budownictwa barokowego, odnowione w ramach projektu przestrzenie stały się miejscem realizacji bogatego programu naukowo-kulturowego. Odbudowa świątyni pozwoliła na zachowanie polskiego dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym oraz wzrost znaczenia Zamościa jako jednego z głównych ośrodków życia kulturalnego Polski Wschodniej. Jednocześnie zrealizowane prace były ostatnim, ale znaczącym elementem przywrócenia niemal pierwotnego wyglądu Starego Miasta w Zamościu.

In 1637, the foundation stone was laid for the construction of the Baroque Franciscan church within the city walls of Zamość. The church, splendidly furnished by generous founders, survived as a sacred building until 1794. After the first partition of Poland, it was assigned to the Austrian army. Following the takeover of the church by the Russian authorities, its shape was deformed. The church was stripped of its historical architectural structure and sacred appearance. In the inter-war period, it served a civil function. After the Second World War, two institutions were housed within the deformed walls of the church – the State Secondary School of Visual Arts and the "Stylowy" cinema.

The renovation of the church was completed over twenty years later thanks to the European funding. As part of the investment, the secondary buildings inside the premises that had "accumulated" over the years of utilising the church for secular purposes were first demolished. Once the premises were "cleared out," an impressive space appeared. That was followed by work to raise the walls to their historic height with all the envisaged Baroque stucco inside and outside the building. The entire interior of the church is now decorated with a skillful colour scheme, numerous cornices with stucco elements, a stone flooring, benches, numerous brass chandeliers with sconces. The two domes with lanterns, the choir with organ prospectus and the presbytery with the altar and cross give the church a lot of charm. An extensive vestibule with the ceiling were restored in the church, where, among others, exhibitions were to be held. Extensive cellars – the former crypts of the church – were restored, and they now house the exhibition on the Polish funeral tradition in the Baroque era, showing the fragments of the Franciscan history.

**Parafia Rzymskokatolicka Zwiastowania NMP oo. Franciszkanów w Zamościu** /
The Roman Catholic Parish of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary of the Franciscans in Zamość

**27,96 mln zł** / PLN 27.96 million

**23,71 mln zł** / PLN 23.71 million

7

# Muzeum Lubelskie – ochrona dziedzictwa przeszłości i nowe wyzwania przyszłości: edukacja, nauka innowacyjność, promocja regionu, turystyka

## The Lublin Museum – protecting the heritage of the past and facing the new challenges of the future: education, science, innovation, promoting the region and tourism

Zabudowa lubelskiego Wzgórza Zamkowego jest wyjątkowo cennym zespołem zabytków uhonorowanych tytułem Znaku Dziedzictwa Europejskiego – znajduje się tu zamkowa kaplica Trójcy Świętej z unikatowymi w skali europejskiej i światowej XV-wiecznymi polichromiami bizantyjsko-ruskimi. Wraz z historyczną zabudową Starego Miasta uznana została przez Prezydenta RP za Pomnik Historii. Na wzgórzu zachowały się dwa obiekty średniowiecznej zabudowy murowanej: wieża obronno-mieszkalna (donżon) oraz kaplica Trójcy Świętej. Zasadnicza część obiektu w stylu neogotyckim powstała w ramach przebudowy w początku XIX w. na więzienie carskie.

Projekt objął dwa obiekty należące do muzeum: Zamek Lubelski – siedzibę i główny oddział Muzeum Narodowego w Lublinie, oraz filię w Kraśniku – Muzeum 24 Pułku Ułanów im. Hetmana Wielkiego Koronnego Stanisława Żółkiewskiego, i stanowił odpowiedź na dostrzegane od lat niedostatki w infrastrukturze i wyposażeniu muzeum. O ile substancja zabytkowa Zamku Lubelskiego została zabezpieczona, o tyle większość istniejących wystaw stałych pochodziła jeszcze z czasów przekształcenia Zamku Lubelskiego w muzeum, tj. z lat 50. i 60. XX w., i nie odpowiadała wymogom czasów oraz oczekiwaniom zwiedzających. Z kolei w filii w Kraśniku – Muzeum Historii 24 Pułku Ułanów istniejący obiekt nie tylko nie zapewniał odpowiedniego miejsca na ekspozycję, lecz jego stan pogarszał się do tego stopnia, że konieczne było zamknięcie budynku dla zwiedzających.

Zakres prac na Zamku Lubelskim objął gruntowną przebudowę, w której efekcie zyskano m.in. nową kondygnację. W filii kraśnickiej istniejący budynek, znajdujący się w złym stanie technicznym, został poddany kompleksowej przebudowie i rozbudowie. W wyniku przebudowy w obu obiektach o 18% wzrosła powierzchnia dostępna dla publiczności, przeznaczona na działalność kulturalną. W ramach modernizacji zamontowano nowoczesne systemy ochrony zbiorów i zwiedzających: monitoring, alarm i sygnalizację przeciwpożarową.

Dzięki realizacji projektu zmodernizowano lub utworzono siedem nowych wystaw stałych:

- na zamku w Lublinie: „Trybunał Koronny w dziejach Rzeczypospolitej", „Galeria Malarstwa Polskiego XIX i XX w." (ze szczególnym wyeksponowaniem obrazu Unia lubelska Jana Matejki), „Grupa Zamek i Awangarda", „Malarstwo cerkiewne";
- w Kraśniku – nowe wystawy: „24 Pułk Ułanów. Historia i tradycja", etnograficzna „Kultura i sztuka ludowa regionu kraśnickiego" oraz wystawa planszowa dotycząca historii Kraśnika –„Kraśnik na starej fotografii".

Na zamku powstała także Galeria Wystaw Czasowych jako nowa przestrzeń wielofunkcyjna, umożliwiająca realizację różnorodnych ekspozycji. Dzięki nowej infrastrukturze realizowany jest także bogaty program zajęć edukacyjnych, warsztatów oraz wykładów naukowych.

W trakcie wykonywania robót dokonano znaczących odkryć archeologicznych. Pod posadzką pomieszczeń południowego skrzydła zamku odsłonięto fragmenty późnośredniowiecznych murów. W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, że te zachowane relikty murów stanowią pozostałość założenia obronnego wzniesionego na Wzgórzu Zamkowym przez Kazimierza Wielkiego. Odkrycia pozwoliły na precyzyjne określenie i wyznaczenie w terenie fragmentów zamku Kazimierzowskiego – grodu kasztelańskiego, muru obwodowego i wieży gotyckiej.

The project covered two objects belonging to the Museum: the Lublin Castle – the seat and main branch of the National Museum in Lublin, and the branch in Kraśnik – the Museum of the 24th Cavalry Regiment of Stanisław Żółkiewski, the Grand Hetman of the Crown, and was a response to the shortcomings in the infrastructure and equipment of the Museum, which had been noticed for years.

The scope of works at the Lublin Castle included the thorough reconstruction, as a result of which the new floor was created. In the Kraśnik branch, the existing building, in a poor technical condition, underwent the comprehensive reconstruction and extension. As a result of the reconstruction, the area for cultural activities available to the public increased by 18% in both facilities. As part of the modernisation, the modern systems for the protection of collections and visitors were installed.

As a result of the project, 7 new permanent exhibitions were modernised or created.

The Temporary Exhibitions Gallery was also established at the Castle as a new multi-functional space, enabling the realisation of various exhibitions. Thanks to the new infrastructure, a rich programme of educational activities, workshops and scientific lectures was also implemented.

Significant archaeological discoveries were made during the works.

**Muzeum Narodowe w Lublinie** / The National Museum in Lublin

**34,16 mln zł** / PLN 34.16 million

**17,69 mln zł** / PLN 17.69 million

8

# Rewitalizacja historycznego obiektu Akademii Zamojskiej w Zamościu

## The revitalisation of the historic building of the Zamość Academy

Akademia Zamojska była trzecim obok Uniwersytetu Krakowskiego oraz Akademii Wileńskiej ośrodkiem akademickim i pierwszą uczelnią prywatną na ziemiach polskich. Ufundował ją w 1594 r. Jan Zamoyski, hetman i kanclerz wielki koronny. Liczne przebudowy i remonty budynku przez lata zatarły jego oryginalny wygląd, dlatego zdecydowano się na podjęcie prac, które przywróciły historyczne przestrzenie dawnej akademii, symbolu Zamościa nierozerwalnie związanego z fundatorem miasta. Dzięki utworzeniu nowej instytucji kultury – Muzeum Akademii Zamojskiej i drukarni akademickiej, nowemu zagospodarowaniu dziedzińca i udostępnieniu sali konferencyjno-szkoleniowej, zwiększyły się możliwości organizowania w gmachu wystaw, koncertów, przedstawień, konkursów, konferencji, spotkań, warsztatów.

W ramach projektu odtworzony został pierwotny kształt obiektu, przeprowadzono prace remontowo-konserwatorskie, a także zakupiono sprzęt i wyposażenie do prowadzenia działalności kulturalnej. W zakres projektu weszły: pomieszczenia na parterze zaadaptowane na ekspozycję „Dzieje Akademii Zamojskiej i drukarni akademickiej", poddasze – w całości przeznaczone na Zamojską Akademię Kultury, oraz dziedziniec.

W ramach ekspozycji „Dzieje Akademii Zamojskiej i drukarni akademickiej" odwiedzający mogą zapoznać się z historią oświaty w Polsce i Europie. W ramach wystawy tradycyjne formy ekspozycji zostały uzupełnione o nowoczesne formy prezentacji i edukacji muzealnej.

Na poddaszu obiektu, w ramach Zamojskiej Akademii Kultury, miejskie instytucje kultury realizują wystawy nawiązujące do historii i wielokulturowości Zamościa, organizują przedsięwzięcia literackie, muzyczne, przedstawienia teatralne, wykłady tematyczne czy spotkania autorskie, konferencje i seminaria. Realizowane wydarzenia przyczyniają się do wzrostu kompetencji kulturowych oraz wzrostu kreatywności społeczeństwa. Celem podejmowanych w akademii działań jest aktywizowanie społeczności lokalnej, kształcenie przez uczestnictwo w kulturze, ukierunkowanie odbiorców na mądre korzystanie z kultury, przekazywanie wiedzy, rozwijanie umiejętności artystycznych oraz wdrażanie do aktywności twórczej.

Realizacja projektu pozwoliła także na przystosowanie odnowionych wnętrz do zwiedzających ze specjalnymi potrzebami. Oprócz wybudowania windy dla osób o ograniczonej mobilności, w budynku zaprojektowano również tyflograficzną mapę obiektu, makiety dotykowe, pasy naprowadzające dla osób niewidomych i niedowidzących. Wybrane prezentacje zostały przetłumaczone na język migowy, natomiast na wystawie „Dzieje Akademii Zamojskiej i drukarni akademickiej" oraz w Zamojskim Centrum Ilustracji zastosowana została audiodeskrypcja.

The Zamość Academy was the third academic centre, next to the University of Vilnius and the Vilnius Academy, and the first private university in Poland. It was founded in 1594 by Jan Zamoyski, the Hetman and Grand Chancellor of the Crown. Numerous reconstructions and renovations of the building obliterated its original appearance over the years, which is why it was decided to undertake works that restored the historical spaces of the former Academy, the symbol of the city inextricably linked with the founder of the city. After the revitalisation, thanks to the creation of a new cultural institution – the Museum of the Zamość Academy and the academic printing house, the new development of the courtyard and the provision of a conference and training room, the possibilities of organising exhibitions, concerts, performances, competitions, conferences, meetings and workshops in the building increased. It is worth adding that the project was implemented for a part of the building from the funds of the Regional Operational Programme for Lubelskie Voivodeship – as a result, both investments allowed for the restoration of the entire facility.

As part of the project, the original shape of the building was restored, renovation and conservation works were carried out, and the equipment and fittings for cultural activities were purchased. The scope of the project included rooms on the ground floor, which were adapted to the exhibition The History of the Zamość Academy and the academic printing house, the attic – entirely dedicated to the Zamość Academy of Culture, and the courtyard.

As part of the exhibition The History of the Zamość Academy and the academic printing house, the visitors can learn about the history of education in Poland and Europe. Moreover, the traditional forms of exhibition were supplemented with the modern forms of presentation and museum education.

**Miasto Zamość** / The City of Zamość

**40,77 mln zł** / PLN 40.77 million

**23,93 mln zł** / PLN 23.93 million

9

# „Klasztor w sercu miasta" – renowacja Bazyliki Ojców Dominikanów w Lublinie

## "A monastery in the heart of the city" – the renovation of the Basilica of the Dominican Fathers in Lublin

Klasztor ojców Dominikanów wraz z bazyliką św. Stanisława jest jednym z najstarszych zespołów sakralnych zachowanych w Lublinie. Usytuowany na terenie zabytkowego układu urbanistycznego Lublina, w 2007 r. uznany został za Pomnik Historii. Kościół Dominikanów wraz z klasztorem został również wpisany na Listę Europejską Dziedzictwa Kulturowego.

Od XIV w. ojcowie dominikanie w Lublinie aktywnie uczestniczyli we współtworzeniu historii tego miejsca. Na wzrost jego wartości wpłynął fakt umieszczenia w nim w XV w. relikwii Krzyża Świętego. Klasztor pełnił rolę ośrodka akademickiego z prawem nadawania stopnia lektora i bakałarza filozofii i teologii. Miał również bogato wyposażoną bibliotekę. Był otwarty na dialog międzyreligijny i międzywyznaniowy. Aktywnie uczestniczył w tak ważnych dla polskiej historii wydarzeniach politycznych jak unia lubelska czy zebrania Trybunału Koronnego. We wnętrzach klasztoru znajduje się wiele zabytków o szczególnym znaczeniu historycznym, np. Krzyż Unii Lubelskiej, obraz *Pożar Lublina* z 1719 r., obraz Matki Bożej Opieki, przed którym gromadzili się uczestnicy Trybunału Koronnego.

Szeroko zakrojone prace projektowe pozwoliły na zahamowanie procesu degradacji obiektu oraz poprawę jego stanu technicznego. Wykonano kompleksowe prace restauratorskie nad cennymi zabytkami ruchomymi, jak również zaadaptowano pomieszczenia do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych. Na szczególną uwagę zasługuje nowy program edukacyjny. Składają się na niego lekcje historii z wykorzystaniem narzędzi multimedialnych i metod sensorycznych. W efekcie realizacji projektu odwiedzający mogą korzystać z nowych przestrzeni, dotąd dla nich niedostępnych: kaplicy Paryskiej, kaplicy Ossolińskich oraz krypty w kaplicy Tyszkiewiczów.

Co ciekawe, w trakcie prac projektowych odkryto m.in. pozostałości gotyckiej bazyliki: freski przedstawiające scenę Zwiastowania, fragmenty sklepienia żebrowego, łuków i filarów. Z kolei pod posadzką bazyliki oczom konserwatorów ukazały się krypty oraz fragmenty pierwotnych detali kamieniarskich.

The Monastery of the Dominican Fathers, together with the Basilica of St. Stanislaus, are one of the oldest religious complexes preserved in Lublin. Situated in the historic urban layout of Lublin, it was declared a Historical Monument in 2007. The Dominican Church and the Monastery were also insribed on the European List of Cultural Heritage.

From the fourteenth century, the Dominican Fathers in Lublin actively participated in co-creating the history of this place. Its value increased due to the fact that it housed a relic of the Holy Cross since the 15th century. The Monastery played the role of an academic centre with the right to confer the degree of a lector and bachelor of philosophy and theology. It also had a well-equipped library. It was open to interreligious and interfaith dialogue and actively participated in such important political events as the Union of Lublin, or meetings of the Crown Tribunal. In the interior of the Monastery, there are many monuments of particular historical importance, the Cross of the Union of Lublin, the painting "Lublin Fire" from 1719, the painting of Our Lady of Protection, in front of which the participants of the Crown Tribunal gathered.

Extensive design work allowed stopping the process of degradation of the facility and improving its technical condition. The comprehensive restoration works were carried out on valuable movable monuments, and the rooms were adapted to new cultural and educational functions. The new educational program deserves special attention. It includes history lessons with the use of multimedia tools and sensory methods. As a result of the project, the visitors can use new, previously inaccessible spaces – the Paris Chapel, the Ossoliński Chapel and the crypt in the Tyszkiewicz Chapel.

Interestingly, during the design work, the remains of the Gothic Basilica were discovered – frescoes depicting the scene of the Annunciation, the fragments of the rib vault, arches and pillars. Under the Basilica floor, in turn, the conservators found new crypts and the fragments of the original masonry details.

**Klasztor Ojców Dominikanów w Lublinie** / The Monastery of the Dominican Fathers in Lublin

**15,67 mln zł** / PLN 15.67 million

**12,87 mln zł** / PLN 12.87 million

# **województwo podkarpackie** / podkarpackie voivodeship


1 Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej / The modernisation of the historic railway station for the purposes of the operation of the Ethnocentre of the Krosno Region ..... 206

2 Prace remontowo, konserwatorskie i budowlane Oranżerii oraz Ujeżdżalni w ramach przedsięwzięcia „Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego dawnej Ordynacji Łańcuckiej poprzez prace remontowo-konserwatorskie oraz wykreowanie nowych przestrzeni ekspozycyjnych / Renovation, conservation and construction works of the Orangery and the Riding School under the project "Protection and development of the cultural heritage of the former Łańcut Ordinance through renovation and conservation works and creation of new exhibition spaces ..... 208

Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego dawnej Ordynacji Łańcuckiej poprzez prace remontowo-konserwatorskie oraz wykreowanie nowych przestrzeni ekspozycyjnych w budynku Zamku oraz zabytkowym Parku Muzeum-Zamku w Łańcucie / Protection and development of the cultural heritage of the former Łańcut Ordinance through renovation and conservation works and the creation of new exhibition spaces in the Castle building and the historic Park of the Castle Museum in Łańcut ..... 210

3 Rewaloryzacja modernistycznych warsztatów szkolnych w Stalowej Woli na potrzeby Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego / The revalorisation of the modernist school workshop building in Stalowa Wola for the needs of the Central Industrial District Museum ..... 212

4 Kalwaryjskie fortalicium Fredry – konserwacja, rewaloryzacja i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach klasztornych wraz z kaplicami kalwaryjskimi / Fredro's Calvary fortilicium – conservation, restoration and construction works on the historic monastery including Calvary's chapels ..... 214

5 Tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej poprzez zakup sprzętu i trwałego wyposażenia dla Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia, im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu / Creating conditions for the cultural offer's development by the purchase of the musical and permanent equipment for the Mieczysław Karłowicz State Primary and Secondary Music School in Mielec ..... 216

6 Rzeszowskie Piwnice – interaktywna instytucja kultury / The Cellars of Rzeszów – an interactive cultural institution ..... 218

3
Stalowa Wola
5
Mielec
6
Rzeszów
2
Łańcut
1
Krosno
4
Kalwaria
Pacławska

1

# Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej

## The modernisation of the historic railway station for the purposes of the operation of the Ethnocentre of the Krosno Region

Etnocentrum Ziemi Krośnieńskiej, nowoczesna instytucja łącząca w sobie charakter muzeum i domu kultury, jest miejscem spotkań z kulturą ludową i tradycyjną. Oferta zajęć zawiera warsztaty rękodzielnicze, kulinarne, rzemieślnicze, taneczne i śpiewacze, oparte na dorobku pokoleń. Organizowane są także wystawy czasowe, potańcówki, koncerty muzyki tradycyjnej oraz spotkania z żywą kulturą – z mistrzami śpiewu i rzemiosła, znawcami kultury tradycyjnej. Podczas interaktywnych spacerów po nowoczesnej przestrzeni poznaje się życie codzienne i dawne zwyczaje mieszkańców ziemi krośnieńskiej. Za pomocą współczesnej technologii można się przenieść w podróż do dawnego świata.

Oferta zwiedzania Etnocentrum Ziemi Krośnieńskiej jest dostosowana do każdej grupy wiekowej. Warsztaty rękodzielnicze i kulinarne zostały dopasowane pod względem stopnia trudności. Dodatkowo dla przedszkolaków i uczniów szkół przygotowano ofertę lekcji tematycznych w kilku scenariuszach.

Etnocentrum różni się od tradycyjnego muzeum tym, że nie zamyka eksponatów w gablotach, tylko pozwala ich doświadczać i je poznawać. Wszystkie nazwy i wyposażenie sal nawiązują do dawnego życia na wsi. W sali legend, w podziemiach znajduje się ruchomy wóz, który zabiera zwiedzających w podróż do świata legend krośnieńskich.

Całość mieści się w budynku zabytkowego dworca kolejowego, który dotychczas opuszczony i nieużytkowany, został wyremontowany dzięki dofinansowaniu. Do właściwego funkcjonowania budynku niezbędne było dostosowanie go do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, co umożliwia dostęp do kultury jak największej liczbie osób. Wejście do budynku pozbawione jest barier architektonicznych. W obiekcie zainstalowana jest winda, którą można się dostać na każdy poziom obiektu, a zwiedzanie budynku jest możliwe z audioprzewodnikiem.

Konieczne było także wyposażenie Etnocentrum w tradycyjne rekwizyty, wykonane zgodnie z wzornictwem i technologią z epoki m.in. atrapę wozu, ruchome zabawki, rzeźby, obrazy, tradycyjny piec chlebowy, drewniane ławy, stoły, krzesła, meble, gliniane misy, skrzynie, garnki kamionkowe, zabytkowy warsztat tkacki, instrumenty muzyczne, ponadto w systemy ekspozycyjne oraz urządzenia multimedialne, które stanowią nie lada atrakcję dla młodego pokolenia i umożliwiają mu poznanie tradycji w niezwykle ciekawy sposób.

W przestrzeni przed budynkiem znajduje się chata, przy której wiosną i latem powstaje ogródek ziołowy dla najmłodszych gości. Również tutaj rozstawiana jest scena i odbywają się tradycyjne potańcówki. Ważnym elementem zewnętrznej instalacji jest oświetlenie, które podkreśla i nadaje charakter całej przestrzeni.

The Ethnocentre of the Krosno Region, an institution combining the character of a museum and a cultural centre, is a meeting place with the folk and traditional culture. The offer of classes includes handicraft, culinary, craft, dance and singing workshops, and it is based on the achievements of generations. There are also temporary exhibitions, dances, concerts of traditional music and meetings with living culture – masters of singing and crafts, experts in traditional culture. During interactive walks through the modern space, you get to know the everyday life and old habits of the inhabitants of the Krosno region. With the help of modern technology, you can travel to the old world.

As a result of the project, the historic railway station building, previously unused, was modernised for the needs of a new cultural institution – the Ethnocentre. For the proper functioning of the building, it was necessary to equip it with traditional props made in accordance with the design and technology of the "era" of folk rooms, such as a dummy car, moving toys, sculptures, paintings, traditional bread oven, wooden benches, tables, chairs, furniture, clay bowls, chests, stoneware pots, a historic weaving workshop, musical instruments, display systems, and multimedia devices.

In the space in front of the building, there is a cottage with a herb garden for the youngest guests in the summer and a stage. Moreover, lighting is an important element of the external installation, which emphasises and gives character to the entire space. Such an extensive facility has been adapted to the needs of people with disabilities and now it allows the wider access to culture for as many people as possible by applying audio description and touch Braille maps.

The Ethnocentre differs from a traditional museum in this sense that it does not close exhibits in display cases, but allows them to be experienced and explored.

**Gmina Miasto Krosno** / Krosno City

**19,82 mln zł** / PLN 19.82 million

**13,54 mln zł** / PLN 13.54 million

2

# Prace remontowo, konserwatorskie i budowlane Oranżerii oraz Ujeżdżalni w ramach przedsięwzięcia „Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego dawnej Ordynacji Łańcuckiej poprzez prace remontowo-konserwatorskie oraz wykreowanie nowych przestrzeni ekspozycyjnych

## Renovation, conservation and construction works of the Orangery and the Riding School under the project "Protection and development of the cultural heritage of the former Łańcut Ordinance through renovation and conservation works and creation of new exhibition spaces.

Muzeum-Zamek w Łańcucie należy do najcenniejszych zespołów rezydencjonalnych w Polsce. Budowla, która powstała w XVII w. jako zamek typu obronnego, już u schyłku tego stulecia uważana była za jedną z najpiękniejszych siedzib magnackich w Europie. W latach 90. XVIII w. księżna Izabella Czartoryska wybrała zamek w Łańcucie na swoją główną siedzibę, co wiązało się z jego intensywną przebudową, połączoną z powstaniem nowych obiektów. Oranżeria powstała w latach 1799–1802, z kolei Ujeżdżalnia w latach 1828–1830. Wtedy też otaczający zamek park, który w swoim charakterze wzorowany jest na angielskim parku krajobrazowym, nabrał obecnego kształtu. Ostatnie prace na zlecenie rodu Potockich miały miejsce od 1889 do 1912 r. W 1944 r. zamek został udostępniony zwiedzającym.

Muzeum z sukcesem zrealizowało dwa projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej. Pierwszy objął swym zasięgiem budynki Oranżerii i Ujeżdżalni, które wymagały gruntownej interwencji konserwatorskiej. Drugi zaś dotyczył prac budowlanych i konserwatorskich na terenie zamku i zespołu parkowego.

Prace remontowo-konserwatorskie i budowlane realizowane w ramach pierwszego projektu w Oranżerii i Ujeżdżalni przyczyniły się do zatrzymania procesu degradacji obu budynków. Projekt umożliwił adaptację obiektów na nowoczesne przestrzenie ekspozycyjne. Powstało w nich multimedialne Centrum Edukacji Tradycji im. Jana Potockiego. Założeniem jest edukacja kulturalna z wykorzystaniem najnowszych środków przekazu. W centrum będzie pokazywana zarówno historia właścicieli, jak i służby, ich życie codzienne i odświętne, obyczaje, moda, dawna etykieta, stroje i kuchnia. Będzie to miało na celu przybliżenie historii socjalnej tamtych czasów. Programy edukacyjne ukazywać będą zasady wychowywania, normy i wzorce kulturowe. Będzie to opowieść o muzealiach, stylach, materiałach i technikach oraz narzędziach i sposobach, w jaki zostały wykonane, przy użyciu nowoczesnych osiągnięć techniki.

Zwiedzanie jest oparte na nowoczesnych rozwiązaniach wystawienniczych i technicznych. Ekspozycje edukacyjne w centrum zawierają interdyscyplinarne i sensomotoryczne instalacje edukacyjne, z uwzględnieniem nowatorskich rozwiązań multimedialnych. Oferta jest skierowana głównie do rodzin z dziećmi. W Centrum Edukacji Tradycji im. Jana Potockiego uwzględniono potrzeby osób z niepełnosprawnościami (w tym z dysfunkcją wzroku, ruchu i słuchu oraz z niepełnosprawnością umysłową). Oprócz przystosowania budynków i ekspozycji opracowano także ofertę edukacyjną dla osób o specjalnych potrzebach.

The Castle Museum in Łańcut is one of the most valuable residential complexes in Poland. In the 1890s, Grand Duchess Izabella Czartoryska chose the castle in Łańcut as her main seat, which was associated with its intensive reconstruction, combined with the erection of new buildings. The Orangery was established in the years 1799-1802, and the Riding School in the years 1828-1830. At that time, the park surrounding the castle, which in its character is modelled on the English landscape park, took on its present shape..

The museum has successfully implemented two projects financed by the European Union. Renovation, conservation and construction work carried out as part of the first project in the Orangery and the Riding School contributed to stopping the process of degradation of both buildings. The project made it possible to adapt the objects into modern exhibition spaces. The Jan Potocki Multimedia Center for the Education of Tradition was established there. The assumption of the Center is cultural education with the use of the latest means and media technologies. The Center will show both the history of the owners and the servants, their everyday and festive life, customs, fashion, old etiquette, costumes and cuisine. This will be to show the social history of that time. Educational programs will show the principles of upbringing, norms and cultural patterns. It will be a story about museum objects, styles, materials and techniques, as well as the tools and methods in which they were made, using modern technological achievements.

The tour is based on modern exhibitions and technical solutions. Educational exhibitions at the Center include interdisciplinary and sensorimotor educational installations, including innovative multimedia solutions. The offer is directed mainly to families with children. The Jan Potocki Center for Education of Tradition takes into account the needs of people with disabilities (including those with sight, movement and hearing impairments as well as with mental disabilities).

2

# Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego dawnej Ordynacji Łańcuckiej poprzez prace remontowo-konserwatorskie oraz wykreowanie nowych przestrzeni ekspozycyjnych w budynku Zamku oraz zabytkowym Parku Muzeum-Zamku w Łańcucie

Protection and development of the cultural heritage of the former Łańcut Ordinance through renovation and conservation works and the creation of new exhibition spaces in the Castle building and the historic Park of the Castle Museum in Łańcut

Z kolei w ramach drugiego projektu zrealizowano kompleksowe prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane na terenie zamku oraz zespołu parkowego otaczającego rezydencję. Dzięki temu w budynku przeprowadzono m.in. remont piwnic zamkowych, w których odtworzono i udostępniono dla turystów zabytkowe Łaźnie Rzymskie, znajdujące się tam na początku XX w. Zwiedzający mogą zobaczyć pierwotny wystrój pomieszczeń łaźni, systemy grzewcze – najnowocześniejsze w ówczesnych czasach, urządzenia kąpielowe czy do elektroterapii. Odtworzony został również elegancki gabinet wypoczynkowy wraz z meblami z drewna dębowego.

W parku odremontowano m.in. parkowe alejki, fortyfikacje, ogrodzenie i część rzeźb. Dzięki przeprowadzonym pracom stał się on bardziej dostępny dla osób z niepełnosprawnościami, co umożliwiło im pełniejsze uczestnictwo w imprezach plenerowych o charakterze kulturalno-edukacyjnym, organizowanych przez muzeum.

Zaplanowana oferta kulturalno-edukacyjna skierowana jest do szerokiego grona odbiorców: dorosłych, rodzin z dziećmi, młodzieży, osób o różnorodnych potrzebach kulturalnych, w tym osób z grup wykluczonych. Realizowane wydarzenia obejmują różne dziedziny sztuki – teatr, muzyka, sztuka słowa czy film. Sceną dla tego ostatniego są właśnie kameralne Łaźnie Rzymskie.

In turn, as part of the second project, comprehensive conservation, restoration and construction works were carried out in the Castle and the Park Complex surrounding the residence. As a result, the castle's cellars were renovated in the building, in which the historic Roman Baths, located there until the beginning of the 20th century, were reconstructed and made available to tourists. Visitors can see the original decor of the baths, heating systems – the most modern at that time, bathing equipment or electrotherapy devices. An elegant restroom with oak wood furniture has also been recreated.

In the park, park alleys, fortifications, fences and some of sculptures were renovated. Thanks to the work carried out, it became more accessible to people with disabilities, which enabled them to participate more fully in open-air cultural and educational events organized by the museum.

The planned cultural and educational offer is addressed to a wide audience: adults, families with children, young people, and people with various cultural needs, including people from excluded groups, the events carried out cover various fields of art such as theatre, music, the art of the word or film. The stage for the latter is the intimate Roman Baths, where film and photo screenings are organized.

**Muzeum-Zamek w Łańcucie** / Museum – Castle in Łańcut

**75,52 mln zł** / PLN 75.52 million

**51,72 mln zł** / PLN 51.72 million

3

# Rewaloryzacja modernistycznych warsztatów szkolnych w Stalowej Woli na potrzeby Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego

## The revalorisation of the modernist school workshop building in Stalowa Wola for the needs of the Central Industrial District Museum

Budynek warsztatów szkolnych położony przy ul. Hutniczej 17 został wzniesiony w latach 1952–53. Powstał jako uzupełnienie funkcji dydaktycznej dla sąsiadującej z nim szkoły, związanej z Zakładami Południowymi, utworzonymi w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego (COP). Choć obiekt ten powstał w latach 50. XX w., wpisuje się w nurt polskiego modernizmu lat 30. Charakteryzuje się zwartą, typową dla modernizmu formą, płaskim dachem, rytmicznym podziałem elewacji i funkcjonalizmem wnętrza.

Celem inwestycji jest konserwacja i remont budynku dawnych warsztatów szkolnych. Prace mają na celu polepszenie warunków eksploatacji budynku i przystosowanie go do pełnienia w całości funkcji Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego. Muzeum to jest pierwszą w Polsce placówką poświęconą historii gospodarczej naszego kraju.

Projekt zakłada bogatą ofertę kulturalno-edukacyjną obejmującą program wystawowy, w tym wystawę stałą „Centralny Okręg Przemysłowy. Narodziny innowacyjnego przemysłu w Polsce", oraz wystawy czasowe obudowane ofertą lekcji i warsztatów muzealnych. Cyklicznie każdego roku odbywać się będą konferencje i seminaria, Festiwal Wynalazków, pokazy, koncerty i wydarzenia tematyczne związane z historią COP-u oraz techniki i wynalazczości. Muzeum kieruje swoją ofertę do różnych grup i społeczności, w tym m.in. mieszkańców Podkarpacia, dzieci i młodzieży szkolnej, studentów kierunków technicznych, regionalistów, rodzin z dziećmi, nauczycieli i edukatorów, seniorów i oczywiście turystów.

Muzeum ma za zadanie kształtować wizerunek regionu jako nowoczesnego, dynamicznego i posiadającego własne tradycje, związane z dziedzictwem przemysłowym oraz służyć jego promocji w kraju i za granicą. Ma zapewnić zwiększenie uczestnictwa w kulturze przez stworzenie wysokiej jakości oferty kulturalnej wpływającej na atrakcyjność naukową, edukacyjną i turystyczną Stalowej Woli oraz regionu Podkarpacia.

Co istotne, renowacja wpisała się w szersze działania w regionie. Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna w 2015 r., we współpracy m.in. z muzeum, utworzyła produkt turystyczny Szlak Centralnego Okręgu Przemysłowego. Szlak promujący dziedzictwo historyczne związane m.in. z rozwojem przemysłu na tych terenach, jako jeden z głównych markowych produktów turystycznych województwa podkarpackiego, będzie charakteryzować region na turystycznej mapie kraju. Założono, że jedną z głównych atrakcji będzie powstające Muzeum COP-u w Stalowej Woli. W perspektywie planuje się włączyć go w sieć turystycznego Europejskiego Szlaku Dziedzictwa Przemysłowego.

Muzeum w jak najszerszym zakresie zaspokajać będzie potrzeby osób z różnym stopniem niepełnosprawności.

The building of the school workshops was constructed in the years 1952-53. It was created as a supplement to the didactic function of the adjacent school related to the Southern Plants, established as part of the Central Industrial District. Although the building was constructed in the 1950s, it fits as part of the Polish modernism of the 1930s. It is characterised by a compact form, typical of modernism.

The purpose of the investment was the conservation and renovation of the former school workshop building. The works aimed at improving the conditions of the building's exploitation and adapting it for performing the function of the Museum of the Central Industrial District in its entirety. The Central Industrial District Museum is the first institution in Poland devoted to the economic history of Poland.

The project envisaged a rich cultural and educational offer comprising an exhibition programme, including the permanent exhibition "The Central Industrial District. The Birth of Innovative Industry in Poland", and temporary exhibitions framed by an offer of museum lessons and workshops.

Importantly, the renovation was part of wider activities in the region. In 2015, the Subcarpathian Regional Tourist Organisation, in cooperation with, among others, the Museum, created a tourist product entitled the Central Industrial District Trail. The trail promotes the historical heritage related to, e.g. the development of industry in these areas, as one of the main branded tourism products of the Subcarpathian voivodeship. It characterises the region on the tourist map of the country. While creating the Trail, it was assumed that one of the main attractions would be the emerging Central Industrial District Museum in Stalowa Wola. In the future, it is planned to include the Central Industrial District Trail in the tourist route network entitled "the European Route of Industrial Heritage."

**Muzeum Regionalne w Stalowej Woli** / The Regional Museum in Stalowa Wola

**26,27 mln zł** / PLN 26.27 million

**16,72 mln zł** / PLN 16.72 million

MUZEUM
CENTRALNEGO
OKRĘGU
PRZEMYSŁOWEGO

4

# Kalwaryjskie fortalicium Fredry – konserwacja, rewaloryzacja i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach klasztornych wraz z kaplicami kalwaryjskimi

## Fredro's Calvary fortilicium – conservation, restoration and construction works on the historic monastery including Calvary's chapels

Kalwaria Pacławska zawdzięcza swe powstanie inicjatywie wojewody podolskiego, kasztelana lwowskiego Andrzeja Maksymiliana Fredry herbu Bończa (1620–1679). Założony przez niego w drugiej połowie XVII w. kościół i klasztor franciszkański przyczynił się jednocześnie do powstania osady. Na okolicznych wzniesieniach wytyczono stacje Męki Pańskiej symbolizujące Drogę Krzyżową Chrystusa w Jerozolimie. Na pamiątkę wzgórza, na którym dokonała się ofiara Zbawiciela, miejscowość nazwano Kalwarią. Prawie równocześnie z kultem Męki Pańskiej zaczął rozwijać się kult Matki Bożej. Dzięki sprowadzonemu tutaj w 1679 r. słynącemu łaskami obrazowi Matki Bożej, Kalwaria Pacławska stała się także sanktuarium maryjnym. Na rozległym i zróżnicowanym krajobrazowo terenie, wokół centrum, które stanowią kościół i klasztor Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (franciszkanów), znajduje się zespół 41 kaplic kalwaryjskich – 35 murowanych i 6 drewnianych.

W następnym okresie dzięki ofiarności Szczepana Józefa Dwernickiego z Wielkiej Tarnawy, który osiadł w Kalwarii i prowadził tu surowy tryb życia jako tercjarz franciszkański, wzniesiono murowany z kamienia i cegły kościół, który został ukończony w 1775 r.

W ramach realizacji projektu powstała przestrzeń przeznaczona na cele kulturalno-edukacyjne o powierzchni 2,4 tys. m², gdzie utworzono nowe oferty dla turystów:

- Centrum Informacji Turystycznej – profesjonalne centrum z salą wyposażoną w sprzęt audiowizualny do przekazu informacji historycznej Kalwarii Pacławskiej oraz propozycji atrakcji turystycznej opartej na wirtualnym spacerze, z nagranym głosem lektora w języku polskim, angielskim, ukraińskim i słowackim. Sterowany przez moderatora lub w wersji automatycznej z lektorem, który oprowadza widzów po terenie.
- stałe ekspozycje: sala Andrzeja Maksymiliana Fredry, sala Szczepana Józefa Dwernickiego, sala Matki Bożej Kalwaryjskiej, sala misyjna.
- tematyczne ekspozycje czasowe, które dotyczą historii okresu powojennego na Podkarpaciu, organizowane we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej w Rzeszowie.

Na działalność kulturalno-edukacyjną przeznaczono nowe sale wykładowe i warsztatowe w budynku kamienicy i salę audytoryjną na 160 miejsc w dawnym budynku gospodarczym. Zmodernizowane budynki wyposażone zostały w nowy sprzęt multimedialny i niezbędne meble.

Nowo wyremontowana przestrzeń została zaadoptowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Paclawska Calvary owes its creation to the initiative of the Podole voivode, the castellan of Lviv, Andrzej Maksymilian Fredro (1620-1679). The Franciscan church and monastery founded by him in the second half of the 17th century also contributed to the establishment of the settlement. On the surrounding hills, the Passion stations symbolising the Way of the Cross of Christ in Jerusalem were marked out. In memory of the hill, where the sacrifice of the Saviour took place, it was called Calvary. The cult of the Mother of God began to develop almost simultaneously with the cult of the Passion. Thanks to the miraculous image of Our Lady brought there in 1679, Pacławska Calvary also became a Marian sanctuary. In the vast and varied landscape, there is a complex of 41 Calvary chapels – 35 brick and 6 wooden ones.

As part of the project, a new space for cultural and educational purposes was created, with the area of 2,4 thousand square metres, where the following new offers for tourists were created:

- Tourist information centre
- Professional centre – a hall equipped with the audiovisual equipment for broadcasting historical information about Pacławska Calvary and a tourist attraction proposal based on a virtual walk with a voice recorded in Polish, English, Ukrainian and Slovak.
- The permanent exhibitions – the room of Andrzej Maksymilian Fredro, the room of Szczepan Józef Dwernicki, the room of Our Lady of Calvary, and the mission room.
- Thematic temporary exhibitions – concerning the history of the post-war period in the Subcarpathia

For cultural and educational activities, new lecture halls and workshops were built in the tenement house and an auditorium with 160 seats.

The newly renovated space was adapted to the needs of people with disabilities.

**Klasztor Znalezienia Krzyża Świętego Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych (Franciszkanów) w Kalwarii Pacławskiej** / The Monastery of the Discovery of the Holy Cross of the Order of Friars Minor Conventual (Franciscans) in Paclawska Calvary

**25,28 mln zł** / PLN 25.28 million

**20,92 mln zł** / PLN 20.92 million

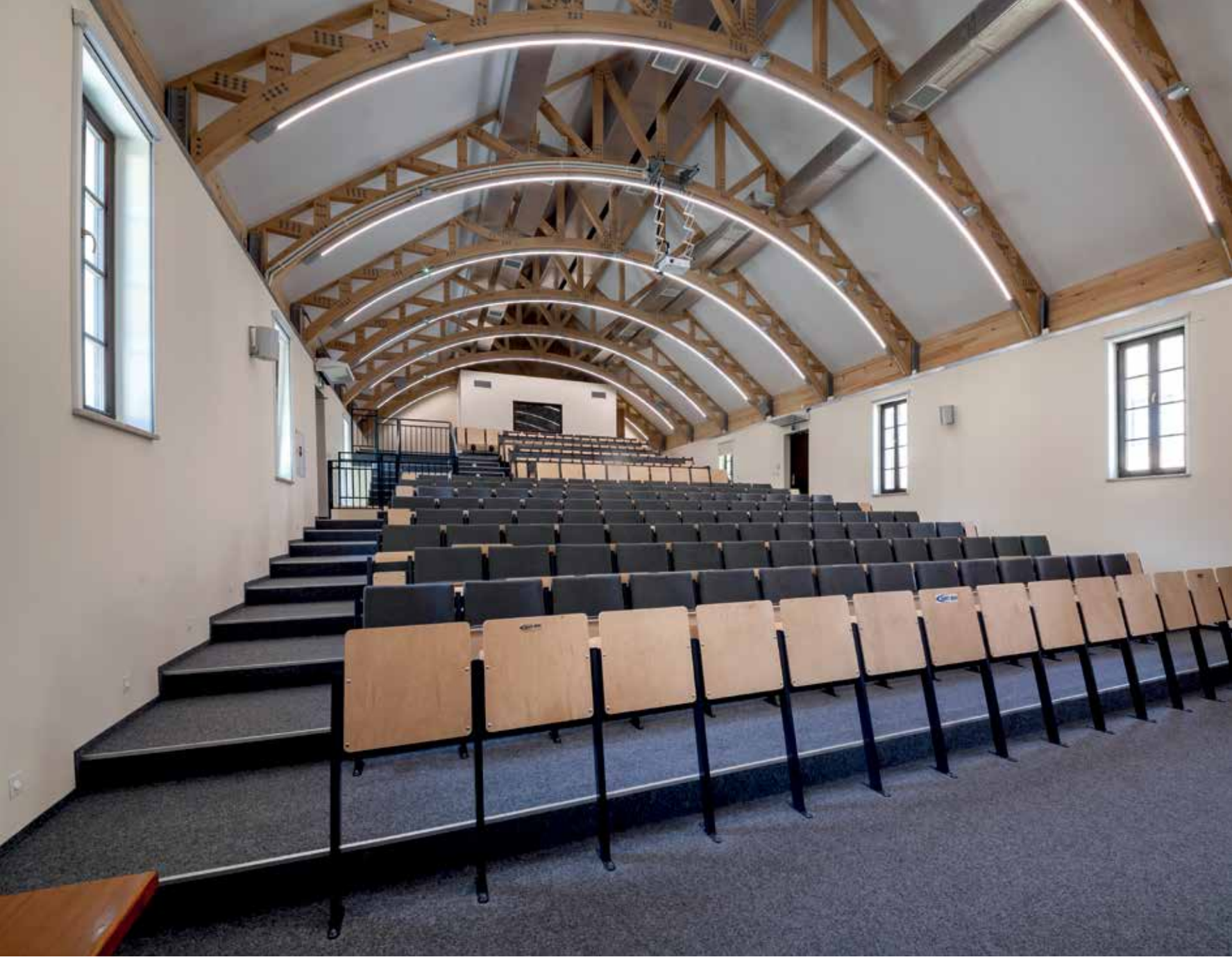

5

# Tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej poprzez zakup sprzętu i trwałego wyposażenia dla Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia, im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu

## Creating conditions for the cultural offer's development by the purchase of the musical and permanent equipment for the Mieczysław Karłowicz State Primary and Secondary Music School in Mielec

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu jest szkołą artystyczną, która kształci dzieci i młodzież w wieku od 7. do 23. roku życia na wydziałach instrumentalnym i wokalnym. Budynek szkoły został wybudowany w 1909 r., a w 1977 r., po tym gdy z obiektu wyprowadziła się administracja powiatowa, został zaadaptowany na cele szkoły muzycznej. W latach 80. swoimi recitalami gmach szkoły uświetniali tacy artyści jak m.in. Halina Czerny-Stefańska, Regina Smendzianka, Krzysztof Jakowicz, Bogna Sokorska i Paulos Raptis.

W ramach projektu zakupiono wysokiej klasy instrumenty muzyczne, aparaturę nagłośnieniową, oświetlenie sceniczne oraz system kamer wizyjnych, umożliwiających transmitowanie koncertów i innych wydarzeń artystycznych przez Internet. W efekcie realizacja projektu umożliwiła organizację regularnych koncertów okolicznościowych z udziałem chórów, orkiestr i zespołów instrumentalnych. Imprezy te skierowane są nie tylko do lokalnej społeczności Mielca i okolic, lecz także szerzej – dzięki przekazowi internetowemu wysokiej jakości. Stworzone warunki umożliwiają i usprawniają organizowanie we własnym zakresie wydarzeń na szczeblu ogólnopolskim, np. Polskich Spotkań Kontrabasowych, a także koncertów w ramach wymiany międzynarodowej (np. z Węgrami).

Równocześnie zaobserwować można ożywienie współpracy z lokalnymi instytucjami o podobnym profilu działania. Warunki, które zyskała szkoła, pozwalają także na promowanie artystów przez organizację recitali oraz ich transmitowanie i rejestracje w formie nagrań audio-wideo.

The Mieczysław Karłowicz State Primary and Secondary Music School in Mielec is an art school educating children and youth at the age between 7 to 23 in the instrumental and vocal sections. The school building was constructed in 1909, and converted into a music school in 1977. In the 1980s, the artists, such as Halina Czerny-Stefańska, Regina Smendzianka Krzysztof Jakowicz, Bogna Sokorska and Paulos Raptis were gaving their recitals at the school.

As part of the project, high-class musical instruments, audio equipment, stage lighting, as well as a system of cameras were purchased, enabling the broadcasting of concerts and other artistic events via the Internet. As a result, the implementation of the project made it possible to organise regular concerts with the participation of choirs, orchestras, and instrumental ensembles, addressed not only to the local community of Mielec and its surrounding are,a but also much more broadly – thanks to high-quality Internet communication. The created conditions enabled and facilitated the organisation of events on the national level, e.g. "The Polish Double Bass Meetings," as well as concerts as part of an international exchange (e.g. with Hungary).

At the same time, a new cooperation with local institutions with a similar activity can be observed. The conditions gained by the school also allowed for the promotion of artists by organising their recitals followed next by their broadcast and registration in the form of audio-video recordings.

**Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Mielcu** /
The Mieczysław Karłowicz State Primary and Secondary Music School in Mielec

**2,73 mln zł** / PLN 2.73 million

**2,32 mln zł** / PLN 2.32 million

JOHANNUS

6

# Rzeszowskie Piwnice – interaktywna instytucja kultury
## The Cellars of Rzeszów – an interactive cultural institution

W średniowiecznym Rzeszowie, lokowanym w 1354 r. przez króla Kazimierza Wielkiego, kwitły handel i rzemiosło. Funkcję magazynów handlowych oraz tzw. sklepów ziemnych pełniły piwnice, budowane pod kamienicami, placem rynkowym, a także pod przyległymi ulicami. Tworzyły nieregularną sieć komór i korytarzy na różnych głębokościach, dochodzących nawet do 10 metrów. Podziemne magazyny zapewniały towarom odpowiednią temperaturę przechowywania, chroniły przed złodziejami i pożarami. W czasach zagrożeń – wojen, najazdów tatarskich i kataklizmów – piwnice zapewniały mieszkańcom miasta schronienie. Rozkwit Rzeszowa trwał do XVIII w. Po tym okresie handel zaczął upadać, a piwnice nie były już tak bardzo potrzebne. Część z nich zasypano i zamurowano.

W latach 60. XX w., z powodu przedostawania się do podłoża wód opadowych, skała lessowa traciła swoją stabilność, powodując zagrożenie dla Rynku i kamienic. Następowało zapadanie się powierzchni i osiadanie budynków. Podjęto wówczas decyzję o ratowaniu rzeszowskiej Starówki. Od lat 70. trwały prace nad zabezpieczeniem piwnic i fundamentów kamienic. Odpowiednio zabezpieczone i odrestaurowane piwnice oraz korytarze posłużyły do utworzenia Podziemnej Trasy Turystycznej „Rzeszowskie piwnice".

W ciągu ostatnich 15 lat zmieniły się jednak znacznie wymagania odbiorców co do oferty kulturalnej. Oczekują oni dziś nie tylko biernego korzystania z kultury, np. przez zwiedzanie ekspozycji, lecz także współtworzenia jej, dużej interaktywności i zastosowania nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Realizacja projektu pozwoliła na wdrożenie nowoczesnej oferty kulturalno-edukacyjnej. Rzeszowskie piwnice zostały pomyślane jako interaktywna instytucja kultury, której interdyscyplinarność wpłynie na zwiększenie potencjału Podziemnej Trasy Turystycznej. Projekt wykracza poza dotychczas stosowane w Polsce rozwiązania multimedialne. Przez swoją nieszablonowość i nowatorstwo daje możliwość innego spojrzenia na opowieść o sztuce, tradycji oraz historii miasta i regionu.

Trasa jest przystosowana dla osób niepełnosprawnych. Jest to jedna z najdłuższych tras w Polsce – 396 metrów. Najstarsza piwnica, o której wspominają dokumenty, pochodzi z 1427 r. i znajduje się pod budynkiem ratusza.

Trade and crafts flourished in medieval Rzeszów, founded in 1354 by King Kazimierz III the Great. The role of commercial warehouses and the so-called "earth shops" was played by cellars built under tenement houses, the market square, and also under the adjacent streets, creating an irregular network of chambers and corridors at various depths, up to ten meters. The underground warehouses provided the goods with the appropriate storage temperature and protected them against thieves and fires. In times of threats – wars, Tatar invasions and natural disasters – the cellars provided shelter for the City's inhabitants. In the 1960s, due to the infiltration of rainwater into the ground, the loess bedrock lost its stability, posing a threat to the Market Square and the surrounding tenement houses. From the 1970s, works were carried out to secure the basements and foundations of the tenement houses. Properly secured and restored cellars and corridors were used to create the Underground Tourist Route "The Cellars of Rzeszów."

Over the last 15 years, however, the recipients' expectations regarding the cultural offer have changed significantly. Today, visitors expect not only passive use of culture, e.g. by visiting an exhibition, but they also want to co-create it, with high interactivity and the use of modern technological solutions. The project allowed for the implementation of a modern cultural and educational offer. The Cellars of Rzeszów project was conceived as an interactive cultural institution, the interdisciplinarity of which increased the potential of the Underground Tourist Route. The project went beyond the multimedia solutions used in Poland until that time. Through its unconventional nature and innovation, it gave an opportunity to look at the history of the City and the region, as well as their art and tradition in a different way.

The route is adapted to the special needs of the disabled. It is one of the longest routes in Poland – 396 meters. The oldest cellar mentioned in the documents comes from 1427 and it is located under the Town Hall building.

**Gmina Miasto Rzeszów** / The City of Rzeszów

**18,75 mln zł** / PLN 18.75 million

**12,89 mln zł** / PLN 12.89 million

CERKIEW

# **województwo świętokrzyskie** / świętokrzyskie voivodeship


1 Rozbudowa i modernizacja Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie / The extension and modernisation of the Mausoleum of Martyrdom of Polish Villages in Michniów ..... 222

2 Konserwacja wnętrz korpusu nawowego perły wczesnogotyckiej architektury sakralnej – Bazyliki Katedralnej w Sandomierzu / The conservation of the interior of the nave of the pearl of the early Gothic sacred architecture – the Cathedral Basilica in Sandomierz ..... 224

3 Zwiększenie dostępności do Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim poprzez poprawę infrastruktury Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki oraz Pałacu Wielopolskich / Increasing access to the Historical and Archaeological Museum in Ostrowiec Świętokrzyski by improving the infrastructure of the Archaeological Museum, the Krzemionki Reserve and the Wielopolski Palace ..... 226

4 Pałac w muzeum, Muzeum w Pałacu. Ochrona, zachowanie i udostępnienie na cele publiczne zabytków ruchomych i nieruchomych o znaczeniu ogólnopolskim / A Palace in a Museum, a Museum in a Palace. Protecting, preserving and making available for public purposes movable and immovable monuments of the national importance ..... 228

Modernizacja Muzeum Archeologicznego w Wiślicy jako oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach wraz z otoczeniem w celu zabezpieczenia i ochrony unikatowych obiektów dziedzictwa narodowego / The modernisation of the Museum of Archaeology in Wiślica, as a branch of the National Museum in Kielce, together with the surroundings in order to secure and protect unique objects of the national heritage ..... 230

1
Michniów
3
Ostrowiec
Świętokrzyski
4
Kielce
2
Sandomierz

1

# Rozbudowa i modernizacja Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie

## The extension and modernisation of the Mausoleum of Martyrdom of Polish Villages in Michniów

Idea powstania mauzoleum narodziła się w związku z tragicznymi wydarzeniami lat 1939–1945, kiedy to spacyfikowano 817 wsi polskich, w tym Michniów w województwie świętokrzyskim. Wymordowanie mieszkańców wsi było odwetem za ich pomoc dla oddziałów partyzanckich oraz przynależność do Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Szczątki zamordowanych spoczywają w zbiorowej mogile, na której zaraz po wojnie postawiono kamienną tablicę z nazwiskami ofiar.

Projekt zakładał dokończenie budowy mauzoleum oraz stworzenie wystawy ukazującej dramat polskiej wsi podczas okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej. Zostały również stworzone i zmodernizowane wystawy stałe. Muzeum stało się ośrodkiem wymiany myśli i doświadczeń historycznych. Zaplanowany program kulturalny, który będzie realizowany po zakończeniu projektu, zakłada lekcje muzealne, wykłady historyczne o tematyce związanej z prezentowanymi treściami dla studentów i innych słuchaczy grup zorganizowanych, obchody rocznicowe wynikające z kalendarza historycznego, koncerty i wydarzenia artystyczne organizowane we współpracy z instytucjami kultury, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi, cykliczne konkursy historyczne, muzyczne, literackie, plastyczne, koncerty muzyki patriotycznej, poważnej, sakralnej, np. przy obchodach Zaduszek Michniowskich, spektakle typu światło i dźwięk dotyczące martyrologii narodu polskiego, wystawy czasowe, konferencje i spotkania naukowe. Mauzoleum spełnia wymagania organizacyjne i techniczne, jakim powinien odpowiadać budynek w celu ułatwienia dostępności osobom z niepełnosprawnościami.

Projekt mauzoleum został wyróżniony w Londynie prestiżową nagrodą European Property Awards, zdobył również Grand Prize w kategorii *public facility* w międzynarodowym konkursie architektonicznym YUANYE Awards oraz dostał Nagrodę Architektoniczną „Polityki". Wygląd mauzoleum nawiązuje do płonącej chaty – kolejne części budynku ukazują postęp zniszczenia na skutek pożaru, przez co mauzoleum w kolejnych częściach przechodzi ze struktury zamkniętego budynku do otwartej, symbolizującej zgliszcza płonącego domu.

The idea of the Mausoleum was born in connection with the tragic events that took place in 1939-1945, when 817 Polish villages were pacified, including Michniów in the Świętokrzyskie voivodeship. The slaughter of the villagers was retaliation for their help to partisan units and their membership in the Home Army and the Peasants' Battalions.

The project assumed the completion of the construction of the Mausoleum and the creation of an exhibition showing the drama of the Polish countryside during the German occupation during World War II. The permanent exhibitions were also created and modernised. The Museum has become a centre for the exchange of ideas and historical experiences. The planned cultural programme implemented after the completion of the project includes museum lessons, historical lectures on topics related to the presented content for students and other listeners of organised groups, anniversary celebrations resulting from the historical calendar, concerts and artistic events organised in cooperation with cultural institutions, associations and non-governmental organisations, cyclical historical competitions, music, literary and art contests, concerts of patriotic, classical and sacred music, e.g. during the celebration of All Souls' Day in Michniów, light and sound performances on the subject of the martyrdom of the Polish Nation, temporary exhibitions, conferences and scientific meetings. The Mausoleum meets the necessary criteria, both organisational and technical, for facilitating accessibility for people with disabilities.

The appearance of the Mausoleum is a reminiscent of a burning hut – the subsequent parts of the building show the progress of destruction due to fire, so the Mausoleum changes from the structure of a closed building to an open one, symbolising the ashes of a burning house.

**Muzeum Wsi Kieleckiej** / The Museum of the Kielce Countryside

**21,60 mln zł** / PLN 21.60 million

**10,01 mln zł** / PLN 10.01 million

2

# Konserwacja wnętrz korpusu nawowego perły wczesnogotyckiej architektury sakralnej – Bazyliki Katedralnej w Sandomierzu

## The conservation of the interior of the nave of the pearl of the early Gothic sacred architecture – the Cathedral Basilica in Sandomierz

Bazylika katedralna w Sandomierzu jest świątynią gotycką zbudowaną w latach 1360–1382 z fundacji Kazimierza Wielkiego. Ściany i sklepienie prezbiterium wypełniają XV-wieczne freski bizantyjsko-ruskie z fundacji Władysława Jagiełły – jedne z czterech tego typu malowideł zachowanych na terenie naszego kraju. Po pożarze dachu w czasie najazdu szwedzkiego w 1656 r. przeprowadzono gruntowną renowację świątyni. W latach 1935–1941 sklepienia nawy głównej i naw bocznych oraz ściany zostały pokryte polichromią wykonaną przez Jana Bukowskiego. Na ścianach prezbiterium zachowały się wykonane na początku XV w. polichromie mistrza Hayla z Przemyśla, które odsłonięto i zakonserwowano w latach 1934–1936. Z uwagi na wyjątkową wartość obiektu bazylika została wpisana na listę Pomników Historii Prezydenta RP.

Zakres projektu obejmował prace konserwatorskie świątyni – w ich efekcie przywrócono dawną świetność wnętrzu bazyliki, a dla osób niedowidzących wykonano makietę katedry z brązu z opisem w alfabecie Braille'a oraz tablice informacyjne.

W ramach zaplanowanych działań kulturalnych założona została parafialna grupa teatralna, dla której sceną będą wnętrza kościoła. Ponadto, w porozumieniu ze szkołami i uczelniami prowadzone są żywe lekcje historii oraz sesje i badania naukowo-historyczne, które mają za zadanie przybliżyć burzliwe dzieje Sandomierza i samej katedry.

The Cathedral Basilica in Sandomierz is a Gothic temple built in the years 1360-1382 and founded by Kazimierz III the Great. The walls and vault of the presbytery are filled with 15th-century Byzantine-Ruthenian frescoes funded by Władysław Jagiełło – one of only four such paintings preserved in our country. After the roof fire during the Swedish invasion in 1656, the temple was thoroughly renovated. In the years 1935-1941, the vaults of the nave and aisles, as well as the walls were covered with polychromes made by Jan Bukowski. There are saved polychromes dated back to the beginning of the 15th century and made by master Hayl from Przemyśl on the walls of the presbytery, which were unveiled and preserved in the years 1934-1936. Due to the exceptional value of the building, the Basilica was entered on the List of Monuments of History established by an ordinance issued by the President of the Republic of Poland.

Within the project, the restoration works of the temple were made; therefore, the interior of the basilica was restored to its former glory. The bronze model of the Cathedral with the description in Braille language as well as information boards for visually impaired people were created.

As part of the planned cultural activities, a parish theater group was established, which uses the interior of the Church as the stage. In addition, live history lessons, sessions and scientific and historical research are conducted in cooperation with schools and universities, all designed to present the turbulent history of Sandomierz and the Cathedral itself.

**Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Sandomierzu** /
The Roman Catholic Parish of the Nativity of the Blessed Virgin Mary in Sandomierz

**7,79 mln zł** / PLN 7.79 million

**6,55 mln zł** / PLN 6.55 million

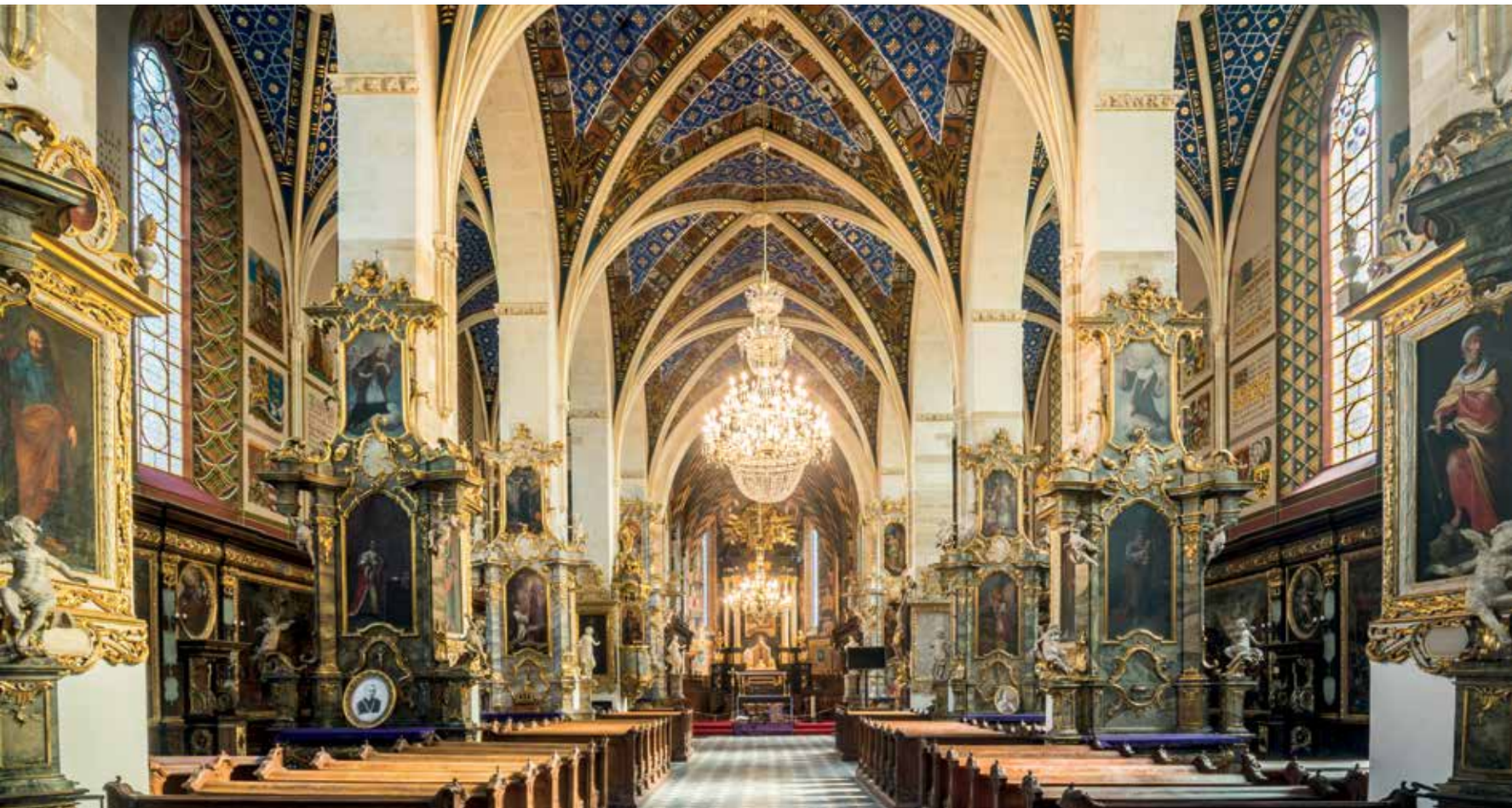

# 3

## Zwiększenie dostępności do Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim poprzez poprawę infrastruktury Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki oraz Pałacu Wielopolskich

## Increasing access to the Historical and Archaeological Museum in Ostrowiec Świętokrzyski by improving the infrastructure of the Archaeological Museum, the Krzemionki Reserve and the Wielopolski Palace

Pałac Wielopolskich w Częstocicach został zbudowany w XIX w. w stylu eklektycznym. Od 1966 r. jest siedzibą Muzeum Regionalnego. Pałac znajduje się na terenie stanowiska archeologicznego, na którym notowane są ślady osadnictwa z okresu od epoki kamienia po okres nowożytny. Na terenie zespołu parkowo-pałacowego odkryto dymarki z neolitu, co potwierdza długą historię tych ziem i stanowi integralną część łączącą archeologicznie Pałac, Muzeum Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki. Dlatego też teren pola górniczego wraz z otoczeniem, znajdujący się pod opieką muzeum, został w trakcie realizacji projektu, w 2019 r., wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO jako główny element Krzemionkowskiego Regionu Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia Pasiastego. Można tu podziwiać doskonale zachowane kopalnie sprzed kilku tysięcy lat.

Zakres inwestycji obejmował Muzeum Archeologiczne, Rezerwat Krzemionki oraz Pałac Wielopolskich. Celem projektu było zlikwidowanie barier dla osób z niepełnosprawnościami, poprawa stanu technicznego, walorów estetycznych i użytkowych obiektu oraz podniesienie standardu i komfortu zwiedzania.

Muzeum oferuje szeroki wachlarz atrakcji, począwszy od zwiedzania ekspozycji „Władcy krzemienia" i trasy prezentującej powierzchniową i podziemną działalność górników prehistorycznych, przez warsztaty i lekcje muzealne, po cykliczne imprezy plenerowe i rekonstrukcje. Uzupełnienie oferty Krzemionek oraz poprawa stanu Pałacu Wielopolskich istotnie oddziałują na otoczenie lokalne i regionalne. Zakończenie realizacji projektu po wpisie na listę UNESCO jest szansą rozwoju turystyki o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Udostępnienie muzeum osobom z niepełnosprawnościami lub wykluczonym z innych powodów jest jednym z najważniejszych efektów projektu.

The Wielopolski Palace in Częstocice was built in the 19th century in an eclectic style. Since 1966, it has been the seat of the Regional Museum. The palace is located in an archaeological site with traces of settlement from the Stone Age to the modern period. In the area of the park and palace complex, bloomeries from the Neolithic period have been discovered, which has confirmed the long history of these lands and is an integral archeological part linking the Palace, the Archaeological Museum, and the Krzemionki Reserve. That influenced the fact that the area of the mining field with its surroundings, under the care of the Museum, was entered into the UNESCO World Heritage List in 2019, during the project implementation, as the main element of the Krzemionkowski Region of the Prehistoric Mining of Striped Flint. There you can admire perfectly preserved mines from several thousand years ago.

The scope of the investment included the Archaeological Museum, the Krzemionki Reserve, and the Wielopolski Palace. The project aimed at eliminating barriers for people with disabilities, improving the technical condition, aesthetic and functional values of the facility, and increasing the standard and comfort of visiting.

The museum offers a wide range of attractions, ranging from visiting the exhibition "Władcy Krzemienia" (the Lords of Flint) and a route presenting the surface and underground activities of prehistoric miners, through workshops and museum lessons, to cyclical outdoor events and reconstructions. Supplementing the Krzemionki offer and improving the condition of the Wielopolski Palace have a significant impact on the local and regional environment. The completion of the project implementation after being entered on the UNESCO List is a chance for the development of the national and international tourism. Making the Museum accessible to people with disabilities or excluded for other reasons is one of the most important effects of the project.

**Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim** /
The Historical and Archaeological Museum in Ostrowiec Świętokrzyski

**15,99 mln zł** / PLN 15.99 million

**7,77 mln zł** / PLN 7.77 million

4

# Pałac w muzeum, Muzeum w Pałacu. Ochrona, zachowanie i udostępnienie na cele publiczne zabytków ruchomych i nieruchomych o znaczeniu ogólnopolskim

## A Palace in a Museum, a Museum in a Palace. Protecting, preserving and making available for public purposes movable and immovable monuments of the national importance

Dawny Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach jest najlepiej zachowaną w Polsce rezydencją z epoki Wazów. Zbudowany w stylu barokowym, ufundowany został przez biskupa Jakuba Zadzika. Korpus główny wzniesiono pod kierunkiem Tomasza Poncino w latach 1637–1644. W 1971 r. pałac stał się siedzibą Muzeum Narodowego w Kielcach. Od tego czasu zespół obiektów sukcesywnie remontowano, ale wiele potrzeb budowlanych i konserwatorskich ciągle było widocznych gołym okiem.

Projekt objął przede wszystkim prace konserwatorskie: wykonano remont elewacji, w tym rekonstrukcję rzeźb – postaci posłów moskiewskich i szwedzkich. Wcześniej zostały one usunięte przez zaborców po powstaniu styczniowym. Ponadto przeprowadzono prace konserwatorskie: malowideł ściennych w Izbie Stołowej Górnej, stropu ramowego wraz z pięcioma obrazami z warsztatu Tomasza Dolabelli oraz tkanin (*Triumf Ateny* i *Bitwa nad Granikiem*). Podczas prac nad płótnem *Pożar Ławry Troickiej* komisja konserwatorska zadecydowała o usunięciu przemalowań wprowadzonych w XIX w. Okazało się, że przedstawione dzieło ukazuje nie pożar ławry, lecz pożar Troi. Odnalezione zostały także pierwowzory malarskie tego płótna.

Dodatkowo pomieszczenia Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej przeszły modernizację, zmianie uległa aranżacja wystawy. Zobaczyć można na niej dzieła takich artystów jak: Aleksander Gierymski, Maurycy Gottlieb, Józef Szermentowski, Olga Boznańska, Józef Pankiewicz, Jacek Malczewski i Stanisław Wyspiański. Wśród dzieł rzemiosła artystycznego na uwagę zasługują porcelanowe naczynia dalekowschodnie z drezdeńskiej kolekcji Augusta II Mocnego, wyroby pierwszej europejskiej manufaktury w Miśni oraz bogata kolekcja ceramiki ćmielowskiej.

W ramach projektu zakupiono także nowe wyposażenie, przygotowano audioprzewodniki ze ścieżkami dostosowanymi do potrzeb różnych odbiorców, w tym dzieci czy też osób niedowidzących i niedosłyszących.

Remont pałacu i modernizacja Galerii Malarstwa Polskiego i Europejskiej Sztuki Zdobniczej umożliwiły podjęcie nowych przedsięwzięć edukacyjnych. Prowadzona działalność dedykowana dzieciom i młodzieży oparta jest na zajęciach i warsztatach dotyczących zbiorów muzeum. Cyklicznie odbywają się również wykłady otwarte dla osób dorosłych. Oferta skierowana jest do wszystkich zainteresowanych historią pałacu, również grup zagrożonych wykluczeniem.

The former Palace of the Cracow Bishops in Kielce is the best-preserved residence from the Vasa period in Poland. Built in a Baroque style, it was funded by Bishop Jakub Zadzik. The main body was built under the direction of Tomasz Poncino in the years 1637–1644. In 1971, the Palace became the seat of the National Museum in Kielce. The project primarily involved conservation work – the façade was renovated, including the reconstruction of the sculptures – the figures of Moscow and Swedish envoys. These had previously been removed by the partitioning powers after the January Uprising. In addition, restoration work was carried out on the wall paintings in the Upper Table Chamber, the frame ceiling with five paintings from Tomasz Dolabella's workshop, and fabrics (*Triumph of Athena and Battle of the Granic*). During the work on the canvas *The Fire of the Troic Lavra*, the conservation commission decided to remove the repainting introduced in the 19th century. As a result, the work revealed not the fire of the Lavra, but the fire of Troy. The painted prototypes of this canvas were also found.

In addition, the rooms of the Gallery of Polish Painting and European Decorative Arts were modernised, and the arrangement of the exhibition was changed. The visitors can see the works by such artists as Aleksander Gierymski, Maurycy Gotlieb, Józef Szermentowski, or the Young Poland painting represented by the great names of this era – Olga Boznańska, Józef Pankiewicz, Jacek Malczewski and Stanisław Wyspiański. On the other hand, among the works of artistic craftsmanship, noteworthy are the Far Eastern porcelain dishes from the Dresden collection of Augustus II the Strong and the products of the first European manufacture in Meissen.

The project also included the purchase of the new equipment and the preparation of audio guides with paths adapted to the needs of different audiences, including children, or the visually impaired and hearing impaired.

# 4 Modernizacja Muzeum Archeologicznego w Wiślicy jako oddziału Muzeum Narodowego w Kielcach wraz z otoczeniem w celu zabezpieczenia i ochrony unikatowych obiektów dziedzictwa narodowego

## The modernisation of the Museum of Archaeology in Wiślica, as a branch of the National Museum in Kielce, together with the surroundings in order to secure and protect unique objects of the national heritage

Wiślica jest jedną z nielicznych miejscowości w Polsce, na których przykładzie można prześledzić niemal całą historię Polski. To miasteczko o niezwykle bogatej, ponadtysiącletniej przeszłości, związanej zarówno z dziejami państwa polskiego, kultem religijnym, jak i ważnymi postaciami historycznymi. Znajdują się tu unikatowe relikty, które stawiają Wiślicę w czołówce najważniejszych miejsc w kraju o charakterze historyczno-archeologicznym, na równi z Krakowem, Poznaniem czy Gnieznem. Występują tu wszystkie formy, jakie rozwinęła urbanistyka wczesnego i dojrzałego średniowiecza: grodzisko, osady podgrodowe przy kościele św. Mikołaja [?] oraz przy kościele św. Marcina, osada targowa na trakcie między bramami Krakowską a Buską, zespół rezydencji królewskiej, miasto średniowieczne, umocnienia obronne, kościół kolegiacki Narodzenia NMP. Struktury te bądź ich relikty pozostają do dzisiaj czytelne na planie miasta i stanowią o jego wybitnej wartości kulturowej oraz poznawczej. Warto również nadmienić o licznych stanowiskach archeologicznych znajdujących się w jego granicach.

Zrealizowany przez Muzeum Narodowe w Kielcach projekt obejmował prace archeologiczne, konserwatorskie i budowlane. Argumentem przemawiającym za ich natychmiastowym rozpoczęciem był pogarszający się stan wiślickiej kolegiaty, związany z zawilgoceniem jej murów fundamentowych. W złym stanie znajdował się także wybudowany w 1961 r. pawilon archeologiczny, zabezpieczający relikty najstarszego w mieście, datowanego na wiek XI, kościoła św. Mikołaja [?]. Wymagał on głębokiej modernizacji, zarówno pod względem rozwiązań architektoniczno-budowlanych, jak i ekspozycyjnych. Zły stan pawilonu uniemożliwiał właściwe wyeksponowanie reliktów, a tym bardziej wdrożenie ciekawej oferty kulturalno-edukacyjnej. Podobny stan zachowania prezentowały zabytki w podziemiach kolegiaty, relikty pierwszego i drugiego kościoła romańskiego wraz z unikatową płytą orantów.

Modernizacja obiektów wchodzących w skład połączonego kompleksu muzealnego, a także wykonana najnowszymi metodami konserwacja reliktów przyczyniła się do zachowania dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenia jego atrakcyjności i co najważniejsze, bezpieczeństwa. Poprawiły się warunki eksponowania i powstała możliwość upowszechniania.

Wiślica is one of the few towns in Poland, where it is possible to trace almost the entire history of Poland as an example. It is a town with the rich past, over a thousand years, related to the history of the Polish state, religious worship, and significant historical figures. There are unique relics that place Wiślica at the forefront of the most important historical and archaeological sites, on par with Cracow, Poznań and Gniezno.

The project, carried out by the National Museum in Kielce, included archaeological, conserva-tion and construction work. The archaeological pavilion, built in 1961, which protects the relics of the church of St. Nicholas, required deep modernization in terms of architectural and con-struction solutions and an exhibition. The bad condition of the pavilion made it impossible to display properly the relics and implement an interesting cultural and educational offer. In a simi-larly poor state of preservation were monuments in the basement of the collegiate church – the relics of the first and the second Romanesque church with a unique *orants plate.*

The modernisation of the museum's facilities and the restoration of the relics contributed to the preservation of cultural heritage, increased its attractiveness and, most importantly, safety. The conditions for the heritage display improved and as a consequence, it was possible to disseminate the heritage by initiating research and educational projects. During the project, in the vicinity of the collegiate church and Solny Square, the scrupulous archaeological research was conducted. The archaeological pavilion and the basement under the basilica were combined as one tourist path. In this way, a unique museum complex was created, enclosing the most important monuments in Wiślica.

**Muzeum Narodowe w Kielcach** / The National Museum in Kielce

**49,41 mln zł** / PLN 49.41 million

**33,84 mln zł** / PLN 33.84 million

# **województwo łódzkie** / łódzkie voivodeship


1 Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki w Łodzi / Arrangement and execution of the exhibition and equipment of the Science and Technology Center in Łódź ..... 234

Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury" w Łodzi / National Center for Film Culture – development of functions and services offered by "EC1 Łódź – City of Culture" in Łódź ..... 236

2 Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia / Extending the offer of the Central Museum of Textiles in Łódź through the modernisation of infrastructure, conservation works and the purchase of equipment ..... 238

3 Akademickie Centrum Designu na rzecz rozwoju dziedzictwa kulturowego i edukacji artystycznej / The Academic Design Centre for the Development of Cultural Heritage and Artistic Education ..... 240

4 Magazyn studyjny dla Muzeum Sztuki w Łodzi – budynek J / Studio magazine for the Museum of Art in Łódź – building J ..... 242

Rewitalizacja infrastruktury Muzeum Sztuki w Łodzi – Gdańska 43 / Revitalization of the infrastructure of the Museum of Art in Łódź – Gdańska 43 ..... 242

5 Zakup instrumentarium do prowadzenia działalności kulturalnej przez Akademię Muzyczną w Łodzi / The purchase of instruments for cultural activities by the Academy of Music in Łódź ..... 244

6 Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi – Pałacu Poznańskich w części użytkowanej przez Muzeum Miasta Łodzi / The revitalisation, modernisation and improvement of the historic infrastructure of the Museum of the City of Łódź – the Poznański Palace in the part used by the Museum of the City of Łódź ..... 246

7 Modernizacja budynków „B", „D", „E" i pomieszczeń wraz z dziedzińcem Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi / The modernisation of buildings "B", "D", "E" and the interiors, together with the Courtyard of the Archaeological and Ethnographic Museum in Łódź ..... 248

8 Przebudowa i rozbudowa budynku Zespołu Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi / The reconstruction and expansion of the building of the Stanisław Moniuszko Music School Complex in Łódź ..... 250

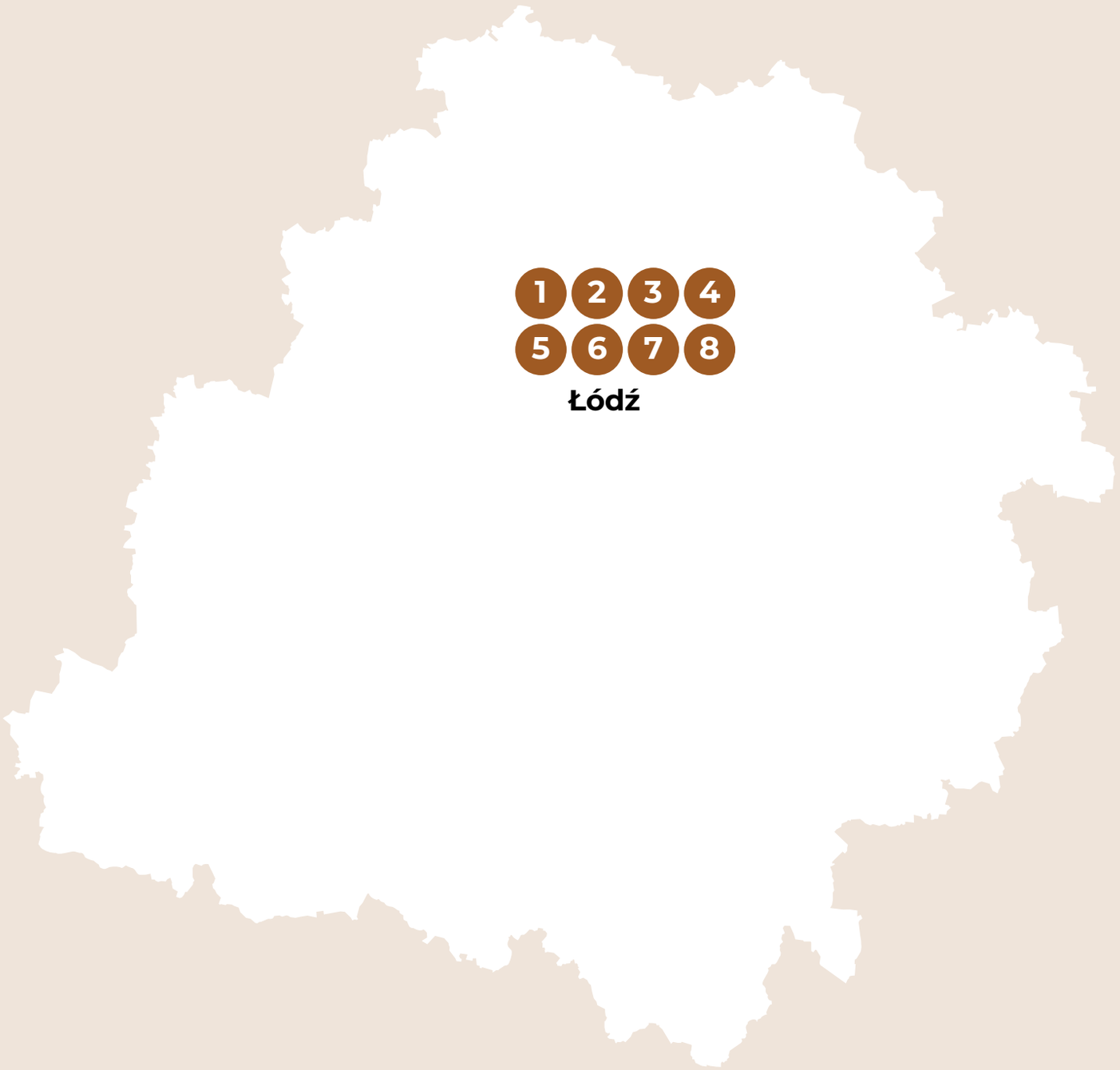
1
2
3
4
5
6
7
8
Łódź

1

# Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki w Łodzi

## Arrangement and execution of the exhibition and equipment of the Science and Technology Center in Łódź

Siedziba EC1 to budynki dawnej elektrowni łódzkiej. Była to pierwsza komercyjna elektrownia w Łodzi, która powstała w 1907 r. Po I wojnie światowej elektrownia stała się częściowo własnością miasta i w 1929 została rozbudowana. EC1 działała do 2000 r., a w 2003 r. została przekazana na własność miastu. 2008 rok to kolejny kamień milowy w historii Elektrociepłowni nr 1. Wtedy to podjęto decyzję o rewitalizacji kompleksu i jego przebudowie tak, by stare poprzemysłowe obiekty wraz z otoczeniem przystosować do pełnienia nowej funkcji. Powstała nowoczesna instytucja kultury, z atrakcyjną i bogatą ofertą.

Celem projektu Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki w Łodzi było stworzenie nowoczesnej i multimedialnej wystawy prezentującej kulturalny i naukowy dorobek ludzkości. Na powierzchni wystawienniczej liczącej 8 tys. $m^2$ instytucja opowiada historię rozwoju cywilizacji od wynalezienia koła po podróże kosmiczne. W narrację tę wplata także opowieść o losach przemysłowego miasta: od dynamicznego wzrostu, przez upadek i wreszcie nowy pomysł na przyszłość. Unikatowa część ekspozycji o nazwie „Przetwarzanie energii" wykorzystuje zabytkowe wyposażenie, urządzenia i maszyny elektrowni z początków XX w.

Oferta placówki jest bardzo szeroka i ukierunkowana na różnorodną publiczność: grupy szkolne, indywidualnych zwiedzających, seniorów, osoby o szczególnych potrzebach. Zwiedzający mogą uczestniczyć w warsztatach o tematyce popularno-naukowej, laboratoriach, spotkaniach z ekspertami w zakresach dyscyplin i zagadnień, które mają duże znaczenie dla współczesnego świata. Obecnie łódzkie centrum nauki rozbudowuje program edukacji ekologicznej, w którego skład wchodzą gry terenowe, zajęcia dla szkół, warsztaty i wykłady prowadzone przez edukatorów i animatorów.

EC1 is located in the buildings of the former Łódź power plant. It was the first commercial power plant in Poland, which was established in 1907. After World War I, the power plant became partially owned by the city and was expanded in 1929. EC1 operated until 2000, and in 2003 it was handed over to the city. This was another milestone for the functioning of the EC1 buildings when a decision was made to revitalize and rebuild them so that old post-industrial facilities and their surroundings could be adapted to a new function. A modern cultural institution was also established, with an attractive and rich cultural offer. The National Centre for Film Culture and the EC1 Science and Technology Centre are parts of it.

The aim of the project *Arrangement and implementation of the exhibition and equipment of the Science and Technology Centre in Łódź* was to create a modern and multimedia exhibition presenting the cultural and scientific achievements of mankind. On an exhibition area of 8,000 $m^2$, the institution tells the story of the development of civilization from the invention of the wheel to space travel. This narrative is also intertwined with a story about the fate of an industrial city: from dynamic growth through decline, and finally, a new idea for the future. A unique part of the exhibition called "Energy Conversion" uses historic equipment, devices and machines of power plants from the beginning of the 20$^{th}$ century.

The facility's offer is very broad and targeted at a diverse audience: school groups, individual visitors, seniors and people with special needs. Currently, the Łódź science centre is expanding the ecological education program, which includes field games, classes for schools, workshops and lectures conducted by educators and animators.

# 1 Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi

## National Center for Film Culture – development of functions and services offered by “EC1 Łódź – City of Culture” in Łódź

Z kolei celem projektu Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi było stworzenie nowoczesnej, interaktywnej oferty Narodowego Centrum Kultury Filmowej, która umożliwi prezentację i popularyzację historii kina polskiego oraz będzie stanowić punkt wyjścia do dalszego rozwoju w zakresie edukacji, cyfryzacji oraz ekspozycji dorobku kinematografii polskiej i światowej.

Łódź od końca II wojny światowej definiowana była jako stolica polskiej kinematografii. W tym mieście działała największa wytwórnia filmów fabularnych, wciąż działa słynna Szkoła Filmowa, refleksje filmoznawcze rozwija Uniwersytet Łódzki, działają też liczne studia filmowe i Muzeum Kinematografii. Rozbudowanie oferty kulturalnej w Nowym Centrum Łodzi, z uwzględnieniem wykorzystania bogatego materialnego i niematerialnego dziedzictwa filmowego miasta, wynikało z potrzeby założenia właśnie w tym mieście instytucji zajmującej się upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie filmowym Polski i edukacji audiowizualnej.

W ramach inwestycji powstała interaktywna ścieżka dydaktyczna – wystawa „Kino Polonia”, której celem jest atrakcyjna i interaktywna prezentacja dorobku kina polskiego w ujęciu pełnym i dostosowanym do możliwości odbioru przez różne grupy docelowe. Możliwe jest zarówno samodzielne zwiedzanie wystawy (dzięki profesjonalnemu systemowi ułatwiającemu poruszanie się po niej), jak i zapoznanie się z nią przy wsparciu przewodnika. Na uwagę zasługuje fakt, ze wśród prezentowanych eksponatów znajduje się jedyny istniejący egzemplarz zrekonstruowanego biopleografu Kazimierza Prószyńskiego – jednej z pierwszych kamer filmowych na świecie. Oprócz tego można obejrzeć też prawie tysiąc oryginalnych obiektów obejmujących: kamery, projektory, rekwizyty filmowe, plakaty autorstwa najwybitniejszych polskich artystów, scenariusze i pamiątki związane z kulturą filmową, kilkadziesiąt najcenniejszych i najbardziej efektownych strojów z największych produkcji filmowych oraz makiety najważniejszych wytwórni filmowych.

Obok wystawy przygotowana została również oferta warsztatów w kompleksie przestrzeni edukacyjnych, wyposażonych w najnowocześniejszy sprzęt przeznaczony do produkcji i postprodukcji filmu. Te unikatowe w skali europejskiej laboratoria: studia telewizyjne, dźwiękowe, efektów specjalnych, animacji poklatkowej i montażu pozwolą wszystkim uczestnikom zajęć stworzyć w profesjonalnych warunkach własny film. Przeprowadzono także digitalizację bogatego zbioru materiałów filmowych będących w posiadaniu NCKF, takich jak nagrania utrwalone na taśmach 16 i 35 mm, fotosy i zdjęcia z filmów czy plakaty. Zakupiono także system przechwytywania ruchów aktora, który pozwala na prezentację mechanizmów działania animacji komputerowej we współczesnej kulturze. Pozyskano także ogromny zbiór filmów, zakupiono licencje do polskich filmów, podjęto się działań archiwistycznych związanych z działalnością wybitnych polskich filmowców.

Podczas realizacji obu projektów ze szczególną uwagą podchodzono do dostępności obiektu i jego oferty dla osób z niepełnosprawnościami. Wszystkie budynki kompleksu są dostępne dla osób o ograniczonej mobilności. Dla osób z dysfunkcją wzroku zakupiono m.in. czytniki z alfabetem Braille’a, jak również przygotowano audiodeskrypcję ekspozycji, możliwą do odtworzenia podczas korzystania z aplikacji mobilnej.

In turn, the aim of the project National Centre for Film Culture- development of functions and services offered by “EC1 Łódź – City of Culture” in Łódź was to create a modern, interactive offer of the National Center for Film Culture, facilitating the presentation and popularization of the history of Polish cinema and being a starting point for further development in the field of education, digitization and exhibition of the achievements of Polish and global cinematography.

From the end of World War II, Łódź was defined as the capital of Polish cinematography. The city was home to the largest feature film production company, the famous Film School is still operating, the University of Łódź is developing its film studies, there are also numerous film studios and the Museum of Cinematography.

As part of the investment, an interactive educational trail was created – the exhibition “Kino Polonia”, the aim of which is to comprehensively present the achievements of Polish cinema in an attractive and interactive way, complete and adapted to the possibility of reception by various target groups. It is possible to visit the exhibition on one’s own (thanks to a professional system that facilitates moving around the exhibition) and to get a guided tour. It is noteworthy that the exhibits on display include the only existing copy of the reconstructed Kazimierz Prószyński’s Biopleograph – one of the first film cameras in the world.

**EC1 Łódź – Miasto Kultury w Łodzi** / EC1 Łódź – City of Culture in Łódź

**82,75 mln zł** / PLN 82.75 million

**44,22 mln zł** / PLN 44.22 million

2

# Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia

## Extending the offer of the Central Museum of Textiles in Łódź through the modernisation of infrastructure, conservation works and the purchase of equipment

Biała Fabryka, wybudowana w latach 1835–1886 przez rodzinę Geyerów, stanowi unikatowy zabytek techniki zaadaptowany na cele kulturalne. Początki istnienia muzeum sięgają okresu powojennego, kiedy to w łódzkim Muzeum Sztuki utworzono Dział Tkactwa. W następnych latach siedziba muzeum, z uwagi na powiększającą się liczbę zbiorów, została przeniesiona na miejsce, w którym się obecnie znajduje. Głównym pomysłem na funkcjonowanie instytucji była prezentacja włókiennictwa nie tylko jako części działalności przemysłowej, lecz także dziedziny sztuki głęboko związanej z życiem codziennym. Na wystawach, oprócz maszyn i narzędzi, prezentowane są unikatowe zbiory tekstyliów i tkanin przemysłowych, w tym kolekcja współczesnej tkaniny artystycznej, która jest jedną z największych na świecie.

Na Łódzki Park Kultury Miejskiej składa się osiem historycznych budynków drewnianych przeniesionych z miasta i regionu. Przedmiotem inwestycji były obiekty Białej Fabryki oraz Łódzkiego Parku Kultury Miejskiej należące do Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. W Łódzkim Parku Kultury Miejskiej zmodernizowano sześć historycznych budynków, dzięki czemu muzeum zyskało nowe, całoroczne przestrzenie wystawiennicze. Po przebudowie, zamontowaniu windy umożliwiającej zwiedzanie osobom z niepełnosprawnościami i trudnościami w poruszaniu się, podłączono ogrzewanie oraz inne niezbędne instalacje, udostępnione zostały wnętrza zabytkowej willi z Rudy Pabianickiej. Ponadto w projekcie zakupiono i zamontowano liczne sprzęty oraz multimedia na potrzeby realizacji nowej oferty kulturalno-edukacyjnej.

W wyniku inwestycji w pięciu domach Łódzkiego Parku Kultury przygotowano nową wystawę stałą „Łódzkie mikrohistorie. Ludzkie mikrohistorie" opowiadającą historię wielokulturowej włókienniczej Łodzi z perspektywy codziennego życia jej mieszkańców. Odbywają się tu cykliczne oprowadzania kuratorskie oraz warsztaty dla dzieci i młodzieży. Organizowane są również oprowadzania tematyczne po wystawie według określonych ścieżek tematycznych, z udziałem tłumacza polskiego języka migowego oraz z audiodeskrypcją. W każdym z domów znajdują się podjazdy ułatwiające poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich i opiekunom z małymi dziećmi. Odnowione wnętrza wystawy stanowią plan zdjęciowy do wielu produkcji filmowych oraz sesji zdjęciowych. Na trzech kondygnacjach jednego z budynków objętych projektem (ponad 2500 m²) zagościła wystawa stała „Miasto – Moda – Maszyna" poświęcona historii włókiennictwa i przemysłu odzieżowego, pracy fabryk oraz życiu łodzian.

The White Factory, built in the years 1835-1886 by the Geyer family, is a unique technical monument adapted for cultural purposes. The main idea for the functioning of the institution was to present the textile industry not only as part of the industrial activity, but also a field of art deeply connected with everyday life.

The subject of the investment were the buildings of the White Factory and the Łódź City Culture Park belonging to the Central Museum of Textiles in Łódź. In the Łódź City Culture Park, six historical buildings were modernised, thanks to which the Museum gained new, all-year-round exhibition spaces. After reconstruction, an elevator for people with disabilities and mobility impairment was installed, heating and other necessary installations were provided, and the interiors of the historic villa from Ruda Pabianicka were made available to the public. In addition, the project involved purchasing plenty of equipment and multimedia for the purpose of implementing the new cultural and educational offer.

As a result of the investment, five houses of the Łódź City Culture Park prepared a new permanent exhibition "Łódzkie mikrohistorie, ludzkie mikrohistorie" (Łódź microhistory, the human microhistory) telling the story of multicultural, textile-centred city of Łódź from the perspective of the everyday life of its inhabitants. On three floors of one of the buildings covered by the project (over 2,500 square metres), there is a permanent exhibition "City – Fashion – Machine" devoted to the history of the textile and clothing industry, the work of factories and the lives of the residents of Łódź.

**Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi** / The Central Museum of Textiles in Łódź

**15,61 mln zł** / PLN 15.61 million

**8,96 mln zł** / PLN 8.96 million

MODA

3

# Akademickie Centrum Designu na rzecz rozwoju dziedzictwa kulturowego i edukacji artystycznej

## The Academic Design Centre for the Development of Cultural Heritage and Artistic Education

Księży Młyn to rozległa dzielnica, która przetrwała w sposób niemal kompletny z okresu rozkwitu przemysłowej Łodzi. W XIX w. Karol W. Scheibler, jeden z największych łódzkich fabrykantów, wybudował zespół fabryczno-mieszkalny – miasto w mieście. Układ urbanistyczny i architektura zespołu wzorowane były na angielskich osadach przemysłowych. Na Księży Młyn składają się planowo rozmieszczone budynki fabryczne, osiedle mieszkaniowe, rezydencje właścicieli i wille dyrektorskie z ogrodami, a także ulice i bocznice kolejowe, szkoła, dwa szpitale, remiza straży ogniowej, gazownia i klub fabryczny.

Przedmiotem projektu było utworzenie specjalistycznego ośrodka kulturalnego w powiązaniu ze środowiskiem edukacji artystycznej, który stanie się prężnie działającą jednostką organizacyjną funkcjonującą w strukturach akademii pod nazwą Akademickie Centrum Designu (ACD). W swym założeniu ACD będzie miejscem generującym nowe kierunki rozwoju w dziedzinie sztuk projektowych i szerzenia designu jako kultury, która ma ogromny wpływ na życie człowieka. ACD na Księżym Młynie ma być miejscem kulturotwórczym, zarówno w aspekcie lokalnym integrującym społeczność historycznego miejsca, jakim dla Łodzi jest Księży Młyn, jak i miejscem otwartym na wszystkie ośrodki akademickie z ich szeroko pojętym potencjałem kreatywnym. Dotyczy to również działań w obszarach muzyki, teatru, filmu itp. Warto dodać, że bardzo istotnym elementem działalności ACD jest stałe kreowanie współpracy między ośrodkami kulturalnymi, nauką i biznesem przez realizację wspólnych projektów, mających na celu szerzenie i promowanie kultury w kontekście przemysłów kreatywnych, promowanie i wspieranie sztuki współczesnej, w tym jako elementu dziedzictwa kulturowego opartego na działaniach kreatywnych i innowacyjnych.

W ramach projektu przeprowadzono remont i renowację zabytkowego budynku szkoły fabrycznej, należącej do zespołu fabryczno-rezydencjonalno-mieszkalnego Karola Wilhelma Scheiblera oraz zakupiono niezbędne wyposażenie i sprzęt do prowadzenia działalności kulturalnej. Program kulturalny nowo powstałego centrum obejmuje cykliczne spotkania o charakterze warsztatowym na tematy związane z problematyką kreatywnej edukacji w zakresie sztuk projektowych i sztuk pięknych skierowane do wszystkich chętnych. W zależności od tematyki do prowadzonych działań zostaną zaproszone osoby z kręgów zarządców biznesowych, design managementu, art managementu i innych. W warsztatach uczestniczą zaproszeni eksperci z rynku europejskiego i światowego chcący podzielić się swoimi doświadczeniami. Finalny efekt takich warsztatów to prototypowane wybrane realizacje projektowe i publikacje, z których każda będzie rozdziałem powstającego opracowania książkowego i elektronicznego całej rocznej edycji. Całość będzie podsumowana wystawą najlepszych prac z całego cyklu, zaprezentowaną w mieszczącej się w budynku galerii.

Projekt przewiduje poprawę dostępności do projektu dla osób z różnymi typami niepełnosprawności, m.in. przez budowę rampy (pochylni), budowę dwóch dźwigów osobowych oraz stworzenie systemu informacji wizualnej i audiowizualnej przystosowanego do korzystania przez osoby niepełnosprawne.

Księży Młyn is a vast district which has survived almost completely from the period of the industrial heyday of Łódź. In the 19th century, Karol Wilhelm Scheibler, one of Łódź's greatest factory owners, built a factory and a residential complex – a city within a city. The project's objective was to create a specialised cultural centre related to the artistic education community, which would become a thriving organisational unit operating within the structures of the Academy under the name of "Academic Design Center" (ADC).

The project involved the renovation and refurbishment of the historic factory school building, and the purchase of the equipment and furnishing necessary for cultural activities. The cultural programme of the newly established Centre includes regular meetings of a workshop character on topics related to the issue of creative education in the field of design arts and fine arts, addressed to all those willing to participate. The workshops are attended by invited experts from the European and global market willing to share their experience. The final outcome of such workshops is a prototyped selection of project realisations and publications, each of which will constitute a chapter in the emerging book and electronic publication of the entire annual edition.

**Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi** /
The Władysław Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź

**23,66 mln zł** / PLN 23.66 million

**16,28 mln zł** / PLN 16.28 million

olish design

4

# Magazyn studyjny dla Muzeum Sztuki w Łodzi – budynek J
## Studio magazine for the Museum of Art in Łódź – building J

Muzeum Sztuki w Łodzi to jedna z głównych i najprężniej działających instytucji kultury w Polsce. Powstała w 1930 r. na bazie kolekcji awangardowej grupy a.r. Jej inicjatorami byli Władysław Strzemiński, Katarzyna Kobro i Henryk Stażewski. Do dziś główną osią programową tej instytucji jest pokazywanie sztuki nowoczesnej, awangardowej, wychodzącej poza przyjęte konwencje i schematy. Wśród najcenniejszych zbiorów – oprócz prac Strzemińskiego i Kobro – należy wymienić Portret matki Henryka Rodakowskiego czy *Napoleon na koniu* Piotra Michałowskiego. Mając na celu jak najwyższy standard oferowanego programu kulturalnego muzeum sukcesywnie od kilkunastu lat realizuje strategię w zakresie poprawy posiadanej infrastruktury. Ze środków Unii Europejskiej zrealizowało dwa duże projekty polegające na stworzeniu magazynu studyjnego i rewitalizacji budynków siedziby głównej. Magazyn studyjny jest jednym z elementów kompleksu budynków Muzeum Sztuki zlokalizowanych u zbiegu ulic Więckowskiego i Gdańskiej w Łodzi. Podjęte działania miały na celu zatrzymanie postępującej degradacji budynku oraz stworzenie odpowiedniego miejsca dla zgromadzonych przez Muzeum Sztuki dzieł. Przebudowa istniejącego obiektu objęła dostosowanie go do nowych funkcji użytkowych. Na bazie ścian konstrukcyjnych powstał nowy, dwukondygnacyjny budynek. Na parterze skrzydła zachodniego znajdują się warsztaty, na piętrze w części zachodniej zlokalizowany jest magazyn dzieł, przeznaczony przede wszystkim na rzeźby i obiekty wielkoformatowe. Budynek został w pełni przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wyjątkowy charakter nowej przestrzeni łączy rygorystyczne zasady zabezpieczenia zbiorów oraz wymogi dotyczące przechowywania dzieł sztuki z interesującymi oraz wygodnymi dla zwiedzających metodami udostępniania kolekcji muzeum. Budowa magazynu studyjnego pozwoliła edukatorom na pokazanie muzeum od kuchni. Przeprowadzono warsztaty dotyczące tak istotnych funkcji muzeum jak m.in. gromadzenie, transport i przechowywanie zbiorów, urządzanie przestrzeni ekspozycji czy konserwacja dzieł sztuki. Warto podkreślić, że z nowej powierzchni mogą korzystać również najmłodsi odbiorcy kultury. Muzeum organizuje serię warsztatów przedstawiającą dzieciom problematykę przechowywania dzieł sztuki ze względu na ich typ, np. malarstwo, rzeźba.

The Art Museum in Łódź is one of the leading and most dynamically operating cultural institutions in Poland. It was established in 1930 based on the collection of the avant-garde group a.r. Its initiators were Władysław Strzemiński, Katarzyna Kobro and Henryk Stażewski. The Studio Warehouse is one of the elements of the Museum of Art complex located at the intersection of Więckowskiego and Gdańska Streets in Łódź. Reconstruction of the existing facility included adapting it to new utility functions. A new, two-story building was created on the basis of the old structural walls. On the ground floor of the west wing there are workshops, on the first floor in the western part there is a warehouse of works, intended primarily for sculptures and large-format objects. The building is fully adapted to the needs of people with disabilities.

# Rewitalizacja infrastruktury Muzeum Sztuki w Łodzi – Gdańska 43.
## Revitalization of the infrastructure of the Museum of Art in Łódź – Gdańska 43

Z kolei rewitalizacja budynków siedziby głównej muzeum była odpowiedzią na ich wyjątkowo zły stan techniczny grożący katastrofą budowlaną. Obiekt nie odpowiadał współczesnym standardom umożliwiającym skuteczne rozwijanie działalności i oferty instytucji w gmachu ms[1]. Stan ten wyjątkowo negatywnie oddziaływał na estetykę miasta, pogarszał jego ogólny wizerunek. W wyniku przeprowadzonego projektu powstała sala do prowadzenia działalności edukacyjnej i realizacji programu towarzyszącego wystawom. Inwestycja umożliwiła także bezpieczne i poprawne funkcjonowanie specjalistycznej biblioteki mającej unikatowe zbiory. Zminimalizowano ograniczenia architektoniczne przez wykonanie przejścia z budynków B i C do budynku A oraz zamontowano w nich windę, co umożliwia osobom z niepełnosprawnościami uczestniczenie w działaniach proponowanych przez muzeum. W zrewitalizowanych pomieszczeniach muzeum wdraża autorski program działań kulturalnych. Opracowany on został przez specjalistów z zakresu edukacji kulturowej, bibliotekoznawstwa oraz kadrę naukową zatrudnioną w muzeum. Program edukacyjny skupia się na celach związanych z partycypacją i rewitalizacją społeczną. Działania zaplanowane w bibliotece muzeum kładą większy nacisk na jej funkcje społeczne. Biblioteka ma przyciągać użytkowników nie tylko możliwością wypożyczenia książki, jak to miało miejsce do tej pory, lecz także ciekawymi wydarzeniami kulturalnymi, możliwością skorzystania z elektronicznych zasobów wielodziedzinowych bibliotek.

On the other hand, the revitalization of the buildings of the museum's headquarters was a response to their exceptionally poor technical condition – which was in danger of a construction disaster. As a result of the project, a room for educational activities and the implementation of the program accompanying the exhibitions was created. The investment also enabled the safe and proper functioning of a specialized library with unique collections.

**Muzeum Sztuki w Łodzi** / Museum of Art in Łódź

**28,12 mln zł** / PLN 28.12 million

**18,82 mln zł** / PLN 18.82 million

msi

5

# Zakup instrumentarium do prowadzenia działalności kulturalnej przez Akademię Muzyczną w Łodzi

## The purchase of instruments for cultural activities by the Academy of Music in Łódź

Łódzka Akademia Muzyczna to nowoczesna i zasłużona dla polskiej kultury uczelnia, oferująca wysoki poziom kształcenia artystycznego. Powstała w 1945 r. na bazie przedwojennego Konserwatorium Heleny Kijeńskiej-Dobkiewiczowej. Patronami akademii są wybitni muzycy urodzeni w Łodzi: kompozytorka i skrzypaczka Grażyna Bacewicz i jej brat, pianista i pedagog Kiejstut Bacewicz. Placówka od lat pozostaje jedną z czołowych uczelni artystycznych w regionie, kształcącą kolejne pokolenia gruntownie wykształconych artystów i pedagogów. Oferuje nowoczesny, dostosowany do potrzeb rynku program nauczania z takimi przedmiotami jak np. muzyka filmowa, muzyka w mediach, muzyka kościelna, wokalistyka estradowa czy choreografia. Wśród jej absolwentów znajduje się m.in. kompozytor i pianista Włodzimierz Korcz.

Zrealizowany przez Akademię Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi projekt jest dopełnieniem wielu inwestycji przeprowadzonych w ostatnich latach, dzięki którym uczelnia wzbogaciła się w nowoczesne przestrzenie koncertowe i dydaktyczne. Obejmował on wyposażenie dwóch nowych obiektów: oddanej do użytku w 2013 r. sali koncertowej i ukończonego rok później Regionalnego Ośrodka Kultury, Edukacji i Dokumentacji Muzycznej. Warto podkreślić, że nowa sala koncertowa pełni funkcję szeroko oddziałującej i prężnej instytucji kultury. Odbywają się w niej liczne cykliczne koncerty, np. wieczory organowe, koncerty fletowe czy koncerty edukacyjne tworzone z myślą o dzieciach w wieku przedszkolnym lub szkolnym.

W ramach projektu budynki te zostały wyposażone w nowe instrumenty, a sala koncertowa zyskała dodatkowo mobilne elementy oświetlenia. Warto dodać, że znacznie poszerzyło się instrumentarium dla artystów specjalizujących się w wykonawstwie muzyki dawnej, którzy zyskali m.in. zestawy renesansowych fletów podłużnych i poprzecznych, lutnie, violę da gamba i dwa klawesyny.

W ramach projektu w Sali Kameralnej ośrodka zostały zbudowane barokowe organy – obiekt unikatowy, stanowiący pierwsze w historii polskiego szkolnictwa muzycznego nowo wybudowane organy wzorowane na instrumentach powstałych w I Rzeczpospolitej.

Zakup instrumentarium to inwestycja, która otworzyła łódzką akademię na kolejne perspektywy rozwoju działalności artystycznej i dydaktycznej. Nowe instrumenty cieszą melomanów, zachwycają artystów goszczących w uczelni z koncertami i kursami mistrzowskimi, jako wyjątkowy muzyczny „warsztat" inspirują młodych artystów do nauki i pracy.

The Academy of Music in Łódź is a modern university of merit for the Polish culture offering high level artistic education. It was established in 1945 on the basis of the pre-war Conservatory of Helena Kijeńska-Dobkiewiczowa. Its patrons are outstanding musicians born in Łódź – a composer and violinist, Grażyna Bacewicz, and her brother, a pianist and teacher, Kiejstut Bacewicz. The project carried out by the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź complements a number of investments carried out in the recent years, thanks to which the Academy has been enriched with modern concert and teaching spaces. It included equipping two new facilities of the Academy – the Concert Hall, which was put into use in 2013, and the Regional Centre for Culture, Education and Music Documentation completed a year later. As part of the project, those buildings were equipped with new instruments, and the Concert Hall additionally gained mobile lighting elements in the auditorium. It is worth noting that the instruments for artists specialising in early music performance significantly expanded, with the sets of Renaissance longitudinal and transverse flutes, lutes, a viola da gamba and two harpsichords.

As part of the project, a baroque organ was built in the Centre's Chamber Hall – a unique object in the history of the Polish music education, constituting the first newly built organ modelled on instruments created in the First Polish Republic.

The purchase of instruments was the investment that opened the Łódź Academy to new prospects for the development of artistic and teaching activities. The new instruments delight music lovers and artists visiting the University with concerts and master classes, and as a unique musical "workshop," they inspire young artists to study and work.

**Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi** / The G. K. Bacewicz Academy of Music in Łódź

**20,34 mln zł** / PLN 20.34 million

**14,15 mln zł** / PLN 14.15 million

6

# Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi – Pałacu Poznańskich w części użytkowanej przez Muzeum Miasta Łodzi

## The revitalisation, modernisation and improvement of the historic infrastructure of the Museum of the City of Łódź – the Poznański Palace in the part used by the Museum of the City of Łódź

Pałac Izraela Poznańskiego w Łodzi jest jednym z najbardziej reprezentacyjnych i najcenniejszych zabytków w Łodzi. Ze względu na formę i dekoracyjny wygląd nazywany jest on łódzkim Luwrem. Jego historia sięga 1877 r., kiedy to Izrael Kalmanowicz Poznański kupił dom stojący na rogu ulic Ogrodowej i Stodolnianej. I to właśnie ten dom stał się zaczątkiem wielkiego pałacu. Pierwszy projekt pałacu z 1888 r. był dziełem Hilarego Majewskiego. Po dziesięciu latach został zmodyfikowany i rozbudowany przez Juliusza Junga, architekta ze Stuttgartu, i inżyniera Dawida Rosenthala. Obecną formę architektoniczną fasad i stylowo eklektycznych wnętrz pałac otrzymał dopiero po przebudowie w latach 1901–1903.

Obecnie w pałacu swoją siedzibę ma Muzeum Miasta Łodzi, w którym można podziwiać wnętrza dawnej rezydencji fabrykanckiej, a także wystawę dotyczącą dawnej przemysłowej Łodzi i sale poświęcone zasłużonym mieszkańcom miasta, w tym artystom takim jak Julian Tuwim, Artur Rubinstein i Marek Edelman. Inwestycja objęła zakresem liczne prace budowalne i konserwatorskie, w tym naprawę elewacji całego budynku. Przywrócone zostało wejście do budynku od strony ul. Zachodniej, muzeum zostało dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Inwestycja w pałacu to również nowa wystawa, która powstała w podziemiach. Wystawa prezentuje historię Łodzi oraz całego regionu. Możemy tu poznać dzieje miasta, które w bezprecedensowy w skali światowej sposób, w ciągu kilkudziesięciu lat awansowało z szeregu małych, lokalnych ośrodków miejskich o charakterze rzemieślniczo-rolniczym do grona wielkich metropolii europejskich. Wystawa „Ziemia Obiecana wczoraj i dziś. Łódź w Europie. Europa w Łodzi" prezentowana jest w języku polskim i angielskim i dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym osób niesłyszących.

Remont pałacu to także odkrycia: zasypane okna piwnic od strony ul. Ogrodowej osłoniły pięknie zachowane kraty z XIX w., odsłonięta została również okładzina z różowego piaskowca. Przywrócone zostały oryginale dębowe mazerunki pod schodami klatki paradnej. Nowością w pałacu jest przeszklona winda, z której mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami. Na podłodze windy widoczny jest motyw posadzki powtórzony z pałacowych wnętrz. Ciekawostką dla stałych bywalców muzeum jest gabinet Poznańskiego, gdzie odtworzono oryginalne wymalowania w kolorach oliwki, czerwieni i złota.

Izrael Poznański's Palace in Łódź is one of the most representative and valuable monuments in Łódź. Due to its form and decorative appearance, it is called the Łódź Louvre. Its history dates back to 1877, when Izrael Kalmanowicz Poznański bought a house on the corner of Ogrodowa and Stodolniana Streets.

Currently, the palace houses the Museum of the City of Łódź, where you can admire the interior of the former factory owner's residence, as well as the exhibition devoted to the former industrial heritage of Łódź and rooms dedicated to the distinguished residents of the city, including artists, such as Julian Tuwim, Artur Rubinstein and Marek Edelman. The investment covered numerous construction and conservation works, including the repair of the facade of the entire building. The entrance to the building from Zachodnia Street was restored, and the Museum was adapted to the needs of people with disabilities. A new exhibition in the basement was also the investment in the palace. The exhibition presents the history of the City of Łódź and the entire region. There, one can learn about the history of the city which in an unprecedented way on the world scale, over several decades, has advanced from a number of small, local craft and agricultural centres to the rank of a large European metropolis.

The renovation of the Palace also brought a series of discoveries, the buried windows of basements from the side of Ogrodowa Street were covered with beautifully preserved bars from the 19th century, and the cladding of pink sandstone was exposed. The original oak mazers under the stairs of the parade staircase were restored.

**Miasto Łódź** / The City of Łódź

**19,99 mln zł** / PLN 19.99 million

**13,52 mln zł** / PLN 13.52 million

# 7

# Modernizacja budynków „B”, „D”, „E” i pomieszczeń wraz z dziedzińcem Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi

## The modernisation of buildings "B", "D", "E" and the interiors, together with the Courtyard of the Archaeological and Ethnographic Museum in Łódź

Gmach według projektu Jana Karola Mertschinga wybudowano w latach 1852–1854 jako piętrowy budynek z wysokim, czterospadowym dachem o charakterze neorenesansowym. W kolejnych latach budynek był kilkakrotnie przebudowywany, zmieniał również swoje przeznaczenie – pełnił głównie funkcję obiektu szkolnego. W okresie międzywojennym był siedzibą magistratu. Po II wojnie światowej, w 1945 r. zmieniono jego funkcję i zlokalizowano w gmachu Miejskie Muzeum Prehistoryczne i Miejskie Muzeum Etnograficzne, które połączono po 10 latach w Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, funkcjonujące w budynku do dziś.

W wyniku realizacji projektu nastąpił przyrost powierzchni z przeznaczeniem na cele kulturowe aż o 183%. Wykonano prace o charakterze renowacyjnym i konserwatorskim. Przestrzenie, które wcześniej były zamknięte dla osób zwiedzających (m.in. magazyny znajdujące się na dziedzińcu), zostały przebudowane i zaadaptowane na magazyny studyjne i sale edukacyjne. Modernizacji poddany został także dziedziniec – docelowe miejsce spotkań edukacyjnych, wernisaży, koncertów i wystaw plenerowych.

W zrewitalizowanych przestrzeniach odbywają się zajęcia skierowane do przedszkoli i młodszych klas szkół podstawowych (w ramach „Warsztatów Muzealnych” oraz półkolonii), młodzieży szkolnej (w ramach „Lekcji Muzealnych”), rodzin, (w ramach Akademii Młodego Archeologa, Etnografa, Numizmatyka, Lalkarza), dorosłych i seniorów (w ramach pracowni Archeologicznej, Etnograficznej, Numizmatycznej, Lalkowej) oraz oprowadzania po magazynach studyjnych.

Prowadzone zajęcia pozwalają poznać historię oraz tradycje regionu. Inwestycja pomogła w uatrakcyjnieniu i sprofesjonalizowaniu prowadzonej działalności edukacyjnej w ramach warsztatów i prelekcji, podnoszącej kompetencje odbiorców w zakresie tworzenia i rozumienia sztuki, historii i kultury. Inwestycja została dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

The building, designed by Jan Karol Mertsching, was built in the years 1852–1854 as a two-floor neo-Renaissance building with a high hipped roof. In the following years, the building was rebuilt several times and it also changed its purpose – it served mainly as a school building. In the interwar period, it was the seat of the Magistrate. After World War II, in 1945, its function changed and the Municipal Prehistoric Museum and the Municipal Ethnographic Museum were located there. After 10 years, they were merged into the Archaeological and Ethnographic Museum operating in the building to this day.

As a result of the project implementation, the area intended for cultural purposes increased by as much as 183%. Renovation and conservation works were carried out. The spaces previously closed to the visitors (such as warehouses located in the courtyard) were rebuilt and converted into studio warehouses and educational rooms. The courtyard – the ultimate venue for educational meetings, vernissages, concerts and outdoor exhibitions was also modernised.

The revitalised space is used for classes for kindergartens and the lower primary school grades (as part of the “Museum Workshops” and day camps), the school youth (as part of the “Museum Lessons”), families, (as part of the Academy of a Young Archaeologist, Ethnographer, Numismatist, Puppeteer), adults and seniors (as part of the Archaeological, Ethnographic, Numismatic and Puppet Workshop) and guided tours of the studio warehouses.

The classes provide an opportunity to learn about the history and traditions of the region. The investment helped to make the educational activities carried out in the form of workshops and lectures more attractive and professional, increasing the competences of the recipients in the field of creating and understanding art, history and culture. The investment was adapted to the needs of disabled people.

**Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi** / The Archaeological and Ethnographic Museum in Łódź

**30,95 mln zł** / PLN 30.95 million

**14,68 mln zł** / PLN 14.68 million

8

# Przebudowa i rozbudowa budynku Zespołu Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi

## The reconstruction and expansion of the building of the Stanisław Moniuszko Music School Complex in Łódź

Początki szkoły, powołanej do działalności w 1946 r., sięgają końca XIX w. i opierają się na tradycjach przedwojennych szkół, jak np. Szkoły Muzycznej Tadeusza i Ignacego Hanickich (1898–1901) czy Konserwatorium Muzycznego Heleny Kijeńskiej (1922–1940).

Od ponad 75 lat szkoła kształci znakomitych instrumentalistów, wokalistów, kompozytorów, a także przyszłych wykładowców i studentów uczelni muzycznych. Talent i wykształcenie absolwentów przekładają się na ich liczne osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne. Szkoła jest organizatorem wydarzeń takich jak: Ogólnopolski Konkurs Harmoniczny im. Franciszka Wesołowskiego, Ogólnopolski Konkurs Smyczkowych Zespołów Kameralnych im. Grażyny Bacewicz, Ogólnopolski Konkurs Pianistyczny im. Emmy Altberg czy Ogólnopolskiej Konferencji Harmonicznej dla Nauczycieli.

Zakres inwestycji objął rozbudowę istniejącej siedziby szkoły o dwie sale: koncertową i kameralną. Dzięki projektowi szkoła może organizować wydarzenia w sali kameralnej dla 150 osób, a w koncertowej dla 250. Młodzi adepci sztuki mogą korzystać z nowoczesnej i przyjaznej infrastruktury, która tworzy dla nich nowe możliwości rozwoju artystycznego. Na szczególną uwagę zasługuje nowa oferta kulturalna przeznaczona dla uczniów oraz społeczności Łodzi. Są to koncerty symfoniczne, chóralne i oratoryjne, przedstawienia operowe, koncerty jazzowe, recitale solowe i audycje muzyki kameralnej.

Dla najmłodszych organizowane są prezentacje muzyczno-ruchowe oraz zajęcia umuzykalniające. Planowane są również ogólnopolskie konkursy instrumentalne, wokalne i konkursy wiedzy, a także ogólnopolskie metodyczne szkolenia dla nauczycieli.

Realizacja inwestycji umożliwiła prezentację talentów młodych artystów szerokiej publiczności lokalnej, krajowej i międzynarodowej.

Nowa infrastruktura jest w pełni przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The beginnings of the school date back to the end of the 19th century. It draws on the traditions of pre-war schools, such as the Tadeusz and Ignacy Hanicki Music School (1898–1901), or the Helena Kijeńska Music Conservatory (1922–1940).

For over seventy years, the school has been educating outstanding instrumentalists, singers, composers, as well as the future lecturers and students of music universities. The passion they follow in their activities translates into their numerous artistic, creative and didactic achievements. The school is the organiser, or the co-organiser, of such events as the Grażyna Bacewicz National String Chamber Competition, the Emma Altberg Piano Competition, or the Review of Students of Percussion Classes of the Włodzimierz Skowera Music Schools of the 1st degree.

The scope of the investment included the expansion of the existing school seat by two rooms – a concert hall and a chamber hall. Thanks to the project, the school can organise events in a chamber hall for 150 people and in a concert hall for 250. Young art adepts can use the modern and friendly infrastructure that creates new opportunities for their artistic development. Particularly noteworthy is the new cultural offer for students and the community of the City of Łódź. These are symphonic, choral and oratorio concerts, opera performances, jazz concerts, solo recitals and chamber music programmes. Musical and movement presentations, as well as music classes, are organised for the youngest. The nationwide, instrumental, vocal and knowledge competitions are also planned, as well as methodological training for teachers.

The implementation of the investment enabled presenting young artists to a wide local, national and international audience.

The new infrastructure is fully adapted to the needs of people with disabilities.

**Zespół Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi** / The Stanisław Moniuszko Music School Complex in Łódź

**27,75 mln zł** / PLN 27.75 million

**15,08 mln zł** / PLN 15.08 million

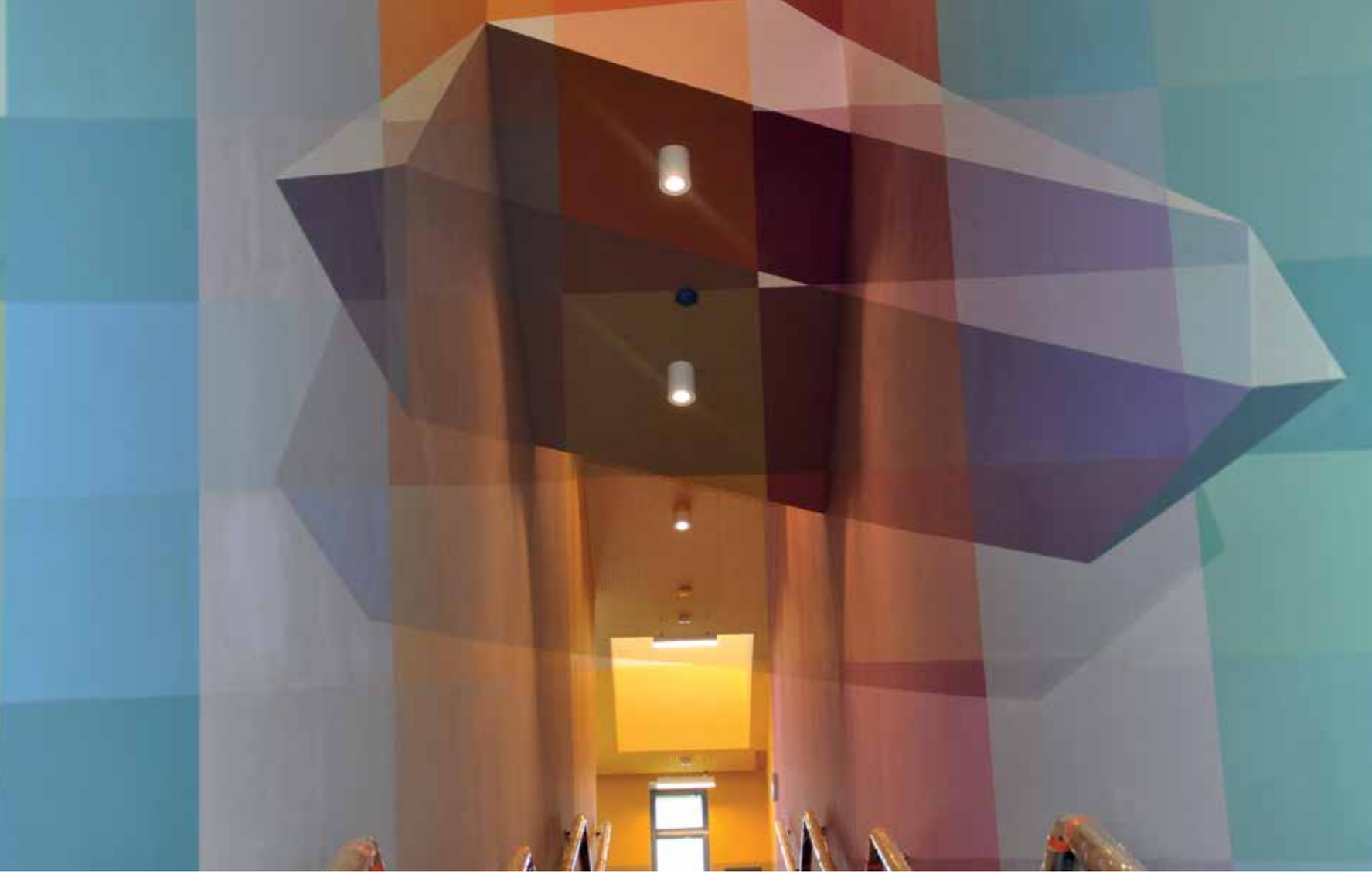

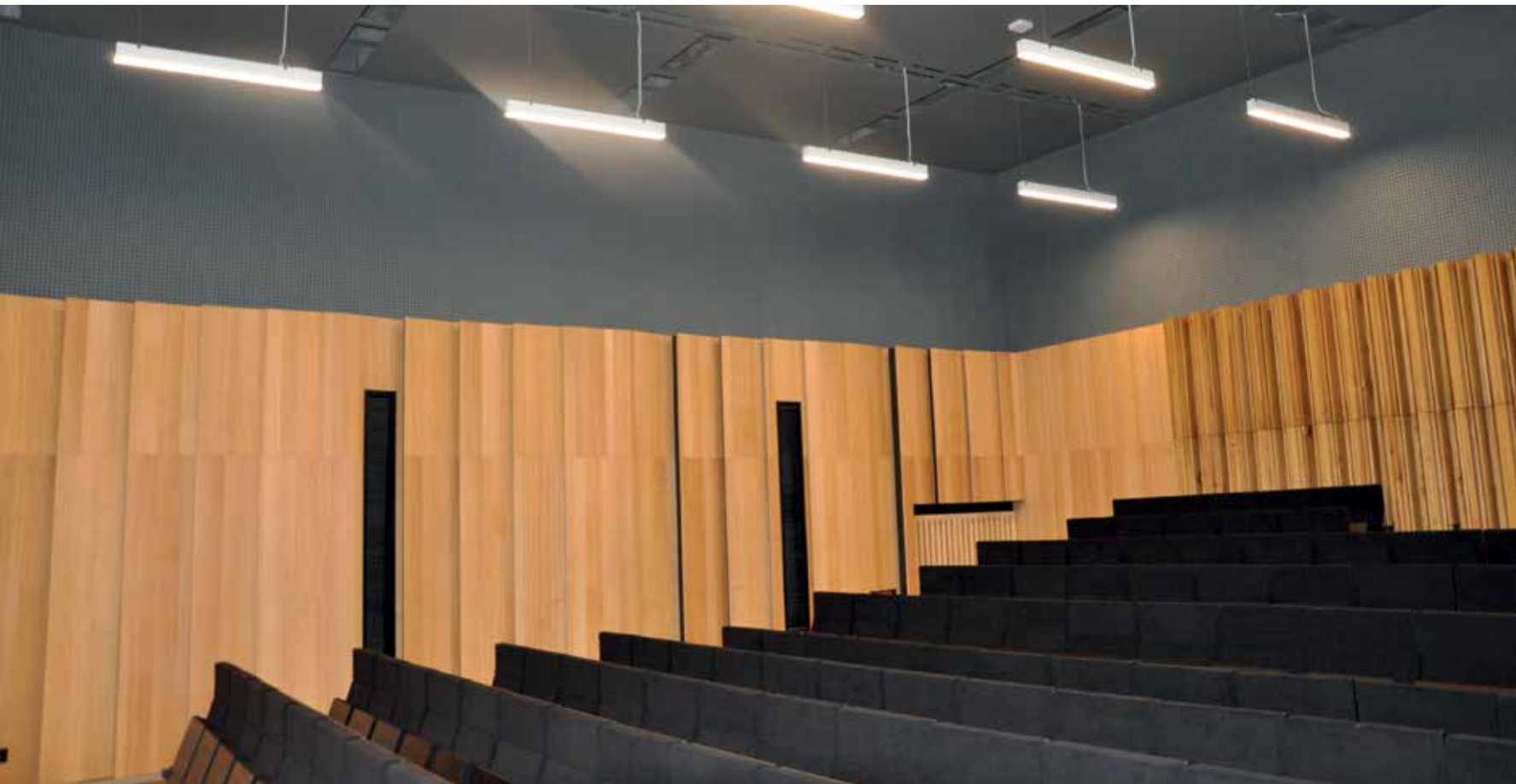

# **województwo kujawsko-pomorskie** / kujawsko-pomorskie voivodeship


1 Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. Minikoperniki) / The Centres of Innovative Education (the so-called "Minikoperniki”) ..... 254

2 Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II / The Toruń Old Town – the protection and conservation of UNESCO's cultural heritage – stage II ..... 256

3 Modernizacja Opery Nova w Bydgoszczy / The modernisation of the Opera Nova in Bydgoszcz ..... 258

4 Ochrona oraz zwiększenie wartości dziedzictwa kulturowego obszaru Diecezji Bydgoskiej – renowacja i konserwacja drewnianych zabytków / Protecting and increasing the value of the cultural heritage of the area of the Diocese of Bydgoszcz – the renovation and conservation of wooden monuments ..... 260

5 Muzyka dla Kopernika – zakup instrumentów muzycznych / “Music for Copernicus” – the purchase of musical instruments ..... 262

6 Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja budynku Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne / The Toruń Fortress Museum – an adaptation of the Chełmno Gate Barracks building for museum purposes ..... 264

7 Młyn Kultury – Przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku magazynowego przy ul. Kościuszki 77 w Toruniu – na budynek o funkcji użyteczności publicznej / The “Mill of Culture” – the redevelopment, extension and conversion of the warehouse building at 77 Kościuszki Street in Toruń into a building with a public utility function ..... 266

8 Remont konserwatorski i rozbudowa obiektu Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy / The conservation, renovation and extension of the building of the Leon Wyczółkowski District Museum in Bydgoszcz ..... 268

9 Zakup sprzętu i wyposażenia dla Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy / The purchase of equipment and fittings for the Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz ..... 270

10 Park Kultury. Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap I / The Culture Park. The revitalisation of the Rother Mills on the Mill Island in Bydgoszcz – stage 1 ..... 272

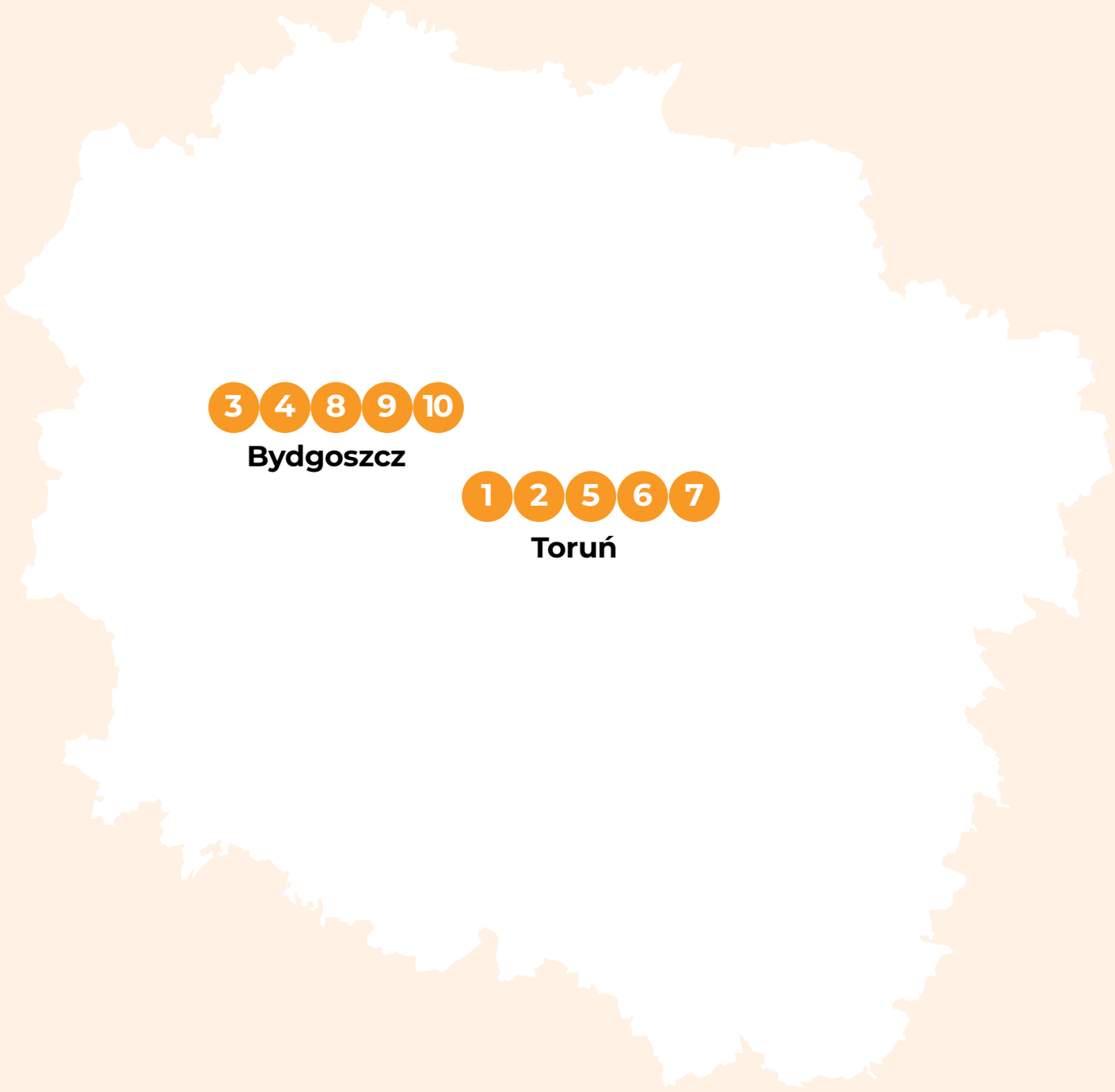
3 4 8 9 10
Bydgoszcz
1 2 5 6 7
Toruń

1

# Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. Minikoperniki)
## The Centres of Innovative Education (the so-called "Minikoperniki")

Młyny Toruńskie (Młyny Gersona lub Młyny Richtera) to zespół dawnych parowych młynów zbożowych, które powstawały od 1881 r.. Pierwsze młyny ruszyły w roku 1887. Kolejno należały do Gustava Regitza, Gustava Gersona i Leopolda Richtera. Obiekty były rozbudowywane aż do 1941 r. – z tego okresu pochodzi dominująca bryła zespołu młynów, która jest przykładem architektury monumentalnej. Obecnie ma tu swoją siedzibę Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy.

Przed rozpoczęciem działań Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy prowadziło konsultacje z nauczycielami celem stworzenia koncepcji oferty kulturalno-edukacyjnej, która będzie atrakcyjna dla użytkowników przez cały rok. W efekcie realizacja przedsięwzięcia przyczyniła się do stworzenia nowej oferty w zakresie edukacji kulturalnej oraz pozwoliła na zachowanie unikatowego charakteru kompleksu budynków, wchodzących w skład XIX-wiecznego zespołu tzw. młynów toruńskich. W ramach projektu odrestaurowano kolejne budynki młynów toruńskich, które w przeszłości pełniły funkcję administracyjno-mieszkalną. Powstała m.in. interaktywna wystawa stała, dedykowana w szczególności ludziom młodym. Jej celem jest ułatwienie osobie dojrzewającej zrozumienia świata, ale przede wszystkim siebie w okresie burzliwych zmian zachodzących w ciele i umyśle, zidentyfikowanie swoich potrzeb, a także rozpoznanie własnych zainteresowań i pasji.

Utworzono sale modułowe z możliwością czasowej modyfikacji na powierzchnie warsztatowe, pokazowe, szkoleniowe czy konferencyjne. W odnowionych obiektach stworzono także czytelnię książek i czasopism popularnonaukowych. W ramach wystawy eksponaty oraz ścieżki zwiedzania uświadamiają, że współcześnie uczestnictwo w kulturze jest związane z koniecznością nieustannego dokonywania różnych wyborów. Na ścieżce emocji można zapoznać się z podstawowymi emocjami, zajrzeć do kapsuł emocji. Stanowiska na ścieżce dojrzewania dotyczą m.in. rytuałów przejścia w różnych kulturach, zmian fizjologicznych w dorastającym organizmie. Ścieżka społeczno-kulturowa pozwala poznać obrazy dorastania, znaczenie grup pierwotnych i wtórnych, wyjątkowość każdej jednostki, sposoby komunikacji w świecie ludzi, zwierząt i roślin.

Budynek i wystawa są dostosowane do potrzeb osób z różnymi typami niepełnosprawności. Osoby te mogą bez problemów korzystać ze stanowisk ekspozycji, gdyż multimedia zostały zamontowane na wysokości 120 cm, tak aby osoba poruszająca się na wózku mogła dojechać do każdego stanowiska, a także zachowano odpowiednie odległości między stanowiskami, aby mogła do niego dotrzeć i z niego skorzystać. Specjalne słuchawki przy eksponatach umożliwiają korzystanie przez osoby niedowidzące lub niewidome.

The Toruń Mills (Gerson's or Richter's Mills) is a complex of former steam-powered grain mills, which started to be built in 1881. The buildings were being expanded until 1941 – the dominant body of the mills, which is an example of monumental architecture, comes from that period. Currently, the “Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy” (Centre for Modernity Mill of Knowledge) is located there.

As part of the project, other buildings of the Mills, which used to have administrative and residential functions, were also restored. The renovated buildings also house a reading room for popular science books and magazines.

As part of the exhibition, exhibits and sightseeing paths make people realise that contemporary participation in culture is associated with the need to constantly make various choices. On the path of emotions, you can get acquainted with the basic emotions and look into the “capsules of emotions.” The positions on the maturation path concern the rituals of passage in different cultures and physiological changes in the adolescent organism. The socio-cultural path allows you to learn about the images of adolescence, the importance of primary and secondary groups, the uniqueness of every individual, and ways of communication in the world of people, animals, and plants.

The building and exhibition are adapted to the needs of people with physical disabilities. Multimedia stands were mounted at a height of 120 cm so that a person in a wheelchair could reach the stand and adequate distances between the stands were provided so that a person in a wheelchair could reach and use the exhibit. Moreover, the facilities for the visually impaired and the blind were prepared.

**Gmina Miasta Toruń** / The Municipality of Toruń

**17,86 mln zł** / PLN 17.86 million

**12,33 mln zł** / PLN 12.33 million

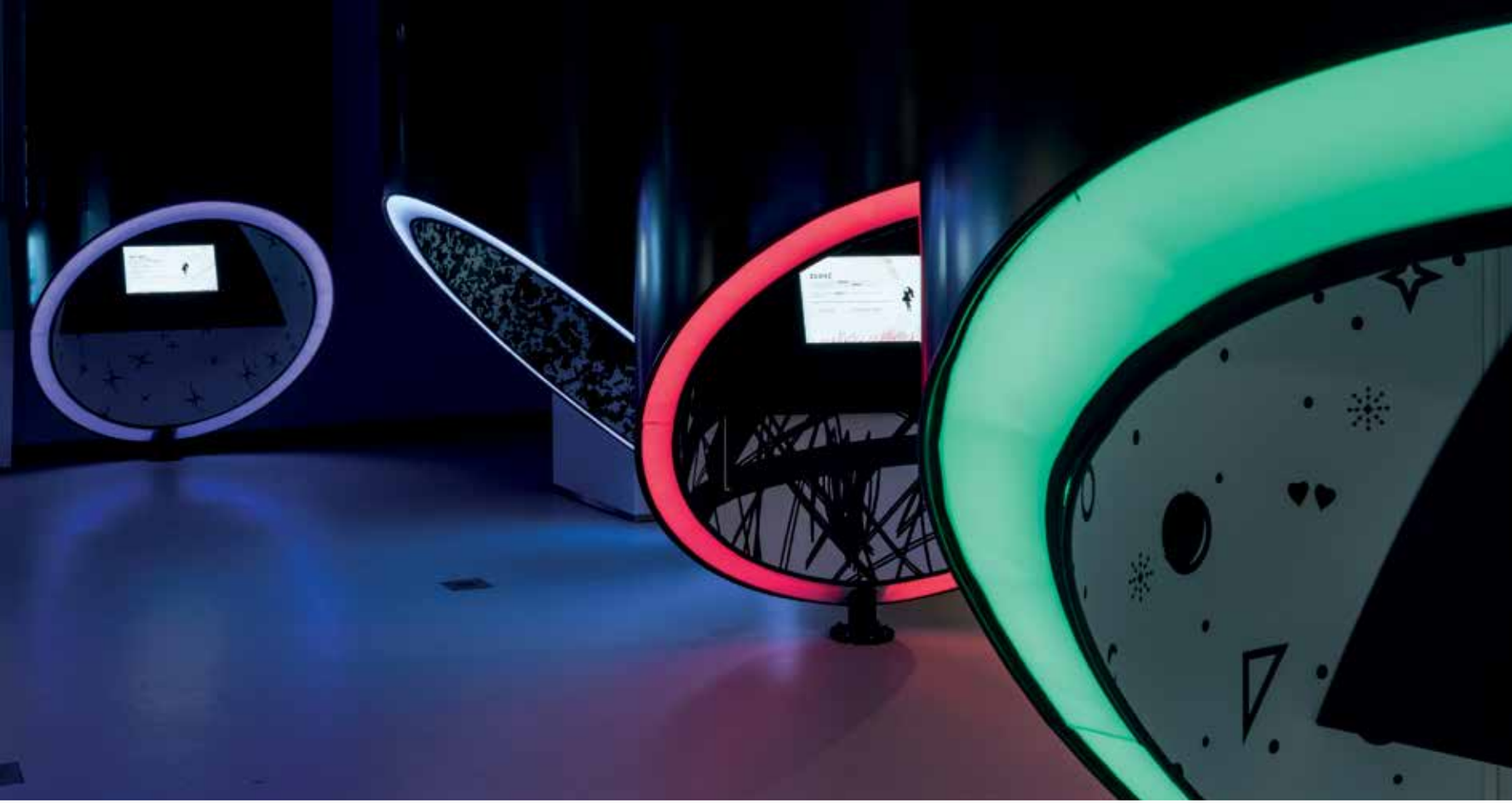

Centrum
Nowoczesności
Młyn Wiedzy

2

# Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II

## The Toruń Old Town – the protection and conservation of UNESCO's cultural heritage – stage II

Toruń jest jednym z najstarszych miast w Polsce. Prawa miejskie otrzymał już w 1233 r. i był pierwszym miastem założonym przez Krzyżaków w ich państwie. Jest to stary gród z bogatą i burzliwą historią, gdzie znajduje się wiele najwyższej klasy zabytków. O ich wyjątkowej wartości decyduje też fakt, iż są to budynki oryginalne, niezniszczone, chociażby przez II wojnę światową. Tym bardziej ważne jest nieustanne podejmowanie wysiłków dla zachowania ich w niezmienionej formie dla przyszłych pokoleń. „Toruńska Starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – etap II" jest kontynuacją zakończonego sukcesem w 2014 r. pierwszego etapu projektu partnerskiego zrealizowanego w Toruniu. Jego celem było właśnie zachowanie dziedzictwa kulturowego zespołu staromiejskiego, który jest wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Prowadzone działania miały przywrócić unikatowe wartości i oryginalny wizerunek kolejnych zabytków architektury Starego i Nowego Miasta w Toruniu.

Obiekty objęte projektem to m.in.: kościół katedralny św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, plac podominikański z uczytelnionymi ruinami dawnego kościoła i klasztoru, kościół gotycki Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego, wybrane oddziały Muzeum Okręgowego w Toruniu, budynek dawnego zboru protestanckiego na Rynku Nowomiejskim, gotycki Dwór Mieszczański, Pałac Dąmbskich czy kościół św. Jakuba Apostoła.

Przeprowadzone działania umożliwiły poszerzenie działalności kulturalnej, w tym rozbudowę wystaw stałych, pozyskanie nowych i wzbogacenie istniejących przestrzeni przeznaczonych do prowadzenia działalności edukacyjnej i warsztatowej. Obiekty zabytkowe będące siedzibami instytucji kultury wyposażono w dodatkową infrastrukturę, co podniosło jakość świadczonych usług kulturalnych, poszerzyło możliwości wystawiennicze oraz organizacji widowisk teatralnych i koncertowych. Przykładem jest wykonana w ramach projektu nowoczesna sala teatralna w partii poddasza Pałacu Dąmbskich, a w dawnym zborze ewangelickim kameralna sala kinowa.

Zrealizowane zadania wpłynęły nie tylko na atrakcyjność wizualną obiektów objętych projektem, lecz także zwiększyły ich dostępność dla szerokiego grona odbiorców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Ze względu na spektakularność zmian budynki stały się atrakcyjnym celem odwiedzin nawet dla osób, które znały je wcześniej. Projekt umożliwił wzbogacenie, a niekiedy stworzenie od podstaw oferty kulturalnej dla odwiedzających. Miejsca takie jak Dom Mikołaja Kopernika zyskały drugie życie, a Muzeum Toruńskiego Piernika w znaczącym stopniu poszerzyło swoją ofertę.

Prace w ramach projektu przyniosły także ciekawe odkrycia. Na sklepieniu nawy głównej kościoła św. Jakuba Apostoła odkryto XIV-wieczne wyobrażenie diabła Tutivillusa, czyhającego na tych, którzy nie uważają podczas mszy. W tej samej świątyni odsłonięto także średniowieczne i nowożytne malowidła ścienne, m.in. ze sceną Zwiastowania, oraz wiele inskrypcji, w tym odnoszącą się do ukończenia budowy kościoła w 1368 r.

Toruń is one of the oldest cities in Poland. It was granted town privileges in 1233 and was the first town established by the Teutonic Knights in their country. It is an old city with a rich and turbulent history and many top-class monuments. Their exceptional value is also determined by the fact that they are the original buildings, left undamaged, for example after World War II. Thus, it is even more important to make constant efforts to keep them unchanged for the future generations.

The facilities included in the project were the former Meissner Palace at the Old Town Square, the Gothic Bourgeois Manor, selected branches of the District Museum in Toruń, the building of the former Protestant church at the New Town Square, the Dąmbski Palace and the Church of St. James the Apostle.

The carried out activities allowed for the expansion of cultural activities, including the expansion of the permanent exhibitions, the enrichment of the existing spaces and the acquisition of new ones intended for educational and workshop activities. Historic buildings, which are the seats of cultural institutions, were equipped with additional infrastructure which increased the quality of the provided cultural services, as well as expanded the exhibition and organisational possibilities for theatre and concert performances. The project enabled enriching, and sometimes creating from scratch, the cultural offer for visitors.

**Gmina Miasta Toruń** / The Municipality of Toruń

**73,18 mln zł** / PLN 73.18 million

**54,33 mln zł** / PLN 54.33 million

3

# Modernizacja Opery Nova w Bydgoszczy
## The modernisation of the Opera Nova in Bydgoszcz

Opera Nova jest instytucją kultury województwa kujawsko-pomorskiego współprowadzoną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jej historia zaczęła się od Studia Operowego, którego pierwsze przedstawienia 21 września 1956 r. – *Flis i Verbum nobile* Moniuszki oraz *Wesele w Ojcowie* Kurpińskiego – dały początek największej i jednej z najważniejszych instytucji kulturalnych regionu. Jej charakterystyczne trzy kręgi, malowniczo położone w zakolu Brdy, stanowią symbol i jednocześnie wizytówkę Bydgoszczy. W Operze Nova spektakle realizowali tacy twórcy jak m.in. Maciej Prus, Ryszard Peryt, Krzysztof Nazar, Laco Adamik, Jorma Elo, Paul Chalmer, Natalia Babińska, Robert Bondara, Tomasz Konina, Jacek Tyski czy Jacek Przybyłowicz.

Projekt „Modernizacja Opery Nova w Bydgoszczy" pozwolił operze zakupić niezbędny sprzęt do prowadzenia działalności artystycznej i edukacyjnej na najwyższym poziomie, w tym m.in. nowoczesny sprzęt muzyczny, oświetleniowy, nagłośnieniowy oraz system sterowania urządzeniami mechanicznymi sceny. Pozwala on m.in. nie tylko na programowanie i zapisywanie ruchu wszystkich zapadni i sztankietów, tworzenie imponujących efektów wizualnych, ale przede wszystkim zwiększa komfort słuchaczy podczas obcowania z kulturą. Opera opracowała również nową ofertę kulturalną: koncerty dla szerokiej publiczności i przedstawienia o charakterze edukacyjnym dla dzieci. Warto wskazać tu skierowane do dzieci spektakle „Operowy zawrót głowy" czy tworzone z myślą o melomanach koncerty plenerowe w amfiteatrze opery nad Brdą.

Wzrost potencjału Opery Nova pozytywnie wpłynął na promocję kultury i edukację na poziomach lokalnym i regionalnym, a tym samym na wzrost liczby turystów przybywających do Bydgoszczy w celu udziału w wydarzeniach artystycznych lub kulturowych. Opera Nova, połączona kładką z tętniącą życiem Wyspą Młyńską, wraz z innymi instytucjami kultury współtworzy ciekawą i różnorodną ofertę kulturalną Bydgoszczy.

Opera Nova is a cultural institution of the Kuyavian-Pomeranian Province co-organised by the Ministry of Culture and National Heritage. Its history began with the Opera Studio, whose first performance of Moniuszko's "Flis" and "Verbum Nobile" on September 21, 1956, and Kurpiński's "Wedding in Ojców" gave rise to the largest and one of the most important cultural institutions in the region. Its characteristic three circles, picturesquely situated in the Brda bend, are a symbol and at the same time a showcase of Bydgoszcz. At Opera Nova, performances were given by such creators as Maciej Prus, Ryszard Peryt, Krzysztof Nazar, Laco Adamik, Jorma Elo, Paul Chalmer, Natalia Babińska, Robert Bondara, Tomasz Konina, Jacek Tyski and Jacek Przybyłowicz.

The project "Modernisation of the Opera Nova in Bydgoszcz" allowed the Opera to purchase the necessary equipment for artistic and educational activities at the highest level, including modern music, lighting and sound equipment, as well as a stage mechanical control system. It allows the Opera not only to program and record the movement of all trapdoors and bars, as well as create impressive visual effects, but most of all, it increases the comfort of communing with culture in the audience. Moreover, the Opera house developed a new cultural offer – concerts for the general public and educational performances for children. The performances aimed at children, such as "Opera daze," or open-air concerts created for music lovers in the amphitheatre of the Opera on the Brda are worth mentioning too.

The increase in Opera Nova's potential had a positive impact on the promotion of culture and education at the local and regional level, and thus, on the increase in the number of tourists coming to Bydgoszcz to participate in artistic or cultural events. Opera Nova, connected by a footbridge with the bustling Mill Island, together with other cultural institutions, creates an interesting and diverse cultural offer in Bydgoszcz.

**Opera Nova w Bydgoszczy** / Opera Nova in Bydgoszcz

**14,31 mln zł** / PLN 14.31 million

**9,41 mln zł** / PLN 9.41 million

4

# Ochrona oraz zwiększenie wartości dziedzictwa kulturowego obszaru Diecezji Bydgoskiej – renowacja i konserwacja drewnianych zabytków

## Protecting and increasing the value of the cultural heritage of the area of the Diocese of Bydgoszcz – the renovation and conservation of wooden monuments

Diecezja Bydgoska może poszczycić się wieloma cennymi zabytkami, zarówno świątyniami, jak i ich unikatowym wyposażeniem. W ramach projektu renowacji i konserwacji poddano blisko 90 drewnianych zabytkowych obiektów z 13 kościołów, w tym m.in. rokokowy ołtarz z 2. połowy XVIII w. w kościele Dobrego Pasterza w Batorowie czy zabytkowe organy wraz z piszczałkami, stołem gry i prospektem w kościele św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy. Dzięki inwestycji udało się zachować i zabezpieczyć niezwykle kruche zabytkowe obiekty. Przeprowadzone prace konserwatorskie i roboty budowlane pozwoliły na przeciwdziałanie ich degradacji, a także na udostępnienie ich zwiedzającym.

W ramach projektu powstała również nowa oferta kulturalna skierowana do szerokiego grona odbiorców, turystów, lokalnej społeczności, a także osób z niepełnosprawnościami. Wśród proponowanych wydarzeń znalazły się m.in. koncerty organowe, wycieczki szlakiem odnowionych zabytków czy lekcje historii. Osoby z dysfunkcją wzroku podczas zwiedzania mogą korzystać ze specjalnie przygotowanych tyflografik. Natomiast dla osób o ograniczonej mobilności powstała specjalna strona internetowa, na której można obejrzeć odrestaurowane obiekty.

The Diocese of Bydgoszcz can be proud of many valuable monuments, both the churches themselves and their unique furnishing. The project involved the renovation and conservation of nearly ninety wooden historic objects from the thirteen churches, including the Rococo altar dating back to the second half of the 18th century in the Church of the Good Shepherd in Batorowo, a historic organ with pipes, a game table and a prospectus in the Church of Saint Martin and Nicholas in Bydgoszcz. Thanks to the investment, it was possible to preserve and protect extremely fragile historic objects. The carried out conservation and construction works made it possible to prevent their degradation and make them accessible to visitors.

The project also created a new cultural offer aimed at a wide audience, tourists, the local community and people with disabilities. The proposed events included, among others, organ concerts, tours along the trail of the renovated monuments and history lessons. Visually impaired people can use specially prepared tiffographs during the tour. A special website was created for people with reduced mobility, where they can view the restored objects.

**Diecezja Bydgoska** / The Diocese of Bydgoszcz

**15,72 mln zł** / PLN 15.72 million

**13,37 mln zł** / PLN 13.37 million

5

# Muzyka dla Kopernika – zakup instrumentów muzycznych
## "Music for Copernicus" – the purchase of musical instruments

Zespół Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego to jeden z najważniejszych ośrodków edukacji artystycznej w Toruniu. Od ponad 100 lat szkoła aktywnie rozwija talenty i umiejętności artystyczne swoich uczniów. Powstała w 1921 r. jako Konserwatorium Muzyczne i była jedną z pierwszych instytucji publicznych powołanych w Toruniu po przyłączeniu tego miasta do wolnej Polski.

Szkole udało się skupić wokół siebie grono wybitnych pedagogów, którzy z poświęceniem czuwają nad rozwojem artystycznym swoich podopiecznych. Pasja i ciężka praca obu stron stoją za licznymi sukcesami uczniów i absolwentów tej cenionej placówki. Reprezentanci szkoły aktywnie współpracują z zawodowymi artystami, występują na deskach Filharmonii Pomorskiej czy sali koncertowej Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej. Regularnie zdobywają nagrody i wyróżnienia w konkursach muzycznych o zasięgach międzynarodowym i ogólnopolskim. Potwierdzeniem sukcesów artystycznych i naukowych są przyznawane uczniom od wielu lat stypendia, w tym stypendia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i programu Stypendialnego MKiDN „Młoda Polska".

Zrealizowany projekt skutecznie wpłynął na standard kształcenia artystycznego w szkole. Zakupione instrumenty pozwoliły młodym artystom na szlifowanie talentów z wykorzystaniem najwyższej klasy sprzętu muzycznego. Ponadto szkoła mogła znacznie rozszerzyć swoją dotychczasową ofertę kulturalną skierowaną do szerokiej publiczności. Oprócz cyklicznych wydarzeń, jak np. Ogólnopolski Konkurs Kameralistyki Fortepianowej, Ogólnopolski Konkurs Skrzypcowy, Ogólnopolski Konkurs Perkusyjny im. B. Lewańskiego czy Ogólnopolski Konkurs Kompozytorski im. Piotra Perkowskiego, szkoła organizuje regularne koncerty o różnej tematyce skierowane do szerokiej publiczności – np. koncert za okazji Dnia Jazzu i Rozrywki, koncerty charytatywne. Tym samym szkoła otrzymała szansę na skuteczne popularyzowanie kultury muzycznej w regionie i kraju.

The Karol Szymanowski Complex of Music Schools is one of the most important centres of artistic education in Toruń. For over 100 years, the school has been actively developing the talents and artistic skills of its students. Established in 1921 as the Music Conservatory, it was one of the first public institutions established in Toruń, after the city had been incorporated into independent Poland.

The school has managed to gather a group of outstanding educators who dedicate themselves to the artistic development of their pupils. The passion and hard work of both parties are behind the numerous successes of students and graduates of this renowned institution. The school's representatives actively cooperate with professional artists, performing on the stage of the Pomeranian Philharmonic, or the concert hall of the Toruń Symphony Orchestra. They also regularly win prizes and awards in international and national music competitions. The confirmation of the artistic and scientific successes are the scholarships granted to students for many years, including the scholarships of the Minister of Culture and National Heritage, or the Ministry of Culture and National Heritage Scholarship programme "Young Poland."

The implemented project effectively influenced the standard of artistic education at school. The purchased instruments allowed young artists to polish their talent, using the highest-class musical equipment. Moreover, the school was able to significantly expand its existing cultural offer aimed at the general public. In addition to cyclical events, such as the National Piano Chamber Music Competition, the National Violin Competition, the Bernard Lewański National Percussion Competition, or the Piotr Perkowski National Composers Competition, the school organises regular concerts on various topics addressed to the general public, such as a concert on the occasion of the Jazz and Entertainment Day and charity concerts. Thus, the school was given a chance of popularising effectively musical culture in the region and the country.

**Zespół Szkół Muzycznych im. Karola Szymanowskiego w Toruniu** /
The Karol Szymanowski Complex of Music Schools in Toruń

**2,10 mln zł** / PLN 2.10 million

**1,79 mln zł** / PLN 1.79 million

ZESPÓŁ SZKÓŁ
MUZYCZNYCH
im. Karola Szymanowskiego
YAMAHA

ZESPÓŁ SZKÓŁ
MUZYCZNYCH
im. Karola Szymanowskiego

6

# Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja budynku Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne

## The Toruń Fortress Museum – an adaptation of the Chełmno Gate Barracks building for museum purposes

Polska w literaturze przedmiotu określana jest często mianem europejskiego skansenu fortecznego. Geneza projektu jest wielowątkowa i dotyczy zarówno uwarunkowań historycznych, związanych z powstaniem i rozwojem fortyfikacji znanych jako Twierdza Toruń, ale również dotyczy zagadnień rozwoju turystyki militarnej i fortecznej w Polsce.

Projekt miał na celu utworzenie w nieużytkowanym i zdegradowanym autentycznym obiekcie Fortu B-66 (koszary Bramy Chełmińskiej) – Muzeum Twierdzy Toruń. Inwestycja obejmowała przeprowadzenie remontu konserwatorskiego budynku Koszar Bramy Chełmińskiej z otoczeniem, zakup wyposażenia i przygotowanie ekspozycji na potrzeby utworzenia pierwszego w regionie muzeum podejmującego szeroko tematykę toruńskich fortyfikacji, a także zabezpieczenie obiektu przed zniszczeniem. Przystosowano również teren do ekspozycji sprzętu wojskowego oraz dokonano zakupu wyposażenia niezbędnego dla celów edukacyjnych i kulturotwórczych.

Ekspozycja zaprojektowana została tak, by znalazły się w niej wątki interesujące dla odbiorców w różnym wieku. W salach dawnych koszar przygotowano wystawę, która za pomocą plansz, makiet, dioram i urządzeń multimedialnych przybliża zwiedzającym wielowiekową historię fortyfikacji Torunia oraz wszelkie aspekty z nią związane. Ekspozycję uzupełniają cenne eksponaty, m.in. przewoźna wieża pancerna czy też broń będąca na wyposażeniu żołnierzy broniących miasta. W salach ekspozycyjnych można zapoznać się z poszczególnymi etapami powstawania i funkcjonowania Twierdzy Toruń, od średniowiecza, przez czasy nowożytne, wiek XIX, aż do końca II wojny światowej. Poza turystami odwiedzającymi Toruń kluczową grupą docelową są mieszkańcy miasta i regionu, którzy chętnie odwiedzają muzeum podczas pikników militarnych (np. z okazji Święta Wojska Polskiego) czy Nocy Muzeów.

In the literature on the subject, Poland is often referred to as the "European open-air fortress museum." The genesis of the project was multifaceted and concerned both historical conditions related to the creation and development of fortifications known as the Toruń fortress, and the development of military and fortress tourism in Poland.

The project aimed at creating the Toruń Fortress Museum in the disused and degraded authentic building of Fort B-66 (the barracks of the Chełmno Gate). The investment included the conservation and renovation of the Chełmno Gate Barracks building with its surroundings, the purchase of equipment and preparation of an exhibition to create the first museum in the region dealing with the subject of Toruń fortifications, as well as preserve the monument against destruction. The area for the exhibition of military equipment was also adapted and the equipment necessary for educational and cultural purposes was purchased.

The exhibition was designed in such way so that it included threads of interest to the audiences of all ages. The exhibition in the halls of the former barracks was prepared and it comprised boards, models, dioramas and multimedia devices to familiarise the visitors with the centuries-old history of Toruń's fortifications and all related aspects. The exhibition was complemented by valuable exhibits, a mobile armoured tower, or weapons used by soldiers defending the city. In the exhibition rooms, you can learn about the various stages of the construction and operation of the Toruń Fortress, from the Middle Ages, through the modern times, through the 19th century, until the end of World War II. In addition to tourists visiting Toruń, the key target group are the inhabitants of the city and the region who willingly visit the Museum during military picnics (e.g. on the occasion of the Polish Army Day), or the Night of Museums.

**Gmina Miasta Toruń** / The Municipality of Toruń

**22,94 mln zł** / PLN 22.94 million

**14,38 mln zł** / PLN 14.38 million

7

# Młyn Kultury – Przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku magazynowego przy ul. Kościuszki 77 w Toruniu – na budynek o funkcji użyteczności publicznej

## The “Mill of Culture” – the redevelopment, extension and conversion of the warehouse building at 77 Kościuszki Street in Toruń into a building with a public utility function

Młyn Richtera to jeden z największych na Pomorzu parowych młynów zbożowych – został rozbudowany pod koniec XIX w. Z początkiem XX w. do południowej ściany dostawiono spichlerze, które zaprojektował E. Hoffmann. Leopold Richter odkupił i rozwinął prace remontowe młynów. W 1941 r. część budynku spłonęła, jego renowacją zajęli się Niemcy. Powstała wówczas charakterystyczna bryła nawiązującą do toruńskiego gotyku.

Inwestycja polegała na dostosowaniu budynku przemysłowo-magazynowego do funkcji obiektu użyteczności publicznej. Parter jest strefą ogólnodostępną, która pomieści kawiarnie, przestrzeń wystawienniczą i szatnię. Pierwsze piętro to obszar galerii (Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu), z miejscem na warsztaty plastyczne dla najmłodszych i salą wystawową. Drugie i trzecie piętro zajmie Wojewódzka Biblioteka Publiczna-Książnica Kopernikańska w Toruniu, która ulokuje tu swoją mediatekę. W tej części młyna przewidziano m.in. salę zbiorów i czytelnię, odpowiednio zaprojektowaną funkcjonalnie i kolorystycznie strefę malucha, przestrzeń gier i komiksów oraz salę wykładową. Ostatnie trzy piętra przeznaczone zostaną na główną siedzibę Wojewódzkiego Ośrodka Animacji Kultury w Toruniu. Znajdą się tam sala teatralno-koncertowa, sale prób i przestrzeń biurowa.

Młyn Kultury zajmuje aż sześć kondygnacji historycznego budynku. Kubatura obiektu wynosi po przebudowie ponad 18 tys. m³. Obiekt nawiązuje do architektonicznego sąsiedztwa, tradycji miejsca, a jednocześnie ma nowoczesny charakter.

The Richter's Mill is one of the largest steam grain mills in Pomerania and it was expanded at the end of the 19th century. At the beginning of the 20th century, granaries designed by E. Hoffmann were added to the southern wall of the Mill. Leopold Richter bought and developed the renovation works of the Mills. In 1941, a part of the building burnt down and it was renovated by the Germans. At that time, a characteristic shape was created, referring to the Gothic style of the Toruń area.

The investment involved adapting the industrial and warehouse building to serve as a public facility. The ground floor is a public area that houses cafés, exhibition space and a cloakroom. The first floor is the gallery area (the Gallery and the Centre for Children's Artistic Creation in Toruń) with space for art workshops for the youngest and an exhibition hall. The second and third floors are occupied by the Provincial Public Library – Copernican Library in Toruń, which houses there its media room. This part of the Mill houses, among others, a collection hall and a reading room, functional and appropriately coloured toddler area, space for games and comics, and a lecture hall. The last three floors are allocated to the headquarters of the Provincial Centre for Cultural Animation in Toruń. There are a theater and a concert hall, rehearsal rooms and office space.

The Mill of Culture takes up as many as six floors of the historic building. The volume of the building after the redevelopment is over 18,000 m³. The building refers to the architectural neighborhood, the tradition of the place, and at the same time it has a modern character.

**Województwo Kujawsko-Pomorskie** / Kuyavia-Pomerania Voivodeship

**31,63 mln zł** / PLN 31.63 million

**14,87 mln zł** / PLN 14.87 million

8

# Remont konserwatorski i rozbudowa obiektu Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy

## The conservation, renovation and extension of the building of the Leon Wyczółkowski District Museum in Bydgoszcz

Początków powstania bydgoskiego muzeum należy szukać w końcówce XIX w., kiedy to grupa pasjonatów powołała Towarzystwo Historyczne Obwodu Noteckiego. W trakcie kolejnych dekad prężna działalność kolekcjonerska i wystawiennicza instytucji ugruntowała jej silną pozycję na kulturalnej mapie regionu. Zebrane przez muzeum zbiory podzielone są między działy tematyczne takie jak: sztuka, archeologia, etnografia, grafika, numizmatyka czy historia. Na szczególną uwagę zasługuje dział poświęcony patronowi muzeum – Leonowi Wyczółkowskiemu. Można tam obejrzeć prawie 700 dzieł tego wybitnego polskiego artysty z różnych okresów jego twórczości. Wśród nich znajdują się takie dzieła jak Wiosna – wnętrze pracowni artysty z 1933 r. czy seria autoportretów malarza.

Od 1946 r. główną siedzibą muzeum był XVII-wieczny budynek przy ul. Gdańskiej 4. Umiejscowiony w ścisłym centrum miasta, zawsze pełnił ważną funkcję w życiu mieszkańców i stanowił atrakcję turystyczną dla przyjezdnych. Niestety w 2009 r. został zamknięty dla zwiedzających ze względu na zły stan techniczny. Pracujący w nim muzealnicy zostali przeniesieni do innych oddziałów muzeum. Od tej pory budynek pełnił wyłącznie funkcję magazynową, a muzeum mierzyło się z dużymi problemami lokalowymi.

Dzięki projektowi przeprowadzono kompleksowy remont konserwatorski oraz rozbudowę zabytkowego budynku przy ul. Gdańskiej 4. Efektem tych prac są powiększenie powierzchni ekspozycyjnej, magazynowej i unowocześnienie warunków prezentacji zbiorów.

W wyremontowanym i rozbudowanym budynku ulokowane zostały dwie wystawy stałe. Pierwsza to „Obrazy Nie-/ Rzeczywistości: inspiracje i aspiracje". Ukazuje ona najciekawsze dzieła sztuki współczesnej znajdujące się w zbiorach muzeum. Druga wystawa „Jan Stanisławski i Uczniowie z kolekcji Wandy i Leonarda Pietraszaków" prezentuje prace cenionych polskich artystów z kolekcji przekazanej przez państwa Pietraszaków w darze dla Bydgoszczy i jej mieszkańców. W umiejscowionej w nowej części budynku sali audiowizualnej odbywają się regularnie wykłady, warsztaty oraz spotkania autorskie. Mieszczą się tu również ogólnodostępna biblioteka i czytelnia muzealna.

Zrealizowany projekt przywrócił na mapę kulturalną Bydgoszczy jedną z jej architektonicznych wizytówek. Teraz, dzięki licznym wydarzeniom kulturalnym oraz wystawom, znowu może współkreować życie kulturalne miasta.

Obiekt jest dostępny architektonicznie dla osób z niepełnosprawnościami, dzięki wyposażeniu go w windy oraz odpowiednie toalety.

The origins of the Bydgoszcz Museum date back to the end of the 19th century, when a group of enthusiasts established the Historical Society of the Noteć District. In the following decades, the institution's dynamic collection and exhibition activities established its strong position on the cultural map of the region. Since 1946 the main seat of the Museum was the 17th-century building at 4 Gdańska Street. The building, located in the very centre of the city, always played an important role in the life of the residents and it was a tourist attraction for the visitors. Unfortunately, in 2009, it was closed to the visitors due to its poor technical condition.

Thanks to the project, the comprehensive conservation, renovation and extension of the historic building at 4 Gdańska Street was carried out. The effect of those works was the enlargement of the exhibition and storage area, as well as the modernisation of the conditions and facilities for presenting the collections.

There are two permanent exhibitions in the renovated and extended building. The first is "Images of Un-/Reality: Inspirations and Aspirations." It shows the most interesting works of the contemporary art in the Museum's collections. The second exhibition is called "Jan Stanisławski and Students" from the collection of Wanda and Leonard Pietraszak. Regular lectures, workshops and meetings with authors are held in the audiovisual room in the new part of the building. There is also a public library and a museum reading room.

The implemented project restored one of its architectural showpieces on the cultural map of Bydgoszcz. Now, thanks to numerous cultural events and exhibitions, it can once again contribute to the cultural life of the city.

**Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy** / The Leon Wyczółkowski District Museum in Bydgoszcz

**27,62 mln zł** / PLN 27,62 million

**14,52 mln zł** / PLN 14,52 million

MO:
MUZEUM
OKRĘGOWE

9

# Zakup sprzętu i wyposażenia dla Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy

## The purchase of equipment and fittings for the Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz

Filharmonia Pomorska w Bydgoszczy rozpoczęła swą działalność w 1953 r., w obecnym gmachu pracuje od roku 1958. Znajduje się w centrum miasta i razem z Akademią Muzyczną im. Feliksa Nowowiejskiego, Zespołem Szkół Muzycznych oraz galerią rzeźb kompozytorów muzyki poważnej stanowią tzw. dzielnicę muzyczną. Budynek wzniesiono w stylu neoklasycystycznym. Od początku ważnym aspektem, który przyświecał architektom i budowniczym, był nacisk na stworzenie sali koncertowej o jak najlepszej akustyce. W tym celu zaprojektowano amfiteatralne nachylenie widowni, a całą salę wyłożono drewnianą boazerią celem wyrównania pogłosu. Zastosowanym rozwiązaniom sala koncertowa filharmonii zawdzięcza opinię jednej z najlepszych w Europie.

Celem projektu był zakup wyposażenia niezbędnego do realizacji oferty kulturalno-edukacyjnej Filharmonii Pomorskiej. Dzięki nowym instrumentom i wyposażeniu estradowemu filharmonia udoskonaliła i rozwinęła ofertę o nowe, dotychczas nierealizowane formy działalności. Zakupiono niemalże wszystkie instrumenty orkiestry symfonicznej, m.in. z Niemiec przyjechały dwa fortepiany koncertowe marki Steinway&Sons. Do nich dołączyły cztery mistrzowskiej klasy fortepiany gabinetowe włoskiej firmy Fazioli z fabryki w Sacile we Włoszech. Wśród zakupionych harf jedna jest złota – to jedyny taki egzemplarz w Polsce.

W ramach oferty kulturalnej zrealizowano nagrania filmów edukacyjnych z cyklu „Muzyczne abecadło", emitowanych na kanale YouTube Filharmonii oraz na antenie telewizji regionalnej TVP3 Bydgoszcz; wydano dwie publikacje edukacyjne: dla rodziców i kobiet w ciąży *Od brzuszka do uszka maluszka* oraz dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym *Poznajmy się*.

The Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz started its activity in 1958. It is located in the city centre and together with the Feliks Nowowiejski Academy of Music, the Complex of Music Schools, and the gallery of sculptures of classical music composers, it constitutes the so-called music district. The building was constructed in an eclectic style with elements of Baroque, Rococo, and Renaissance. Since the very beginning, an important aspect that the architects and builders paid particular attention to was creating a concert hall with the best acoustics. For that purpose, the amphitheater slope was specially designed and paneled to eliminate reverberation. The solutions used in the concert hall of the philharmonic make it considered to be one of the best in Europe.

The aim of the project was to purchase the equipment necessary to implement the cultural and educational offer of the Pomeranian Philharmonic. Thanks to new instruments and stage equipment, the Pomeranian Philharmonic improved and expanded its offer with new, previously unrealised forms of activity. Almost all the instruments of the symphony orchestra were purchased, among others, two concert pianos by Steinway & Sons arrived from the Netherlands. They were joined by four master-class cabinet pianos from the Italian company Fazioli from a factory in Sacile, Italy. Among the purchased harps, one is made of gold – it is the only one of this kind in Poland.

As part of the cultural offer, the recordings of educational films from the series "Muzyczne abecadło" ("Musical A-B-C") were made, broadcast on the Philharmonic's YouTube channel and on TVP3 Bydgoszcz. Two educational publications were created – for parents and pregnant women – "Od brzuszka do uszka maluszka" ("From mommy's tummy to baby's ear"), and for children – "Poznajmy się" ("Let's get to know each other").

**Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy** /
The Ignacy Jan Paderewski Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz

**15,35 mln zł** / PLN 15,35 million

**10,61 mln zł** / PLN 10,61 million

FILHARMONIA POMORSKA

STEINWAY & SONS

10

# Park Kultury. Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap I

## The Culture Park. The revitalisation of the Rother Mills on the Mill Island in Bydgoszcz – stage 1

Zabytkowy zespół Młyna Rothera to przykład architektury przemysłowej z połowy XIX w. Składa się z młyna i dwóch spichlerzy: mącznego i zbożowego. Położony jest na Wyspie Młyńskiej, w centrum Bydgoszczy. W przeszłości wyspa stanowiła cenne zaplecze gospodarcze miasta – była siedzibą Mennicy Królewskiej, a od końca XVIII w. ośrodkiem przemysłu młynarskiego. Swoje funkcje budynki utraciły w latach 90. XX w., gdy przeszły w ręce prywatne w celu przekształcenia ich w obiekty hotelowe. Przez ponad 20 lat nie udało się zrealizować tego założenia. Podczas rewitalizacji Wyspy Młyńskiej Miasto Bydgoszcz odkupiło Młyny Rothera w 2013 r. i przystąpiło do przywrócenia im dawnego blasku. Przedsięwzięcie jest I etapem rewitalizacji zespołu budynków Młyna Rothera, który stanowi ostatni element prac inwestycyjnych służących przywróceniu świetności Wyspy Młyńskiej.

Projekt jest skoncentrowany na jednym obiekcie kompleksu – Spichrzu Zbożowym. Obejmuje kompleksowy remont budynku, a także jego wyposażenie na potrzeby działalności kulturalnej. Odrestaurowany obiekt został powierzony nowej samorządowej instytucji Park Kultury. W Spichrzu Zbożowym powstanie wystawa poświęcona m.in. dziedzictwu przemysłowemu Bydgoszczy. Na pozostałych piętrach zaplanowano salę wielofunkcyjną z możliwością wydzielenia mniejszych przestrzeni na organizację biura festiwalowego, wystaw czasowych, warsztatów, konferencji, pokazów oraz salę audiowizualną i strefę partycypacji przeznaczoną na wystawy czasowe.

Zrewitalizowana przestrzeń zostanie udostępniona m.in. lokalnym projektantom, wytwórcom, artystom. Promowane będą produkty regionalne – żywność, rzemiosło, design – wszystko, co stanowi o wyjątkowości okolic Bydgoszczy.

Zadbano o dostępność całego budynku dla osób z niepełnosprawnościami. Różnice poziomów zostały zniwelowane. W obiekcie są windy z przyciskami dla osób niesprawnych ruchowo oraz niewidomych.

The historic Rother Mill complex is an example of industrial architecture from the mid-19th century. It consists of a mill and two granaries – a flour granary and a grain granary. It is located on the Mill Island, in the centre of Bydgoszcz. In the past, the Island used to be a valuable economic base for the city – it was the seat of the Royal Mint, and since the end of the 18th century, the centre of the milling industry. The buildings lost their functions in the 1990s, having been passed into private hands to be converted into hotel facilities. That was not realised for over 20 years. The City of Bydgoszcz bought back the Rother Mills in 2013 and set about restoring them to their former glory, completing at the same time the revitalisation of the Mill Island. The project was the first stage of the revitalisation of the Rother Mill building complex, which was the final element of the investment work aimed at restoring the splendour of the Mill Island.

The project focused on one structure of the complex – the Grain Granary. It included the comprehensive renovation of the building, as well as its equipment for cultural activities. The renovated building was entrusted to a new local authority institution called the Culture Park. An exhibition devoted, among others, to the industrial heritage of Bydgoszcz was created in the Grain Granary. A multi-functional hall with the possibility of separating smaller spaces for the organisation of the festival office, temporary exhibitions, workshops, conferences, shows, as well as an audio-visual room and a participation zone intended for temporary exhibitions were also planned on the remaining floors. The cultural and educational offer also includes a relaxation zone – "Gardens of Water. States of Concentration."

The revitalised space has been made available, e.g. to local designers, manufacturers and artists. Regional food, crafts and design – everything that makes the Bydgoszcz area unique – will be promoted.

It was ensured that the entire building would be accessible to people with disabilities. Level differences were eliminated. The building has lifts with buttons for people with impaired mobility and the blind.

**Miasto Bydgoszcz** / The City of Bydgoszcz

**22,18 mln zł** / PLN 22.18 million

**15,05 mln zł** / PLN 15.05 million

# **województwo mazowieckie** / mazowieckie voivodeship


1 Źródła przemian. Ochrona i udostępnienie historycznego dziedzictwa Łazienek Królewskich. Konserwacja i remont Białego Domku oraz Wodozbioru wraz z zabytkowym ogrodem w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie / Sources of change. Protecting and opening to the public the historical heritage of the Royal Łazienki Park. Conservation and renovation of the White House and the Waterworks with the historic garden at the Royal Łazienki Museum in Warsaw ..... 276

Stajnie Pegaza. Konserwacja i remont Stajni Kubickiego na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Adaptacja obiektu do potrzeb ekspozycyjnych i edukacyjnych wraz z wprowadzeniem rozwiązań efektywnych energetycznie / Pegasus Stables. Conservation and renovation of the Kubicki Stables in the Royal Łazienki Museum in Warsaw. Adaptation of the facility to the exhibition and educational needs along with the introduction of energy-efficient solutions ..... 278

2 Modernizacja czytelń i przestrzeni publicznych Biblioteki Narodowej / The modernization of the reading rooms and public spaces of the National Library ..... 280

3 Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie Pałacu Karolin w Otrębusach / Establishing a cultural and educational base for the presentation and promotion of folklore by restoring the Karolin Palace in Otrębusy ..... 282

4 Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych w tym dla osób niepełnosprawnych / The adaptation of the Przebendowski / Radziwiłł Palace to new cultural and educational functions, including those for the disabled ..... 284

5 Rozwój potencjału Teatru Wielkiego – Opery Narodowej poprzez zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej / The development of the potential of the Grand Theatre – Polish National Opera by purchasing equipment for conducting cultural activities ..... 286

6 Rewitalizacja zabytkowego Kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie dla zachowania dziedzictwa kulturowego i poprawy dostępności do zasobów kultury / The revitalization of the historic All Saints Church in Warsaw to preserve the cultural heritage and improve access to cultural resources ..... 288

7 Przebudowa Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego w Warszawie – etap II / The reconstruction of the Main Library of the Mazowieckie Voivodeship in Warsaw. Stage II ..... 290

8 Poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej i edukacji artystycznej poprzez unowocześnienie wyposażenia Akademii Teatralnej w Warszawie / Improving the conditions for conducting cultural activity and artistic education through the modernsation of equipment at the Theatre Academy in Warsaw ..... 292

9 Innowacyjny ogród zasobów kultury i dziedzictwa narodowego / An innovative garden of cultural resources and national heritage ..... 294

10 Modernizacja i nowa aranżacja trzech kameralnych sal widowiskowych wraz z zapleczem w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina / The modernisation and new arrangement of three chamber music performance halls along with facilities in the building of the Fryderyk Chopin University of Music ..... 296

Przebudowa i modernizacja pomieszczeń studyjnych i Sali Koncertowej w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie / The reconstruction and modernisation of study rooms and the concert hall in the building of the Fryderyk Chopin University of Music in Warsaw ..... 296

11 Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego Aleksandria w Siedlcach / The revalorization of the historic Aleksandria City Park in Siedlce ..... 298

12 Zakup sprzętu i wyposażenia w celu realizacji II etapu Wystawy Głównej Muzeum Warszawy oraz prowadzenia działalności kulturalnej w siedzibie przy Rynku Starego Miasta w Warszawie / The purchase of equipment and fittings for the implementation of the 2nd stage of the Main Exhibition at the Museum of Warsaw and conducting cultural activities at the headquarters in the Old Town Square in Warsaw ..... 300

13 Pociąg do kultury. Europejska strefa kulturalno-edukacyjna w Grodzisku Mazowieckim / Attraction to culture. The European cultural and educational zone in Grodzisk Mazowiecki ..... 302

14 Akademia Otwarta – przebudowa i renowacja Pałacu Czapskich Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na potrzeby działalności kulturalnej i edukacji artystycznej / Open Academy – the reconstruction and renovation of the Czapski Palace of the Academy of Fine Arts in Warsaw for the purposes of cultural activity and artistic education ..... 304

Pogotowie Konserwatorskie – mobilne laboratorium dla ochrony, konserwacji i zabezpieczenia dzieł sztuki i obiektów zabytkowych w architekturze / Conservation Emergency Response – a Mobile Laboratory for the protection and conservation of works of art and historic buildings in architecture ..... 306

15 Zakup sprzętu i wyposażenia na potrzeby nowoczesnych wystaw Państwowego Muzeum Etnograficznego i świadczonych w nim działań edukacyjno-kulturalnych / The purchase of equipment and fittings for the needs of the modern exhibitions at the National Ethnographic Museum and the provided educational and cultural activities ..... 308

16 Rozbudowa Koncertowego Centrum Edukacji Muzycznej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina w Warszawie o Salę Koncertową / The extension of the Concert Music Education Centre of the Fryderyk Chopin State Music School Complex in Warsaw with a concert hall ..... 310

17 Restauracja i zabezpieczenie symbolu polskiego dziedzictwa kulturowego – Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie / The restoration and preservation of the symbol of the Polish cultural heritage – the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów ..... 312

18 Rearanżacja stałej ekspozycji Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie / The rearrangement of the permanent exhibition of the Ancient Art Gallery at the National Museum in Warsaw ..... 314

19 Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie / The restoration of the Lower Garden of the Royal Castle in Warsaw ..... 316

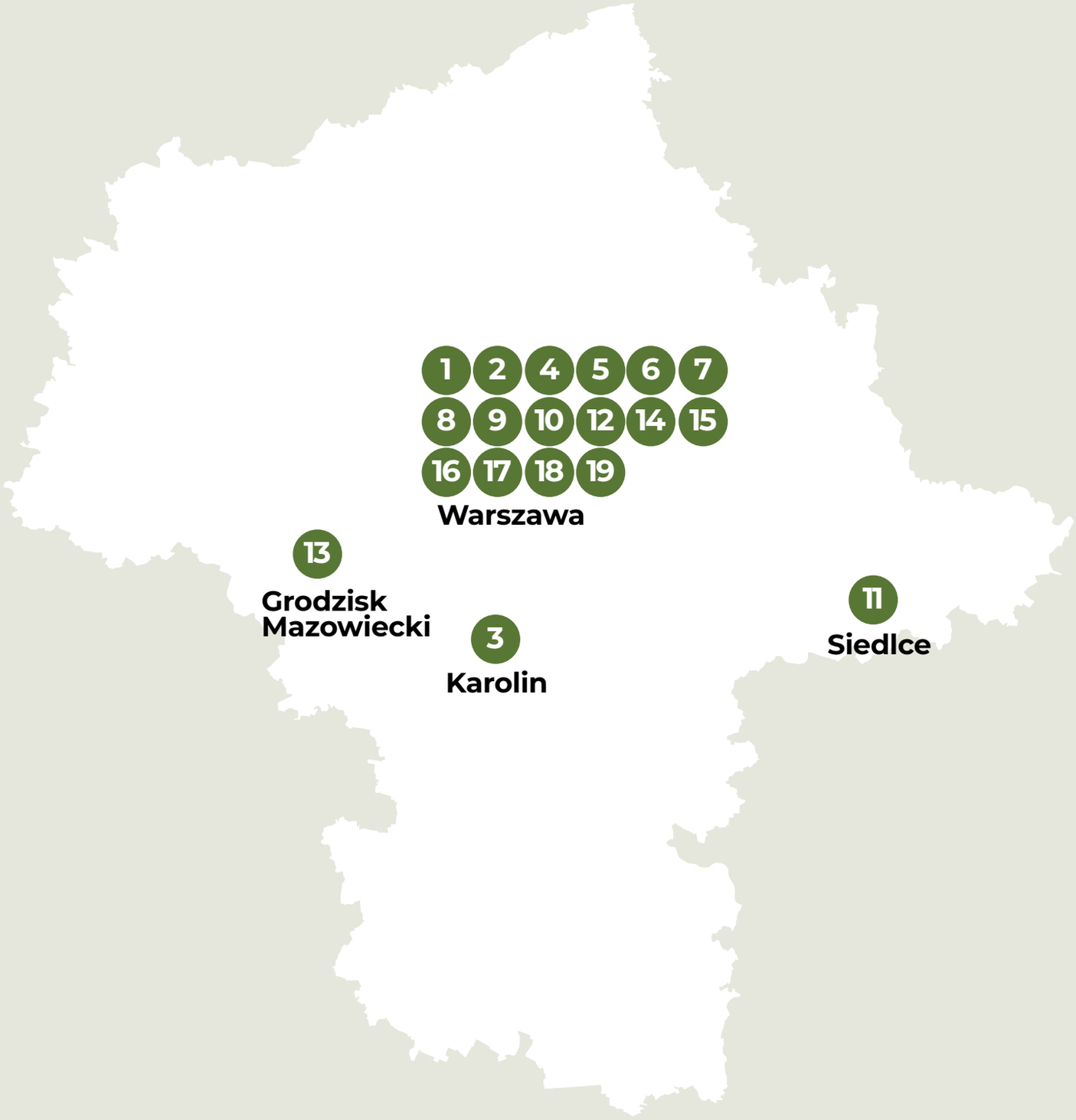
1
2
4
5
6
7
8
9
10
12
14
15
16
17
18
19
Warszawa
13
Grodzisk Mazowiecki
3
Karolin
11
Siedlce

1

# Źródła przemian. Ochrona i udostępnienie historycznego dziedzictwa Łazienek Królewskich. Konserwacja i remont Białego Domku oraz Wodozbioru wraz z zabytkowym ogrodem w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie

## Sources of change. Protecting and opening to the public the historical heritage of the Royal Łazienki Park. Conservation and renovation of the White House and the Waterworks with the historic garden at the Royal Łazienki Museum in Warsaw

Łazienki Królewskie to jedno z najbardziej magicznych miejsc Warszawy, tłumnie odwiedzane przez mieszkańców i turystów. Ten XVIII-wieczny zespół pałacowo-ogrodowy był letnią rezydencją ostatniego króla Polski Stanisława Augusta Poniatowskiego. Do dziś możemy podziwiać utrzymane w stylu klasycyzmu zabytkowe obiekty: Pałac Na Wyspie, Starą Pomarańczarnię, Amfiteatr. W ramach dwóch zrealizowanych projektów Muzeum Łazienki Królewskie przeprowadziło prace remontowane i konserwatorskie w Białym Domu, Wodozbiorze i Stajniach Kubickiego.

Biały Dom to niewielka willa królewska jako pierwsza wybudowana na zlecenie króla w Łazienkach Królewskich. Zachowały się w niej malarskie dekoracje wnętrz i część wyposażenia. Z kolei Wodozbiór pełnił niegdyś funkcję zbiornika wodnego, zasilającego w wodę sąsiednie budynki i fontanny. Oba zabytkowe obiekty to unikatowe na skalę europejską przykłady architektury historycznej, które wymagały prac renowacyjnych i zabezpieczających.

Głównym celem prac w Białym Domu był kompleksowy remont konserwatorski budynku, jak również konserwacja wnętrz, a szczególnie dekoracji malarskich Jana Bogumiła Plerscha i Jana Ścisły. Podczas prac odsłonięto ukryte pod warstwami przemalowań oryginalne fragmenty malowideł w sypialni, z której korzystała rodzina króla Stanisława Augusta. Projekt objął również rewitalizację reliktów Oranżerii Neogotyckiej, niegdyś okazałego budynku wzniesionego w pobliżu Białego Domu. Ponadto na podstawie archiwalnych dokumentów (głównie akwareli Zygmunta Vogla z 1786 r.) przywrócono historyczny wygląd ogrodu otaczającego Biały Dom. W ramach projektu powstała również Biblioteka Cyfrowa, która zawiera 50 bezpłatnych publikacji z kanonu literatury epoki oświecenia, odnoszących się do historycznego dziedzictwa Łazienek Królewskich. Dodatkowo, dzięki gruntownemu remontowi, po raz pierwszy od lat dla zwiedzających otworzył się Wodozbiór. Jest to rzadki przykład budynku, w którym zobaczyć można oryginalne techniczne rozwiązania nowożytnych inżynierów, a to wzbogaca ofertę turystyczną miasta. Wnętrza Białego Domu przyciągają pierwszymi w Polsce dekoracjami roślinnymi z motywami ludzi i zwierząt, teraz już w nowym blasku. Oprócz walorów estetycznych stanowią one temat zróżnicowanych tematycznie zajęć.

W efekcie realizacji projektu w Białym Domu prowadzone są zajęcia malarskie i przyrodnicze nawiązujące do oryginalnych dekoracji malarskich we wnętrzach. Odbywają się tu również warsztaty i seminaria o tematyce historycznej. Z kolei piętro Wodozbioru to miejsce kameralnych przedstawień teatralnych oraz warsztatów. Oferta edukacyjna skierowana jest do rodzin z dziećmi, młodzieży i dorosłych, a także do osób o specjalnych potrzebach.

Należy podkreślić, że Biały Dom i Wodozbiór wyposażone zostały w udogodnienia dla zwiedzających ze specjalnymi potrzebami. W Białym Domu dostępne są audiodeskrypcje i audio przewodniki, a także wypukłe druki mebli i obiektów dekoracyjnych. W Wodozbiorze, oprócz wypukłych druków, dostępne są też trójwymiarowe makiety dotykowe. Dla osób niedosłyszących i niesłyszących przygotowane zostały urządzenia wspomagające słuch oraz filmy tłumaczone na polski język migowy.

Jako ciekawostkę warto nadmienić, że w trakcie badań archeologicznych przy reliktach Oranżerii Neogotyckiej odkryto fragmenty głowy Fauna. Głowa zdobiła niegdyś źródełko w niszy budowli. Odkryto tu również elementy systemu doprowadzającego wodę do niszy, prawdopodobnie z sąsiedniego Wodozbioru.

Łazienki Królewskie is one of the most magical places in Warsaw, visited by crowds of residents and tourists. This 18th century palace and garden complex was the summer residence of the last king of Poland – Stanisław August Poniatowski. As part of two completed projects, the Royal Łazienki Museum carried out renovation and restoration works in the White House, Waterworks and Kubicki Stables.

The main purpose of the work in the White House was the comprehensive restoration and renovation of the building, as well as the conservation of the interior, especially the hand-painted decorations of Jan Bogumił Plersch and Jan Ścisła. During the works, the original fragments of paintings in the bedroom used by the family of King Stanisław August, hidden under the layers of repainting, were revealed. The project also included the revitalization of the relics of the Neo-Gothic Orangery, once a magnificent building erected near the White House. In addition, thanks to a complete renovation, the Waterworks building was opened to visitors for the first time in years. It is a rare example of a building where one can see the original technical solutions of modern engineers, which enrich the tourist offer of the city.

As a result of the project, painting and nature classes are conducted in the White House, referring to the original hand-painted decorations of the interiors. Historical workshops and seminars are also organized here. The Waterworks level, in turn, is a place of intimate theatre performances and workshops.

1

# Stajnie Pegaza. Konserwacja i remont Stajni Kubickiego na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Adaptacja obiektu do potrzeb ekspozycyjnych i edukacyjnych wraz z wprowadzeniem rozwiązań efektywnych energetycznie

## Pegasus Stables. Conservation and renovation of the Kubicki Stables in the Royal Łazienki Museum in Warsaw. Adaptation of the facility to the exhibition and educational needs along with the introduction of energy-efficient solutions

Z kolei projekt „Stajnie Pegaza. Konserwacja i remont Stajni Kubickiego na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Adaptacja obiektu do potrzeb ekspozycyjnych i edukacyjnych wraz z wprowadzeniem rozwiązań efektywnych energetycznie" polegał na pracach remontowych i konserwatorskich w Stajniach Kubickiego. Jest to główny i najcenniejszy obiekt tzw. folwarku łazienkowskiego. Został zbudowany w latach 1825–1826, a zaprojektował go Jakub Kubicki, uczeń architekta królewskiego Domenica Merliniego. W murowanym budynku znajdowały się stajnie, wozownie i stancje. Obiekt przetrwał II wojnę światową bez poważniejszych zniszczeń, wymagał jednak gruntownych prac renowacyjnych i przywrócenia historycznej formy.

W ramach projektu odtworzone zostały historyczna forma i układ Stajni. Przebudowano część centralną budynku i przywrócono historyczne wrota. Oprócz tego stworzono przestrzeń na wystawy stałe oraz do obsługi publiczności. Pomieszczenia dla publiczności dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Po remoncie i konserwacji Stajni Kubickiego otworzono dwie nowe ekspozycje stałe. Pierwsza wystawa, „Powozownia im. Zbigniewa Prus-Niewiadomskiego" jest poświęcona zabytkom hipologicznym z XIX i XX w. Zobaczyć na niej można m.in. kolekcję pojazdów konnych oraz uprzęży, a także akcesoria dla koni i jeźdźców. Druga ekspozycja nosi nazwę „Królewska Manufaktura Tkacka – nowe wątki". Prezentowane są tu m.in. XIX-wieczne krosna żakardowe i materiały dekoracyjne. Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa – oddział Muzeum Łazienki Królewskie stale organizuje pokazy tkania na krosnach, a także oprowadzanie po wystawie stałej w Powozowni. Zajęcia i pokazy przeznaczone są dla wszystkich grup odbiorców, zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i młodzieży i dorosłych.

Wystawy i różnorodne zajęcia edukacyjne w Stajniach Kubickiego wyrównują szanse w dostępie do kultury i zmniejszają różnice społeczne, a przestrzeń została dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz o specjalnych potrzebach. Z zajęć i warsztatów mogą skorzystać nie tylko osoby indywidualne i rodziny, lecz także grupy szkolne, co daje szansę rozwoju uczniom, którzy na co dzień nie mają dostępu do atrakcyjnej oferty kulturalnej i edukacyjnej.

W czasie prac remontowych we wnętrzu Stajni Kubickiego odnaleziono zamurowane pierwotne, wewnętrzne dwuskrzydłowe drzwi z ozdobnymi okuciami. Mimo upływu lat dobrze widoczne były na nich oryginalne warstwy malarskie. Drzwi zostały poddane konserwacji i dziś zdobią hol stajni.

In turn, the project "Pegasus Stables. Conservation and renovation of the Kubicki Stables in the Royal Łazienki Museum in Warsaw. Adaptation of the facility to the exhibition and educational needs along with the introduction of energy-efficient solutions "consisted in renovation and conservation works in the Kubicki Stables. It is the main and most valuable building of the so-called Łazienki farm. It was built in the years 1825-1826, designed by Jakub Kubicki, a student of the royal architect Domenico Merlini.

As part of the project, the historical form and layout of the Stables have been restored. The central part of the building was rebuilt and the historic gate was restored. In addition, a space has been created for permanent exhibitions and to serve the public. The public spaces have been adapted to the needs of people with disabilities.

After the renovation and maintenance of the Kubicki Stables, two new permanent exhibitions were opened. The first exhibition, *Zbigniew Prus-Niewiadomski Carriage House*, is devoted to hippological monuments from the nineteenth and twentieth centuries. Visitors can see a collection of horse-drawn vehicles and harnesses, as well as accessories for horses and riders. The second exhibition is called the *Royal Weaving Manufacture* – new threads. 19th-century jacquard looms and decorative materials are presented here.

Exhibitions and various educational activities at Kubicki Stables equalize the chances of access to culture and reduce social differences, and the space has been adapted to the needs of people with disabilities.

**Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie** / The Royal Łazienki Museum in Warsaw

**28,45 mln zł** / PLN 28.45 million

**17,76 mln zł** / PLN 17.76 million

2

# Modernizacja czytelń i przestrzeni publicznych Biblioteki Narodowej
## The modernization of the reading rooms and public spaces of the National Library

Biblioteka Narodowa w Warszawie jest centralną biblioteką państwa i jedną z najważniejszych narodowych instytucji kultury. Wypełnia zadania dużej biblioteki naukowej o profilu humanistycznym, pozostaje głównym archiwum piśmiennictwa narodowego i krajowym ośrodkiem informacji bibliograficznej o książce, znaczącą placówką naukową, a także ważnym ośrodkiem metodycznym dla innych bibliotek w Polsce. W 2021 r. zbiory biblioteki liczyły ponad 10 mln woluminów, m.in.: książki XIX–XXI w., czasopisma, starodruki, rękopisy, mikrofilmy, zbiory dźwiękowe i audiowizualne. Zgromadzone zbiory przechowywane są w magazynach o powierzchni liczącej 13 000 m².

Główny gmach Biblioteki Narodowej przy al. Niepodległości 213 został zaprojektowany w latach 60. XX w. przez architekta Stanisława Fijałkowskiego. Pierwsze fundamenty kompleksu budynków stanęły w kwietniu 1976 r., aż ostatecznie w 1995 r. oddano do użytku czytelnię ogólną. W 2015 r., w wyniku zmieniających się potrzeb i sposobu pracy użytkowników oraz zmian udostępniania zbiorów, konieczna była modernizacja przestarzałych czytelń.

W ogłoszonym w 2015 r. konkursie na projekt przebudowy budynku Biblioteki Narodowej zwyciężyła koncepcja autorstwa pracowni Konior Studio – w płynny sposób łącząca przeszłość z tym co zastane, i otwarta na to co nowe; wykorzystująca modernistyczny charakter gmachu, który w dotychczasowej formie nie był tak intuicyjny i ergonomiczny, spełniająca oczekiwania różnorodnej grupy użytkowników. W efekcie analiz, pracy i założeń pracowni Konior Studio gmach Biblioteki Narodowej jest miejscem wyjątkowym – jeszcze bardziej doświetlonym, znakomicie dostosowanym akustycznie, dopracowanym w detalach, podkreślającym strukturę i rangę miejsca – skarbca Rzeczypospolitej.

W efekcie realizacji projektu zmodernizowano czytelnie i przestrzenie publiczne Biblioteki Narodowej – prace pozwoliły na udostępnienie użytkownikom w pełni nowoczesnej, funkcjonalnej infrastruktury, powstała przestronna, otwarta sala z wolnym dostępem do książek oraz mniejsze, specjalistyczne czytelnie o bardziej kameralnym charakterze. Prace projektowe objęły także cztery patia, każde w odmiennej stylistyce, które stały się dostępnymi dla czytelników oazami zieleni służącymi do odpoczynku, spotkań lub czytania na świeżym powietrzu. Obecnie trzykrotnie większa powierzchnia całkowita wynosi 13 500 m², łączna jej kubatura to niemal 52 500 m³, nad Czytelnią Dolną góruje świetlik o powierzchni 324 m², którego stalowa konstrukcja z 96 polami waży łącznie 63 tony. Przygotowano 386 numerowanych biurek dla czytelników.

Zaprojektowano przestrzeń bez barier architektonicznych, aby każdy mógł z niej swobodnie korzystać, bez względu na stopień niepełnosprawności.

The National Library in Warsaw serves as the main state library that collects and archives Polish literary output. In 2020, the library's collection consisted of almost 10 million volumes: books from the 19th to 21st centuries, magazines, old prints, manuscripts, microfilms, audio and audiovisual collections.

The main building of the National Library at Aleja Niepodległości 213 was designed in the 1960s by an architect, Stanisław Fijałkowski. The first foundations of the building complex were laid in April 1976, and finally, in 1995, the general reading room was opened to the public.

The main concept behind the renovation was enlarging and opening space and creating comfortable conditions for users, while maintaining the modernist character of the National Library building. As a result of the project, the reading rooms and public spaces of the National Library were modernised – the works allowed providing users with a fully modern, functional infrastructure, a spacious, open room with free access to books and smaller, specialised reading rooms with a more private character. The design also included four patios, each in a different style, which became the oases of greenery available to readers for relaxation, meetings, or reading in the open air.

The modernised building of the National Library, surrounded by the greenery of Pole Mokotowskie, is an important object of cultural and educational activity – the new spaces host meetings with writers and poets, book promotions, and literary debates with the participation of outstanding authors, publishers, as well as the representatives of scientific and academic circles.

**Biblioteka Narodowa w Warszawie** / The National Library in Warsaw

**41,55 mln zł** / PLN 41.55 million

**22,23 mln zł** / PLN 22.23 million

3

# Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie Pałacu Karolin w Otrębusach

## Establishing a cultural and educational base for the presentation and promotion of folklore by restoring the Karolin Palace in Otrębusy

Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego to jeden z największych zespołów artystycznych sięgających do polskiej kultury ludowej i narodowej. Historyczna siedziba zespołu znajduje się w Pałacu Karolin w Otrębusach, obiekcie zaprojektowanym na początku XX w. przez architekta prof. Czesława Domaniewskiego. Pałac Karolin jest zabytkowym obiektem, znajdującym się na terenie należącym do „Mazowsza", ostatnim wymagającym odrestaurowania. Budynek oddano do użytku w 1911 r. jako sanatorium „dla niezamożnych i nerwowo chorych". Po II wojnie światowej budynek w nie najlepszym stanie został przekazany na potrzeby Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze".

W 2017 r., aby wykorzystać potencjał dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Karolina oraz poszerzyć ofertę kulturalno-edukacyjną zespołu „Mazowsze", rozpoczęto prace nad projektem „Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie Pałacu Karolin w Otrębusach". W efekcie jego realizacji przeprowadzono prace renowacyjne, remontowe i modernizacyjne pałacu celem przygotowania budynku do pełnienia funkcji siedziby Centrum Folkloru Polskiego „Karolin", przygotowano także nowoczesną ekspozycję, wyposażoną m.in. w wysokiej klasy system audiowizualny. Centrum Folkloru Polskiego „Karolin" oficjalnie rozpoczęło swoją działalność we wrześniu 2021 r. Prezentowana wystawa stanowi pełną koloru i muzyki podróż po polskiej kulturze, ukazuje bogactwo i różnorodność polskiego folkloru oraz opowiada o historii i działalności zespołu „Mazowsze". W ramach nowej oferty kulturalno-edukacyjnej, skierowanej zarówno do osób indywidualnych, grup zorganizowanych, osób z niepełnosprawnościami, jak i grup defaworyzowanych, prowadzone są warsztaty taneczne, wokalne i rękodzielnicze, spotkania tematyczne oraz koncerty. Multimedialną ekspozycję Centrum Folkloru Polskiego „Karolin" można zwiedzać samodzielnie lub z przewodnikiem.

The Tadeusz Sygietyński State Folk Song and Dance Ensemble "Mazowsze" (SFSDE "Mazwosze") is one of the largest artistic groups reaching back to the Polish folk and national culture. The historical seat of the complex is located in the Karolin Palace in Otrębusy, a building designed at the beginning of the 20th century by an architect, professor Czesław Domaniewski. The Karolin Palace is a historic building located in the area belonging to "Mazowsze," and the last one in need of restoration. The building was put into use in 1911 as a sanatorium "for the poor and the nervous." After World War II, in poor condition, the building was handed over to the SFSDE "Mazowsze."

In 2017, to use the potential of Karolin's cultural and natural heritage and expand the cultural and educational offer of the "Mazowsze" Ensemble, work was started on the project "Establishing a cultural and educational base for the presentation and promotion of folklore by restoring the Karolin Palace in Otrębusy." As a result of its implementation, renovation, restoration, and modernisation works were carried out in the Palace, preparing the building to serve as the seat of the Polish Folklore Centre "Karolin." Moreover, a modern exhibition with a high-class audiovisual system was prepared. The "Karolin" Centre officially started its activity in September 2021. The presented exhibition is a journey through the Polish culture full of colour and music, it shows the richness and diversity of the Polish folklore and tells about the history and activities of the "Mazowsze" Ensemble. As part of the new cultural and educational offer, addressed to individuals, organised groups, people with disabilities and disadvantaged groups, dance, vocal and handicraft workshops, thematic meetings and concerts are conducted. The multimedia exhibition of the "Karolin" Centre can be visited independently or with a guide.

**Państwowy Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. T. Sygietyńskiego w Karolinie** /
The T. Sygietyński State Song and Dance Ensemble "Mazowsze" in Karolin

**25,48 mln zł** / PLN 25.48 million

**13,12 mln zł** / PLN 13.12 million

4

# Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/ Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych w tym dla osób niepełnosprawnych

## The adaptation of the Przebendowski / Radziwiłł Palace to new cultural and educational functions, including those for the disabled

Nazwa pałacu nawiązuje do pierwszych i ostatnich jego prywatnych właścicieli. W 1728 r. obiekt został przebudowany w stylu późnobarokowym dla podskarbiego koronnego Jana Jerzego Przebendowskiego. Na przestrzeni lat wielokrotnie zmieniali się lokatorzy obiektu i pełnił on rozmaite funkcje. W końcu w 1912 r. pałac kupił książę Janusz Franciszek Radziwiłł – właściciel Nieborowa. Pałac przetrwał rok 1939, lecz został zbombardowany w okresie Powstania Warszawskiego.

Muzeum Niepodległości powstało w 1990 r. Instytucja ma trzy oddziały: Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak, Mauzoleum Walki i Męczeństwa, a jej głównym celem jest ukazanie historii polskich dążeń do niepodległości. Wśród zgromadzonych zbiorów można podziwiać m.in. obrazy olejne Ludomira Benedyktowicza, uczestnika powstania styczniowego, czy Włodzimierza Łosia, Józefa Ryszkiewicza i Wandalina Strzałeckiego.

Konieczność realizacji projektu wiązała się przede wszystkim z ciągłym poszukiwaniem przestrzeni do właściwej ekspozycji zbiorów Muzeum Niepodległości, a także do prowadzenia działalności edukacyjnej na wysokim poziomie. Bardzo ważnym elementem genezy projektu był fakt, że budynek pałacu był niedostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Inwestycja polegała na przeprowadzeniu kompleksowego remontu z elementami konserwatorskimi. Remont objął elewację zewnętrzną z zachowaniem wszelkich detali architektonicznych, wymianę pokrycia dachu oraz wnętrze pałacu. Piękny charakter wnętrza podkreśliła duża jasna, reprezentacyjna sala z wyjściem do ogrodu, zaaranżowana w miejscu dawnej sali kinowej. Ważnym elementem projektu było pogłębienie i adaptacja piwnic. Obecnie znajdują się tu m.in. sala multimedialna i sala konferencyjna.

Ciekawostką jest, że podczas pogłębiania podziemia odkryto fragmenty muru ceglanego stanowiącego oryginalny fundament pałacu. Pozostawiona w surowym stanie ściana stanowi niezwykły walor estetyczny, ale również ukazuje XVIII-wieczną technikę budowy ścian fundamentowych, polegającą na przeplataniu warstw cegły z otoczakiem granitowym. Fragmenty nieregularnych ścian z odpowiednio dobranym oświetleniem tworzą niezwykle klimatyczny nastrój.

Realizacja projektu umożliwia poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej skierowanej do szerokich grup odbiorców. Zwiedzający mogą podziwiać zmodernizowaną wystawę stałą „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921" oraz odtworzoną ekspozycję „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu". Muzeum przygotowało również dwie zupełnie nowe wystawy stałe: „Kresy i Bezkresy w zbiorach Muzeum Niepodległości" oraz ekspozycję ukazującą historię Pałacu Przebendowskich/ Radziwiłłów.

W wyniku przeprowadzonej inwestycji budynek został w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

The name of the Palace refers to its first and last private owners. In 1728, the building was rebuilt in the late Baroque style for the Crown Treasurer, Jan Jerzy Przebendowski. Over the years, the tenants of the building changed many times and it performed various functions.

The Museum of Independence was established in 1990. The institution has three branches – the Museum of the 10th Pavilion of the Warsaw Citadel, the Pawiak Prison Museum, the Mausoleum of Struggle and Martyrdom, and its main goal is to show the history of the Polish independence.

The necessity to implement the project was related primarily to the constant search for space for the proper exhibition of the collections of the Museum of Independence, as well as conducting educational activities at a high level. The investment consisted in carrying out comprehensive renovation with conservation elements. The renovation included the external façade, maintaining all architectural details, the replacement of the roof covering and the interior of the Palace. The implementation of the project enabled the expansion of the cultural and educational offer addressed to wide groups of recipients. The visitors can admire the modernised permanent exhibition "*Polonia Restituta. For independence and borders 1914-1921*," and the reconstructed exhibition "*The White Eagle through ages. The symbol of rulers, state and nation.*" Moreover, the Museum prepared two completely new permanent exhibitions – "*Borderlands and infinity in the collections of the Museum of Independence in Warsaw*" and the exhibition showcasing the history of the Przebendowski / Radziwiłł Palace.

**Muzeum Niepodległości w Warszawie** / The Museum of Independence in Warsaw

**25,87 mln zł** / PLN 25.87 million

**13,86 mln zł** / PLN 13.86 million

BEZKRESY

5

# Rozwój potencjału Teatru Wielkiego – Opery Narodowej poprzez zakup wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej

## The development of the potential of the Grand Theatre – Polish National Opera by purchasing equipment for conducting cultural activities

Gmach teatru wzniesiony został w latach 1825–1833 według projektu włoskiego architekta Antonia Corazziego jako siedziba działających już wcześniej w Warszawie zespołów narodowej opery, baletu i dramatu. Pierwsze przedstawienie – Cyrulik sewilski Gioacchina Rossiniego – odbyło się 24 lutego 1833 r. W okresie zaborów teatr odgrywał znaczącą rolę kulturalną i polityczną. Wystawiano w nim utwory polskich kompozytorów i choreografów. Tu odbyły się m.in. prapremiery dwóch dzieł operowych Stanisława Moniuszki: *Halki* (1858) i *Strasznego dworu* (1865). Przez wszystkie lata grane tu były najważniejsze pozycje światowego repertuaru operowego i baletowego, a na scenie – największej w Europie – występowali najwybitniejsi śpiewacy i tancerze polscy i zagraniczni.

Teatr Wielki – Opera Narodowa od ponad 170 lat reprezentuje polską scenę operowo-baletową. Gmach w okresie wojennym został niemal całkowicie zburzony. Po odbudowie w 1965 r. Teatr Wielki stał się jednym z najokazalszych i najlepiej wyposażonych budynków teatralnych w Europie. Zainstalowane w nim urządzenia uchodziły w tamtym okresie za szczyt nowoczesności w zakresie techniki teatralnej. Jednakże przez lata poziom techniczny wyposażenia teatralnego zaczął odstawać od światowych standardów. Rezultatem tego są prowadzone od niemal 10 lat inwestycje, mające na celu unowocześnienie parku technologicznego teatru, w tym niniejszy projekt.

W ramach projektu zakupiono instrumenty muzyczne oraz sprzęt do prowadzenia działalności kulturalnej (w tym nowoczesny system nagłośnienia, urządzenia oświetleniowe czy wyposażenie do produkcji środków inscenizacji). Realizacja projektu umożliwiła rozszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Teatru Wielkiego – Opery Narodowej o nowe formy działalności, m.in. warsztaty w pracowniach rzemieślniczych, warsztaty dla muzyków oraz wyjazdowe formy z zakresu edukacji artystycznej skierowane dla osób wykluczonych. Dzięki wdrożeniu nowoczesnych technologii zwiększyła się możliwość tworzenia spektakli, co bezpośrednio przyczynia się do podniesienia atrakcyjności wydarzeń prezentowanych na deskach teatru i zwiększa tym samym jego atrakcyjność turystyczną. W ramach prezentowanych wydarzeń i warsztatów znajdują się m.in. kursy z zakresu tworzenia elementów scenografii teatralnej, warsztaty mistrzowskie dla muzyków i poranki muzyczne.

The building of the Theatre was constructed in the years 1825-1833, according to the design of an Italian architect, Antonio Corazzi, as the seat of the national opera, ballet and drama ensembles already operating in Warsaw. The first performance – "The Barber of Seville" by Gioacchino Rossini, had its premiere on 24 February, 1833. It was there that the world premieres of two operas by Stanisław Moniuszko were held – "Halka" (1858) and "The Haunted Manor" (1865). The Grand Theatre – National Opera has been representing the Polish opera and ballet scene for over 170 years. During the war, the building was almost completely demolished. After rebuilding in 1965, the Grand Theatre became one of the most magnificent and best-equipped theatre buildings in Europe. The devices installed in it were considered to be the pinnacle of the modern theatre technology at that time. However, over the years, the technical level of the theatrical equipment began to fall short of the world standards. As a result, investments were carried out for almost 10 years to modernise the theatre technology park, including this project.

As part of the project, equipment for conducting cultural activities was purchased (including the equipment for the production of staging equipment, a mechanical workshop and stage operation). The implementation of the project made it possible to expand the cultural and educational offer of the Grand Theatre – Polish National Opera with new forms of activity, including workshops in crafting studios, workshops for musicians and travelling forms of art education for the excluded. Thanks to the implementation of modern technologies, the possibility of creating performances has increased, which directly contributes to the attractiveness of the events presented on the stage of the Theatre, thus increasing its touristic value.

**Teatr Wielki – Opera Narodowa** / The Grand Theatre – Polish National Opera

**9,55 mln zł** / PLN 9.55 million

**6,26 mln zł** / PLN 6.26 million

# 6 Rewitalizacja zabytkowego Kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie dla zachowania dziedzictwa kulturowego i poprawy dostępności do zasobów kultury

## The revitalization of the historic All Saints Church in Warsaw to preserve the cultural heritage and improve access to cultural resources

Kościół Wszystkich Świętych znajdujący się przy pl. Grzybowskim w Warszawie funkcjonuje tu od 2. połowy XIX w. Pierwsze działania związane z ufundowaniem kościoła w podwarszawskiej jurydyce Grzybów zrodziły się w XVII w., za panowania króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego, jednak dopiero w 1861 r. rozpoczęto prace nad budową świątyni. Kościół został poświęcony 31 października 1883 r. przez arcybiskupa Wincentego Chościak-Popiela. Długi na 75 m i szeroki na 29 m kościół był największą świątynią w Warszawie i od ponad 100 lat należy do największych kościołów w Polsce. Wybitna rola artystyczna kościoła Wszystkich Świętych wiąże się zarówno z wyjątkową architekturą, będącą doskonałym przykładem stylu neorenesansowego, jak i z wyposażeniem wnętrza w dzieła wielu wybitnych artystów.

Świetność świątyni jako budowli zakończyła się wraz z wybuchem II wojny światowej. W czasie Powstania Warszawskiego kościół był terenem walk powstańczych. W 1944 r. bomby lotnicze i pociski artylerii hitlerowskiej spowodowały pożar dachu, zburzenie większości murów świątyni z fasadą i wieżą wschodnią. Zagładzie uległy prawie wszystkie dzieła sztuki zgromadzone w kościele. Po wojnie rozpoczęto odbudowywanie kościoła: w latach 1946–1956 odtworzono bryłę obiektu, a odbudowa była kontynuowana przez blisko 70 lat. Aby zakończyć ten proces, zdecydowano o opracowaniu kompleksowej dokumentacji konserwatorskiej oraz projektów budowlanych – ta dokumentacja dała możliwość zdiagnozowania niezbędnych prac do dokończenia powojennej odbudowy kościoła.

Zakres projektu obejmował przywrócenie historycznego wyglądu wnętrza świątyni wraz z przywróceniem użytkowego charakteru dolnego kościoła. Po zakończeniu projektu zaplanowano realizację m.in. koncertów, spektakli, spotkań autorskich, organizację ekspozycji czasowych, np. fotografii, malarstwa, grafiki, małych form rzeźbiarskich czy udostępnienie biblioteki wraz z małą czytelnią.

The Church of All Saints located at Grzybowski Square in Warsaw has been operating there since the second half of the 19th century. The first activities related to the foundation of the church in the Grzybów juridic near Warsaw were born in the 17th century, during the reign of King Michał Korybut Wiśniowiecki; however, it was not until 1861 that work on constructing the church began. It was consecrated on 31 October, 1883, by Archbishop Wincenty Chościak-Popiel. 75 meters long and 29 meters wide, it was the largest temple in Warsaw and one of the largest churches in Poland for over 100 years. The outstanding artistic role of the Church of All Saints is associated with both the unique architecture, which is an excellent example of Neo-Renaissance architecture and the furnishing of the interior with works by many outstanding artists.

The splendour of the temple as a building ended with the outbreak of World War II. During the Warsaw Uprising, the Church was the scene of the uprising combat operations. In 1944, air bombs and Nazi artillery shells caused the roof to burn and demolished most of the Church walls, with the façade and the eastern belfry tower. Almost all works of art gathered there were destroyed. After the war, the Church was rebuilt – in 1946-56, the structure of the building was restored, and the reconstruction was continued for nearly 70 years. To complete that process, it was decided to develop comprehensive conservation documentation and construction designs – that documentation made it possible to diagnose the works necessary for completing the post-war reconstruction of the Church.

The scope of the project included restoring the historical appearance of the Church interior, along with restoring the functional character of the lower Church. After the end of the project, concerts, performances, meetings with authors, and the organisation of temporary exhibitions were planned, e.g. photography, painting, graphics, and small sculptural forms. Moreover, there was an idea for providing a library with a small reading room.

**Parafia Rzymskokatolicka Wszystkich Świętych w Warszawie** / The Roman Catholic Parish of All Saints in Warsaw

**22,07 mln zł** / PLN 22.07 million

**17,63 mln zł** / PLN 17.63 million

7

# Przebudowa Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego w Warszawie – etap II

## The reconstruction of the Main Library of the Mazowieckie Voivodeship in Warsaw. Stage II

Biblioteka Publiczna m.st.. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego zwana „Biblioteką na Koszykowej jest jedną z największych i najstarszych bibliotek publicznych w Polsce. Powstała w 1907 r. z inicjatywy społecznej jako nowoczesna książnica naukowa przeznaczona dla wszystkich. W 1914 r. otrzymała własny budynek ufundowany przez Eugenię Kierbedziową (Gmach im. St.. Kierbedziów) i stała się ośrodkiem życia kulturalnego w Warszawie. Podczas II wojny światowej instytucja straciła ok. 80% zbiorów, m.in. na skutek podpalenia magazynów przez wycofującego się okupanta. Gmach ocalał. Po zakończeniu wojny zaistniała potrzeba rozbudowy placówki. W 1960 r. został przedstawiony projekt architektoniczny zakładający powstanie nowego budynku przeznaczonego na czytelnie. Realizację przedsięwzięcia zakończono w 1973 r. Wybudowany obiekt wypełnił pustą przestrzeń między Gmachem St.. Kierbedziów a boczną ścianą przedwojennej kamienicy, z tyłu natomiast połączył się z wielokondygnacyjnym magazynem bibliotecznym. Stąd jego potoczna, funkcjonująca do dziś nazwa Plomba.

Projekt jest komplementarną kontynuacją prac podjętych w ramach pierwszego projektu finansowanego ze środków PO IiŚ 2007–2013. Wówczas powierzchnie biblioteczne gruntownie zmodernizowano i powiększono. Powstała zupełnie nowa przestrzeń, m.in. dzięki zadaszeniu szkłem dziedzińców wewnętrznych. Połączone zostały z czytelnią i zabytkowym budynkiem biblioteki. W ramach drugiego projektu została wykonana gruntowna renowacja infrastruktury budynku, wymiana elewacji, powstały nowe sale konferencyjne i szkoleniowe. Dzięki przeprowadzonym pracom biblioteka zyskała nowoczesne zaplecze konferencyjne i wystawiennicze, a modernizacja pozwoliła na rozbudowanie oferty kulturowej i edukacyjnej. W nowych pomieszczeniach odbywają się warsztaty tematyczne związane z biblioteką – jej funkcjonowaniem, sposobem organizacji, warsztaty czytania performatywnego czy szkolenia dla użytkowników i personelu bibliotecznego. Biblioteka zaplanowała także wiele działań skierowanych do osób o szczególnych potrzebach. Przewidziano m.in. warsztaty dla dzieci z autyzmem i spotkania dla ich rodziców czy warsztaty dla szkół na temat autyzmu. Nowa powierzchnia licząca 1912 $m^2$ wpłynęła na zwiększenie komfortu zarówno czytelników, jak i pracowników, poprawiła warunki do prowadzenia m.in. działalności naukowej, informacyjnej, szkoleniowej i środowiskowej. Oznacza to także ułatwienie i przyspieszenie korzystania ze zbiorów i baz danych. Przebudowa pozytywnie wpłynęła na jakość świadczonych usług. Po zakończeniu inwestycji wszystkie działy biblioteki są usytuowane w jednym miejscu, co znacząco skróciło czas udostępniania nowych wydawnictw czytelnikom.

The Public Library of the Capital City of Warsaw – the Main Library of the Mazowieckie Voivodeship, called the "Library on Koszykowa," is one of the largest and oldest public libraries in Poland. It was established in 1907, on a social initiative as a modern scientific library intended for everyone. In 1914, it received its own building funded by Eugenia Kierbedziowa (the Stanisław Kierbedź Building) and became the centre of cultural life in Warsaw. After the end of the World War II, there was a need to expand the facility.

The project was a complementary continuation of the works undertaken under the first project financed from the funds of OP I&E 2007-2013. Then, the library space was thoroughly modernised and enlarged. A completely new space was created thanks to the glass roofing of the internal courtyards. As part of the second project, the building's infrastructure was thoroughly renovated, the façade was replaced, and new conference and training rooms were created. Thanks to the carried out works, the Library gained modern conference and exhibition facilities, and the modernisation of the Library allowed for the expansion of the cultural and educational offer. The new area of 1,912 square metres increased the comfort of work for both readers and employees, improving the conditions for conducting research, information, training and environmental activities. It also allowed easier and faster use of collections and databases. After completion of the investment, all departments of the Library are located in one place, which significantly shortens the time of making new publications available to readers.

**Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego** /
The Public Library of the Capital City of Warsaw – the Main Library of the Mazowieckie Voivodeship

**26,03 mln zł** / PLN 26.03 million

**12,60 mln zł** / PLN 12.60 million

8

# Poprawa warunków prowadzenia działalności kulturalnej i edukacji artystycznej poprzez unowocześnienie wyposażenia Akademii Teatralnej w Warszawie

## Improving the conditions for conducting cultural activity and artistic education through the modernsation of equipment at the Theatre Academy in Warsaw

Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie to publiczna szkoła wyższa utworzona w 1946 r. w Łodzi i przeniesiona w 1949 r. do Warszawy. Od 1955 jej siedzibą jest dawne Collegium Nobilium pijarów w Warszawie. Uczelnia kształci studentów w celu przygotowania ich do pracy zawodowej jako aktorów, reżyserów, krytyków, badaczy i specjalistów różnych dyscyplin sztuki i kultury teatralnej. Jej absolwenci to reżyserzy i aktorzy, którzy stanowią o kształcie polskiej sztuki teatralnej. Wśród absolwentów są aktorzy grający współcześnie (m.in. Piotr Adamczyk, Jacek Braciak i Andrzej Chyra), jak i legendy teatru i filmu, na których rolach wychowały się całe pokolenia Polaków (m.in. Hanka Bielicka, Ewa Błaszczyk, Małgorzata Braunek, Stanisława Celińska, Jan Englert i Mieczysław Czechowicz). Ponadto uczelnia prowadzi działalność artystyczną oraz badawczą w zakresie sztuki teatru i doskonalenia artystycznego warsztatu teatralnego. Warto podkreślić przy tym, że akademia ma szeroką ofertę kulturalną skierowaną do szerokiej publiczności: spektakle dramatyczne, muzyczne oraz przedstawienia adresowane do najmłodszej widowni. W sezonie akademia wprowadza na scenę średnio 10 nowych tytułów, obejmujących klasykę polską i światową, dramaturgię współczesną, popularny repertuar muzyczny oraz muzyczne prapremiery.

Zdiagnozowany brak sprzętu audiowizualnego i oświetleniowo-dźwiękowego na wysokim poziomie uniemożliwiał wykorzystanie pełnego potencjału pomieszczeń Teatru Collegium Nobilium do upowszechniania kultury. W związku z powyższym w ramach projektu zakupiono nowoczesne wyposażenia dla sceny głównej oraz sali kameralnej Teatru Collegium Nobilium, jak również do studia audio-wideo. Warto podkreślić, że zaawansowanie technologiczne sceny Teatru Collegium Nobilium pozwala m.in. budować skomplikowane w materii muzycznej spektakle, a dzięki wyposażeniu studia audio-wideo pandemia nie spowodowała znacznego ograniczenia oferty – dokonano rejestracji spektakli i były one dostępne w Internecie.

The Aleksander Zelwerowicz Theatre Academy in Warsaw is a public university founded in 1946 in Łódź and moved to Warsaw in 1949. Since 1955 its seat has been the former Collegium Nobilium of the Piarists in Warsaw. The university educates students to prepare them for professional work as actors, directors, critics, researchers and specialists in various disciplines of theatre arts and culture. Its graduates are directors and actors who shape the Polish theatre arts. Among the graduates there are contemporary actors (e.g. Piotr Adamczyk, Jacek Braciak and Andrzej Chyra), as well as theatre and film legends, who have brought up the whole generations of Poles (e.g. Hanka Bielicka, Ewa Błaszczyk, Małgorzata Braunek, Stanisława Celińska, Jan Englert and Mieczysław Czechowicz). In addition, the university carries out artistic and research activities in the field of theatre arts and theatre skills development. At the same time, it is worth emphasising that the Academy has a wide cultural offer aimed at a broad audience – drama and music performances as well as performances addressed to the youngest audience. On average, the Academy brings to the stage 10 new titles per season, including the Polish and world classics, contemporary drama, popular music repertoire and musical premieres.

The diagnosed lack of high level audiovisual, lighting and sound equipment made it impossible to use the full potential of the premises of the Collegium Nobilium Theatre for the promotion of culture. Therefore, as part of the project, a modern equipment was purchased for the main stage and the chamber hall of the Collegium Nobilium Theatre, as well as for the audio-video studio. It is worth emphasising that the technological advancement of the Collegium Nobilium Theatre's stage enabled, among others, producing musically complex performances, and thanks to the equipment in the audio-video studio, the pandemic did not cause a significant reduction in the offer – the performances were recorded and made available online.

**Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie** / The Aleksander Zelwerowicz Theatre Academy in Warsaw

**3,96 mln zł** / PLN 3.96 million

**2,60 mln zł** / PLN 2.60 million

9

# Innowacyjny ogród zasobów kultury i dziedzictwa narodowego
## An innovative garden of cultural resources and national heritage

Zlokalizowane w Ostrołęce Multimedialne Centrum Natura (MCN) to miejsce, które łączy naturę z kulturą i uświadamia, jak człowiek wpływa na przyrodę i sztukę, a jednocześnie jak one wpływają na nasze życie i nas kształtują. Centrum ma miano innowacyjnego ośrodka promującego nowoczesną edukację kulturalno-ekologiczną, dzięki czemu mieszkańcy miasta i okolic mają dostęp do prowadzonych tu zajęć edukacyjnych dla szerokiego grona odbiorców: dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców. W ramach swojej różnorodnej oferty kulturalno-edukacyjnej MCN prowadzi wydarzenia i zajęcia warsztatowe, łączone z nowymi technologiami, multimediami oraz metodą edutainment, czyli edukacją przez rozrywkę.

W ramach projektu zakupiono wyposażenie centrum, w tym m.in. makietę 3D Ostrołęki wraz z filmem historycznym o mieście, wyposażenie do sal kinowej i widowiskowej. Po zakończeniu projektu zaplanowano współpracę z instytucjami sztuki współczesnej oraz artystami sztuki wizualnej. Fundacja nawiązała współpracę z impresariatami muzycznymi zarówno na scenie polskiej, jak i zagranicznej. Dzięki temu odbyły się liczne koncerty m.in. Natalii Kukulskiej, Anity Lipnickiej, Jana Ptaszyna Wróblewskiego, Garda Nilssena czy Simona Olderskog Albertsena.

Zakupione wyposażenie rozszerzyło ofertę kulturalną MCN. Profesjonalny sprzęt umożliwił m.in. realizację koncertów, spektakli i pokazów filmowych w sali kinowej z ekranem 360 stopni. Projekt przyczynił się do organizacji działań ukierunkowanych na rozwój i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz integrację osób z niepełnosprawnościami. Prowadzone są zajęcia edukacyjne na temat historii miasta, warsztaty trash art z wykorzystaniem recyklingu, zajęcia z nowych technologii wykorzystujące m.in. salę z ekranem 360 stopni.

W ramach działalności fundacji podczas organizowanych imprez kulturalnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży poruszane są zagadnienia dotyczące zachowania bioróżnorodności ekologicznej oraz polityki klimatycznej, m.in. wykorzystania energii, właściwego gospodarowania zasobami, w tym roli lasu jako rezerwuaru wody, racjonalizacji wykorzystania surowców oraz racjonalnego przetwarzania i wykorzystania odpadów w sposób zapewniający osiągnięcie korzyści gospodarczych i społecznych. Omawiane w trakcie zajęć tematy służą rozszerzeniu i ugruntowaniu wiedzy nie tylko najmłodszych, lecz także odbiorców w każdym wieku.

Located in Ostrołęka, the Multimedia Nature Centre (MNC) is a place that connects nature with culture and makes people aware of how humans affect nature and art, and simultaneously how they influence our lives and shape us. The Centre has the reputation of an innovative one promoting modern, cultural and ecological education, so the inhabitants of the city and the surrounding area have access to educational activities conducted there for a wide audience – children, youth, teachers and parents.

As part of the project, the equipment for the Centre was purchased, including a 3D model of Ostrołęka with a historical film about the city, as well as the equipment for the cinema and entertainment hall. After the end of the project, cooperation with contemporary art institutions and visual artists was planned. The Foundation established cooperation with the FETA Festival of Outdoor and Street Theatres, where the Polish and international theatre groups perform. As part of the cooperation, mini-festivals would be organised, which would enable learning about the most valuable phenomena and trends in the contemporary open-air and dance theatres, both the Polish and global.

The purchased equipment expanded the MNC's cultural offer. Professional equipment made it possible to organise concerts, performances and film screenings at the cinema hall with a 360-degree screen. The project contributed to the organisation of activities aimed at the development and management of free time for children and youth, and the integration of people with disabilities. As part of the Foundation's activities, issues related to the preservation of ecological biodiversity and climate policy are discussed during cultural events for children and adolescents, including energy use, proper resource management, the role of the forest as a water reservoir, the rationalisation of the use of raw materials, and rational processing and use of waste in such way that ensures economic and social benefits.

**Fundacja Drabina Rozwoju** / The Development Ladder Foundation

**3,42 mln zł** / PLN 3.42 million

**2,24 mln zł** / PLN 2.24 million

1635
OKRES ODBUDOWY

10

## Modernizacja i nowa aranżacja trzech kameralnych sal widowiskowych wraz z zapleczem w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina

The modernisation and new arrangement of three chamber music performance halls along with facilities in the building of the Fryderyk Chopin University of Music

Zakres projektu obejmował przebudowę i modernizację trzech sal kameralnych wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia. Geneza projektu stanowi pochodną zgłaszanych potrzeb inwestycyjnych, historii i stanu technicznego budynku, trudności z pełnym wykorzystaniem potencjału dydaktyczno-artystycznego środowiska akademickiego oraz planów rozwojowych uczelni na najbliższe lata. Dzięki realizacji projektu na uczelnianych estradach prezentowane są zarówno koncerty kameralne i recitale, koncerty symfoniczne i oratoryjne, spektakle operowe, musicalowe i taneczne, jak i swobodniejsze formy przekazu artystycznego, np. koncerty big-bandów i orkiestry dętej, jazzowe i world music, a także wydarzenia multimedialne, muzyka elektroniczna i komputerowa. Warto dodać, że część odnowionej infrastruktury została przysposobiona do nagrań.

Projekt zapewnia dostępność osobom z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością słuchową, przez zastosowane w sali im. Karola Szymanowskiego pętli indukcyjnej. Ponadto w ramach projektu stworzono kabinę lektorską, w której dostępne są dwa miejsca do tłumaczeń i audio deskrypcji, wykorzystywane według potrzeb zgłaszanych przez odbiorców oferty kulturalnej.

The scope of the project included the reconstruction and modernisation of three chamber music halls, together with the purchase of the necessary equipment. Thanks to the implementation of the project, the University's stages are used to present chamber concerts and recitals, symphonic and oratorio concerts, opera, musical and dance performances.

## Przebudowa i modernizacja pomieszczeń studyjnych i Sali Koncertowej w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

The reconstruction and modernisation of study rooms and the concert hall in the building of the Fryderyk Chopin University of Music in Warsaw

Zakres projektu obejmował przebudowę i modernizację pomieszczeń studyjnych i sali koncertowej w budynku głównym Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina wraz z wyposażeniem niezbędnym do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym – edukacji artystycznej.

Nowa oferta kulturalna i edukacyjna jest skierowana m.in. do młodego pokolenia twórców i wykonawców oraz odbiorców sztuki, m.in. mieszkańców Warszawy, turystów z kraju i zagranicy, środowisk akademickich. Wszyscy zainteresowani będą mogli wziąć udział w sesjach nagraniowych muzyki klasycznej, jazzowej i estradowej, w koncertach muzycznych oraz zajęciach z zastosowania technik multimedialnych w sztuce i reklamie.

Projekt zapewnia dostępność osobom z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością ruchową, przez instalację windy prowadzącej do pomieszczeń studyjnych.

The scope of the project included the reconstruction and modernisation of study rooms and a concert hall in the main building of the Fryderyk Chopin University of Music, along with the equipment necessary for conducting cultural activities, including artistic education.

The new cultural and educational offer is addressed, among others, to the young generation of creators and performers, as well as art recipients, the residents of Warsaw, tourists from Poland and abroad, and academia.

**Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie** / The Fryderyk Chopin University of Music in Warsaw

**28,10 mln zł** / PLN 28.10 million

**12,94 mln zł** / PLN 12.94 million

FRYDERYK
CHOPIN

11

# Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego Aleksandria w Siedlcach

## The revalorization of the historic Aleksandria City Park in Siedlce

Park Aleksandria – historyczne założenie ogrodowe Aleksandry Ogińskiej – to park miejski, dotychczas służący jako miejsce rekreacji, relaksu i wypoczynku. Założenia inwestycji nawiązują do okresu jego świetności w XVIII w., gdy został założony przez rodzinę Czartoryskich i następnie rozbudowany w stylu „włoskim" przez księżną Aleksandrę Ogińską.

W ramach projektu zostały wykonane prace budowlane, m.in. budowa ogrodzenia i alej parkowych z elementami małej architektury – ławeczką Aleksandry Ogińskiej i postumentem z herbem Ogińskich, odtworzenie pawilonu ogrodowego jako miejsca działań kulturalno-artystycznych oraz urządzenie szaty roślinnej. Dzięki realizacji projektu powstanie przestrzeń umożliwiająca organizację różnorodnych imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym i artystycznym – spektakli plenerowych z elementami interakcji aktor–widz, warsztatów i występów taneczno-wokalnych, widowisk artystycznych, inscenizacji historycznych. Projekt przyczyni się także do budowania świadomości i edukacji kulturalnej, wzrostu kompetencji kulturowych oraz wzrostu kreatywności społeczeństwa. Dzięki wprowadzeniu nowych, innowacyjnych działań w zakresie kultury zwiększy się również atrakcyjność turystyczna miasta – odnowiony park i nowa oferta kulturalna przyciągnie do Siedlec turystów.

W wyniku realizacji projektu usunięte będą bariery dostępności przez budowę nowych, równych alejek parkowych, a zastosowanie dużych, wyraźnych znaków informacyjnych ułatwi osobom niedowidzącym korzystanie z parku. Informacje z wykorzystaniem druku wypukłego (alfabet Braille'a) pozwolą na zapoznanie się z informacjami o parku osobom niewidzącym.

The Alexandria Park – the historical garden of Aleksandra Ogińska – is a municipal park that has served as a place of recreation, relaxation and rest. The idea behind the investment was to refer to the Park's heyday in the 18th century, when it was founded by the Czartoryski family and then expanded in the "Italian" style by Princess Aleksandra Ogińska.

As part of the project, construction works were carried out, consisting of the construction of a fence and park alleys with elements of small architecture – Aleksandra Ogińska's bench and a pedestal with the Ogiński coat of arms, recreating a garden pavilion as a place for cultural and artistic activities and arranging the plant cover. Thanks to the implementation of the project, space was created that allows the organisation of various cultural and artistic events – outdoor performances with elements of actor-spectator interaction, workshops, dance and vocal performances, artistic shows, and historical recreations. The project also contributed to developing awareness and cultural education, increasing cultural competencies and the creativity of the society. Thanks to the introduction of new, innovative activities in the field of culture, the tourist attractiveness of the city has been increased as well – the renovated Park and the new cultural offer will attract tourists to Siedlce.

As a result of the project, accessibility barriers have been removed by building new, even park alleys. The use of large, clear signs make it easier for visually impaired people to use the Park and Braille information signs allow for learning about the site.

**Miasto Siedlce** / The City of Siedlce

**16,52 mln zł** / PLN 16.52 million

**8,40 mln zł** / PLN 8.40 million

12

# Zakup sprzętu i wyposażenia w celu realizacji II etapu Wystawy Głównej Muzeum Warszawy oraz prowadzenia działalności kulturalnej w siedzibie przy Rynku Starego Miasta w Warszawie

## The purchase of equipment and fittings for the implementation of the 2nd stage of the Main Exhibition at the Museum of Warsaw and conducting cultural activities at the headquarters in the Old Town Square in Warsaw

Muzeum Warszawy to miejsce, w którym gromadzone i prezentowane są zbiory związane z historią Warszawy. Placówka powstała w 1936 r. Siedziba główna muzeum mieści się w 11 kamienicach, które tworzą północną pierzeję Rynku Starego Miasta – Stronę Dekerta. Ten historyczny obszar jest wpisany na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Muzeum ma osiem oddziałów, w tym np. Muzeum Warszawskiej Pragi, Muzeum Woli czy Muzeum Farmacji. W ciągu 80 lat działalności Muzeum Warszawy zgromadziło ponad 300 000 rzeczy związanych z dziejami stolicy. Są wśród nich pamiątki, dzieła sztuki, rzeczy codziennego użytku i te wykorzystywane tylko w trakcie specjalnych okazji.

W trzynastu gabinetach, zrealizowanych w ramach II etapu wystawy głównej, Muzeum Warszawy udostępnia zwiedzającym aż ok. 3500 eksponatów. Każdy gabinet to unikatowy zbiór rzeczy (np. Gabinet Medali, Gabinet Planów i Map Warszawy). Opowiadają one historię stolicy z bardzo różnych perspektyw: ich właścieili, twórców czy wydarzeń, którym te przedmioty towarzyszyły.

W ramach projektu zakupiono sprzęt i wyposażenie wystawiennicze, sprzęt multimedialny do prowadzenia działalności kulturalnej, sprzęt i wyposażenie dotyczące dostosowania wystawy do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Poza udostępnieniem wystawy głównej i wystaw czasowych prowadzone są działania edukacyjne w przestrzeniach wystawy, a także online. Zajęcia kierowane są do różnych grup wiekowych. Tematy spotkań odnoszą się do eksponowanej kolekcji oraz dziejów Warszawy. W treść zajęć wpleciony jest także szerszy kontekst miejski, społeczny i kulturowy. Wśród zaproponowanych spotkań odbyły się warsztaty z ochrony papierowych pamiątek – fotografii, rękopisów, które każdy z nas ma w domu.

Projekt przybliżył historię i dziedzictwo kulturowe mieszkańcom Warszawy i osobom przyjezdnym. Przestrzenie wystawy głównej oraz oferta muzeum zachęcają do uczestnictwa w kulturze i dialogu międzypokoleniowym.

Wystawa uwzględnia potrzeby osób o różnym rodzaju niepełnosprawności. Zapewnia m.in. opisy w alfabecie Braille'a, przewodniki po gabinetach, filmy w polskim języku migowym, audiodeskrypcję i tyflografiki wybranych eksponatów.

The Museum of Warsaw (MW) is a place, where collections related to the history of Warsaw are gathered and presented. The facility was established in 1936. The main seat of the Museum is located in eleven tenement houses that form the northern frontage of the Old Town Square – the Dekert side. This historic area is a UNESCO World Heritage Site. The Museum has 9 branches, including the Museum of Warsaw Praga District, the Museum of Wola District and the Museum of Pharmacy. During its 80 years of operation, the MW has collected over 300,000 artifacts related to the history of the capital city. They include souvenirs, works of art, everyday items and other artifacts used only on special occasions.

In the thirteen offices built as part of the second stage of the main exhibition, the MW provides the visitors with about 3,500 exhibits. Each office is a unique collection of things (e.g. the Cabinet of Medals, the Cabinet of Plans and the Maps of Warsaw). They tell the history of the capital from very different perspectives – their owners, creators and the events that accompanied those items.

As part of the project, furnishing and exhibition equipment, multimedia equipment for cultural activities, equipment and fittings for adapting the exhibition to the needs of people with disabilities were purchased. In addition to the offered main exhibition and temporary exhibitions, educational activities are carried out in the exhibition spaces, as well as online. Classes are aimed at various age groups. The topics of the meetings are related to the collection on display and the history of Warsaw. The content of the classes is also intertwined with a wider urban, social and cultural context. Among the offered meetings, there were workshops on the protection of paper memorabilia, such as photographs or manuscripts that each of us has at home.

The project introduced the history and cultural heritage to the inhabitants of Warsaw and visitors. The spaces of the main exhibition and the offer encourage participation in culture and intergenerational dialogue.

The exhibition takes into account the needs of people with various types of disabilities. It provides descriptions in Braille, study guides, films in Polish sign language, audio descriptions and typhlographics of selected exhibits.

**Miasto Stołeczne Warszawa** / The Capital City of Warsaw

**8,75 mln zł** / PLN 8.75 million

**4,64 mln zł** / PLN 4.64 million

13

# Pociąg do kultury. Europejska strefa kulturalno-edukacyjna w Grodzisku Mazowieckim

## Attraction to culture. The European cultural and educational zone in Grodzisk Mazowiecki

Życie kulturalne Grodziska Mazowieckiego koncentruje się wokół licznych imprez, których organizatorem jest Ośrodek Kultury. Jego bogata oferta kulturalna zawiera koncerty, recitale oraz wydarzenia popularnonaukowe i artystyczne, które w przystępny sposób przybliżają zagadnienia związane z historią i etnografią.

Dzięki zakupom sprzętu i wyposażenia projekt w znaczący sposób przyczynił się do unowocześnienia kilku instytucji ważnych dla gminy Grodzisk Mazowiecki: Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej w Grodzisku Mazowieckim, Willi Radogoszcz, Dworku w Adamowiźnie, w którym prowadzona jest działalność prezentująca historię braci Chełmońskich – malarza Józefa oraz lekarza, ordynatora Szpitala Dzieciątka Jezus – Adama. Ośrodek Kultury zyskał mobilna scenę, z kolei do biblioteki zakupiono system elektronicznego zabezpieczenia zbiorów bibliotecznych w technologii radiowej identyfikacji oraz przygotowano specjalne stanowisko do samoobsługowego wypożyczania książek dla osób niedowidzących. Dodatkowo na dworcu kolejowym zaadaptowano przestrzeń na rzecz galerii Przestrzeń Kulturze Przyjazna oraz zainstalowano książkomat – urządzenie samoobsługowe, które pozwala na odbiór zamówionych uprzednio w bibliotece egzemplarzy oraz ich zwrot.

W efekcie projektu poszerzona została oferta kulturalno-edukacyjna Grodziska Mazowieckiego: organizowane są zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, zajęcia warsztatowe, rękodzielnicze, kulinarne, historyczne, przyrodnicze, dni integracji z osobami niepełnosprawnymi, prelekcje popularyzatorskie, odczyty, wieczory autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi ze świata kultury i sztuki, koncerty i festiwale kameralne, wystawy połączone z wernisażami, konkursy, festyny, wystawy oraz koncerty kameralne.

Realizacja projektu wpłynęła na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, poprawiła jakość usług kulturalno-edukacyjnych świadczonych przez grodziskie instytucje, co w efekcie przyczyniło się do zwiększenia zainteresowania Grodziskiem Mazowieckim i okolicami Warszawy jako miejscami wartymi odwiedzenia.

The cultural life of Grodzisk Mazowiecki revolves around numerous events organised by the Cultural Centre. Its rich cultural offer includes concerts, recitals, as well as popular science and art events, which present issues related to history and ethnography in an accessible way.

Thanks to the purchases of equipment and fittings, the project significantly contributed to the modernisation of several institutions important for the Grodzisk Mazowiecki commune – the Culture Centre, the Public Library in Grodzisk Mazowiecki, the Radogoszcz Villa, the manor house in Adamowizna, where the activities presenting the history of the Chełmoński brothers – a painter, Józef, and a doctor, Adam, who was the head of the Infant Jesus Hospital, are conducted. The Cultural Centre gained a mobile stage, whereas the Library purchased an electronic security system for library collections that uses radio identification technology and a special stand for self-service borrowing of books for the visually impaired. In addition, the space at the railway station was adapted to the benefit of a gallery – Przestrzeń kulturze przyjazna (A culture-friendly space) and a book vending machine was installed – a self-service device that allows for the collection of the copies previously ordered at the library and their return.

As a result of the project, the cultural and educational offer of Grodzisk Mazowiecki was expanded – educational activities for children and adolescents, workshops, handicrafts, culinary, history, nature activities, days of integration with the disabled, popularisation lectures, readings, author's evenings are organised, as well as meetings with interesting people from the world of culture and art, chamber concerts and festivals, exhibitions, also combined with events, competitions and festivals.

The implementation of the project increased the tourist attractiveness of the region and improved the quality of the cultural and educational services provided by the municipal institutions, which, in turn, contributed to the increased interest in the city of Grodzisk and the vicinity of Warsaw as places worth visiting.

**Gmina Grodzisk Mazowiecki** / The Grodzisk Mazowiecki Commune

**3,25 mln zł** / PLN 3.25 million

**1,99 mln zł** / PLN 1.99 million

14

# Akademia Otwarta – przebudowa i renowacja Pałacu Czapskich Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na potrzeby działalności kulturalnej i edukacji artystycznej

## Open Academy – the reconstruction and renovation of the Czapski Palace of the Academy of Fine Arts in Warsaw for the purposes of cultural activity and artistic education

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie to największa uczelnia artystyczna w Polsce. Uczy się tutaj najwięcej studentów i doktorantów oraz pracuje najwięcej nauczycieli akademickich spośród wszystkich krajowych uczelni artystycznych. Jest to też najstarsza artystyczna szkoła wyższa w Polsce, początki tego szkolnictwa w Warszawie sięgają bowiem 1766 r., kiedy to na prośbę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego włoski malarz Marcello Bacciarelli, pracujący wówczas na dworze królewskim, przygotował generalną koncepcję i treść edyktu królewskiego o Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Obecna Akademia Sztuk Pięknych liczy dziewięć wydziałów mających swoje siedziby w czterech lokalizacjach na terenie Warszawy. Główna siedziba Akademii Sztuk Pięknych znajduje się w przebudowanym i dostosowanym do wymagań nowoczesnej uczelni artystycznej Pałacu Czapskich, prestiżowo usytuowanym przy Trakcie Królewskim, naprzeciwko Uniwersytetu Warszawskiego, pod adresem Krakowskie Przedmieście 5.

Pierwszy projekt dotyczył przebudowy i renowacji zabytkowego Pałacu Czapskich na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. W XVII w. w miejscu obecnego pałacu stał drewniany dwór, który w następnym stuleciu został gruntownie przebudowany. Nowy, murowany budynek swój późnobarokowy wystrój zyskał w połowie XVIII w. dzięki rodzinie Czapskich. Podczas II wojny światowej został prawie doszczętnie zniszczony, a po jej zakończeniu – odbudowany według XVIII-wiecznego pierwowzoru. W 1947 r., po przekazaniu ASP w Warszawie, ponownie stał się obiektem służącym kulturze, sztuce i edukacji – stał się siedzibą władz uczelni, Muzeum ASP oraz jednej z największych sprofilowanych bibliotek akademickich w Polsce – Biblioteki ASP.

Celem rewitalizacji Pałacu Czapskich było przeobrażenie go w ogólnodostępne, nowoczesne centrum krajowych i międzynarodowych wydarzeń kulturalnych i naukowych (wystaw, warsztatów i konferencji) związanych z działalnością ASP. Ponadto udostępniono cenne zbiory Muzeum ASP oraz hybrydową bibliotekę multimedialną. Jednym z zadań było także – dzięki sąsiedztwu z Uniwersytetem Warszawskim – stworzenie kampusu akademicko-artystycznego, otwartego dla mieszkańców Warszawy i całego regionu Mazowsza. W efekcie projektu, Pałac Czapskich – w wyniku przebudowy i renowacji – dysponuje zmodernizowaną i optymalną infrastrukturą do prowadzenia działalności kulturalnej (w pierwszym rzędzie wystawienniczej), a także edukacji artystycznej. Przedsięwzięcia realizowane w Pałacu Czapskich służą w szczególności ochronie oraz kultywowaniu dziedzictwa kulturowego uczelni i przysposabianiu szerokiego grona osób do odbioru sztuki nowoczesnej. Obiekt został przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Nieoczekiwanym znaleziskiem podczas robót budowlanych na poziomie piwnic okazało się odkrycie zasypanych i nieodgruzowywanych od czasów II wojny światowej pomieszczeń podziemnych, w tym pozostałości po ogrzewaniu pałacowym z okresu XVIII i XIX w. Cenne odkrycie archeologiczne zostało szczegółowo udokumentowane i pieczołowicie zabezpieczone pod nadzorem służb archeologicznych i konserwatorskich.

The Academy of Fine Arts in Warsaw is the oldest Polish art school. For over a hundred years, it has been educating young artists in a wide range of fields. Currently, these are painting, graphics, sculpture, conservation and restoration of works of art, as well as media art, which meet the contemporary needs. The famous graduates of this recognised institution include Magdalena Abakanowicz, Bolesław Bakke, Edward Dwurnik and Romuald Gutt.

The first project concerned the reconstruction and renovation of the historic Czapski Palace at Krakowskie Przedmieście Street in Warsaw. In the 17th century, in the place of the present Palace, there was a wooden manor house, which was thoroughly rebuilt in the following century. The new, brick building gained its late-baroque decor in the mid-18th century thanks to the Czapski family. During World War II, it was almost completely destroyed, and after its end, it was rebuilt according to the 18th-century prototype. In 1947, having been handed over to the Academy of Fine Arts in Warsaw, it again became a facility for culture, art and education.

The aim of the revitalisation of the Czapski Palace was to transform it into a public, modern centre for national and international, cultural and scientific events (exhibitions, workshops and conferences) related to the activities of the Academy of Fine Arts. Moreover, the valuable collections of the Academy of Fine Arts in Warsaw were made available in a hybrid multimedia library. Thanks to its proximity to the University of Warsaw, one of the tasks was also creating an academic and artistic campus, open to the residents of Warsaw and the entire Mazovia region. As a result of the project, the Czapski Palace – after extensive reconstruction and renovation – has a modernised and optimal infrastructure for cultural activities (primarily exhibitions), as well as artistic education. The projects carried out at the Czapski Palace serve, in particular, to protect and cultivate the cultural heritage of the University, as well as prepare a wide range of people for the reception of modern art. The facility has been adapted to the needs of people with disabilities.

An unexpected finding during the construction works on the basement level was the discovery of buried in underground rooms not cleared of rubble since World War II, including the remains of the original palace heating system from the 18th and 19th centuries. The valuable archaeological discovery has been documented in detail and carefully preserved under the supervision of the archaeological and conservation services.

14

# Pogotowie Konserwatorskie – mobilne laboratorium dla ochrony, konserwacji i zabezpieczenia dzieł sztuki i obiektów zabytkowych w architekturze

## Conservation Emergency Response – a Mobile Laboratory for the protection and conservation of works of art and historic buildings in architecture

Wychodząc naprzeciw zmieniającym się wyzwaniom akademia uruchomiła unikatowe w skali świata Mobilne Laboratorium do ochrony, konserwacji i zabezpieczenia dzieł sztuki i obiektów zabytkowych w architekturze, w tym m.in. ręczny spektrometr FTIR wraz z przystawką Da Vinci do prowadzenia bezinwazyjnych pomiarów. Ideą Mobilnego Laboratorium jest działanie *ad hoc*, na żądanie i bezpośrednio na miejscu. Jest to pionierskie i niestandardowe podejście, wcześniej niedostępne ani na rynku krajowym, europejskim, ani na światowym. Pomimo ogromnego rozwoju nowych technologii stosowanych w konserwacji zabytków faktyczna realizacja tych procesów zawsze miała charakter działań zaplanowanych z dużym wyprzedzeniem czasowym i stacjonarnie, co uniemożliwiało i wręcz wykluczało działania w nagłych wypadkach.

Mobilne Laboratorium pracuje na urządzeniach i aparaturze w najwyższych dostępnych technologiach, ze szczególnym uwzględnieniem badań nieniszczących (bezstykowych). Umożliwia dostęp do tego typu usług podmiotom i interesariuszom, którzy z powodów ekonomicznych nie byli w stanie przeprowadzić inwestycji konserwatorskich z wykorzystaniem własnego potencjału: w szczególności są to małe miasta, gminy, kościoły, pojedyncze podmioty.

W efekcie realizacji projektu przebadano setki najcenniejszych obiektów zabytkowych. Wielokrotnie dokonywano przy tym ciekawych odkryć. Jednym z nich jest np. odnalezienie znaku kamieniarskiego w podstawie ołtarza Wita Stwosza w Krakowie lub zamalowanych inskrypcji z nazwiskami więźniów obozu w Forcie III w Pomiechówku. Odkryto liczne zmiany kompozycyjne w kilku przebadanych obrazach autorstwa Jana Matejki z kolekcji Muzeum Zamek Królewski w Warszawie, podobne zmiany odkryto w obrazie *Matka Boża Jasnogórska*.

In order to meet the changing challenges, the Academy launched a globally unique Mobile Laboratory for the protection and conservation of works of art and historic architectural buildings, including a handheld FTIR spectrometre with a Da Vinci adapter for non-invasive measurements. The idea of the Mobile Laboratory is to operate ad hoc, on demand and directly on site. It is a pioneering and non-standard approach, previously unavailable on the domestic, European and global market. Despite the enormous development of new technologies used in the conservation of monuments, the actual implementation of those processes was always planned well in advance and stationary, which made it impossible or impractical to act in case of emergency.

The Mobile Laboratory works with devices and apparatus in the highest available technologies, with particular emphasis on non-destructive (non-contact) testing. It enables access to this type of services to entities and stakeholders who, due to economic reasons, were not able to carry out conservation investments based on their own resources – in particular small towns, communes, churches, individuals.

As a result of the project, hundreds of the most valuable historic buildings were tested. Interesting discoveries were made on a number of occasions. One of them was finding a stone mark in the base of the Altar of Wit Stwosz in Cracow and painted inscriptions with the names of the prisoners of the camp in Fort III in Pomiechówek. Numerous compositional changes were discovered in several of the examined paintings by Jan Matejko from the collection of the Royal Castle Museum in Warsaw, similar changes were discovered in the holy painting “Our Lady of Jasna Góra.”

**Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie** / The Academy of Fine Arts in Warsaw

**39,15 mln zł** / PLN 39.15 million

**25,56 mln zł** / PLN 25.56 million

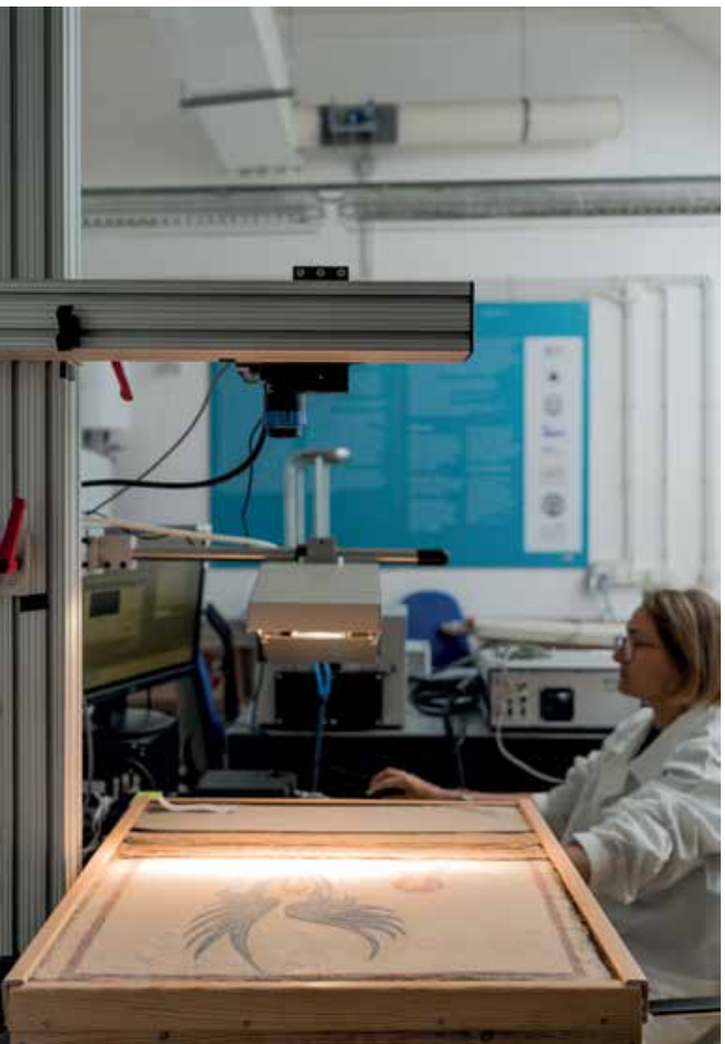

15

# Zakup sprzętu i wyposażenia na potrzeby nowoczesnych wystaw Państwowego Muzeum Etnograficznego i świadczonych w nim działań edukacyjno-kulturalnych

## The purchase of equipment and fittings for the needs of the modern exhibitions at the National Ethnographic Museum and the provided educational and cultural activities

W 2008 r. Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie obchodziło jubileusz 120-lecia istnienia. To najstarsze w Polsce i jedno z największych muzeów etnograficznych w Europie powstało w 1888 r. Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie jest jednym z najbardziej unikatowych, pod względem profilu, polskich muzeów. Jego rozwój instytucjonalny i ofertowy ograniczały braki w infrastrukturze i wyposażeniu. Braki te wpływały na problemy z pełnym wykorzystaniem potencjału zasobów, a także ekspertów, którzy pracują w muzeum i współpracują z muzeum. Niewystarczające dostosowanie infrastrukturalne wyposażenia muzeum do funkcji edukacyjnych wpływało niekorzystnie na jakość oferty.

Dzięki dokonanym w ramach projektu zakupom sprzętu i wyposażenia przygotowano wystawę stałą „Afrykańskie wyprawy, azjatyckie drogi", która pokazuje dwa rozległe kontynenty, bogactwo różnorodnych tradycji oraz kultury materialnej i duchowej. Wystawa ma charakter historyczny i prezentuje dziedzictwo kulturowe Afryki i Azji zgromadzone w zbiorach muzeum. Historie opowiadają o przeszłości, o tym jak kontynenty te widziane były przez pryzmat kolekcji tworzonych w XIX i XX w. Na dwóch piętrach muzealnych galerii eksponowane jest ok. 1300 obiektów. Jedną z galerii poświęcono Azji, drugą, im. Leopolda Janikowskiego, Afryce. W obu można odnaleźć unikatowe eksponaty, takie jak pochodzący z 2. połowy XX w. tron z KrólestwaBamum w Kamerunie, oryginalny strój samuraja, indonezyjskie rzeźby teatru cieni oraz afrykańskie totemy i magiczne amulety. Wiedzę o prezentowanych eksponatach można poszerzyć dzięki interaktywnym ekranom dostępnym na wystawie.

Wystawa uzupełniana jest spotkaniami online z osobami pochodzącymi z obu kontynentów, warsztatami, lekcjami muzealnymi, koncertami, pokazami filmowymi. Dzięki projektowi wyposażono pracownie edukacyjne w sprzęt pozwalający na prowadzenie zajęć edukacyjnych w Internecie (niestacjonarnie), dzięki czemu udaje się dotrzeć do większej publiczności. W ramach projektu zakupiono również wyposażenie do pracowni edukacyjnych i ceramicznych, w tym zestaw pieców i kół garncarskich. Z kolei najmłodsi zwiedzający mogą odkrywać ciekawostki o świecie dzięki kreatywnej zabawie z globusem interaktywnym, a na podłodze interaktywnej wyświetlane są wizualizacje służące zabawie i nauce. Dzięki temu muzeum poszerzyło swoją ofertę dla zwiedzających. Odbiorcom niepełnosprawnym udostępnione zostaną: pętla indukcyjna, taśmy prowadzące ścieżką przez wystawę, ułatwiające poruszanie się osobom niedowidzącym i niewidomym, tablety z tekstami w języku migowym oraz makiety reliefowe.

In 2008, the National Ethnographic Museum in Warsaw (NEMW) celebrated its 120th anniversary. It is the oldest one in Poland and one of the largest ethnographic museums in Europe, established in 1888. The NEMW is one of the most unique Polish museums in terms of profile.

Thanks to the purchase of equipment and fittings as part of the project, the permanent exhibition "Afrykańskie wyprawy, azjatyckie drogi" (African expeditions, Asian roads) was prepared – it shows two vast continents, the richness of various traditions, as well as material and spiritual culture. The exhibition is historical and presents the cultural heritage of Africa and Asia gathered in the Museum's collection. The told stories concern the past – how these continents were seen through the prism of the collections created in the 19th and 20th centuries. About 1,300 artifacts are displayed on the Museum's two floors. One of the galleries is devoted to Asia, and the other, the Gallery of Leopold Janikowski, to Africa.

The exhibition is supplemented with online meetings with people from both continents, workshops, museum lessons, concerts, and film screenings. Thanks to the project, educational laboratories were provided with the equipment allowing for conducting educational activities on the Internet (remotely), thanks to which it is possible to reach a larger audience. As part of the project, the equipment for educational and ceramic workshops was also purchased, including a set of furnaces and pottery wheels. Moreover, the youngest visitors can discover interesting facts about the world thanks to creative play with an interactive globe, and on the interactive floor, visualisations for fun and learning are displayed. Thanks to this, the Museum expanded its offer to the visitors.

**Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie** / The National Ethnographic Museum in Warsaw

**8,46 mln zł** / PLN 8.46 million

**4,13 mln zł** / PLN 4.13 million

16

# Rozbudowa Koncertowego Centrum Edukacji Muzycznej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina w Warszawie o Salę Koncertową

## The extension of the Concert Music Education Centre of the Fryderyk Chopin State Music School Complex in Warsaw with a concert hall

Koncertowe Centrum Edukacji Muzycznej to nazwa kompleksu dydaktycznego Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina w Warszawie, mieszczącego się przy ul. Połczyńskiej 56 w Warszawie.

Pod koniec lat 90. XX w. rozwój poszczególnych sekcji instrumentalnych oraz otwarcie nowych kierunków kształcenia (w zakresie muzyki jazzowej i dawnej) wymusiły podjęcie działań mających na celu poszerzenie bazy infrastrukturalnej szkoły. Po wielu latach poszukiwań drugiej siedziby w roku 2009 przejęto budynki zlikwidowanego Technikum Ceramicznego przy ul. Połczyńskiej 56. Po przeprowadzonym remoncie, dofinansowanym ze środków europejskich w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko, w 2014 r. oddano do użytku dwa budynki dydaktyczne, pełniące również funkcję zaplecza sali koncertowej.

Zakres projektu obejmował budowę sali koncertowej na 308 miejsc, która zwiększy dostęp do edukacji artystycznej i kulturalnej oraz poprawi warunki prowadzenia działalności dydaktycznej i koncertowej. Wysoki standard obiektu oraz nowoczesne rozwiązania akustyczne pozwoliły stworzyć profesjonalne warunki do prezentacji talentu młodych artystów. Sala koncertowa ma drugą co do wielkości (po Teatrze Wielkim) scenę operową w Warszawie wyposażoną w orkiestron.

Warunki obiektu pozwalają zaplanować bogaty i różnorodny program artystyczny. Wyposażenie sali w nowoczesne technologie elektroakustyczne, multimedialne i oświetleniowe umożliwi realizację również zewnętrznych projektów o różnych potrzebach akustycznych i technologicznych – od koncertów muzyki sakralnej po występy wokalistów estradowych. Profesjonalne studio nagrań i TV stworzy idealne warunki do realizacji nagrań studyjnych i transmisji koncertów live (w domenie audio-wideo).

W nowej sali koncertowej zaplanowano cykliczną koncertową działalność edukacyjną skierowaną do społeczności lokalnej – mieszkańców stolicy i jej okolic. Działalność koncertowa będzie połączona z promocją literatury, fotografii i sztuk plastycznych w foyer sali.

The Concert Music Education Centre is the name of the educational complex of the Fryderyk Chopin State Music School Complex in Warsaw located at Połczyńska 56 in Warsaw.

At the end of the 1990s, the development of individual instrumental sections and the opening of new directions of education (in the field of jazz and early music) made it necessary to take measures to expand the School's infrastructure base. After many years of searching for the second seat, in 2009, the buildings of the liquidated Ceramic Technical School at Połczyńska 56 Street were taken over. After the renovation, co-financed with the European funds under the Infrastructure and Environment Programme, in 2014, two didactic buildings were commissioned, also serving as the backstage of the concert hall.

The scope of the project included the construction of a concert hall with 308 seats, which increased access to artistic and cultural education and improved the conditions for conducting didactic and concert activities. The high standard of the facility and modern acoustic solutions created professional conditions for presenting the talent of young artists. The concert hall has the second largest (after the Grand Theatre) opera stage in Warsaw, equipped with an orchestra pit.

The conditions of the facility allowed planning a rich and varied artistic programme. Moreover, equipping the hall with modern electroacoustic, multimedia and lighting technologies enabled the implementation of external projects with various acoustic and technological needs – from sacred music concerts to performances by stage singers. A professional recording and TV studio created ideal conditions for studio recordings and broadcasting live concerts (in the audio and video domain).

In the new concert hall, cyclical educational concert activities have been planned for the local community – the inhabitants of the capital and its vicinity. Concert activities have been combined with the promotion of literature, photography and visual arts in the foyer.

**Zespół Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina w Warszawie** /
The Fryderyk Chopin State Music School Complex in Warsaw

**29, 20 mln zł** / PLN 29.20 million

**20,16 mln zł** / PLN 20.16 million

ZAPRASZAMY

17

# Restauracja i zabezpieczenie symbolu polskiego dziedzictwa kulturowego – Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

## The restoration and preservation of the symbol of the Polish cultural heritage – the Museum of King Jan III's Palace at Wilanów

Pałac w Wilanowie – barokowa rezydencja otoczona ogrodami – był od 1677 r. siedzibą króla Jana III Sobieskiego. W 1805 r., z inicjatywy ówczesnego właściciela Stanisława Kostki Potockiego, w części pałacu otwarto muzeum sztuki z pamiątkami związanymi z rodem Sobieskich oraz bogatą kolekcją dzieł sztuki europejskiej i orientalnej. Od 1892 do 1945 r. pałac był własnością rodu Branickich. W czasie wojny wyposażenie pałacu w 80% zostało zagrabione, jednakże szczęśliwie sam pałac nie został zniszczony. Po wojnie dawna rezydencja królewska przeszła pod kuratelę państwa. Po przeprowadzeniu niezbędnych prac konserwatorskich i rewaloryzacyjnych w 1962 r. została udostępniona publiczności.

Celem projektu było zabezpieczenie dla przyszłych pokoleń zabytkowej substancji wilanowskiego zespołu pałacowo-parkowego. W zakresie projektu znalazły się prace konserwatorskie i dokumentacyjne, w tym m.in. w Galeriach Ogrodowych, Lapidarium i w Oranżerii. Ponadto, przeprowadzono konserwację zabytkowych rzeźb Herkulesów, a brzeg Jeziora Wilanowskiego uatrakcyjniły ich kopie. Wykonano także digitalizację wybranych dzieł sztuki z kolekcji wilanowskiej i pomiary wnętrz Antygabinetu Królowej i Gabinetu al Fresco w technologii 3D, przeprowadzono też badania elewacji pałacu. W efekcie realizacji projektu zmodernizowano i przebudowano sale wystawowe galerii ogrodowych na piętrze pałacu. Powstała w ten sposób nowa przestrzeń do prezentacji pamiątek historycznych i wystaw czasowych.

Dzięki realizacji projektu zabezpieczono dom wielkiego polskiego monarchy i cenny zabytek. Jest on celem licznych wycieczek szkolnych i zagranicznych, a przy tym miejscem lubianym i często odwiedzanym przez mieszkańców Warszawy.

The Wilanów Palace – a baroque residence surrounded by gardens – was the seat of King Jan III Sobieski from 1677. In 1805, on the initiative of the then owner, Stanisław Kostka Potocki, an art museum was opened in part of the Palace, with artefacts related to the Sobieski family and a rich collection of the European and Oriental art. From 1892 to 1945, the Palace was owned by the Branicki family. During the war, 80% of the furnishing of the Palace were looted, but luckily, the Palace itself was not destroyed. After the war, the former royal residence was taken over by the state. After carrying out the necessary conservation and restoration works, in 1962, it was made available to the public.

The aim of the project was to preserve the historic substance of the Wilanów Palace and the park complex for the future generations. Its scope covered a number of conservation and documentation works, including those in the Garden Galleries, the Lapidarium and the Orangery. In addition, the historic sculptures of Hercules were restored, and the Wilanów Lake waterfront was made more attractive with the copies of the sculptures. The digitisation of selected works of art from the Wilanów collection was performed and the measurements of the interiors of the Queen's and Al Fresco Cabinets in 3D technology were carried out. Moreover, the Palace's facade was surveyed. As a result of the project, the exhibition halls of the garden galleries on the first floor of the Palace were modernised and rebuilt. Thanks to that, the new space for the presentation of historical memorabilia and temporary exhibitions was created.

Thanks to the implementation of the project, an invaluable monument, the home of a great Polish monarch, was preserved. It is the destination of numerous school and foreign trips, and at the same time a popular place frequently visited by the inhabitants of Warsaw.

**Muzeum Pałacu Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie** / The Museum of King Jan III's Palace at Wilanów

**17,78 mln zł** / PLN 17.78 million

**10,92 mln zł** / PLN 10.92 million

18

# Rearanżacja stałej ekspozycji Galerii Sztuki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie

## The rearrangement of the permanent exhibition of the Ancient Art Gallery at the National Museum in Warsaw

Założone w 1862 r. Muzeum Narodowe w Warszawie to jedna z najstarszych i największych instytucji kultury w Polsce. Modernistyczny gmach muzeum, zaprojektowany przez Tadeusza Tołwińskiego i Antoniego Dygata, został ukończony w 1938 r. W zbiorach muzeum znajduje się ok. 830 tysięcy dzieł sztuki polskiej i zagranicznej. Można je oglądać w Gmachu Głównym, jak również w czterech oddziałach tej instytucji: Muzeum Plakatu w Wilanowie, Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w warszawskiej Królikarni, Muzeum Wnętrz w Otwocku Wielkim oraz w Muzeum w Nieborowie i Arkadii.

Galeria Sztuki Starożytnej w Muzeum Narodowym w Warszawie jest jedną z nielicznych ekspozycji sztuki starożytnej w Polsce mogącą poszczycić się tak wartościowymi artystycznie znaleziskami. Prezentuje wiele dzieł sztuki antycznej niespotykanych w najlepszych muzeach europejskich. Razem z Galerią Faras jest dowodem wspaniałych osiągnięć polskiej archeologii.

Prace budowlane i aranżacyjne objęły dziewięć sal o łącznej powierzchni 716 $m^2$. W ich wyniku powstał nowy układ przestrzenno-wystawienniczy z nowoczesnymi systemami ekspozycyjnymi i infograficznymi. Wystawę dopełniają sześć stanowisk multimedialnych oraz bogaty program edukacyjny. Ważną częścią projektu była konserwacja ponad 1900 obiektów. Wśród nich znalazły się bezcenne papirusy, mumie zwierzęce i ludzkie, sarkofagi, kartonaże, szkło antyczne, ceramika, ozdoby, sprzęt codziennego użytku oraz wielkogabarytowe rzeźby kamienne. Wśród najciekawszych zbiorów należy wskazać m.in. sarkofag i kartonaż kapłana Hor-Dżehuti z mumią nieznanej kobiety, blisko 10-metrowy zapisany hieroglifami papirus z Księgą umarłych, portret młodego chłopca z oazy Fajum w Egipcie i pochodzącą z Iranu złotą maskę w kształcie głowy byka. Przed rozpoczęciem i w trakcie trwania konserwacji wykonano wiele badań i analiz. Wykorzystano do tego nowoczesne techniki jak analizy pigmentów, obrazowanie promieniami rentgenowskimi w RTG i TK oraz specjalistycznej fotografii UV i w podczerwieni (IR). Innym kluczowym elementem projektu była digitalizacja wszystkich eksponatów, które jako wizerunki cyfrowe można podziwiać na platformie Cyfrowe MNW.

Do stałej oferty Działu Edukacji MNW weszły propozycje związane z Galerią Sztuki Starożytnej, w tym: lekcje muzealne dostosowane do różnych grup szkolnych, oprowadzania tematyczne dla młodzieży, dorosłych i seniorów, spacer miejski kończący się w galerii, wykłady. Na zamówienie realizowane są również zajęcia dla osób z niepełnosprawnościami.

Warto podkreślić, że działania konserwatorskie w Galerii Sztuki Starożytnej MNW zostały docenione przez jury konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2020.

Established in 1862, the National Museum in Warsaw (NMW) is one of the oldest and largest cultural institutions in Poland. The modernist building of the Museum, designed by Tadeusz Tołwiński and Antoni Dygat, was completed in 1938. The Museum's collection includes about 830,000 works of the Polish and foreign art. The Ancient Art Gallery at the NMW is one of the few exhibitions of ancient art in Poland that can boast about such artistically valuable findings. It presents many works of ancient art not found in the best European museums. Together with the Faras Gallery, it is a proof of the great achievements of the Polish archaeology.

Construction and arrangement works covered nine rooms with the total area of 716 square metres. As a result, a new spatial and exhibition layout was created with modern exhibition and infographic systems. The exhibition was completed with six multimedia stands and an extensive educational programme. An important part of the project was the conservation of over 1,900 objects. Among them, there were invaluable papyri, animal and human mummies, sarcophagi, cartonnages, antique glass, ceramics, ornaments, everyday equipment and large-size stone sculptures. Another key element of the project was the digitisation of all the exhibits that can be admired as digital images on the NMW Digital platform.

The permanent offer of the Education Department of the NMW includes proposals related to the Ancient Art Gallery, e.g. museum lessons adapted to various school groups, thematic tours for the youth, adults and seniors, a city walk finishing in the Gallery, and lectures. On request, there are also classes for people with disabilities.

It is worth noting that the conservation activities at the Ancient Art Gallery of the NMW were appreciated by the jury of the 2020 “Sybilla” Competition for the Museum Event of the Year.

**Muzeum Narodowe w Warszawie** / The National Museum in Warsaw

**19,15 mln zł** / PLN 19.15 million

**9,78 mln zł** / PLN 9.78 million

19

# Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie
## The restoration of the Lower Garden of the Royal Castle in Warsaw

W dniu 11 maja 2019 r. Zamek Królewski w Warszawie uroczyście otworzył dla publiczności odtworzone ogrody. Dzięki nim rezydencja zyskała oprawę godną siedziby królów i Rzeczypospolitej. Warto dodać, że wysiłek odtworzenia ogrodów był podejmowany wielokrotnie: w przeszłości już od XVIII w., od czasów króla Stanisława Augusta próbowano zagospodarować teren pod zamkiem. Kiedy tylko nadarzała się ku temu okazja, bieg historii przerywał działania zmierzające do osiągnięcia celu.

Prace nad odtworzeniem ogrodów trwały od 2013 do 2019 r. Projekt obejmował obszar ponad 2,5 ha, a jego podstawę miały stanowić odtworzone – w stopniu, w jakim to możliwe – boskiety grabowe. W projekcie zaplanowano powrót licznych elementów architektury parkowej: fontann, waz z roślinnością, ławek, ścieżek czy rabat kwiatowych. Wzorem koncepcji architekta Szyszko-Bohusza z 1937 r. założenie oparto na dwóch osiach symetrii: poprzecznej – łączącej boskiety – oraz podłużnej, spinającej Ogród Górny od elewacji zamku z Ogrodem Dolnym aż do Wisłostrady. Na środku osi podłużnej odtworzono wgłębnik trawiasty, zakończony półkolistymi schodami oraz dwie fontanny w Ogrodzie Górnym. Ogród Dolny zachowuje charakter nadany jeszcze przez króla Stanisława Augusta. Jest ogrodem dostępnym dla publiczności, swego rodzaju parkiem publicznym, ale o charakterze rezydencjonalnym. Ogród Górny natomiast, wydzielony diagonalnymi ścieżkami, na skarpie jest bliższy rezydencji i odgrywa rolę dawnego ogrodu przeznaczonego do dyspozycji mieszkańców rezydencji. W wyniku realizacji projektu prowadzone jest wiele działań edukacyjno-kulturalnych, które stanowią zarówno uzupełnienie dotychczasowej oferty zamku dla zwiedzających, jak i wiele nowych działań, np. cykl warsztatów edukacyjnych online „Ogrodowe inspiracje".

Zamek Królewski stanowi jedną z podstawowych atrakcji turystycznych stolicy, wymienianych na pierwszym miejscu przez turystów. Projekt służy wzmocnieniu oferty i marki Zamku Królewskiego w Warszawie, a w konsekwencji oferty turystycznej całego miasta, które jest jednym z najczęściej odwiedzanych przez turystów zagranicznych miast w Polsce. W wyniku realizacji projektu będzie dostępna dodatkowa infrastruktura, tj. miejsce odpoczynku dla spacerowiczów i rowerzystów, które zostało zlokalizowane poza ogrodzeniem Ogrodów Dolnych.

On 11May, 2019, the Royal Castle in Warsaw officially opened its recreated gardens to the public. Thanks to that, the residence regained a suitable setting as the seat of kings and the Republic of Poland. It is worth adding that the effort to restore the gardens was undertaken many times – in the past, since the 18th century, since the times of King Stanisław August, attempts were made to develop the area under the Castle. Whenever the opportunity arose, the course of history interrupted efforts to achieve that goal.

Work on the restoration of the gardens lasted from 2013 to 2019. The project covered the area of over 2.5 hectares, and its basis were to be the hornbeam planters, which were recreated as closely to the original as possible. The project included the return of numerous elements of park architecture – fountains, vases with vegetation, benches, paths and flower beds. Following the concept of an architect, Szyszko-Bohusz, from 1937, the layout was based on two axes of symmetry: transverse – connecting the hornbeam planters, and longitudinal – connecting the Upper Garden from the facade of the Castle with the Lower Garden up to Wisłostrada Street. As a result of the project, a number of educational and cultural activities are carried out, which both supplement the existing offer of the Castle for the visitors, and several new activities, such as a series of on-line educational workshops "Garden inspirations."

The Royal Castle is one of the main tourist attractions of the capital, mentioned as the first place visited by tourists. The project aimed at strengthening the offer and brand of the Royal Castle in Warsaw, and consequently, the tourist offer of the entire city, which is one of the most visited cities in Poland by foreign tourists. As a result of the project implementation, additional infrastructure has been made available, e.g. a resting place for walkers and cyclists, which is located outside the fence of the Lower Garden.

**Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej** /
The Royal Castle in Warsaw – Museum. The residence of Kings and the Republic of Poland

**22,80 mln zł** / PLN 22.80 million

**14,04 mln zł** / PLN 14.04 million